

THE TWENTY-FIFTH WORD

The Miraculousness of the Qur'an

While there is a perpetual miracle like the Qur'an,

Searching for further proof appears to my mind as superfluous;

While there is a proof of reality like the Qur'an,

Would silencing those who deny it weigh heavily on my heart?

[A Reminder: At the start, our intention was to write this Word in the form of five 'Lights',

but at the end of the First Light, we were compelled to write extremely fast in order to print it in the old [Ottoman] script.

{According to a law passed in November 1928, the Arabic (Ottoman) alphabet was banned from the end of that year, and the Latin alphabet officially adopted. [Tr.]}

On some days even we wrote twenty to thirty pages in two or three hours.

Therefore, writing three Lights in a brief and concise manner, we have for now abandoned the last two.

I hope that my brothers will look fairly and with tolerance at any faults and defects, difficulties and mistakes, which may be attributed to me.]

Most of the verses in this treatise of The Miraculousness of the Qur'an **have either been the cause of criticism by atheists, or have been objected to by scientists, or have been the subject of doubt and misgiving by satans among jinn and men.**

Thus, this Twenty-Fifth Word has explained the truths and fine points of those verses in such a way that

the very points which **the atheists and scientists** imagined to be faults have been proved **according to scholarly principles** to be **flashes of miraculousness** and **the sources of the perfections of the Qur'an's eloquence.**

In order not to cause **aversion**, decisive answers have been given without mentioning their doubts.

Only, in the first Station of the Twentieth Word their doubts have been stated concerning three or four verses, like, **And the mountains [its] pegs, {Qur'an, 78:7.} and, And the sun runs its course. {Qur'an, 36:38.}**

Also, although this treatise of The Miraculousness of the Qur'an was written very **concisely** and with great speed,

with regard to **the science of rhetoric** and **sciences of Arabic,**

YİRMİBEŞİNCİ SÖZ

Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi

Elde Kur'an gibi bir mu'cize-i bâki varken,

Başka bürhân aramak aklıma zaid görünür.

Elde Kur'an gibi bir bürhân-ı hakikat varken,

Münkirleri ilzam için gönlüme sıklet mi gelir?

[İhtar: Şu Söz'ün başında beş şu'leyi yazmak niyet ettik.

Fakat Birinci Şû'le'nin âhirlerinde eski hurufâtla tab'etmek için gâyet sür'atle yazmağa mecbur olduk.

Hattâ Bâzı gün yirmi-otuz sahifeyi iki-üç saat içinde yazıyorduk.

Onun için üç Şû'leyi ihtisâren, icmâlen yazarak iki şû'leyi de şimdilik terkettik.

Bana ait kusurlar ve noksanîyetler ve işkâl ve hatâlara nazar-ı insaf ve müsamahâ ile bakmalarını ihvanlarımızdan bekleriz.]

Bu Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi'ndeki ekser âyetlerin her biri, **ya mülhidler tarafından medâr-ı tenkid olmuş veya ehl-i fen tarafından itiraza uğramış veya cinnî ve insî şeytanların vesvese ve şübhelerine maruz olmuş âyetlerdir.**

İşte bu "Yirmibeşinci Söz" öyle bir tarzda o âyetlerin hakikatlarını ve nüktelerini beyân etmiş ki,

ehl-i ilhad ve fennin kusur zannettikleri noktalar **i'câzın lemaâtı** ve **belâgât-ı Kur'aniyenin kemâlâtının menşe'leri** olduğu, **ilmî kaideleriyle** isbat edilmiş.

Bulantı vermemek için onların şübheleri zikredilmeden cevab-ı kat'î verilmiş.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي وَالْجِبَالُ أَوْتَادًا gibi.. yalnız Yirminci

Söz'ün Birinci Makamı'nda üç-dört âyetle şübheleri söylenmiş.

Hem bu Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi gerçi gâyet **muhtasar** ve acele yazılmış ise de,

fakat **ilm-i belâgat** ve **ulûm-u Arabiye** noktasında,

it is explained in a way so learned and profound and powerful that it has caused wonder to scholars.

Although everyone who studies it will not understand all the matters discussed,

there is a significant share for everyone in this garden.

In spite of the defects in the phraseology and manner of expression due to its being written very fast and **under confused conditions**,

it explains the truth and reality of most important matters. Said Nursi

âlimlere hayret verecek derecede âlimâne ve derin ve kuvvetli bir tarzda beyân edilmiş.

Gerçi her bahsini her ehl-i dikkat tam anlamaz, istifade etmez.

Fakat o bahçede herkesin ehemmiyetli hissesi var.

Pek acele ve **müşevveş hâletler içinde** te'lif edildiğinden ifade ve ibaresinde kusur var olmasıyla beraber

ilim noktasında çok ehemmiyetli mes'elelerin hakikatını beyân etmiş. Said Nursî

#2

The Miraculousness of the Qur'an

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Say: If all mankind and all jinn were to come together to produce the like of this Qur'an, they could not produce the like of it, even if they were to help and support each other. {Qur'an, 17:88.}

[Of the innumerable **aspects of the miraculousness of the All-Wise Qur'an of Miraculous Exposition, the treasury of miracles and greatest miracle of Muhammad (Peace and blessings be upon him)**, I have pointed out close on forty in my Arabic treatises, in the Arabic Risale-i Nur, in my Qur'anic commentary called Isharat al-I'jaz (Signs of Miraculousness), and in the preceding twenty-four Words.

Now I shall explain to a degree only five of those aspects and **include** within them **briefly** the other aspects, and in an Introduction give a definition of the Qur'an and indicate its **nature**.]

INTRODUCTION

The Introduction consists of Three Parts.

First Part

What Is The Qur'an? How is it defined?

Answer : As is explained in the Nineteenth Word and proved in other Words,

The Qur'an is **the pre-eternal translator of the mighty Book of the Universe**;

the post-eternal interpreter of the various tongues reciting the verses of creation;

the commentator of **the book of the Worlds of the Seen and the Unseen**;

the revealer of **the treasures of the Divine Names hidden in the heavens and on the earth**;

Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

[Mahzen-i mu'cizât ve Mu'cize-i kübrâ-yı Ahmediye (A.S.M.) olan **Kur'an-ı Hakîm-i Mu'ciz-ül Beyân**'ın hadsiz **vücu-u i'câz**ından kırka yakın vücu-u i'câziyeyi arabî risalelerimde ve arabî Risale-i Nur'da ve "İşarât-ül İ'caz" namındaki tefsirimde ve geçen şu yirmidört Sözlerde işaretler etmişiz.

Şimdi onlardan yalnız beş vechini bir derece beyân ve sâir vücu-u içlerinde **icmâlen** **dercederek** ve bir mukaddeme ile onun târif ve **mahiyetine** işaret edeceğiz.]

MUKADDEME

Üç cüz'dür.

Birinci Cüz'

Kur'an nedir? Târifi nasıldır?

Elcevab: (Ondokuzuncu Söz'de beyân edildiği ve sâir sözlerde isbat edildiği gibi)

Kur'an, şu **kitab-ı kebir-i kâinatın** bir **tercüme-i ezeliyesi**..

ve **âyât-i tekvinîye**yi okuyan **mütenevvi dillerinin tercüman-ı ebedîsi**..

ve şu **âlem-i gayb** ve **şehadet kitabının** müfessiri..

ve **zeminde ve gökte gizli Esmâ-i İlahiyenin mânevî hazinelerinin keşşâfı**..

the key to the truths concealed beneath the lines of events;

the tongue of the Unseen World in the Manifest World;

the treasury of the post-eternal favours of the Most Merciful and of the pre-eternal addresses of the Most Holy, which come from the World of the Unseen beyond the veil of this Manifest World;

it is the sun, foundation, and plan of the spiritual world of Islam;

the sacred map of the worlds of the hereafter;

the expounding word, lucid exposition, decisive proof, and clear interpreter of the Divine Essence, attributes, Names, and functions;

it is the instructor of the world of humanity;

the light and water of Islam, the macroanthropos;

the true wisdom of mankind;

and the true guide and leader urging humanity to prosperity and happiness;

#3

it is a both a book of law, and a book of prayer, and a book of wisdom, and a book of worship, and a book of command and summons,

and a book of invocation, and a book of thought,

and a unique, comprehensive sacred book comprising many books to which recourse may be had for all the needs of all mankind;

it is a revealed scripture resembling a sacred library which offers treatises suitable for all the various ways and different paths of the all the saints and the veracious ones and the wise and the learned, which is appropriate for the illuminations of each way and enlightens it, and is suitable for the course of each path and depicts it.

Second Part and Complement to the Definition

As is explained and proved in the Twelfth Word, since The Qur'an has come from the Sublime Throne and the Greatest Name, and from the highest degree of each Name,

it is God's Word in regard to His being Sustainer of All The Worlds;

it is a Divine decree through His title of God of All Beings;

it is an address in the name of the Creator of the Heavens and the Earth;

it is a conversation in respect of absolute dominicality;

ve sutûr-u hâdisâtın altında muzmer hakaikın miftahı..

ve âlem-i şehadette âlem-i gaybın lisanı..

ve şu âlem-i şehadet perdesi arkasında olan âlem-i gayb cihetinden gelen iltifatat-ı ebediye-i Rahmâniye ve hitâbât-ı ezeliye-i Sübhâniyyenin hazinesi..

ve şu İslâmiyet âlem-i mânevîsinin güneşi, temeli, hendese..

ve avalim-i uhreviyenin mukaddes haritası..

ve Zât ve Sıfât ve Esmâ ve şun-u İlahiyenin kavlı şârihi, tefsir-i vâzihî, bürhân-ı katı, tercüman-ı sâtı..

ve şu âlem-i insâniyetin mürebbisi..

ve insâniyet-i kübrâ olan İslâmiyetin mâ ve ziyâsı..

ve nev-i beşerin hikmet-i hakikiyesi..

ve insâniyeti saadete sevkeden hakikî mürşidi ve hâdisi...

ve insana hem bir kitab-ı şariat, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı hikmet, hem bir kitab-ı ubûdiyet, hem bir kitab-ı emir ve davet,

hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı fikir,

hem bütün insanın bütün hâcât-ı mânevîyesine merci' olacak çok kitablari tâzammun eden tek, câmi' bir Kitab-ı Mukaddes'tir.

Hem bütün evliya ve sıddıkîn ve urefa ve muhakkikînin muhtelif meşreplerine ve ayrı ayrı mesleklerine, her birindeki meşrebin mezâkına lâıyk ve o meşrebi tenvir edecek ve her bir mesleğin mesâkına muvafık ve onu tasvir edecek birer risale ibraz eden mukaddes bir kütübhane hükmünde bir Kitab-ı Semâvî'dir.

İkinci Cüz' ve Tetimme-i Târif

Kur'an, arş-ı âzamdan, İsm-i âzamdan, her ismin mertebesi âzamından geldiği için, (Onikinci Söz'de beyân ve isbat edildiği gibi)

Kur'an, bütün âlemlerin Rabbi itibariyle Allah'ın kelâmıdır.

Hem bütün mevcûdâtın İlâh'ı ünvanıyla Allah'ın fermanıdır.

Hem bütün Semâvât ve Arzın Hâlık'ı namına bir hitabdır.

Hem Rubûbiyet-i Mutlaka cihetinde bir mükâlemedir.

it is a pre-eternal discourse on account of universal Divine sovereignty;

it is a notebook of the favours of the Most Merciful from the point of view of all-embracing, all-encompassing Divine mercy;

it is a collection of addresses at the start of which are certain ciphers in respect of the tremendousness of Divine majesty;

and through its descent from the comprehensiveness of the Greatest Name, it is a holy scripture full of wisdom which looks to and inspects all sides of the Sublime Throne.

It is because of this mystery that with complete fitness the title of **the Word of God** has been given to the Qur'an, and is always given.

After the Qur'an comes the level of the books and scriptures of the other prophets.

However, those other innumerable Divine Words are each in the form of inspiration made manifest through a special regard, a partial title, a particular manifestation, a particular Name, a special dominicality, a particular sovereignty, a special mercy.

The inspirations of the angels and man and the animals vary greatly with regard to universality and particularity.

Third Part

The Qur'an is a revealed scripture which contains in summary the books of all the prophets, whose times were all different, the writings of all the saints, whose paths are all different, and the works of all the purified scholars, whose ways are all different..

its six aspects are all brilliant and refined of the darkness of doubts and scepticism;

its point of support is certain heavenly revelation and the pre-eternal Word;

its aim and goal is self-evidently eternal happiness;

its inner aspect is clearly pure guidance; its upper aspect is necessarily the lights of belief; its lower aspect is undeniably evidence and proof;

its right aspect is evidently the surrender of the heart and conscience; its left aspect is manifestly the subjugation of the reason and intellect;

its fruit is indisputably the mercy of the Most Merciful and the realm of Paradise;

and its rank and desirability are assuredly accepted by the angels and man and the jinn.

Hem saltanat-ı âmmе-i Sübhâniye hesabına bir hutbe-i ezeliyedir.

Hem rahmet-i vâsia-i muhita nokta-i nazarında bir defter-i iltifatat-ı Rahmâniye'dir.

Hem ulûhiyetin âzamet-i haşmeti haysiyetiyle, başlarında bâzan şifre bulunan bir muhabere mecmuasıdır.

Hem ism-i âzâmın muhitinden nüzul ile arş-ı âzâmın bütün muhatına bakan ve teftiş eden hikmetfeşan bir Kitab-ı Mukaddes'tir.

Ve şu sırdandır ki, "Kelâmullah" ünvanı kemâl-i liyakatla Kur'ana verilmiş ve daima da veriliyor.

Kur'andan sonra sâir enbiyanın kütüb ve suhufları derecesi gelir.

Sâir nihayetsiz Kelimât-ı İlâhiyye'nin ise bir kısmı dahi has bir itibarla, cüz'î bir ünvan ile, hususî bir tecelli ile, cüz'î bir isim ile ve has bir rububiyyet ile ve mahsus bir saltanat ile ve hususî bir rahmet ile zâhir olan ilhâmât sûretinde bir mükâlemedir.

Melek ve beşer ve hayvanatın ilhamları, külliyet ve hususiyet itibariyle çok muhtelifir.

Üçüncü Cüz'

Kur'an, asırları muhtelif bütün enbiyânın kütüblerini ve meşrepleri muhtelif bütün evliyânın risalelerini ve meslekleri muhtelif bütün asfiyânın eserlerini icmâlen tâzammun eden..

ve cihat-ı sittesi parlak ve evhâm u şübehâtın zulûmatından mûsaffâ

ve nokta-i istinadı, bilyakîn vahy-i semâvî ve kelâm-ı ezeli..

ve hedefi ve gayesi, bilmüşahede saadet-i ebediye..

içi, bilbedâhe hâlis hidâyet.. üstü, bizzarure envâr-ı îman.. altı, biilmelyakîn delil ve bürhân..

sağı, bittecrûbe teslim-i kalb ve vicdan.. solu, biaynelyakîn teshir-i akıl ve iz'an..

meyvesi, bihakkalyakîn Rahmet-i Rahman ve dâr-ı cinan..

makamı ve revacı, bilhads-is sadık makbul-ü melek ve ins ü can bir Kitab-ı Semâvî'dir.

Each of the attributes in these Three Parts concerning the Qur'an's definition have been proved **decisively** in other places, or they will be proved.

Our claims are not **isolated**; each may be **proved** with **clear proofs**.

#4

FIRST LIGHT

This Light consists of three 'Rays'.

First Ray

This is **the eloquence** of the Qur'an, which is at the degree of **miraculousness**.

Its eloquence is **a wonderful eloquence** born of **the beauty of its word-order**, the perfection of its conciseness, **the marvels of its style**, its singularity and pleasantness, **the excellence of its expression**, its superiority and clarity, **the power and truth of its meanings**, and **from the purity and fluency of its language**,

which for one thousand three hundred years has challenged **the most brilliant men of letters of mankind**, their most celebrated orators, and **the most profoundly learned of them**, and invited them to dispute it.

It has provoked them intensely.

And although it has invited them to dispute it, **those geniuses**, *whose heads touch the skies in their pride and conceit*, have been unable to so much as open their mouths to do so, and have bowed their heads **utterly humiliated**.

Thus, we shall point to the miraculousness in its eloquence in two 'Aspects'.

First Aspect

It possesses **miraculousness** and its miraculousness exists for the following reasons.

The great majority of the people of **the Arabian Peninsula** at that time were **illiterate**.

Due to this, *rather than in writing*, they preserved **the sources of their pride**, **historical events** and **stories encouraging good morality**, by means of poetry and eloquence.

Due to the **attraction** of poetry and eloquence, **meaningful** sayings would remain in people's memories and be passed down the generations.

In consequence of this **innate need**, therefore, **the goods** most in demand in **the immaterial market** of that people were eloquence and **fine speech**.

A tribe's poet or orator was like its greatest **national hero**. It was he who was their greatest source of pride.

Kur'anın târifine dair üç cüz'ündeki sıfatların her biri başka yerlerde **kat'î** isbat edilmiş veya isbat edilecektir.

Dâvâmız **mücerred** değil, her birisi **bürhân-ı kat'î** ile müberhendir.

BİRİNCİ ŞU'LE

Bu Şu'lenin "Üç Şua"ı var.

Birinci Şua

Derece-i **i'câz**da **belâgat**-ı Kur'anîyedir.

O belâgat ise, **nazmın cezâletinden** ve hüsn-ü metânetinden ve **üslûblarının bedâatinden**, garib ve müstahsenliğinden ve **beyânının beraatinden**, fâik ve safvetinden ve **maânîsinin kuvvet ve hakkâniyyetinden** ve **lâfzının fesahâtinden**, **selâsetinden** **tevellüd eden bir belâgat-ı hârikulâdedir** ki,

benî-Âdemin en dâhî ediblerini, en hârîka hatiblerini, **en mütebahhir ülemâsını** muârazaya davet edip binüçyüz senedir meydan okuyor,

onların damarlarına şiddetle dokunuyor.

Muârazaya davet ettiği halde, **kibir ve gururlarından başını semâvâtâ vuran o dâhîler**, Ona muâraza için ağız açamayıp **kemâl-i zilletle** boyun eğdiler.

İşte belâgatındaki vech-i i'câzı iki sûretle işaret ederiz:

Birinci Sûret

i'câzı vardır ve mevcûddur.

Çünkü **Ceziret-ül Arab** ahalisi o asırda **ekseriyet-i mutlaka** itibariyle **ümmî** idi.

Ümmîlikleri için **mefâhirlerini** ve **vukuat-ı tarihiyyelerini** ve **mehâsin-i ahlâka** yardım edecek **durub-u emsallerini** **kitabî yerine** şiir ve belâgat kaydıyla muhafaza ediyorlardı.

Mânidar bir kelâm, şiir ve belâgat **câzibesiyile** eslaftan ahlafa hâfızalarda kalıp gidiyordu.

İşte şu **ihtiyac-ı fitrî** neticesi olarak o kavmin **mânevî çarşı-yı ticaretlerinde** en ziyade revaç bulan, **fesâhât** ve belâgat **metâ** idi.

Hattâ bir kabilenin belîğ bir edibi, en büyük bir **kahramân-ı millîsi** gibi idi. En ziyâde onunla iftihar ediyorlardı.

Thus, among the peoples of the world, the eloquence and rhetoric of that intelligent people, *who due to their intelligence ruled the world after the establishment of Islam*, was at the highest and most advanced degree. It was the thing **most highly prized** among them that they felt greatest need of, and was their **cause of pride**.

They attached such value to eloquence that two tribes would do **battle** at the word of a **poet or orator**, and they would make **peace** at his word.

They even wrote in gold on the walls of the Ka'ba the seven qasidas of seven poets called the **al-Mu'allaqat al-Sab'a**, and took great pride in them.

It was at such a time when eloquence was thus **most sought after** that the Qur'an was revealed.

Just as at the time of Moses (Peace be upon him) it was magic that was most sought after and at the time of Jesus (Peace be upon him), it was medicine.

The most important of their miracles were in those fields.

The Qur'an, therefore, invited the **Arabian orators** of that time to reply to even one of the shortest of the Suras.

It challenged them with the decree of:
And if you are in doubt about what We have revealed to Our servant, then produce a Sura resembling it. {Qur'an, 2:23.}

#5

It also said: "If you do not believe, you shall be **damned** and shall go to Hell."

It provoked them intensely. It smashed their pride in **fearsome manner**. It was **contemptuous** of their arrogant minds.

It **condemned** them **firstly** to **eternal extinction** and then to eternal extinction in Hell, as well as to worldly extinction.

It said: "Either dispute me, or you and your property shall perish."

If it had been possible to dispute the Qur'an, is it at all possible that while there was an easy solution like **disputing it with one or two lines and nullifying the claim**, they should have chosen the most dangerous and most difficult, **the way of war**?

Yes, is it at all possible that that clever people, that **politically-minded** nation, who at one time were to govern the world through politics, should have abandoned the shortest, easiest, and most light way,

and chosen the most dangerous, which was going to cast their lives and all their property into **peril**?

For if their literary figures had been able to dispute it with a few words, the Qur'an would have given up its claim,

İşte *İslâmiyetten sonra âlemi zekâlarıyla idare eden* o zeki kavim, şu **en revaçlı** ve **medâr-ı iftiharları** ve ona şiddet-i ihtiyaçla muhtaç olan belâgatta **akvam-ı âlem**den en ileride ve en yüksek mertebede idiler.

Belâgat, o kadar kıymetdar idi ki, bir **edib**in bir sözü için iki kavim büyük **muharebe** ederdi ve bir sözüyle **mûsalaha** ediyorlardı.

Hattâ onların içinde "**Muallakat-ı Seb'a**" namıyla yedi edibin yedi kasidesini altınla Kâ'be'nin duvarına yazmışlar, onunla iftihar ediyorlardı.

İşte böyle bir zamanda, belâgat **en revaçlı** olduğu bir anda Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân nüzul etti.

Nasılki zaman-ı Mûsa Aleyhisselâm'da sihir ve zaman-ı Îsâ Aleyhisselâm'da tıp revaçta idi.

Mu'cizelerinin mühimmi o cinsten geldi.

İşte o vakit **bülegâ-yı Arabî**, en kısa bir Sûresine mukabeleye davet etti:

وَأِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ
fermanıyla onlara meydan okuyor.

Hem der ki: "İman getirmezseniz **mel'un**sunuz. Cehennem'e gireceksiniz."

Damarlarına şiddetle vuruyor. Gururlarını **dehşetli sûrette** kırıyor. O kibirli akıllarını **istihfaf** ediyor.

Onları **bidâyeten idâm-ı ebedî** ile ve sonra da Cehennem'de idâm-ı ebedî ile beraber dünyevî idâm ile de **mahkûm** ediyor.

Der: "Ya muâraza ediniz, yahut can ve malınız helâkettir."

İşte eğer muâraza mümkün olsaydı acaba hiç mümkün mü idi ki, **bir-iki satırla muâraza edip dâvasını ibtal etmek** gibi rahat bir çare varken, en tehlikeli, en müşkilatlı **muharebe tarîkı** ihtiyar edilsin!

Evet o zeki kavim, o **siyasî** millet ki, bir zaman âlemi, siyasetle idare ettiği halde, en kısa ve rahat ve hafif bir yolu terketsin?

En tehlikeli ve bütün mal ve canını **belaya** atacak uzun bir yolu ihtiyar etsin, hiç kabil midir!

Çünkü bir edibleri, birkaç hurufatla muâraza edebilseydi; Kur'an, dâvasından vazgeçerdi.

and they would have been saved from material and **moral disaster**.

Whereas they **chose** a **perilous**, lengthy road like war.

That means it was not possible to dispute in by word; it was impossible, so they were compelled to fight it with the sword.

Furthermore, there are two compelling reasons for the Qur'an **being imitated**.

The first is its enemies' **ambition to dispute it**,
the other, its friends' **pleasure at imitating it**.

Impelled by these, millions of books in Arabic have been written, but not one of them resembles the Qur'an.

Whether learned or **ignorant**, whoever looks at it and at them is bound to say:

"The Qur'an does not resemble these. Not one of them has been able to imitate it."

The Qur'an is therefore either inferior to all of them,
and according to the **consensus** of friend and foe alike,
this is completely **non-valid** and **impossible**,
or the Qur'an is **superior to** all of them.

If you say:

"How do you know that no one has tried to dispute it,
and that no one has had sufficient confidence to
challenge it, and that no one's help for anyone else was of
any **avail**?"

The Answer: If it had been possible to dispute it, **most certainly** it would have been **attempted**.

For it was a question of **honour** and **pride**, and life and property were at risk.

If it had been attempted, numerous people would have supported such an attempt.

For those who **obstinately oppose** the truth have always been **many**.

And if many people had **supported** it, they surely would have found **fame**.

For insignificant **contests**, even, attracted **the wonder of people** and found fame in stories and **tales**.

So an **extraordinary** contest and **event** such as that would never have remained secret.

The most ugly and **infamous** things against İslam have been passed down and become famous,

but apart from one or two stories about Musaylima **the Liar**, no such thing has been related.

Onlar da maddî ve **mânevî helâketten** kurtulurlardı.

Halbuki muharebe gibi **dehşetli**, uzun bir yolu **ihitiyar ettiler**.

Demek, muâraza-i bilhuruf mümkün değildi, muhaldî. Onun için muharebe-i bis-süyûfa mecbur oldular.

Hem Kur'anı tanzir etmek, **taklidini yapmak** için gâyet şiddetli iki sebep vardı.

Birisi; düşmanın **hırs-ı muârazası**.

Diğeri; dostlarının **şevk-i taklîd**idir ki,

şu iki sâik-i şedid altında milyonlar Arabî kitablar yazılmış ki hiçbirisi ona benzemez.

Âlim olsun, **âmi** olsun her kim Ona ve onlara baksa kat'iyen diyecek ki:

"Kur'an, bunlara benzemez. Hiçbirisi Onu tanzir edemez."

Şu halde, ya Kur'an bütününün altındadır.

Bu ise, bütün dost ve düşmanın **ittifakıyla battal**dır, **muhaldir**.

Veya Kur'an, o yazılan umum kitabların **fevkindedir**.

Eğer desen:

"Nasıl biliyoruz ki, kimse muârazaya teşebbüs etmedi? Kimse kendine güvenemedi mi ki, meydana çıksın? Birbirinin yardımı da mı **faide** etmedi?"

Elcevab: Eğer muâraza mümkün olsaydı, **alâküllihal** kat'î **teşebbüs** edilecekti.

Çünkü **izzet** ve **namus** mes'elesi, can ve mal tehlikesi vardı.

Eğer teşebbüs edilseydi, alâküllihal kat'î tarafdar pek çok bulunacaktı.

Çünkü hakka **muarız** ve **muannid** daima **kesretli** idi.

Eğer **tarafdar** bulsaydı, alâküllihal **iştihar** bulacaktı.

Çünkü: Küçük bir **mücadele**, **beşerin nazar-ı istiğrabını** celbedip **destanlarda** iştihar eder.

Şöyle **acib** bir mücadele ve **vukuat** ise gizli kalamaz.

İslâmiyet aleyhinde tâ en çirkin ve en **şenî'** şeylere kadar nakledilir, meşhur olur.

Halbuki: Muârazaya dair Müseylime-i **Kezzâb**'ın bir-iki fıkrasından başka nakledilmemiş.

Musaylima was very eloquent, but when compared with the exposition of the Qur'an, which possesses infinite beauty, his words passed into the chronicles as nonsense.

Thus, the miraculousness of the Qur'an's eloquence is as certain as twice two equals four; and that is how it is.

#6

Second Aspect

We shall now explain in five 'Points' the wisdom of the Qur'an's miraculousness contained in its eloquence.

First Point:

There is a wonderful eloquence and purity of style in the Qur'an's word-order.

From beginning to end, Isharat al-I'jaz (Signs of Miraculousness) demonstrates this eloquence and conciseness in the word-order.

The way the second, minute, and hour hands of a clock each complete the order of the others, that is the way all the sentences of the All-Wise Qur'an, and its words, and the order in the relationships between the sentences and words, have been expounded in Isharat al-I'jaz, from its first page to its last.

Whoever wishes may look at that and see this wonderful eloquence in the word-order.

Here, we shall mention one or two examples in order to demonstrate the word-order in the parts of a sentence. For example:

But if a breath of your Sustainer's punishment touches them. {Qur'an, 21:46.}

In this sentence, it wants to point out the punishment as terrible through showing the severity of the least amount.

That is to say, it expresses littleness or fewness, and all the parts of the sentence look also to this littleness or fewness and reinforce it.

Thus, the words, *But if* signify doubt, and doubt looks to littleness or fewness.

The word *touches* means to touch lightly and expresses a small amount.

And just as the word *a breath* is merely a whiff, so is it in the singular form.

Grammatically it is a *masdar marra* and signifies once.

Also the *tanwin indicating indefiniteness* in *a breathe* expresses littleness or fewness and means it is so insignificant that it can scarcely be known.

O Müseylime'de çendan belâgat varmış. Fakat *hadsiz bir hüsn-ü cemâle mâlik olan beyân-ı Kur'an'a* nisbet edildiği için, onun sözleri *hezeyan* sûretinde tarihlere geçmiştir.

İşte Kur'anın belâgatındaki i'câz, kat'iyen iki kerre iki dört eder gibi mevcûddur ki, iş böyle oluyor.

İkinci Sûret

Belâgatındaki i'câz-ı Kur'an'ın hikmetini Beş Nokta'da beyân edeceğiz.

Birinci Nokta:

Kur'anın nazmında bir cezâlet-i hârika var.

O nazımdaki cezâlet ve metâneti, "İşarat-ül İ'caz" baştan aşağıya kadar bu cezâlet-i nazmiyyeyi beyân eder.

Saatın saniye, dakika, saati sayan ve birbirinin nizâmını tekml eden ne ise, Kur'an-ı Hakîm'in her bir cümledeki, hey'âtındaki nazım ve kelimelerindeki nizâm ve cümlelerin birbirine karşı münasebatındaki intizâmı öyle bir tarzda "İşarât-ül İ'cazda âhırine kadar beyân edilmiştir.

Kim isterse ona bakabilir ve bu nazımdaki cezâlet-i hârikayı bu sûrette görebilir.

Yalnız bir-iki misâl, bir cümlelerin hey'âtındaki nazmı göstermek için zikredeceğiz. Meselâ:

وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ

Bu cümlede, azabı dehşetli göstermek için en azının şiddetle tesirini göstermekle göstermek ister.

Demek taklîli ifade edecek cümlelerin bütün heyetleri de bu taklile bakıp ona kuvvet verecek.

İşte لَئِنْ lâfzı, teşkiktir. Şek, killete bakar.

مَسَّ lâfzı, azıcık dokunmaktır. Yine killeti ifade eder.

نَفْحَةٌ lâfzı maddesi, bir kokucuk olup killeti ifade ettiği gibi, sîgası bire delâlet eder.

Masdar-ı merre tâbir-i sarfiyyesinde biricik demektir, killeti ifâde eder.

نَفْحَةٌ daki tenvin-i tenkirî, taklîli içindir ki, o kadar küçük ki, bilinemiyor demektir.

The word *of* signifies **division or a part**; it means a bit and indicates **paucity**.

The word ***punishment*** points to a light sort of punishment **in relation to** chastisement (nakal) or penalty (i'qab), and suggests a small amount.

And *by alluding to compassion* and being used in place of **Subduer**, **All-Compelling**, or **Avenger**, the word ***Sustainer*** indicates littleness or fewness.

It says, *if the small amount of punishment suggested in all this paucity has such an effect, you can compare how dreadful Divine chastisement would be.*

How much then do the small parts of this sentence look to one another and assist one another! How each **reinforces the aim of the whole**! This example looks to the **words** and aim to a small degree.

#7

Second Example:

And spend [in God's way] out of what We have bestowed on them as sustenance. {Qur'an, 2:3.}

The parts of this sentence point out five of **the conditions which make almsgiving acceptable**.

First Condition: This is to give only so much alms as will not cause the giver to be in need of receiving alms himself.

It states this condition **through the division or parts** signified by *out of* in the words *out of what*.

Second Condition: It is not to take from 'Ali and give to Wali, but to give out of a one's own property.

The words *We have bestowed on them as sustenance* express this condition. It means: "Give out of the sustenance that is yours."

Third Condition: This is not to place an **obligation** on the recipient.

The word *We* in *We have bestowed on them as sustenance* states this condition.

That is to say: "I give you **the sustenance**. When you give some of My property to one of My **servants**, you cannot place them under an obligation."

Fourth Condition: You should give it to a person who will spend it on his livelihood,

for alms given to those who will squander it idly is not acceptable.

The word ***spend*** points to this condition.

مِنْ lafzı, **teb'iz** içindir, bir parça demektir. **Killeti** ifâde eder.

عَذَابِ lafzı; nekâl, ikâba **nisbeten** hafif bir nevi cezadır ki, killete işâret eder.

رَبِّكَ lafzı; **Kahhar**, **Cebbâr**, **Müntakim**'e bedel yine **şefkati** **ihsas etmekle** killeti işâret ediyor.

İşte bu kadar killeteki bir parça azab böyle tesirli ise, ikab-ı İlâhî ne kadar dehşetli olur kıyas edebilirsiniz diye ifade eder.

İşte şu cümlede küçük heyetler nasıl birbirine bakıp yardım eder. **Maksâd-ı küllîyi**, her biri kendi lisanıyla **takviye eder**. Şu misâl bir derece **lafz** ve maksada bakar.

İkinci misâl:

وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

Şu cümlelerin hey'âtı, **sadakanın şerait-i kabûlünün** beşine işâret eder.

Birinci Şart: Sadakaya muhtaç olmamak derecede sadaka vermek ki,

مِمَّا lafzındaki مِنْ -i **teb'iz ile** o şartı ifade eder.

İkinci Şart: Ali'den alıp Veli'ye vermek değil, belki kendi malından vermektir.

Şu şartı **رَزَقْنَاهُمْ** lafzı ifade ediyor. "Size rızık olandan veriniz" demektir.

Üçüncü Şart: **Minnet** etmemektir.

Şu şarta **رَزَقْنَا** daki نَا lafzı işâret eder.

Yâni "Ben size **rızkı** veriyorum. Benim malımdan benim **abdime** vermekte minnetiniz yoktur."

Dördüncü Şart: Öyle adama veresin ki, nafakasına sarfetsin.

Yoksa sefahete sarfedenlere sadaka makbûl olmaz.

Şu şarta **يُنْفِقُونَ** lafzı işâret ediyor.

Fifth Condition: This is to give in God's name. The words *We bestow on them as sustenance states* this.

That is to say: "The property is Mine; you should give it in My name."

These conditions may be **extended**.

That is, the form almsgiving should take, with what goods. It may be given as learning and knowledge. It may be given as **words**, or as acts, or as advice.

The word *what* in *out of what* indicates these various sorts through its generality.

Furthermore, it indicates this with the sentence itself, because it is **absolute** and expresses generality.

Thus, with the five conditions in this short sentence describing almsgiving, it opens up a broad field before the mind, granting it to it **through the sentence as a whole**.

Thus, in the sentence as a whole, **the word-order** has many aspects.

Similarly, the word-order between words encompasses a broad sphere and has many aspects.

#8

And between phrases. For example,

Say: He is God, the One {Qur'an, 112:1.}
contains six sentences.

Three of them are positive and three negative.

It proves **six degrees of Divine unity** and at the same time refutes **six ways of associating partners with God**.

Each sentence is both the proof of the other sentences and the result.

For each sentence has two meanings.

Through one meaning it is the result, and through the other the proof.

That is to say, within Sura al-Ikhlās are thirty suras **composed of proofs** *that demonstrate each another* to be as well-ordered as the sura itself. For example:

Say, He is God, because He is One, because He is the Eternally Besought, because He begets not, because He is not begotten, because there is none that is equal to Him.

And:

And there is none that is equal to Him, because He is not begotten, because He begets not, because He is Eternally Besought, because He is One, because He is God.

Beşinci Şart: Allah namına vermektir ki, رَزَقْنَاهُمْ ifade ediyor.

Yâni "Mal benimdir, benim namımla vermelisiniz."

Şu şartlarla beraber bir **tevsî**' de var.

Yâni: Sadaka nasıl mal ile olur. İlim ile dâhi olur. **Kavl** ile, fiil ile, nasihat ile de oluyor.

İşte şu aksâma مِمَّا lâfzındaki مَا umumiyetiyle işaret ediyor.

Hem şu cümle de bizzât işaret ediyor. Çünkü **mutlaktır**, umumu ifade eder.

İşte sadakayı ifade eden şu kısacık cümlede, beş şart ile beraber geniş bir dairesini akla ihsan ediyor. **Heyetile** ihsas ediyor.

İşte heyette böyle pek çok nazımlar var.

Kelimâtın dahi birbirine karşı, aynen geniş böyle bir daire-i nazmiyyesi var.

Sonra kelâmların da, meselâ:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ de altı cümle var.

Üçü müsbet, üçü menfî.

Altı mertebe-i tevhidî isbat etmekle beraber şirkin altı enva'ını reddeder.

her bir cümlesi öteki cümlelere hem delil olur, hem netice olur.

Çünkü her bir cümlenin iki mânâsı var.

Bir mânâ ile netice olur, bir mânâ ile de delil olur.

Demek Sûre-i İhlâs'ta otuz Sûre-i İhlâs kadar, muntâzam,
birbirini isbat eder **delillerden mürekke**b sûreler vardır.
Meselâ:

قُلْ هُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، إِلَهٌ أَحَدٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، صَمَدٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، لَا يَلِدْ، وَلَا يُولَدْ لَهُ كُفُؤًا أَحَدٌ

Hem:

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ، لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ، لِمَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ، وَهُوَ غَفُورٌ دُونَ ذَلِكَ ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ اللَّهُ

And:

He is God, so He is One, so He is the Eternally Besought, so He begets not, so He is not begotten, so there is none that is equal to Him.

You can continue in the same way.

A further example:

Alif. Lam. Mim. * This is the Book about which there is no doubt, a guidance for those who fear God. {Qur'an, 2:1-2.}

Each of these four phrases has two meanings.

With one meaning each is a proof of the other phrases, with the other, it is their result.

From the sixteen threads of their relationships, a miraculous word-order embroidery is wrought. It is described thus in Isharat al-I'jaz.

Also, as is explained in the Thirteenth Word,

it is as though all the Qur'an's verses have eyes that see most of the other verses and faces that look to them,

so that each extends to the others the immaterial threads of relationship; each weaves a miraculous embroidery.

From beginning to end Isharat al-I'jaz expounds this beauty and eloquence of the word-order.

Second Point:

This is the wonderful eloquence in its meaning.

Consider this example, which is explained in the Thirteenth Word.

For example, if you want to understand the eloquence of the verse,

All that is in the heavens and on the earth extols and glorifies God, for He is the Tremendous, the Wise, {Qur'an, 57:1; 59:1; 61:1.}

imagine yourself in the Age of Ignorance in the deserts of barbarism before the Light of the Qur'an.

Then, at a time everything is swathed in the darkness of ignorance and heedlessness and enveloped in the lifeless veils of nature,

you hear verses from the heavenly tongue of the Qur'an like:

All that is in the heavens and on the earth extols and glorifies God,

or,
The heavens and the earth and all within them extol and glorify Him. {Qur'an, 17:44.}

Hem:

هُوَ اللَّهُ فَهُوَ أَحَدٌ ، فَهُوَ صَمَدٌ ، فَإِذَا لَمْ يَلِدْ ، فَإِذَا لَمْ يُولَدْ ، فَإِذَا لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ،

Daha sen buna göre kıyas et...

Meselâ:

أَلَمْ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

Şu dört cümlelerin her birisinin iki mânâsı var.

Bir mânâ ile öteki cümlelere delildir. Diğer mânâ ile onlara neticedir.

Onaltı münasebet hatlarından bir nakş-ı nazmî-i i'câzî hasil olur. "İşârât-ül I'câz"da öyle bir tarzda beyân edilmiş ki, bir nakş-ı nazmî-i i'câzî teşkil eder.

Onüçüncü Söz'de beyân edildiği gibi,

güya ekser âyât-ı Kur'aniyenin her birisi ekser âyâtın her birisine bakar bir gözü ve nâzır bir yüzü vardır ki,

onlara münasebatın hutût-u mâneviyesini uzatıyor. Birer nakş-ı i'câzî nescediyor.

İşte "İşârât-ül I'câz" baştan aşağıya kadar bu cezâlet-i nazmiyeyi şerhetmiştir.

İkinci Nokta:

Mânâsındaki belâgat-ı hârikadır.

Onüçüncü Söz'de beyân olunan şu misâle bak:

Meselâ: سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

âyetindeki belâgat-ı mâneviyeyi zevketmek istersen,

kendini Nur-u Kur'andan evvel asr-ı câhiliyette, sahra-yı bedeviyette farzet ki,

her şey zulmet-i cehil ve gaflet altında perde-i cümûd-u tabiata sarılmış olduğu bir anda

Kur'anın lisan-ı semâvîsinden

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Veyahut

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

gibi âyetleri işit,

Now look! See how the dead or sleeping creatures in the world are raised to life in the minds of listeners at the sound of *extols and glorifies Him*; how they *become conscious*, and rise up and *recite God's Names*.

#9

And how at the cry and light of *extols and glorifies Him* the stars, *which had been lifeless lumps of fire in the black skies*, all appear in the view of those who hear it as wisdom-displaying words in the mouth of the sky and truth-pronouncing lights.

The earth, too, rather than being a desolate wasteland is seen to be a head with *the land and sea as tongues*, and animals and plants as **words of glorification and praise**.

Now consider this example, which is proved in the Fifteenth Word.

Listen to these verses. What do they say?

O you company of jinn and men! If you can pass beyond the regions of the heavens and the earth, pass beyond them! But you will not be able to pass beyond them save with authority [given by God]. * Which then, of the blessings of your Sustainer do you deny? * A flash of fire, and smoke, will be sent on you, and no succour shall you have. * Which then of the blessings of your Sustainer do you deny? {Qur'an, 55:33-36.} And We have adorned the skies nearest the earth with lamps, and made them missiles to drive away the evil ones. {Qur'an, 67:5.}

These verses say: "O men and jinn, *arrogant and refractory in your impotence and baseness*, and *rebellious and obstinate in your weakness and poverty*!

If you disobey My commands and you have the power to do so, *pass beyond the boundaries of My dominions*!

How can you dare to oppose the commands of a **Monarch** *Whose commands the stars, moons, and suns obey as though they were soldiers under orders*?

In your rebelliousness you *oppose* an **All-Wise and Glorious One** Who has *obedient* soldiers which are thus *awesome*.

Suppose your satans were to resist, His soldiers could rain down stones on them like *cannon-balls*.

In your *godlessness* you *revolt* in the lands of a Sovereign so Glorious that *among His forces* are some which, it is not insignificant powerless creatures like you,

but supposing the impossible you were *infidel enemies* the size of mountains or the globe, they could hurl down stars and flaming missiles on you of that magnitude and rout you.

bak! Nasıl ki, o ölmüş veya yatmış olan mevcûdât-ı âlem *سَبَّحَ... تُسَبِّحُ* sadasıyla işitenlerin zihninde nasıl diriliyorlar, *hüşyâr oluyorlar*, kıyam edip *zikrediyorlar*.

Ve *o karanlık gökyüzünde birer câmid ateşpare olan* yıldızlar ve yerde perişan mahlukat, *تُسَبِّحُ* sayhasıyla ve nuruyla *işitenin nazarında gökyüzü bir ağız, bütün yıldızlar birer kelime-i hikmet-nümâ ve birer nur-u hakikat-edâ*

ve **Küre-i Arz** bir baş ve *berr ve bahr*, birer lisan ve bütün hayvanlar ve nebatlar birer **kelime-i tesbih-feşan** sûretinde arz-ı dîdar eder.

Meselâ: Onbeşinci Söz'de isbat edilen şu misâle bak:

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شَوْاظٌ مِنْ نَارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ

âyetlerini dinle bak ki, ne diyor?

Diyor ki: "Ey *acz ve hakareti içinde mağrur* ve *mütemerrid* ve *za'f ve fakr içinde serkeş* ve *muannid* olan ins ve cin!

Emirlerime itâat etmezseniz haydi elinizden gelirse *hudûd-u mülküm*den çıkınız!

Nasıl cesaret edersiniz ki, öyle bir **Sultan**'ın emirlerine karşı gelirsiniz; *yıldızlar, aylar, güneşler, emirber neferleri gibi emirlerine itâat ederler*.

Hem tuğyanınızla öyle bir **Hâkim-i Zülcelâl**'e karşı *mübareze* ediyorsunuz ki, öyle *âzametli muti*' askerleri var.

Faraza şeytanlarınız dayanabilseler, onları dağ gibi *gülle*lerle recmedebilirler.

Hem *küfran*ınızla öyle bir Mâlik-i Zülcelâl'in memleketinde *isyan* ediyorsunuz ki, *cünûdundan* öyleleri var, değil sizin gibi küçük âciz mahluklar,

belki farz-ı muhal olarak dağ ve arz büyüklüğünde birer *adüvv-ü kâfir* olsaydınız, arz ve dağ büyüklüğünde yıldızları, ateşli demirleri size atabilirler, sizi dağıtırlar.

You infringe a law *which binds beings such as those*; if it was necessary, they could hurl *the globe of the earth* in your face and rain down stars and heavenly bodies on you *as though they were missiles*, with God's permission.”

You can compare with these the power, eloquence, and elevated manner of expression of other verses and their meanings.

Third Point:

This is *the wonderful uniqueness* of its *style*.

Indeed, the Qur'an's style is both *strange*, and *original*, and *wonderful*, and *convincing*.

It has imitated nothing and no one. And no one has been able to imitate it.

Its style has always preserved the *freshness*, youth, and *singularity* it possessed when it was first revealed and continues to preserve it.

For instance, *the unique style* of the cipher-like muqatta'at, *the 'disjointed letters'*, like, Alif. Lam. Mim., Alif. Lam. Ra., Ta. Ha., Ya. Sin., Ha. Mim. 'Ayn. Sin. Qaf., at the beginning of some of the Suras. We have described five or six of *the flashes of miraculousness* they comprise in Isharat al-I'jaz.

For example, these letters at the start of certain Suras *have taken half of each category* of *the many well-known categories of letters*, like the emphatic letters (Kaf, Qaf, Ta, Alif, Jim, Dal, Ta, Ba), the sibilants, the stressed letters, the soft letters, the labiolinguals, and tremolo (qalqala) letters (Qaf, Ta, Dal, Jim, Ba).

Taking *more than half* from the light letters and *less than half from the heavy letters*, *neither of which are divisible*, it has halved every category.

Although the human mind would be capable of it, halving all those categories overlapping one within the other, *hesitant among two hundred possibilities*, *in the only way possible*, *which was hidden to the human mind and unknown to it*, and organizing all the letters on that way, over that broad distance, was not *the work of the human mind*.

And chance could not have interfered in it.

Thus, in addition to these letters at the beginning of the Suras -*Divine ciphers*- displaying five or six similar *flashes of miraculousness*,

scholars versed in *the mysteries of the science of letters* and the authorities from among the saints *deduced* many secrets from these *'disjointed letters.'*

They discovered such truths that they declared that *on their own* these letters form a brilliant miracle.

Hem öyle bir kanunu kırıyorsunuz ki, *onunla öyleler bağlıdır*, eğer lüzum olsa *arzınızı* yüzünüze çarpar, *gülleler gibi* küreler misillü yıldızları üstünüze Allah'ın izniyle yağdırabilirler.”

Daha sâir âyâtın mânâlarındaki kuvvet ve belâgâtı ve ulviyyet-i ifadesini bunlara kıyas et.

Üçüncü Nokta:

Üslûbundaki *bedâat-i hârikadır*.

Evet Kur'anın üslûbları hem *garib*dir, hem *bedi'*dir, hem *acib*dir, hem *mukni'*dir.

Hiçbir şeyi, hiçbir kimseyi, taklid etmemiş. Hiç kimse de Onu taklid edemiyor.

Nasıl gelmiş, öyle o üslûblar *taravetini*, gençliğini, *garabetini* daima muhafaza etmiş ve ediyor.

Ezcümle, bir kısım Sûrelerin başlarında şifre-misâl *الم الر*

طه يس جمعسق gibi *mukattaat* *hurufundaki üslûb-u*

bedi'isi, beş-altı *lem'a-i i'câzı* tâzammun ettiğini "İşârât-ül İ'câz"da yazmışız.

Ezcümle: Sûrelerin başında mezkûr olan huruf, *hurufatın aksâm-ı mâlûmesi* olan mechûre, mehmûse, şedîde, rahve, zelâka, kalkale gibi aksâm-ı kesîresinden *her bir kısmından nisfını almıştır*.

Kabil-i taksim olmayan hafifinden *nisf-ı ekser*, *sakilinden nisf-ı ekall* olarak bütün aksamını tansif etmiştir.

Şu mütedâhil ve birbiri içindeki kısımları ve *ikiyüz ihtimal içinde mütereddid yalnız gizli ve fikren bilinmeyecek bir tek yol ile umumu tansif etmek kabil olduğu halde*, o yolda, o geniş mesâfede sevk-i kelâm etmek, *fikr-i beşerin işi* olamaz.

Tesadûf hiç karışamaz.

İşte *bir şifre-i İlahiyye olan* sûrelerin başlarındaki huruf, bunun gibi daha beş-altı *lem'a-i i'câziyyeyi* gösterdikleriyle beraber

ilm-i esrar-ı huruf ülemâsıyla evliyânın muhakkikleri şu *mukattaattan* çok esrar *istihrac etmişler*

ve öyle hakaik bulmuşlar ki, onlarca şu mukattaat *kendi başıyla* gâyet parlak bir mu'cizedir.

Since we are not party to their secrets and also we cannot provide proofs *clear to everyone*, we cannot open that door.

We shall therefore suffice with referring readers to the explanation in Isharat al-I'jaz of five or six flashes of miraculousness related to them.

Now we shall point out [the Qur'anic styles](#) with regard to Sura, aim, verse, [phrase](#), and word.

For example, if the Sura *About what are they disputing?* {The Great News, Sura 78.} is studied carefully, it shows the events of the hereafter, the resurrection of the dead, and Paradise and Hell [in a style so unique and wonderful](#) that

it proves [the Divine acts](#) and [dominical works](#) in this world as though looking at each of those [events of the next world](#), and convinces the heart.

Onların esrarına ehil olmadığımız, hem *umum göz görecek derecede* isbat edemediğimiz için o kapıyı açamayız.

Yalnız "İşârât-ül I'câz"da şunlara dair beyân olunan beş-altı lem'a-i i'câza havale etmekle iktifa ediyoruz.

Şimdi, [esâlib-i Kur'aniyye](#)ye sûre itibariyle, maksad itibariyle, âyât ve [kelâm](#) ve kelime itibariyle birer işaret edeceğiz.

Meselâ:Sûre-i [عَمَّ](#) ye dikkat edilse öyle bir [üslûb-u bedi'](#) ile âhireti, haşri, Cennet ve Cehennem'in ahvâlini öyle bir tarzda gösteriyor ki,

şu dünyadaki [ef'âl-i İlahiyye](#)yi, [âsâr-ı Rabbanîyye](#)yi o [ahvâl-i uhreviyye](#)ye birer birer bakar isbat eder gibi kalbi ikna' eder.

www.risaleglobal.com

To expound the style of this Sura fully would be lengthy, so we shall merely indicate one or two points, as follows:

At the start of the Sura, to prove the resurrection, it says:

"We have made the earth a beautifully decked-out cradle for you,

and the mountains **masts** and poles **full of treasure** for your house and your lives.

We have made you as couples, loving and **close to one another**.

We have made the night a coverlet for your **sleep of comfort**, the daytime **the arena in which you earn your livelihood**,

the sun a light-giving, heat-supplying lamp,

and from the clouds We pour down water *as though they were a spring producing **the water of life***.

And We create easily and quickly from the simple water the **various** flower-bearing and fruit-bearing things **which bear all your sustenance**.

Since this is so, **the Day of Resurrection**, **the day when good and evil shall be separated out**, awaits you.

It is not difficult for Us to bring about that Day."

In a veiled way it points to proofs that after this at the resurrection, the mountains will be scattered, the skies shattered, Hell readied, and the people of Paradise given gardens and **orchards**.

It says in effect: "Since He does these things related to the mountains and the earth before your very eyes, He shall do things resembling these in the hereafter."

That is to say, the 'mountain' at the beginning of the Sura looks to the state of the mountains at the resurrection, and the garden to the **gardens** and paradises in the hereafter.

You may compare other points to this and see what a beautiful and **elevated** style it has.

And, for example:

Say: O God, Holder of All Power! You grant dominion to whomever You wish and You remove dominion from whomever You wish. You exalt whomever You wish and You bring low whomever You wish. In Your hand is all good. Indeed, You are Powerful over all things. * You enter the night into the day and enter the day into the night, and You bring forth the living from the dead and bring forth the dead from the living, and You grant sustenance to whomever You wish without measure.

{Qur'an, 3:26-7.}

Şu sûredeki üslûbun îzahı uzun olduğundan yalnız bir-iki noktasına işaret ederiz. Şöyle ki:

Şu sûrenin başında Kıyamet gününü isbât için der:

"Size zemini güzel serilmiş bir beşik;

dağları hânenize ve hayatınıza defineli **direk**, **hazinelî** kazık;

sizi birbirini sever, **ünsiyyet eder** çift;

geceyi **hâb-ı rahat**ınıza örtü; gündüzü **meydân-ı maişet**;

Güneş'i ışık verici, ısındırıcı bir lâmba;

bulutları **âb-ı hayat** çeşmesi gibi ondan suyu akıttım.

Basit bir sudan *bütün erzâkınızı taşıyan* bütün çiçekli, meyveli **muhtelif** eşyayı kolay ve az bir zamanda îcad ederiz.

Öyle ise, **yevm-i fasl olan kıyamet** sizi bekliyor.

O günü getirmek bize ağır gelemmez."

İşte bundan sonra kıyamette dağların dağılması, semâvâtın parçalanması, Cehennem'in hâzırlanması ve Cennet ehline bağ ve **bostan** vermesini **gizli bir sûrette** isbatlarına işaret eder.

Mânen der: "Mâdem gözünüz önünde dağ ve zeminde şu işleri yapar. Âhirette dahi bunlara benzer işleri yapar."

Demek sûrenin başındaki "dağ", kıyametteki dağların haline bakar ve bağ ise, âhirde ve âhiretteki **hadîkaya** ve bağa bakar.

İşte sâir noktaları buna kıyas et, ne kadar güzel ve **âlî** bir üslûbu var, gör.

Meselâ:

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ
الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ ilâ âhir...

These verses describe *the Divine acts* in human kind, and *the Divine manifestations* in the alternations of night and day, and *the dominical acts* of disposal in the seasons of the year, and *the dominical deeds* in life and death on the face of the earth and in the resurrections in this world in a style so elevated that it captivates the minds of the attentive.

Since its brilliant, *elevated*, and wide-reaching style is clearly understood with little study, we shall not open that treasury for now.

And for example,
When the sky is rent asunder * Heeding [the command of] its Sustainer, as in truth it must. * And when the earth is levelled * And casts out what is within it and becomes empty * And it heeds [the command of] its Sustainer, as in truth it must. {Qur'an, 84:1-5.}

This explains in a truly elevated style *the degree of submission and obedience* to **Almighty God's** command of the skies and the earth.

It is like this: just as a *commander-in-chief* opens two offices to accommodate the matters necessary for *fighting*, like one for *strategy* and one for *the enrollment of soldiers*,

and when those matters are accomplished and the fighting is over, he addresses himself to the two offices in order to *convert* them into something else for some other business,

#12

they both say, either through the tongues of those employed in them or *through their own tongues*:

"O Chief! Give us a short *respite* so that we can clean up the bits and pieces of the former business and throw them out, then you may honour us with your presence.

There, we have thrown them out, we await your command.

Order what you wish. We hear and obey! Everything you do is true, good, and *beneficial*."

In the same way, the heavens and the earth were opened as two arenas of *obligation*, trial, and examination.

After the allotted period is finished, they will *put aside* the things pertaining to *the arena of trial* and say:

"O our Sustainer! *The command is Yours*, employ us now in whatever You wish. Our right is only to *obey* You. Everything You do is right."

Consider carefully the *majestic* style of those sentences!

Öyle bir üslûb-u âlîde *benî-beşerdeki şuunat-ı ilahîyyeyi* ve *gece ve gündüzün deveranındaki tecelliyat-ı İlahîyyeyi* ve *senenin mevsimlerinde olan tasarrufat-ı rabbanîyyeyi* ve *yeryüzünde hayat-memat*, haşır ve neşr-i *dünyeviyedeki icraat-ı rabbanîyyeyi* öyle bir ulvî üslûb ile beyân eder ki, ehl-i dikkatin akıllarını teshir eder.

Parlak ve *ulvî* geniş üslûbu, az dikkat ile görüldüğü için şimdilik o hazineyi açmayacağız.

Meselâ:

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ وَإِذَا الْأَرْضُ
مُدَّتْ

وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ

Gök ve zeminin **Cenâb-ı Hakk**'ın emrine karşı *derece-i inkiyad ve itaat*lerini şöyle âlî bir üslûb ile beyân eder ki:

Nasıl *bir kumandan-ı âzam*, mücahede ve *manevra* ve *ahz-ı asker* şûbeleri gibi *mücahede*ye lâzım işler için iki daireyi teşkil edip açmış.

O mücahede, o muamele işi bittikten sonra o iki daireyi başka işlerde kullanmak ve *tebdil* ederek istimal etmek için o kumandan-ı âzam o iki daireye müteveccih olur.

O daireler, her birisi hademeleri lisanıyla veya nutka gelip *kendi lisanıyla* der ki:

"Ey kumandanım bir parça *mühlet* ver ki, eski işlerin ufak tefeklerini, pırtı-mırtılarını temizleyip dışarı atayım, sonra teşrif ediniz.

İşte atıp senin emrine hâzır duruyoruz.

Buyurun ne yaparsanız yapınız. Senin emrine münkâdız. Senin yaptığın işler bütün hak, güzel, *maslahattır*."

Öyle de: Semâvât ve arz, böyle iki daire-i *teklif* ve tecrübe ve imtihan için açılmıştır.

Müddet bittikten sonra semâvât ve arz, *daire-i teklife* ait eşyayı emr-i İlahîyle *bertaraf* eder. Derler:

"Ya Rabbenâ! *Buyurun*, ne için bizi istihdam edersen et. Hakkımız sana *itaattir*. Her yaptığın şey de haktır."

İşte, cümlelerindeki üslûbun *haşmetine* bak, dikkat et.

And for example,
Then the word went forth: "O earth, swallow up your water! And o sky withhold [your rain]!" And the water abated and the matter was ended. The ark rested on Mount Judi, and the word went forth: "Away with all those who do wrong!" {Qur'an, 11:44.}

In order to point to a mere **drop** from **the sea of eloquence** of this verse, we shall show one aspect of its style **in the mirror of a comparison**.

On the victory being won in a great war, the commander says "Cease fire!" to one firing army and "Halt!" to another, assaulting, army. He issues the command, and at that moment the firing ceases and the assault is halted.

He says: "It is finished, we have beaten them. Our flag is **planted** at the top of the high **citadel** at the enemies' centre. Those **mannerless tyrants** have met with their reward and been cast down to **the lowest of the low**."

In just the same way, **the Peerless Sovereign** issued the command to the heavens and the earth to **annihilate the people of Noah**. When they had carried out their duty, He decreed:

"Drink up your water, O earth! Cease from your work, O skies! It is finished. Now the waters are receding. **The Ark**, which is **a Divine official performing its duty as a tent**, is settled on the top of the mountain. The wrongdoers have received **retribution**."

See the **elevated nature** of this style. It is saying: "The heavens and earth obey the command like two highly disciplined soldier."

It is thus alluding to the fact that **the universe becomes angry at man's rebellion. The heavens and the earth become incensed**.

And with this allusion it is saying: "One Whose commands the skies and the earth obey like two disciplined soldiers may not be rebelled against," **restraining** man in awesome fashion.

Thus, it describes **a universal event** like **the Flood with all its consequences** and truths in a few sentences in a **concise, miraculous, beautiful, and succinct** manner.

You can compare this droplet from the ocean with other drops.

Now consider the style displayed by the window of the words.

For example, consider the words **like an old date-stalk, withered and curved** in, "And the moon We have determined mansions for till it returns like an old date-stalk, withered and curved" {Qur'an, 36:39.} see what a **subtle** style it displays.

Hem meselâ:

يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَ كِ وَيَا سَمَاءُ اقْلَعِي وَغِيضَ الْمَاءِ
وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ

İşte bu âyetin **bahr-ı belâgatından** bir **katreye** işaret için bir üslûbunu **bir temsil âyinesinde** göstereceğiz.

Nasıl bir harb-i umumîde bir kumandan, zaferden sonra ateş eden bir ordusuna "Ateş kes!" ve hücum eden diğer bir ordusuna "Dur!" der, emreder. O anda ateş kesilir, hücum durur.

"İş bitti, istilâ ettik. Bayrağımız düşmanın merkezlerinde yüksek **kalelerinin** başında **dikildi**. **Esfelüssâfilîne** giden o **edebsiz zâlimler** cezalarını buldular" der.

Aynen öyle de: **Padişah-ı Bîmisâl**, **kavm-i Nuh'un mahvı** için semâvât ve arza emir vermiş. Vazifelerini yaptıktan sonra ferman ediyor:

"Ey Arz! Suyunu yut. Ey Semâ! Dur, işin bitti. Su çekildi. Dağın başında **memur-u İlahînin çadır** vazifesini gören **gemisi** kuruldu. Zalimler **cezalarını** buldular."

İşte şu üslûbun **ulviyyetine** bak. "Zemin ve gök iki muti' asker gibi emir dinler, itaat ederler" diyor.

İşte şu üslûb işaret eder ki, **insanın isyanından kâinat kızıyor. Semâvât ve Arz hiddete geliyorlar**

ve şu işaretle der ki: "Yer ve gök iki muti' asker gibi emirlerine bakan bir Zâta isyan edilmez, edilmemeli." Dehşetli bir **zecri** ifade eder.

İşte **tufan** gibi bir **hâdise-i umumiye**yi **bütün netâiciyle**, hakaikiyla birkaç cümlede **îcazlı, i'câzlı, cemâlli, icmâlli** bir tarzda beyân eder.

Şu denizin sâir katrelerini şu katreye kıyas et.

Şimdi kelimelerin penceresiyle gösterdiği üslûba bak.

Meselâ: **وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ** deki **كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ** kelimesine bak, ne kadar **lâtif** bir üslûbu gösteriyor.

It is like this: **one of the moon's mansions** is in **the Pleiades**.

The Qur'an **likens** the moon **when it is a crescent** to a withered and whitened old date-stalk.

Through this **simile** it depicts for the eye of the imagination a tree behind the green veil of the skies;

one of its white, curved, **luminous** branches has rent the veil and raised its head;

the Pleiades are like a **bunch** of grapes on the branch and the other stars all **luminous** fruits of that hidden **tree of creation**.

If you have any discernment, you will understand what an **appropriate**, graceful, subtle, and elevated style and **manner of expression** this is in the view of **the desert-dwellers**, for whom the date-palm is the most important **means of livelihood**.

And for example, as is proven at the end of the Nineteenth Word, the words **runs its course** in, **And the sun runs its course to a place appointed** {Qur'an, 36:38.} opens a window onto **an elevated style**, as follows:

with the words **runs its course**, that is, **'the sun revolves'**, it puts in mind the Maker's tremendousness by recalling **the orderly disposals of Divine power** in the **alternations** of winter and summer and day and night,

and directs one's gaze to **the missives of the Eternally Besought One** inscribed by the pen of power on the pages of the seasons.

It proclaims the wisdom of the All-Glorious Creator.

And with the word lamp in, **And set the sun as a lamp**, {Qur'an, 71:16.} it opens a window onto the style like this:

it makes one understand **the Maker's majesty** and **Creator's bounty** by recalling that *the world is a palace and the things within it are adornments, food, and necessities prepared for man and living creatures* and **that the sun is a subservient candle**, demonstrating that the sun is **an evidence of God's unity**, and that

the idolators' greatest, most brilliant **object of worship** is merely a **subjugated lamp**, an **inanimate** creature.

That is to say, the word **lamp** calls to mind the Creator's mercy **within the grandeur of His dominicality**;

it recalls **His favours within the breadth of His mercy**, and in so doing informs of **His munificence within the majesty of His sovereignty**, thereby proclaiming **Divine unity**, and saying indirectly:

Şöyle ki: **Kamer'in bir menzili** var ki, **Süreyya yıldızlarının** dairesidir.

Kameri, **hilâl vaktinde** hurmanın eskimiş beyaz bir dalına **teşbih eder**.

Şu **teşbih** ile semânın yeşil perdesi arkasında güya bir ağaç bulunuyor ki

beyaz, sivri, **nurâni** bir dalı, perdeyi yırtıp başını çıkarıp,

Süreyya o dalın bir **salkımı** gibi ve sâir yıldızlar o gizli **hilkat ağacının** birer **münevver** meyvesi olarak işitenin hayalî olan gözüne göstermekle;

medâr-ı maişetlerinin en mühimmi hurma ağacı olan **sahra-nişin**lerin nazarında ne kadar **münasib**, güzel, lâtif, ulvî bir **üslûb-u ifade** olduğunu zevkin varsa anlarsın.

Meselâ: Ondokuzuncu Söz'ün âhırinde isbat edildiği gibi, **وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا** deki **تَجْرِي** kelimesi şöyle bir **üslûb-u âliye** pencere açar.

Şöyle ki: **تَجْرِي** lafzıyla yâni: **"Güneş döner"** tâbiriyle kış ve yaz, gece ve gündüzün **deveranındaki muntâzam tasarrufât-ı kudret-i ilahiye**yi ihtar ile Sâniin âzametini ifham eder

ve o mevsimlerin sahifelerinde kalem-i kudretin yazdığı **mektubât-ı Samedâniye**ye nazarı çevirir.

Hâlık-ı Zülcelâl'in hikmetini i'lâm eder.

وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا

Yâni, lâmba tâbiriyle şöyle bir üslûba pencere açar ki,

şu âlem bir saray ve içinde olan eşya ise insana ve zihayata ihzâr edilmiş müzeyyenat ve mat'umat ve levazımât olduğunu ve Güneş dahi müsahhar bir mumdar olduğunu ihtar ile Sâni'in haşmetini ve Hâlık'ın ihsanını ifham ederek tevhide bir delil gösterir ki,

müşriklerin en mühim, en parlak **Mâbud** zannettikleri Güneş, **müsahhar** bir lâmba, **câmid** bir mahluktur.

Demek **سِرَاج** tâbirinde Hâlık'ın âzamet-i rububiyyetindeki rahmetini ihtar eder.

Rahmetin vüs'atindeki ihsanını ifham eder ve o ifhamda **saltanatının haşmetindeki keremini** ihsas eder ve bu ihsasta **vahdâniyeti** i'lâm eder ve mânen der:

"An inanimate and **subservient lamp** is in no way fit to be worshipped."

And in the course of **runs its course** it calls to mind **the wondrous orderly disposals of Divine power** in the revolutions of night and day and winter and summer,

and in so doing makes known the grandeur of a single Maker's power in His dominicality.

That is to say, it turns man's mind from the points of the sun and moon to the pages of night and day and winter and summer, and draws his attention to the lines of events written on those pages.

#14

For the Qur'an does not speak of the sun for the sake of the sun, but for the One Who illuminates it.

Also, it does not speak of **the sun's nature**, for which man has no need, but of the sun's duty, which is that of **mainspring for the order of dominical art**,

and centre of the order of **dominical creativity**, and a **shuttle** for the **harmony** and order of dominical art in the things **the Pre-Eternal Inscraper** weaves with the threads of day and night.

You can compare others of the Qur'an's words with these.

While all are simple, ordinary words, each performs the duty of a key to treasuries of **subtle meanings**.

It is because the Qur'an's style is for the greater part elevated and brilliant in the ways described above that on occasion **Arab nomads** were captivated by a single phrase,

and without being Muslims would prostrate.

One nomad prostrated on hearing the phrase: **Therefore proclaim openly what you are commanded.** {Qur'an, 15:94.}

When asked: "Have you become a Muslim?",

he replied: "No. I am prostrating at the eloquence of these words."

Fourth Point:

This is **the wonderful eloquence** in its wording; that is, in the words employed.

Yes, just as the Qur'an is **extraordinarily eloquent** in regard to its style and **manner of exposition**, so is there a truly **fluent** eloquence **in its wording**.

Clear evidence of the existence of this eloquence is the fact that it does not bore or cause weariness;

"Câmid bir **sirâc-ı müsahhar** hiçbir cihette ibâdete lâayk olamaz."

Hem cereyân-ı **تَجْرِی** tâbirinde gece gündüzün, kış ve yazın dönmelerindeki **tasarrufat-ı muntâzama-i acibeyi** ihtar eder

ve o ihtarda, rububiyetinde münferid bir Sâniin âzamet-i kudretini ifham eder.

Demek Şems ve Kamer noktalarından beşerin zihnini gece ve gündüz, kış ve yaz sahifelerine çevirir ve o sahifelerde yazılan hâdisatın satırlarına nazar-ı dikkati celbeder.

Evet Kur'an Güneş'ten Güneş için bahsetmiyor. Belki onu ışıklandıran Zât için bahsediyor.

Hem **Güneş'in** insana lüzumsuz olan **mahiyetinden** bahsetmiyor. Belki Güneş'in vazifesinden bahsediyor ki, **san'at-ı rabbâniyyenin intizâmına** bir **zenberek**

ve **hilkat-i Rabbâniyye**nin nizâmına bir merkez, hem **Nakkaş-ı Ezeli**'nin gece gündüz ipleriyle dokuduğu eşyadaki san'at-ı Rabbâniyyenin **insicamına** bir **mekik** vazifesini yapıyor.

Daha sâir kelimât-ı Kur'aniyyeyi bunlara kıyas edebilirsin.

Âdeta basit, me'luf birer kelime iken, **lâtif mânâların** definelerine birer anahtar vazifesini görüyor.

İşte ekseriyetle üslûb-u Kur'anın geçen tarzlarda ulvî ve parlak olduğundandır ki, bâzan bir **bedevî arab** bir tek kelâma meftun olur.

Müslüman olmadan secdeye giderdi.

Bir bedevî **فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ** kelâmını işittiği anda secdeye gitti.

Ona dediler: "Müslüman mı oldun?"

"Yok dedi, ben şu kelâmın belâgatına secde ediyorum."

Dördüncü Nokta:

Lafzındaki **fesâhât-ı hârikasıdır**.

Evet Kur'an mânen **üslûb-u beyân** cihetiyle **fevkalâde belîğ** olduğu gibi, **lâfzında** gayet **selis** bir fesahati vardır.

Fesahatin kat'î vücuduna, usandırmaması delildir

while the testimony of the brilliant scholars of the sciences of rhetoric forms a decisive proof of the wisdom of the eloquence.

Yes, it does not weary even if repeated thousands of times; indeed, it gives pleasure.

It is not burdensome for the memory of a small and simple child; children can memorize it easily.

It is not unpleasant to the ear, pained by the slightest word, of someone extremely ill; it is easy on it.

It is like sherbet to the palate of one in the throes of death.

The recitation of the Qur'an gives sweet pleasure to the ear and mind of such a person just like Zemzem water to his mouth and palate.

The reason for its not causing boredom, and the wisdom of it, is this: It is food and sustenance for the heart, strength and wealth for the mind, water and light for the spirit, and the cure and remedy for the soul.

Everyday we eat bread, yet we do not tire of it. But if we were to eat the choicest fruit every day, it would cause boredom.

That means it is because the Qur'an is truth and reality and truthfulness and guidance and wonderfully eloquent that

it does not cause weariness and preserves its freshness and agreeableness as though preserving a perpetual youth.

One of the Qurayshi leaders even, an expert orator, was sent by the idolators to listen to the Qur'an. He went and listened, then returned and said to them:

"These words have such a sweetness and freshness that they do not resemble the words of men. I know the poets and soothsayers; these words do not resemble theirs.

The best we can do is mislead our followers and say it is magic."
{Suyuti, al-Itqan fi 'Ulum al-Qur'an, ii, 117; Qadi Iyad, al-Shifa', i, 264.}

Thus, even the All-Wise Qur'an's most obdurate enemies were amazed at its eloquence.

#15

It would be very lengthy to explain the sources of the All-Wise Qur'an's eloquence in its verses and words and sentences,

therefore we shall keep the explanation brief and show by way of example the fluency and eloquence of the wording in one sentence obtained through the position of the letters and a single flash of miraculousness that shines forth from that positioning.

ve fesahatin hikmetine, fenn-i beyân ve maânînin dâhî ülemâsının şehadetleri bir bürhân-ı bâhirdir.

Evet binler defa tekrar edilse usandırmıyor, belki lezzet veriyor.

Küçük basit bir çocuğun hâfızasına ağır gelmiyor, hıfzedebilir.

En hastalıklı, az bir sözden mütezzî olan bir kulağa nâhoş gelmiyor, hoş geliyor.

Sekeratta olanın damağına şerbet gibi oluyor.

Zemzeme-i Kur'an onun kulağında ve dimağında, aynen ağzında ve damağında mâ-i zemzem gibi lezzetli geliyor.

Usandırmamasının sırr-ı hikmeti şudur ki: Kur'an, kulûbe kut ve gıda ve ukûle kuvvet ve gınâdır ve rûha mâ ve ziyâ ve nüfusa devâ ve şifâ olduğundan usandırmaz.

Hergün ekmek yeriz, usanmayız. Fakat en güzel bir meyveyi her gün yesek, usandıracak.

Demek Kur'an, hak ve hakikat ve sıdk ve hidâyet ve hârîka bir fesahat olduğundandır ki,

usandırmıyor, daima gençliğini muhafaza ettiği gibi tarâvetini, halâvetini de muhafaza ediyor.

Hattâ Kureyş'in rüesâsından müdakkik bir belîğ, müşrikler tarafından, Kur'anı dinlemek için gitmiş. Dinlemiş, dönmüş, demiş ki:

Şu kelâmın öyle bir halâveti ve tarâveti var ki, kelâm-ı beşere benzemez. Ben şâirleri, kâhinleri biliyorum. Bu onların hiç sözlerine benzemez.

Olsa olsa etbâımızı kandırmak için sihir demeliyiz."

İşte Kur'an-ı Hakîm'in en muannid düşmanları bile fesahatinden hayran oluyorlar.

Kur'an-ı Hakîm'in âyetlerinde, kelâmlarında, cümlelerinde fesâhatin esbabını izah çok uzun gider.

Onun için sözü kısa kesip yalnız nümune olarak bir âyetteki hurûf-u hecâiyyenin vaziyetiyle hasıl olan bir selaset ve fesahat-i lafziyyeyi ve o vaziyetten parlayan bir lem'a-i i'câzı göstereceğiz.

Take the verse:

Then after the distress He sent down on you a feeling of peace and drowsiness, which overcame a group of you... {Qur'an, 3:154.} [to the end of the verse]

In this verse, all the letters of the alphabet are present.

But, see, although all the categories of emphatic letters are together, it has not spoilt the smoothness of style.

Indeed, it has added a brilliance and harmonious, congruent, eloquent melody issuing from varied strings.

Also, note carefully the following flash of eloquence: of the letters of the alphabet, Alif and Ya, since they are the lightest and have been transposed with one another like sisters, they have each been repeated twenty-one times.

And since Mim and Nun are sisters and have changed places, they have each been mentioned thirty-three times. {(*) : Tanwin is also a Nun.}

And since Shin, Sin, and Sad are sisters in regard to articulation, quality, and sound, each has been mentioned three times.

And although 'Ayn and Ghayn are sisters, since 'Ayn is lighter, it is mentioned six times, while because Ghayn is harsher, it is mentioned half as many, three times.

And since Zay, Dhal, Za, and Ta are sisters in regard to articulation, quality, and sound, each is mentioned twice, while "Lam" and "Alif" in the form of LA have united and "Alif" s share in the the form of LA is half that of "Lam",

"Lam" is mentioned forty-two times and as a half of it "Alif" twenty-one times.

Since "Hamza" and "Ha" are sisters in regard to articulation, "Hamza" is mentioned thirteen times and being a degree lighter "Ha" is mentioned fourteen times.

{(*) : Pronounced and unpronounced, "Hamza" is twenty-five, and three more than "Hamza"s silent sister "Alif", because its points are three.}

And Kaf, Fa and Qaf are sisters; since Qaf has an additional point, it is mentioned ten times, Fa, nine times, Kaf nine times,

Ba nine times, and Ta twelve times. Since Ta comes third, it is mentioned twelve times.

Ra is "Lam"s sister, but according to their numerical value, Ra is two hundred, and "Lam" thirty, so since it has risen six times more, it has fallen six.

Also, since Ra is repeated on pronunciation, it becomes emphatic and is only mentioned six times.

İşte:

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى طَائِفَةً مِّنْكُمْ (ilâ âhir.)

İşte şu âyette bütün huruf-u heca mevcûddur.

Bak ki, sakil, ağır bütün aksâm-ı hurûf beraber olduğu halde selasetini bozmamış.

Belki bir revnâk ve muhtelif tellerden mütenasib, mütesanid bir nağme-i fesâhat katmış.

Hem şu lem'a-i i'câza dikkat et ki, hurûf-u hecâdan "ya" ile "elif" en hafif ve birbirine kalbolduğu için iki kardeş gibi her birisi yirmibir kerre tekrarı var.

"Mim" ile "nun" (Haşiye-1) birbirinin kardeşi ve birbirinin yerine geçtiği için her birisi otuzüçer defa zikredilmiştir. {(Haşiye-1): Tenvin dahi nundur.}

ص.س.ش mahreççe, sıfatça, savtça kardeş oldukları için her biri üç defa,

ع.ع.غ kardeş oldukları halde ع daha hafif altı defa, ع sıklığı için yarısı olarak üç defa zikredilmiştir.

ط.ظ.ذ.ز mahreççe, sıfatça, sesçe kardeş oldukları için her birisi ikişer defa, "lâm" ve "elif" ile beraber ikisi لا

sûretinde ittihad ettikleri ve "elif" لا sûretinde hissesi "lâm"ın yarısıdır.

Onun için "lâm" kırkiki defa, "elif" onun yarısı olarak yirmibir defa zikredilmiştir.

"Hemze" "he" ile mahreççe kardeş oldukları için "hemze" (Haşiye-2) onüç, "hâ" bir derece daha hafif olduğu için ondört defa,

{(Haşiye): "Hemze", melfuz ve gayr-ı melfuz yirmibeşer ve hemzenin sâkin kardeşi "elif"ten üç derece yukarıdır. Zira hareke üçtür.}

ق.ف.ك kardeş oldukları için ق 'ın bir noktası fazla olduğu için ق on, ف dokuz, ك dokuz,

ب dokuz, ت oniki, "ta"nın derecesi üç olduğu için oniki defa zikredilmiştir.

ر "lâm"ın kardeşidir. Fakat ebced hesabıyla ر ikiyüz, "lâm" otuzdur. Altı derece yukarı çıktığı için altı derece aşağı düşmüştür.

Hem ر telaffuzca tekerrür ettiğinden sakil olup yalnız altı defa zikredilmiştir.

And because **Dad**, **Tha**, **Ha**, and **Kha** are emphatic and gain additional qualities in connection with other letters, they have each been mentioned only once.

Since "Waw" is lighter than "Ha" and "Hamza", and **heavier** than "Ya" and "Alif", it is mentioned seventeen times, four times more than heavy "Hamza" and four times less than light "Alif".

Thus, the **extraordinary positioning** of the letters in the passage mentioned here and their **hidden relationships**, and the beautiful order and **fine, subtle regularity and harmony** show as clearly as twice two equals four that it would not be within the limits of human thought to have composed it.

As for chance and coincidence, it is impossible that it should have interfered.

#16

And so, just as the **strange and wonderful order and regularity** in the position of these letters leads to a **fluency** and **eloquence in the words**, so may there be many other hidden instances of wisdom.

Since such an **order** has been followed in the letters, surely in the words, sentences and meanings such a **mysterious order**, such a **luminous harmony**, has been observed that

should the eye see it, it would declare: **Ma'shallah!**, and should the reason comprehend it, it would exclaim: **Barakallah!**

Fifth Point:

This is the **excellence** in its **manner of exposition**; that is to say, the **superiority**, conciseness, and **grandeur**.

Just as there is eloquence in the word-order, the wording, and the meaning, and a **uniqueness** in its style, so in its manner of exposition is there a **superiority** and excellence.

Indeed, **all the categories and levels of speech and address**, like **encouragement** and **detering**, **praise** and **censure**, **demonstration and guidance**, **explanation** and **silencing in argument**, are at the highest degree in the Qur'an's exposition.

Of the innumerable examples of its manner of exposition in the category of **encouragement and urging** is that in Sura **Has there not been over man a long period of time when he was nothing** - [not even] mentioned?; {Qur'an, 76:1.} this is **as sweet as the water of Kawthar** and flows with the fluency of the spring of Salsabil, **it is as fine as the raiment of the houris**.*

{(*)}: The style here has slipped into the clothes of this Sura's meaning.}

خ. ح. ث. ض. sıkletleri ve bâzı cihat-ı münasebat için birer defa zikredilmiştir.

"Vav" "hâ"den ve "hemze"den daha hafif ve "yâ"dan ve "elif"den **daha sakil** olduğu için onyedı defa, sakil hemzeden dört derece yukarı, hafif eliften dört derece aşağı zikredilmiştir.

İşte şu hurufun bu zikrinde hârikulâde bu **vaziyet-i muntâzama** ile ve o **münâsebet-i hafiyye** ile ve o güzel intizâm ve o **dakik ve ince nazm ve insicâm** ile iki kerre iki dört eder derecede gösterir ki, beşer fikrinin haddi değil ki, şunu yapabilsin.

Tesadüf ise muhaldır ki, ona karışsın.

İşte şu vaziyet-i huruftaki **intizâm-ı acib ve nizâm-ı garib**, **selaset** ve **fesahat-ı lafziyye**ye medâr olduğu gibi, daha gizli çok hikmetleri bulunabilir.

Mâdem hurûfâtında böyle **intizâm** gözetilmiş. Elbette kelimelerinde, cümlelerinde, mânâlarında öyle **esrarlı bir intizâm**, öyle **envarlı bir insicâm** gözetilmiş ki,

göz görse "**Mâşâallah**", akıl anlasa "**Bârekâllah**" diyecek.

Beşinci Nokta:

Beyânındaki beraattir. Yâni, **tefevvuk** ve metânet ve **haşmettir**.

Nasılki nazmında cezâlet, lafzında fesahat, mânâsında belâgat, üslûbunda **bedâat** var. beyânında dahi **faik** bir beraat vardır.

Evet **tergib** ve **terhib**, **medh** ve **zemm**, **isbat** ve **irşad**, **ifhâm** ve **ifhâm** gibi bütün aksâm-ı kelâmiyyede ve **tabakat-ı hitabiyyede** beyânât-ı Kur'aniyye en yüksek mertebededir.

Meselâ: **Makam-ı tergib ve teşvikte** hadsiz misâllerinden, meselâ Sûre-i **هَلْ آتَى عَلَى الْإِنْسَانِ** de beyânâtı, (Haşiye-1) âb-ı **kevser** gibi hoş, selsebıl çeşmesi gibi selâsetle akar, cennet meyveleri gibi tatlı, **hûri libası** gibi güzeldir.

{(Haşiye-1): Şu üslûb-u beyân, o sûrenin meâlinin libasını giymiş.}

Of the numerous examples of the category of deterring and threatening is the start of Sura **Has the story reached you of the Overwhelming Event?** {Qur'an, 88:1.} Here the Qur'an's exposition has an effect like **lead boiling in the ears of the people of misguidance**, and **fire burning in their brains**, and **zaqqum scalding their palates**, and Hell assaulting their faces, and like a bitter thorny tree in their stomachs.

An official like Hell charged by someone with inflicting **torment** and **torture** in order to demonstrate his threats, and its splitting apart with seething rage, and its saying: **well-nigh bursting with fury** {Qur'an, 67:8.} certainly show how awesomely **dreadful** that person's **threats** are.

Of the thousands of examples in the category of praise, the Qur'an's manner of exposition in the five Suras starting **al-Hamdulillah** is brilliant like the sun, **adorned like the stars**, majestic like the heavens and the earth, lovable like the angels, **compassionate like tenderness towards young in this world**, and beautiful like Paradise in the hereafter.

{(*)}: In these phrases is an allusion to the matters discussed in these Suras.}

#17

Of the thousands of examples in the category of censure and restraint, in the verse, **Would any among you like to eat the flesh of his dead brother**, {Qur'an, 49:12.} it **censures** six times.

It **restrains** from **backbiting** forcibly six times over.

It is like this: *as is known*, the “Hamza” at the beginning of the verse is **interrogative**.

This seeps through all the words of the verse like water.

Thus, with the first “Hamza” it asks: Have you no reason, **the seat of question and answer**, that you do not understand how ugly it is?

With the second, it asks with the word **like**: Is your heart, **the seat of love and hate**, so corrupted that it loves **the most despicable** thing?

With the third, it asks with the words **one of you**: What has happened to your **social life** and civilization, **which receives its vitality from the community**, that it finds acceptable an act which thus poisons your life?

With the fourth, it asks with the words **to eat the flesh**: What has happened to your humanity that you **tear apart** your friend **like a savage beast**?

With the fifth, it asks with the words **your brother**: Have you no **compassion** and **fellow-feeling** that you **unjustly** tear with your teeth at the character of the one injured, your brother in so many respects?

Makam-ı terhib ve tehdidde pek çok misâllerinden meselâ:

هَلْ أَتَيْكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ Sûresinin başında beyânât-ı

Kur'aniyye ehl-i dalâletin sımahında kaynayan **rasas** gibi, **dimağında yakan ateş** gibi, **damağında yanan zakkum** gibi, yüzünde saldıran cehennem gibi, midesinde acı, dikenli dari' gibi tesir eder.

Evet bir zâtın tehdidini gösteren Cehennem gibi bir **azab** memuru, öfkesinden ve gayzından parçalanmak vaziyetini alması ve **تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ** söylemesi, söyletmesi, o zâtın **terhibi** ne derece **dehşetli** olduğunu gösterir.

Makam-ı medhin binler misâllerinden, başında **"Elhamdülillah"** olan beş sûrede beyânât-ı Kur'aniyye Güneş gibi parlak, (**Haşiye-2**) **yıldız gibi zînetli**, semâvât ve zemin gibi haşmetli, melekler gibi sevimli, **dünyada yavrulara rahmet** gibi **şefkatli**, âhirette Cennet gibi güzeldir.

{(Haşiye-2): Şu tâbiratta o sûrelerdeki bahislere işaret var.}

Makam-ı zemm ve zecirde binler misâllerinden meselâ:

أَيُّبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا âyetinde zemmi altı derece **zemmeder**.

Gıybetten altı derece şiddetle **zeceder**.

Şöyle ki: *Mâlûmdur*: Âyetin başındaki “hemze”, sormak (âyâ) mânâsındadır.

O sormak mânâsı, su gibi âyetin bütün kelimelerine girer.

İşte birinci “hemze” ile der: (Âyâ) **sual ve cevap mahalli olan** aklınız yok mu ki, bu derece çirkin bir şeyi anlamıyor?

İkincisi: **يُحِبُّ** lafzı ile der: Âyâ, **sevmek, nefret etmek mahalli olan** kalbiniz bozulmuş mu ki, **en menfur** bir işi sever?

Üçüncüsü: **أَحَدُكُمْ** kelimesiyle der: **Cemâatten hayatını alan hayat-ı içtimaiye** ve medeniyetiniz ne olmuş ki, böyle hayatınızı zehirleyen bir ameli kabûl eder?

Dördüncüsü: **أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ** kelâmıyla der: İnsaniyetiniz ne olmuş ki, böyle **canavarcasına** arkadaşını dişle **parçalama**yı yapıyorsunuz?

Beşincisi: **أَخِيهِ** kelimesiyle der: Hiç **rikkat-i cinsiyeniz**, hiç **sıla-i rahminiz** yok mu ki, böyle çok cihetlerle kardeşiniz olan bir mazlumun şahs-ı mânevîsini **insafsızca** dişliyorsunuz?

Have you no reason that you bite at your own limbs like a **madman**?

And with the sixth it asks with the word **dead**: Where is your **conscience**? Is your nature so corrupted that you do the most **repulsive** thing to the most **respected** person, your brother, like eating his flesh?

That is to say, backbiting is censured and **despised** by the reason, the heart, humanity, the conscience, **human nature**, and social and national solidarity.

So see! How this verse restrains from this **crime in six concise degrees, on six miraculous levels**!

Of the thousands of examples of **the category of proof and demonstration**, is the verse: **So consider the signs of God's mercy; how He gives life to the earth after its death. Indeed, it is He Who gives life to the dead, for He is powerful over all things.**{Qur'an, 30:50.}

Its exposition is such in proving resurrection and **banishing doubts** that it could not be more clearly demonstrated.

#18

It is like this: it says that, *as is proved and explained in the Ninth Truth of the Tenth Word and in the Fifth Flash of the Twenty-Second Word, every spring examples of resurrection are provided in three hundred thousand ways in the earth being raised to life with the utmost order and differentiation* despite the innumerable species being all mixed up together **in total confusion**, thus demonstrating to the human observer that **the resurrection of the dead would not be difficult for the One who does this.**

Also, since to write without fault or error **with the pen of power** hundreds of thousands of species on the page of the earth, all together and one within the other, is **the seal of the Single One of Unity**;

with this verse it both proves Divine unity as the clearly as the sun, and it demonstrates the resurrection of the dead **as easily and decisively as the rising and setting of the sun.**

Thus, the Qur'an demonstrates this truth in regard to **manner**, as described by the word **how**, just as it mentions it **in detail** in many Suras.

And for example, in Sura, Qaf. By the Glorious Qur'an, {Qur'an, 50:1.} it proves resurrection in such a brilliant, fine, sweet, and exalted manner that it convinces **as certainly as the coming of spring.**

Look: in answer to the unbelievers denying the raising to life of decomposed bones and saying: "This is **extraordinary**; it could not be!",

Hiç aklınız yok mu ki, kendi âzanızı kendi dişinizle **divâne** gibi ısıyorsunuz?

Altıncısı: **مَيِّتًا** kelâmıyla der: **Vicdanınız** nerede... Fitratınız bozulmuş mu ki, en **muhterem** bir halde bir kardeşine karşı, etini yemek gibi en **müstekreh** bir iş yapıyor?

Demek zemm ve gıybet, aklen, kalben ve insâniyeten ve vicdânen ve **fitraten** ve asabiyyeten ve milliyeten **mezmumdur**.

İşte bak! Nasıl ki, şu âyet, **icazkârâne altı mertebe** zemmi zemmetmekle **i'câzkârâne altı derece** o **cürümden** zecreder.

Makam-ı isbatta binler misâllerinden meselâ:

فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

de haşri isbat ve **istib'adı izale** için öyle bir tarzda beyân eder ki, fevkinde isbat olamaz.

Şöyle ki: *Onuncu Söz'ün Dokuzuncu Hakikatında, Yirmiikinci Söz'ün Altıncı Lem'asında isbat ve izah edildiği gibi; her bahar mevsiminde ihyâ-yı arz keyfiyyetinde üçyüzbin tarzda haşrin nûmunelerini nihayet derecede girift, birbirine karıştırdığı halde nihayet derecede intizâm ve temyiz ile nazar-ı beşere gösteriyor ki, bunları böyle yapan Zâta, haşir ve kıyamet ağır olamaz, der.*

Hem zeminin sahifesinde yüzbinler enva'ı, beraber birbiri içinde **kalem-i kudretiyle** hatâsız, kusursuz yazmak; **bir tek Vâhid-i Ehad'in sikkesi** olduğundan,

şu âyetle Güneş gibi vahdâniyeti isbat etmekle beraber, **Güneş'in tulû' ve gurubu gibi kolay ve kat'î**, kıyamet ve haşri gösterir.

İşte **كَيْفَ** lâfzındaki **keyfiyet** noktasında şu hakikatı gösterdiği gibi, çok sûrelerde **tafsil ile** zikreder.

Meselâ: Sûre-i **ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ** de öyle parlak ve güzel ve şirin ve yüksek bir beyânla haşri isbat eder ki, **baharın gelmesi gibi kat'î bir sûrette** kanâat verir.

İşte bak: Kâfirlerin, çürümüş kemiklerin dirilmesini inkâr ederek "Bu **acib**dir, olamaz" demelerin ecevaben

it decrees:

Do they not look to the skies above them; how we have made them and adorned them and how there is no flaw in them... until:... and thus will be the Resurrection.

{Qur'an, 50:6-11.}

Its manner of exposition flows like water and shines like the stars. It gives both pleasure and delight to the heart like **dates**. And it is **sustenance**.

And in one of the **most subtle** examples of **the category of demonstration**, it says:

Ya. Sin.* By the All-Wise Qur'an * Indeed you are one of the Messengers. {Qur'an, 36:1-3.}

That is, "I **swear** by the Wise Qur'an that you are one of the **Divine Messengers**."

This **oath** indicates that **the proof of Messengership** is so **certain** and true, and its veracity is so worthy of honour and respect, that it is sworn by.

By indicating this, it is saying: "You are the Messenger, for you hold the Qur'an in your hand, and the Qur'an is the truth and **it is the word of Truth**. For it contains true wisdom, and bears **the seal of miraculousness**."

And one of the **concise** and **miraculous** examples of the category of proof and demonstration is this:

He says: Who will raise to life these bones when they are rotted? * Say: He will raise them Who created them in the first instance, for He has full knowledge of every kind of creation. {Qur'an, 36:78-79.}

That is, man asks: "Who will resurrect **decayed** bones?" You say: "Whoever made them **in the first place** and gave them life, He will resurrect them."

#19

As was depicted in the third comparison of the Ninth Truth in the Tenth Word,

if someone **reassembles** a large army in one day before your eyes, and someone else says:

"At a **bugle-call** that person brought together the members of a **battalion** **who had dispersed to rest**; he is able to bring the battalion under order,"

and you say, O man: "I do not believe it," you can see what a **foolish denial** it would be.

In just the same way, **the All-Powerful and All-Knowing One** enrolls and unites anew with **the command of "Be!"** and it is, and **with perfect order and the balance of wisdom**, the particles and subtle faculties of **the battalion-like** bodies of all the animals -which are like an army- and other living creatures, and **creates every century**, and **every spring even**, all the hundreds of thousands of army-like species of living creatures on the face of the earth.

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا

كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ilâ âhir-il âyet... وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ a

kadar ferman ediyor.

beyânı su gibi akıyor. Yıldızlar gibi parlıyor. Kalbe **hurma** gibi hem lezzet, hem zevk veriyor, hem **rızk** oluyor.

Hem **makam-ı isbatın en lâtif** misâllerinden: **يس وَالْقُرْآنِ**

الْحَكِيمِ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ der.

Yâni, "Hikmetli Kur'ana **kasem ederim**. Sen **Resûllerdensin**."

Şu **kasem** işaret eder ki, **Risâletin hücceti** o derece **yakînî** ve hakır ki, hakkaniyette makam-ı tâzim ve hürmete çıkmış ki, onunla kasem ediliyor.

İşte şu işaret ile der: "Sen Resûlsün. Çünkü senin elinde Kur'an var. Kur'an ise, hakır ve **Hakk'ın kelâmıdır**. Çünkü içinde hakikî hikmet, üstünde **sikke-i i'câz** var."

Hem makam-ı isbatın **îcazlı** ve **i'câzlı** misâllerinden şu:

قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

Yâni; insan der: "**Çürümüş** kemikleri kim diriltecek?" Sen, de: "Kim onları **bidayeten** inşa edip hayat vermiş ise, o diriltecek."

Onuncu Söz'ün dokuzuncu hakikatının üçüncü temsilinde tasvir edildiği gibi;

bir zât, göz önünde bir günde **yeniden** büyük bir orduyu **teşkil** ettiği halde, biri dese:

"Şu zât, efradı **istirahat için dağılmış olan** bir **taburu** bir **boru** ile toplar. Tabur nizâmı altına getirebilir."

Sen ey insan, desen; "İnanmam." Ne kadar **divânece bir inkâr** olduğunu bilirsin.

Aynen onun gibi hiçten, yeniden **ordu-misâl** bütün hayvanat ve sâir zîhayatın tabur-misâl cesedlerini **kemâl-i intizâm**la ve mizan-ı hikmetle o bedenlerin zerratını ve letâifini "**Emr-i kün feyekûn**" ile kaydedip yerleştiren ve her karnda hattâ her baharda rûy-i zeminde yüzbinler ordu-misâl zevilhayat envâ'larını, taifelerini icad eden bir **Zât-ı Kadîr-i Alîm**,

Can it be questioned then how He can gather together at one **blast** of **Israfil's trumpet the fundamental parts and particles** of a battalion-like body, which are already familiar with one another, through taking them under order?

Can it be **considered unlikely**? If it is considered unlikely, it is a **mindless** foolishness.

In the category of guidance, the Qur'an's manner of exposition is so moving and **tender**, and **familiar** and gentle that

it fills the spirit with ardour, the heart with delight, the mind with interest, and the eyes with tears. Of thousands of examples is this verse:

And yet after all this your hearts hardened and became like rocks, or even harder... to the end of the verse. {Qur'an, 2:74.}

As is proved and explained in the discussion of the third verse in the First Station of the Twentieth Word, it says to the Children of Israel:

"What has happened to you that although hard rock shed tears from twelve springs like eyes before a miracle like the Staff of Moses (Peace be upon him), you remain **indifferent** in the face of all his miracles, with your eyes dry and tearless and your hearts hard and without fervour?"

Since this meaning of guidance is explained there, we refer you to that Word, and curtail this here.

Of thousands of examples in **the category of making understood and silencing in argument**, consider only the following two:

If you have doubts about the Qur'an We have revealed to Our servant Muhammad, then produce a Sura similar to it. And call upon all your helpers besides God to bear witness for you, if what you say is true. {Qur'an, 2:23.}

That is, "If you have any doubts, summon all your elders and supporters to help you and testify for you, then compose **the like** of a single Sura."

Since this has been explained and proved in Isharat al-I'jaz, here we shall only point out a **brief summary** of it. It is as follows:

#20

The Qur'an of Miraculous Exposition says:

"O men and jinn! If you have any doubts that the Qur'an is **the Word of God** and **imagine** it to be man's word, then **come on**, here it is, let's see!

tabur-misâl bir cesedin nizâmı altına girmekle birbiriyle tanışmış **zerrât-ı esâsiye ve eczâ-yı asliyeyi** bir **sayha** ile **Sûr-u İsrâfil'in borusu** ile nasıl toplayabilir?

İstib'âd sûretinde denilir mi? Denilse, **eblehçesine** bir divâneliktir.

Makam-ı irşadda beyânât-ı Kur'aniye o derece müessir ve **rakik** ve o derece **mûnis** ve şefiktir ki,

şevk ile ruhu, zevk ile kalbi; akli merakla ve gözü yaşla doldurur. Binler misâllerinden yalnız şu:

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُم مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدَّ
قَسْوَةً ilâ âhir...

Yirminci Söz'ün Birinci Makamı'nda üçüncü âyet mebhasinde isbat ve izah edildiği gibi Benî-İsrail'e der:

"**Mûsa Aleyhisselâm'ın asâsi** gibi bir mu'cizesine karşı sert taş, oniki gözünden çeşme gibi yaş akıttığı halde, size ne olmuş ki, Mûsa Aleyhisselâm'ın bütün mu'cizâtına karşı **lâkayd** kalıp; gözünüz kuru, yaşsız, kalbiniz katı, ateşsiz duruyor?"

O sözde şu mânâ-yı irşadî izah edildiği için oraya havale ederek burada kısa kesiyorum.

Makam-ı ifhâm ve ilzamda binler misâllerinden yalnız şu iki misâle bak:

Birinci misâl:

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Yâni: "Eğer, bir şübheniz varsa, size yardım edecek, şahadet edecek bütün büyüklerinizi ve taraftarlarınızı çağırınız. Bir tek sûresine bir **nazîre** yapınız."

"İşârât-ül İ'câz"da izah ve isbat edildiği için burada yalnız **icmâline** işaret ederiz. Şöyle ki:

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân diyor:

"Ey ins ve cin! Eğer Kur'an, **Kelâm-ı İlâhî** olduğunda şübheniz varsa, bir beşer kelâmı olduğunu **tevehhüm** ediyorsanız, **haydi**, işte meydan, geliniz!

You bring a book like this Qur'an from someone **unlettered**, who does not know how to read and write like the one you call **Muhammad the Trustworthy**, and get him to compose it!

If you cannot do this, then he need not be untaught, let him be a famous **man of letters** and **learned**.

And if you are not able to do this, alright, not on his own, take all the finest works of all your **orators** and **men of eloquence**, and indeed of all the **literary geniuses** of the past and all those of the future, and the assistance of all your gods.

Work with all your strength, compose the like of this Qur'an.

And if you cannot do this, **leave aside the truths of the Qur'an** and its many miraculous aspects, *which it is not possible to imitate*, and compose a work which is **its equal** in only **the eloquence of its word-order**!"

Through the silencing words of **Bring then ten Suras forged, like it, {Qur'an, 11:13.}** it says:

"Come on, I do not want its true meaning from you, let it be **fabrications** and lies and **false tales**.

You will not be able to do this. So it need not be as much as the whole Qur'an, just bring ten Suras like it.

You will not be able to do this either, so bring a single Sura.

This will be too much as well. So alright, make it the equivalent of a short Sura.

You will not be able to do this either, although the need for you to do so is so great.

For your **honour** and **self-respect**, your **dignity** and religion, your **tribal honour** and pride, your life and property, and your lives in this world and the next will all be saved by producing the like of it.

Otherwise in this world you will remain in **abasement**, without honour, dignity, religion, or pride, and your lives and property will be destroyed and will perish, and in the hereafter, as is indicated by the verse, **Then give heed to Hell-fire, whose fuel is men and stones, {Qur'an, 2:24.}** you will be condemned to **everlasting incarceration** in Hell; together with your **idols** you will be fuel to its fires.

Since your need is thus great, and since you have now understood your impotence in eight degrees, you should be certain eight times over that the Qur'an is a miracle.

So either believe in it, or be silent and go to Hell!"

So see the way the Qur'an forces them to accept the argument in this **category of 'silencing in argument'** which is within that of 'making understood,' and say:

Siz dahi O'na **Muhammed-ül Emin** dediğiniz zât gibi, okumak yazmak bilmez, kıraat ve kitabet görmemiş bir **ümmî**den bu Kur'an gibi bir kitab getiriniz, yaptırınız.

Bunu yapamazsanız, haydi ümmî olmasın, en meşhur bir **edib**, bir **âlim** olsun.

Bunu da yapamazsanız, haydi bir tek olmasın, bütün **bülegânız**, **hutebânız**, belki bütün geçmiş **belîğ**lerin güzel eserlerini ve bütün gelecek ediblerin yardımlarını ve ilahlarınızın himmetlerini beraber alınız.

Bütün kuvvetinizle çalışınız, şu Kur'ana bir nazîre yapınız.

Bunu da yapamazsanız, *haydi kabil-i taklid olmayan hakaik-i Kur'aniyeden* ve mânevî çok mu'cizatından **kat-ı nazar**, yalnız **nazmındaki belâgatına nazîre** olarak bir eser yapınız."

فَاتُّوا بِعَشْرِ سُورٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ **ilzâmıyla** der:

"Haydi sizden mânânın doğruluğunu istemiyorum. **Müftereyat** ve yalanlar ve **bâtıl hikâyeler** olsun.

Bunu da yapamıyorsunuz. Haydi bütün Kur'an kadar olmasın, yalnız **بِعَشْرِ سُورٍ** on sûresine nazîre getiriniz.

Bunu da yapamıyorsunuz. Haydi, bir tek sûresine nazîre getiriniz.

Bu da çoktur. Haydi, kısa bir sûresine bir nazîre ibraz ediniz.

Hattâ, mâdem bunu da yapmazsanız ve yapamazsınız. Hem bu kadar muhtaç olduğunuz halde;

çünkü **haysiyet** ve **namusunuz**, **izzet** ve dininiz, **asabiyet** ve şerefınız, can ve malınız, dünya ve âhiretiniz, buna nazîre getirmekle kurtulabilir.

Yoksa dünyada **haysiyetsiz**, namussuz, dinsiz, şerefsiz, zillet içinde, can ve malınız helâkette mahvolup ve âhirette

النَّارِ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ فَاتَّقُوا işaretiyle

Cehennem'de **haps-i ebedî** ile mahkûm ve **sanem**lerinle beraber ateşe odunluk edeceksiniz.

Hem mâdem sekiz mertebe aczinizi anladınız. Elbette sekiz defa, Kur'an dahi mu'cize olduğunu bilmekliğiniz gerektir.

Ya î mânâ geliniz veyahut susunuz, Cehennem'e gidiniz!"

İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın **makam-ı ifhâm**daki ilzamına bak ve de:

"There is no manner of exposition better than that of the Qur'an!" Indeed, after that of the Qur'an no need remains for further exposition.

لَيْسَ بَعْدَ الْبَيَانِ الْقُرْآنِ بَيَانٌ Evet beyân-ı Kur'andan sonra beyân olamaz ve hacet kalmaz.

www.risaleglobal.com

Here is a second example:

Exhort then [O Prophet], for by your Sustainer's grace you are neither a soothsayer nor a madman * Or do they say: A poet! - let us wait and see what time will do! * Say: Wait then, I too shall wait with you. * Is it that their faculties of understanding urge them to this, or are they but a people transgressing all bounds. * Or do they say: He fabricated this [Message]? Nay, they do not believe. * Let them then produce a recital like unto it - if they speak the truth. * Or were they created of nothing, or were they themselves the creators? * Or did they create the heavens and the earth? Nay, they have no firm belief. * Or are the treasures of your Sustainer with them, or are they the managers [of affairs]? * Or have they a ladder by which they can [climb up to heaven and] listen [to its secrets]? Then let [such a] listener of theirs produce a manifest proof. * Or has He only daughters and you have sons? * Or is it that you ask for a reward, so that they are burdened with a load of debt? * Or that the Unseen is in their hands, and they write it down? * Or do they intend a plot [against you]? But those who defy God are themselves involved in a plot! * Or have they a god other than God? Exalted is God far above the things they associate with them. {Qur'an, 52:29-43.}

Here we shall explain only one of the thousands of truths of these verses as a further example of the category of silencing in argument. It is as follows:

with the word, **Or....Or....**, it silences **every group of the people of misguidance** with **a rhetorical question expressing surprise** and stops up all the sources of their doubts.

It leaves no **satanic chink** through which doubts might enter and hide themselves; it closes them all.

It leaves no **veil of misguidance under which they might creep and lurk**; it rends all of them. It leaves not one of their lies; it crushes them.

In each sentence it either demolishes **the essence of the blasphemous ideas** of one **group** with a short **phrase**,

or since the **falsity** is **obvious**, it exposes it **by silence**,

or since it is refuted **in detail** in other verses, it here alludes to it **briefly**.

For example, the first sentence alludes to the verse: **And We have not instructed him poetry, nor is it meet for him.** {Qur'an, 36:69.}

İkinci Misâl:

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَخْلَامُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ فَلْيَاثُوا بِحَدِيثِ مِثْلِهِ إِن كَانُوا صَادِقِينَ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

İşte şu âyâtın binler hakikatlerinden yalnız beyân-ı ifhamiye misâl için bir hakikatını beyân ederiz. Şöyle ki:

آم - آم lafzıyla onbeş tabaka **istifham-ı inkârî-i taaccübî** ile **ehl-i dalâletin bütün aksamını** susturur ve şübehâtın bütün menşe'lerini kapatır.

Ehl-i dalâlet için içine girip saklanacak **şeytanî bir delik** bırakmıyor, kapatıyor.

Altına girip gizlenecek bir **perde-i dalâlet** bırakmıyor, yırtıyor. Yalanlarından hiçbir yılanı bırakmıyor, başını eziyor.

Her bir fıkrada bir **taifenin hülâsa-i fikr-i küfrîlerini** ya bir kısa **tâbir** ile ibtal eder.

Ya **butlanı zâhir** olduğundan **sükûtle** butlanını bedâhete havale eder

veya başka âyetlerde **tafsilen** reddedildiği için burada **mücmelen** işaret eder.

Meselâ: Birinci fıkra

âyetine işaret eder. وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشَّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ

While the fifteenth sentence points to the verse: **Were there gods other than God in the heavens and earth, there surely would have been confusion in both.** {Qur'an, 21:22.}

You can make further examples from the other sentences like these.

#22

It is like this: it says at the start: Announce **the Divine decrees**. You are not a **soothsayer**, for the words of soothsayers are confused and **conjectural**, while yours are true and **certain**.

And you are not **mad**; your enemies even attest to your **perfect sanity**.

Or do they say: A poet - let us wait and see what time will do! {Qur'an, 52:30.}

Do they call you a poet, like the **unreasoning, common infidels**? Are they waiting for you to **perish**?

You say to them: "Wait! I shall wait with you!" Your vast and brilliant truths are **free** of the **imaginings** of poetry and **independent** of their **fancies**.

Or is it that their faculties of understanding urge them to this? {Qur'an, 52:32.}

Or like unreasoning philosophers *who rely on their reasons*, do they **hold back** from **following** you, saying: "**Our faculties of reason are sufficient.**"

But reason commands that you are followed, because everything you say is reasonable. But again the reason on its own cannot reach it.

Or are they but a people transgressing all bounds? {Qur'an, 52:32.}

Or is the reason for their denial their not **submitting** to Almighty God like **wicked tyrants**? But the ends of the Pharaohs and Nimrods, who were the leaders of arrogant **oppressors**, are known.

Or do they say: He fabricated this [Message]? Nay, they do not believe. {Qur'an, 52:33.}

Or like lying **dissemblers without conscience** do they **accuse** you saying: "You have made up the Qur'an!"

But up to this time they have known you to be the most truthful among them and have called you **Muhammad the Trustworthy**.

It means that they have no intention to believe. Otherwise let them find the like of the Qur'an among **the works of men**.

Or were they created of nothing? {Qur'an, 52:35.}

Onbeşinci fıkra ise

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا âyetine remzeder.

Daha sâir fıkraları buna kıyas et.

Şöyle ki: Başta diyor: "**Ahkâm-ı İlâhiyye**yi tebliğ et. Sen **kâhin** değilsin. Zira kâhinin sözleri, karışık ve **tahminî**dir. Seninki, hak ve **yakînî**dir.

Mecnun olamazsın, düşmanın dahi senin **kemâl-i aklına** şahadet eder.

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ

Âyâ, acaba **muhâkemesiz âmi kâfir**ler gibi, sana şâir mi diyorlar. Senin **helâketini** mi bekliyorlar.

Sen, de: "Bekleyiniz. Ben de bekliyorum." Senin parlak büyük hakikatlerin, şiirin **hayalatından münezzeh** ve **tezyinâtından müstağnidir**.

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَخْلَامُهُمْ بِهَذَا

Yahut; acaba **akıllarına güvenen** akılsız feylesoflar gibi, "**Aklımız bize yeter**" deyip sana **ittibâdan istinkaf** mı ederler.

Halbuki akıl ise, sana ittibâ emreder. Çünkü: Bütün dediğin makuldür. Fakat akıl kendi başıyla ona yetişemez.

أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ

Yahut: İnkârlarına sebep, **tâgî zâlimler** gibi, Hakk'a **serfüru** etmemeleri midir! Halbuki mütecebbir **zalimlerin** rüesâları olan Firavunların, Nemrudların âkibetleri mâlûmdur.

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ

Veyahut: Yalancı, **vicdansız münafıklar** gibi "Kur'an senin sözlerindir" diye seni **ittihâm** mı ediyorlar!

Halbuki, tâ şimdiye kadar sana **Muhammed-ül Emin** diyerek içlerinde seni en doğru sözlü biliyorlardı.

Demek onların imânâ niyyetleri yoktur. Yoksa Kur'anın **âsâr-ı beşeriye** içinde bir nazîrini bulsunlar.

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ

Or like the absurd philosophers who believed the universe to be without purpose and in vain, do they suppose themselves to be aimless and without wisdom, purpose, duty, or Creator?

Have they become blind that they do not see that the universe is adorned from top to bottom with instances of wisdom and bears the fruit of aims,

and that beings from particles to the suns are charged with duties and are subjugated to the Divine commands?

Or were they themselves the creators? {Qur'an, 52:35.}

Or do they imagine like the pharaoh-like Materialists that "They came into being by themselves, feed themselves, and themselves create everything they need," so that they hold back from believing and worship?

Veyahut: Kâinatı abes ve gayesiz itikad eden felâsife-i abesiyyun gibi kendilerini başıboş, hikmetsiz, gayesiz, vazifesiz, Hâlıksız mı zannediyorlar!

Acaba gözleri kör olmuş, görmüyorlar mı ki,

kâinat baştan aşağıya kadar hikmetlerle müzeyyen ve gayelerle müsmirdir

ve mevcûdât, zerrelere kadar Güneşlere kadar vazifelerle muvazzaftır ve evâmîr-i İlâhiyeye müsahharlardır.

أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ

Veyahut: Firavunlaşmış maddiyyun gibi, "Kendi kendine oluyorlar. Kendi kendini besliyorlar. Kendilerine lâzım olan her şeyi yaratıyorlar" mı tahayyül ediyorlar ki, îmandan, ubûdiyetten istinkâf ederler.

#23

That means they all suppose themselves to be the Creator.

Whereas the Creator of one thing has to be the Creator of everything.

That is to say, their pride and conceit have made them so utterly stupid they imagine to be a Possessor of Absolute Power one who is absolutely impotent and may be defeated by a fly or a microbe.

Since they have abdicated their reason and humanity to this degree and have fallen lower than the animals and even inanimate beings, do not be saddened at their denial.

Consider them to be a variety of harmful animal and filthy matter! Ignore them and give them no importance!

Or did they create the heavens and the earth? Nay, they have no firm belief! {Qur'an, 52:36.}

Or, like the mindless, confused Mu'attıla, who denied God all attributes and denied the Creator, do they deny God so that they do not heed the Qur'an?

In which case, let them deny the existence of the heavens and the earth, or let them say: "We created them!" Let them lose their minds altogether and begin uttering the frenzied ravings of lunacy.

For in the heavens as many proofs of Divine unity are apparent and are recited as the stars, and on the earth as many as the flowers.

That means they have no intention of acquiring certain knowledge and finding the truth.

Demek kendilerini birer Hâlık zannederler.

Halbuki bir tek şeyin Hâlık'ı, her bir şeyin Hâlık'ı olmak lâzım gelir.

Demek kibir ve gururları onları nihayet derecede ahmaklaştırmış ki, bir sineğe, bir mikroba karşı mağlûb bir âciz-i mutlakı, bir Kadîr-i Mutlak zannederler.

Mâdem bu derece akıldan, insâniyetten sukut etmişler. Hayvandan, belki cemadattan daha aşağıdırlar. Öyle ise, bunların inkârlarından müteessir olma.

Bunları dahi, bir nevi muzır hayvan ve pis maddeler sırasına say. Bakma, ehemmiyet verme.

أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ

Veyahut: Hâlık'ı inkâr eden fikirsiz, sersem muattıla gibi, Allah'ı inkâr mı ediyorlar ki, Kur'anı dinlemiyorlar.

Öyle ise, semâvat ve arzın vücudlarını inkâr etsinler veyahut "Biz halkettik" desinler. Bütün bütün aklın zıvanasından çıkıp, divaneliğin hezeyanına girsinler.

Çünkü semâda yıldızları kadar, zeminde çiçekleri kadar berahin-i tevhid görünüyor, okunuyor.

Demek yakîne ve hakka niyetleri yoktur.

Otherwise how do they suppose to be without **inscriber** the book of the universe, *in one word of which is written a whole book*, although they know that **a letter cannot exist without the one who wrote it**.

Or are the treasures of your Sustainer with them? {Qur'an, 52:37}

Or, like one group of **misguided philosophers** who denied **Almighty God the power of choice**, or like the Brahmans, do they deny the source of prophethood so that they do not believe in you?

In which case, let them deny **all the traces of wisdom and purpose, all the order and fruits which are apparent in all beings** and **demonstrate will and choice**, let them deny all **the works of mercy and grace**, and all the miracles of all the prophets!

Or let them say: "All the treasures of the **bounties** given to creatures are with us and under our control." Let them prove they are not **fit to be addressed**!

Do not be grieved at their denial, say: "God's unreasoning animals are many!"

Or are they the managers [of affairs]? {Qur'an, 52:37.}

Or, like the arrogant Mu'tazilites, *who made the reason dominant*, do they imagine themselves to be **rivals** to and inspectors of the Creator's works, and want to hold **the All-Glorious Creator responsible**?

Beware, do not **lose heart**! Nothing can come of the denials of **self-centred** people like that! You do not be deceived either!

Or have they a ladder by which they can [climb up to heaven and] listen [to its secrets]? Then let [such a] listener of theirs produce a manifest proof! {Qur'an, 52:38.}

Or, like the **spiritualists** and **phony soothsayers**, do they follow Satan and the jinn and suppose they have found another way to **the World of the Unseen**?

In which case, have they a **ladder** by which to ascend to the heavens **which are closed to the satans**? Do they imagine that they can give the lie to your news from the heavens?

The denials of such **charlatans** are worth nothing!

#24

Or has He only daughters and you have sons? {Qur'an, 52:39.}

Or, like *the polytheist philosophers* who ascribed partners to God under the name of '**the ten intellects**' and '**the masters of the species**,' and the Sabeans, who attributed a sort of godhead to the stars and the angels, do they ascribe offspring to Almighty God?

Yoksa "**Bir harf kâtıbsız olmaz**" bildikleri halde, nasıl *bir harfinde bir kitab yazılan* şu kâinat kitabını, **kâtıbsız** zannediyorlar.

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ

Veyahut: *Cenâb-ı Hakk'ın ihtiyarını nefyeden* bir kısım **hükemâ-yı dâlle** gibi ve Berahime gibi asl-ı Nübüvveti mi inkâr ediyorlar? Sana îmân getirmiyorlar.

Öyle ise, *bütün mevcûdâtta görünen* ve **ihtiyar ve iradeyi gösteren** bütün **âsâr-ı hikmeti ve gayâtı ve intizâmâtı ve semerâtı** ve **âsâr-ı rahmet ve inayâtı** ve bütün enbiyanın bütün mu'cizâtlarını inkâr etsinler

veya "Mahlukata verilen **ihsanatın** hazineleri yanımızda ve elimizdedir" desinler. **Kâbil-i hitab** olmadıklarını gösterebilirler.

Sen de onların inkârından müteallim olma. "Allah'ın akılsız hayvanları çoktur" de.

أَمْ هُمُ الْمُصَيِّرُونَ

Veyahut: *Aklı hâkim yapan* mütehakkim Mu'tezile gibi kendilerini Hâlık'ın işlerine **rakib** ve müfettiş tahayyül edip **Hâlık-ı Zülcelâl'i mes'ul** tutmak mı istiyorlar?

Sakin **fütur** getirme. Öyle **hodbinlerin** inkârlarından bir şey çıkmaz. Sen de aldırma.

أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ

Veyahut: Cin ve şeytana uyup **kehanetfuruşlar**, **ispirtizmacılar** gibi, **âlem-i gayba** başka bir yol mu bulunmuş zannederler?

Öyle ise, **şeytanlarına kapanan** semâvata, onunla çıkılacak bir **merdivenleri** mi var tahayyül ediyorlar ki, senin semâvî haberlerini tekzip ederler.

Böyle **şarlatanların** inkârları, hiç hükmündedir.

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبُنُونَ

Veyahut: **Ukûl-ü aşere** ve **erbâb-ül- enva** namıyla şerikleri itikad eden **müşrik felâsife** gibi ve **yıldızlara ve melâikelere** bir nevi ulûhiyet isnad eden Sabiiyyun gibi,

Like the heretics and **misguided**, do they ascribe a son to Him, *which is contrary to the necessary existence, unity, eternity, and absolute self-sufficiency of the Single and Eternally Besought One?*

Do they ascribe **femininity** to that offspring, *which is opposed to the angels' worship, purity, and kind?*

Do they suppose it to be an **intercessor** for them, so that they do not follow you?

Generation is the means of multiplying, mutual assistance, perpetuation, and life for creatures like man, who is **contingent**, transitory, and **in need of perpetuating the species**, is corporeal and **divisible**, **capable of multiplying**, impotent and **needy for an heir to help him**.

So to ascribe offspring -and a sort of offspring that those impotent, contingent, wretched men did not themselves like and could not equate with their arrogant pride, that is, female offspring- to **the All-Glorious One, Whose existence is necessary and perpetual, Who endures from pre-eternity to post-eternity, Whose essence is utterly remote from and exalted above corporality, Whose being is free of and exempt from division and multiplication, and Whose Power is far above and beyond all impotence**,

is indeed such a **delirium**, such a **lunatic raving** that the lies and denials of those wretches who subscribe to such an idea are worth nothing.

You must not be deceived. *The scatter-brained nonsense, the delirious ravings of every crazy lunatic, should not be heeded!*

Or is it that you ask for a reward, so that they are burdened with a load of debt? {Qur'an, 52:40.}

Or, like the **rebellious, overweening worshippers of this world, who have made a habit of greed and miserliness**, do they find what you propose burdensome, so that they flee from you?

Do they not know that you seek your wage and **recompense** from God alone?

Is it a burden to give to their own poor one fortieth of the property given to them by God Almighty, or a part of it, and *as a consequence both receive plenty, and be saved from the envy and curses of the poor?*

Do they consider **the command to give zakat** burdensome and therefore hold back from Islam?

Their **denials** have no importance, and what they deserve is a slap, not an answer...

Or is it that the Unseen is in their hands, and they write it down? {Qur'an, 52:41.}

Or, like Buddhists, *who claim to be familiar with the Unseen*, or the pseudo-intellectuals, *who imagine their conjectures about its affairs to be certain*, does what you said about the Unseen **not appeal** to them?

Cenâb-ı Hakk'a veled nisbet eden mülhid ve **dâllîn**ler gibi, *Zât-ı Ehad ve Samed'in vücub-u vücuduna, vahdetine, Samediyyetine, istiğna-yı mutlakına zıd olan* veledi nisbet

ve *melâikenin ubûdiyyetine ve ismetine ve cinsiyetine münafî olan ünûseti* isnad mı ederler?

Kendilerine **şefaâtçi** mi zannederler ki, sana tâbi olmuyorlar?

İnsan gibi **mümkün**, fâni, **beka-yı nev'ine muhtaç** ve cismanî ve **mütecezzi**, **tekessüre kabil** ve âciz, dünyaperest, **yardımcı bir vârise müştak** mahluklar için *vasıta-i tekessür ve teavün ve rabıta-i hayat ve beka olan tenasül*

elbette ve elbette **vücudu vâcib ve dâim**, **bekası ezeli ve ebedî**, **zâtı cismâniyetten mücerred ve muallâ** ve **mahiyeti tecezzî ve tekessürden münezzeh ve müberrâ** ve **kudreti aczden mukaddes ve bîhemta** olan **Zât-ı Zülcelâl'e** evlâd isnad etmek, *hem o âciz, mümkün, miskin insanlar dahi beğenmedikleri ve izzet-i mağrurânesine yakıştıramadıkları bir nevi evlâd yâni hadsiz kızları* isnad etmek,

öyle bir **safsata**dır ve öyle **bir divânelik hezeyanı**dır ki, o fikirde olan heriflerin tekzibleri, inkârları hiçtir.

Aldırmamalısın. *Her bir sersemin safsatasına, her divânenin hezeyanına kulak verilmez.*

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ

Veyahut: *Hırsa, hissete alışmış tâğî, bâğî dünyaperestler* gibi senin tekalifini ağır mı buluyorlar ki, senden kaçıyorlar

ve bilmiyorlar mı ki, sen **ecrini**, ücretini yalnız Allah'tan istiyorsun

ve onlara Cenâb-ı Hak tarafından verilen maldan **hem bereket, hem fakirlerin hased ve beddualarından kurtulmak için**, ya on'dan veya kırk'tan birisini kendi fakirlerine vermek ağır bir şey midir ki,

emr-i zekatı ağır görüp İslâmiyetten çekiniyorlar?

Bunların **tekzibleri** ehemmiyetsiz olmakla beraber, hakları tokattır. Cevab vermek değil...

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ

Veyahut: *Gayb-âşinâlık dâvâ eden* Budeîler gibi ve *umûr-u gaybiyyeye dair tahminlerini yakîn tahayyül eden* akılfüruşlar gibi, senin gaybî haberlerini **beğenmiyorlar** mı? Gaybî kitabları mı var ki, senin gaybî kitabını kabûl etmiyorlar.

That means they imagine that **the World of the Unseen**, *which is disclosed to no one apart from the Divine Messengers, who receive revelation*, and *which no one has the ability to enter*, is present and laid open before them, and that they obtain **information** from it and write it down.

So do not be disheartened by the lies of these **arrogant braggarts** *who have overstepped their mark to an infinite degree!*

For in a short while your truths **will completely overturn** their imaginings!

Or do they intend a plot [against you]? But those who defy God are themselves involved in a plot! {Qur'an, 52:42.}

Or, like two-faced dissemblers and **cunning atheists** *whose natures are corrupted and consciences rotted*, do they want to deceive the people and turn them away from the guidance *which they cannot obtain*, to trick them,

and so call you either a soothsayer, or **possessed**, or a **sorcerer**? Do they want to make others believe what they do not believe themselves?

Don't think of these **insidious** charlatans as human beings, don't be saddened at their **wiles** and denials, and lose heart. Rather, increase your efforts!

For they only deceive their own souls and harm themselves. And their **successes** in evil are **temporary**;

it is a **Divine stratagem**, drawing them to perdition by degrees.

Or have they a god other than God? Exalted is God far above the things they associate with Him! {Qur'an, 52:43.}

Or, like the Magians, *who imagined two separate gods called the Creator of Good and the Creator of Evil*, or like the **idolators** and **worshippers of causes**, *who attribute a sort of godhead to different causes and imagine each of them to be a source of support for them*, do they rely on other gods and contest you?

Do they consider themselves free of any need of you?

That means *they have become blind and do not see the perfect order and flawless harmony throughout the universe, which is as clear as day*. For *in accordance with the decree*, **Were there gods other than God in the heavens and the earth, there surely would have been confusion in both**, {Qur'an, 21:22.} if there are two headmen in a village, or two governors in a town, or two kings in a country, order is turned upside down and **harmony** spoilt.

Öyle ise, *vahye mazhar resûllerden başka kimseye açılmayan* ve *kendi başıyla ona girmeye kimsenin haddi olmayan âlem-i gayb*, kendi yanlarında hâzır, açık tahayyül edip ondan **mâlûmat** alarak yazıyorlar hülyasında bulunuyorlar.

Böyle, *haddinden hadsiz tecavüz etmiş mağrur hodfüruşların* tekzibleri, sana fütur vermesin.

Zira az bir zamanda senin hakikatlerin onların hülyalarını **zîr ü zeber** edecek.

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ

Veyahut: *Fıtratları bozulmuş, vicdanları çürümüş* şarlatan münafıklar, **dessas zındıklar** gibi *ellerine geçmeyen hidâyetten* halkları aldatıp çevirmek, hile edip döndürmek mi istiyorlar ki,

sana karşı kâh kâhin, kâh **mecnun**, kâh **sâhir** deyip, kendileri dahi inanmadıkları halde başkalarını inandırmak mı istiyorlar?

Böyle **hilebaz** şarlatanları insan sayıp **desiselerinden**, inkârlarından müteessir olarak fütur getirme. Belki daha ziyade gayret et.

Çünkü onlar kendi nefislerine hile ederler, kendilerine zarar ederler ve onların fenalıkta **muvaaffakiyetleri** **muvaakkattır**

ve istidracdır, bir **mekr-i ilâhî**dir.

أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

Veyahut: **Hâlık-ı hayr** ve **hâlık-ı şer** namıyla ayrı ayrı *iki ilâh tevehhüm eden* Mecusiler gibi ve *ayrı ayrı esbaba bir nevi ulûhiyet veren ve onları kendilerine birer nokta-i istinad tahayyül eden* esbabperestler, **sanemperestler** gibi başka ilâhlara dayanıp sana muâraza mı ederler?

Senden istiğna mı ediyorlar?

Demek **لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا** *hükmünce*, şu bütün kâinatta gündüz gibi görünen bu intizâm-ı ekmeli, bu insicam-ı ecmeli kör olup görmüyorlar. Halbuki bir köyde iki müdür, bir şehirde iki valî, bir memlekette iki padişah bulunsa, intizâm zîr ü zeber olur ve **insicam** herc ü merce düşer.

But from a fly's wing to the lamps in the heavens, such a fine order has been observed that it leaves not so much space as a fly's wing for partners to be associated with God.

Since the above act in a manner so opposed to reason, wisdom, feeling, and what is obvious, don't let their lies put you off proclaiming the Message!

Thus, of the hundreds of jewels of these verses, *which constitute a series of truths*, we have briefly explained only a single jewel of the Qur'an's manner of exposition in the category of 'giving to understand' and 'silencing in argument'.

If I had had the power and shown a few more jewels, you too would have said: "These verses are a miracle just on their own."

But the Qur'an's manner of exposition in making understood and instruction is so wonderful, subtle, and fluent that

the most simple ordinary person easily comprehends a most profound truth from the way it explains it.

#26

Yes, the Qur'an of Miraculous Exposition simply and clearly teaches most abstruse truths in a way that caresses the view of people in general, and neither hurts their feelings, nor irritates their minds, nor tires them.

Just as when speaking with a child, childish words are used,

in the same way the Qur'anic styles come down to the level of those it addresses -called in the terminology of the scholars of theology, 'Divine condescension to the mind of man'- it addresses them in that way;

through comparisons in the form of allegories, it makes an illiterate common person understand abstruse Divine truths and dominical mysteries which the minds of the most learned philosophers cannot rise to.

For example, by means of a comparison, the verse, The Most Merciful One on the Throne established {Qur'an, 20:5.} depicts Divine dominicality as a kingdom, and the degree of that dominicality as that of a King seated on the throne of his sovereignty and exercising His rule.

Indeed, as the speech of the All-Glorious Creator of the universe, the Qur'an proceeds from the ultimate degree of His dominicality,

passes over all the other degrees guiding those who rise to them, and passing through seventy thousand veils, it looks to each and illuminates it.

It scatters its radiance and spreads its light to the thousands of levels of those it addresses, the understanding and intelligence of whom are all different.

Halbuki sinek kanadından tâ semâvat kandillerine kadar o derece ince bir intizâm gözetilmiş ki, sinek kanadı kadar şirke yer bırakılmamış.

Mâdem bunlar bu derece hilaf-ı akıl ve hikmet ve münafî-i his ve bedâhet hareket ediyorlar. Onların tekzibleri seni tezkirden vazgeçirmesin."

İşte silsile-i hakaik olan şu âyâtın yüzer cevherlerinden yalnız ifham ve ilzama dair bir tek cevher-i beyânîsini icmâlen beyân ettik.

Eğer iktidarım olsaydı, birkaç cevherlerini daha gösterseydim, "Şu âyetler tek başıyla bir mu'cizedir" sen dahi diyecektin.

Amma ifham ve tâlimdeki beyânât-ı Kur'aniye o kadar hârikadır, o derece letafetli ve selasetlidir;

en basit bir âmi, en derin bir hakikatı onun beyânından kolayca tefehhüm eder.

Evet, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân, çok hakaik-i gamızayı nazar-ı umumîyi okşayacak, hiss-i âmmeyi rencide etmeyecek, fıkır-ı avâmı taciz edip yormayacak bir sûrette basitane ve zâhirane söylüyor, ders veriyor.

Nasıl bir çocukla konuşulsa, çocukça tâbirat istimal edilir.

Öyle de: تَنْزِلَاتٍ إِلَهِیَّةٍ إِلَى عُقُولِ الْبَشَرِ denilen mütekellim üslûbunda muhatâbın derecesine sözüyle nüzul edip öyle konuşan esalib-i Kur'aniye,

en mütebahhir Hükemânın fikirleriyle yetişemediği hakaik-i gamıza-i İlâhiye ve esrar-ı Rabbâniyeyi müteşabihat sûretinde bir kısım teşbihat ve temsilât ile en ümmî bir âmiye ifham eder.

Meselâ: الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى bir temsil ile

rubûbiyet-i İlâhiyeyi saltanat misâlinde ve âlemin tedbirinde mertebe-i rubûbiyetini, bir Sultanın taht-ı saltanatında durup icra-yı hükûmet ettiği gibi bir misâlde gösteriyor.

Evet Kur'an, bu kâinat Hâlık-ı Zülcelâl'inin kelâmı olarak rubûbiyetinin mertebe-i âzamından çıkararak,

umum mertebeler üstüne gelerek, o mertebelere çıkanları irşad ederek, yetmişbin perdelerden geçerek, o perdelerle bakıp tenvir ederek,

fehm ve zekâca muhtelif binler tabaka muhatâblara feyzini dağıtıp ve nurunu neşrederek

Although it has lived through **ages** and centuries *whose capacities are all different*, and has broadcast its meaning to this **great extent**,

it has not lost an **iota** of its **perfect youth** and **juvenility**, and **retaining its total freshness and delicacy**, it teaches every ordinary person **in a most easy, skilful, and comprehensible manner**.

Whatever aspect of a wonder-displaying book *which thus teaches, convinces, and satisfies* with the same lesson, the same words, numerous levels of people **whose understanding and degrees are all different** - whatever aspect of such a book is studied, **a flash of miraculousness** will surely appear.

In Short:

Just as when some words of the Qur'an like "**All praise and thanks be to God**" are recited, they fill a cave, *which is the ear of a mountain*, in the same way that they fill the tiny ears of a fly,

so too the Qur'an's meanings satisfy ears like mountains in the same way that with the same words they teach and **satisfy** tiny simple minds, like a fly.

For the Qur'an calls to belief all the levels of men and jinn. It teaches **the sciences of belief to all**.

In which case, **the most lowly of the common** people kneels shoulder to shoulder with **the most elevated of the elite**, and together they listen to the Qur'an's teachings and **benefit** from them.

That is to say, the Holy Qur'an is a **heavenly repast** at which the thousands of different levels of minds, **intellects**, **hearts**, and **spirits** find their **nourishment**.

Their desires are fulfilled and their appetites are satisfied. In fact, numerous of its doors remain closed and are left to **those who will come in the future**.

#27

If you want an example of this category, from beginning to end the Qur'an forms examples of it.

All **the Qur'an's students** and **those who listen to its teachings**, like **the interpreters of the law**, **the veracious ones**, **the Islamic philosophers**, the sages, **the scholars of jurisprudence** and **scholars of theology**, **the saintly guides of those seeking knowledge of God**, **the spiritual poles of the lovers of God**, **the learned and exacting scholars**, and **the mass of Muslims**, **unanimously** declare:

"We understand **thoroughly** what the Qur'an teaches us."

In short, **flashes of the Qur'an's miraculousness** sparkle in the category of 'making understood and instruction' just as they do in the other categories.

Second Ray

This Ray is the Qur'an's extraordinary comprehensiveness. It consists of five 'Flashes'.

kabiliyetçe ayrı ayrı asırlar, **karn**lar üzerinde yaşamış ve bu kadar **mebzuliyetle** mânâlarını ortaya saçmış olduğu halde

kemâl-i şebabetinden, **gençliğinden zerre** kadar zayıf etmeyerek **gâyet taravette**, **nihayet letafette kalarak** gâyet sühuletli bir tarzda, **sehl-i mümteni'** bir **sûrette**, her âmiye anlayışlı ders verdiği gibi;

aynı derste, aynı sözlerle **fehimleri muhtelif ve dereceleri mütebayın** pek çok tabakalara dahi **ders verip ikna eden, işba' eden** bir kitab-ı mu'ciznümânın hangi tarafına dikkat edilse, elbette bir **lem'a-i i'câz** görülebilir.

Elhasıl:

Nasıl "**Elhamdülillâh**" gibi bir lafz-ı Kur'anî okunduğu zaman **dağın kulağı olan** mağarasını doldurduğu gibi; aynı lafz, sineğin küçücük kulakçığına da tamamen yerleşir.

Aynen öyle de: Kur'anın mânâları, dağ gibi akılları işba' ettiği gibi, sinek gibi küçücük basit akılları dahi aynı sözlerle tâlim eder, **tatmin eder**.

Zira Kur'an, bütün ins ve cinnin bütün tabakalarını îmânâ davet eder. Hem **umumuna îmanın ulûmunu** tâlim eder, isbat eder.

Öyle ise, **avâmın en ümmîsi havassın en ehassına** omuz omuza, diz dize verip beraber ders-i Kur'anîyi dinleyip **istifade edecekler**.

Demek Kur'an-ı Kerim, öyle bir **mâide-i semâviye**dir ki, binler muhtelif tabakada olan efkâr ve **ukûl** ve **kulûb** ve **ervah**, o sofradan **gıdalarını** buluyorlar,

müştehiyatını alıyorlar. Arzuları yerine gelir. Hattâ pek çok kapıları kapalı kalıp, **istikbalde geleceklere** bırakılmıştır.

Şu makama misâl istersen, bütün Kur'an baştan nihayete kadar bu makamın misâlleridir.

Evet bütün **müctehidîn** ve **sıddıkîn** ve **Hükemâ-i İslâmiye** ve muhakkikîn ve **ülemâ-i usûl-ül fıkıh** ve **mütekellimîn** ve **evliyâ-i ârifîn** ve **aktâb-ı âşıkîn** ve **müdakkikîn-i ülemâ** ve **avâm-ı müslimîn** gibi Kur'anın tilmizleri ve **dersini dinleyenleri**, **müttefikân** diyorlar ki:

"Dersimizi **güzelce** anlıyoruz."

Elhasıl, sâir makamlar gibi ifham ve tâlim makamında dahi **Kur'anın lemaât-ı i'câzı** parlıyor.

İkinci Şua

Kur'anın câmiyet-i hârikulâdesidir. Şu şua'nın, beş lem'ası var.

The First Flash

is the **comprehensiveness** in the words.

This comprehensiveness is clearly apparent from the verses **mentioned** both in all the previous Words, and in this Word.

As is indicated by the Hadith "Each verse has an outer meaning, an inner meaning, a limit, and an aim, and each has roots, and boughs, and branches,"

{Ibn Hibban, Sahih, i, 146; al-Manawi, Fayd al-Qadir, iii, 54.}

the words of the Qur'an **have been positioned** in such a way that all its phrases, words even, and even letters, and sometimes even an **omission**, has many **aspects**.

It gives to all those it addresses their share from a different door.

Take, for example, the verse,

And the mountains [its] pegs, {Qur'an, 78:7.} a phrase which says, "I made the mountains as **stakes** and masts for that earth of yours."

An ordinary person's share from this phrase would be this:

He sees the mountains which appear like stakes **driven into** the ground,

thinks of the **benefits** and **bounties** in them, and offers thanks to his Creator.

A poet's share from this phrase:

He imagines the earth as the ground, on which is pitched in a sweeping arc **the dome of the heavens** like a mighty green tent adorned with electric lamps, and he sees the mountains skirting the base of the heavens to be the pegs of the tent.

He **worships** the All-Glorious Maker **in wondering amazement**.

A tent-dwelling literary man's share of this phrase:

He imagines the face of the earth to be a barren desert, and the mountain chains as the **multifarious** tents of **nomads**,

as if **the soil layer** had been cast over high **posts** and the pointed tips of the posts had raised up the cloth of the soil, which he sees as **the habitation of numerous different creatures** looking one to the other.

He prostrates in wonder before **the Glorious Creator**, Who placed and pitched so easily these august and mighty beings like tents on the face of the earth.

Birinci Lem'a

Lafzındaki **câmiyet**tir.

Elbette evvelki sözlerde, hem bu sözde **zikrolunan** âyetlerden şu câmiyet aşikâre görünüyor.

Evet **لِكُلِّ آيَةٍ ظَهْرًا وَبَطْنًا وَحَدًّا مَظْلَعًا وَلِكُلِّ شُجُونٍ** **وَعُصُونٍ وَفُنُونٍ** olan hadîsin işaret ettiği gibi;

elfâz-ı Kur'aniye, öyle bir tarzda **vaz'edilmiş** ki, her bir kelâmın, hattâ her bir kelimenin, hattâ her bir harfin, hattâ bâzan bir **sükûn**ün çok **vücu**hu bulunuyor.

her bir muhatâbına ayrı ayrı bir kapıdan hissesini verir.

Meselâ:

وَالْجِبَالِ أَوْتَادًا yâni: "Dağları zemininize **kazık** ve **direk** yaptım" bir kelâmdır.

Bir âminin şu kelâmdan **hissesi**:

Zâhiren yere **çakılmış** kazıklar gibi görünen dağları görür,

onlardaki **menafi**ini ve **nimet**lerini düşünür, Hâlîk'ına şükreder.

Bir şâirin bu kelâmdan hissesi:

Zemin, bir taban; ve **kubbe-i semâ**, üstünde konulmuş yeşil ve elektrik lâmbalarıyla süslenmiş bir muhteşem çadır, ufki bir daire sûretinde ve semânın etekleri başında görünen dağları, o çadırın kazıkları misâlinde tahayyül eder.

Sâni'-i Zülcelâline **hayretkârane perestîş eder**.

Hayme-nişin bir edibin bu kelâmdan nasibi:

Zeminin yüzünü bir çöl ve sahra; dağların silsilelerini pek kesretle ve çok **muhtelif bedevî** çadırları gibi,

güya **tabaka-i türâbiye**, yüksek **direkler** üstünde atılmış, o direklerin sivri başları o perde-i türâbiyeyi yukarıya kaldırmış, birbirine bakar pek çok **muhtelif mahlukatın meskeni** olarak tasavvur eder.

O büyük âzametli mahlukları, böyle yeryüzünde çadırlar misillü kolayca kuran ve koyan **Fâtır-ı Zülcelâl**'ine karşı **secde-i hayret eder**.

The share of a geographer with a literary bent from this phrase:

He thinks of the globe of the earth as a **ship** sailing the **oceans** of either the air or **the ether**, and the mountains as masts and posts driven into the ship **to balance** and **stabilize** it.

He declares: "**Glory be unto You! How sublime is Your glory!**" before **the All-Powerful One of Perfection**, Who makes the mighty globe as an orderly ship, places us on it, and makes it voyage **through the far reaches of the world**.

A sociologist and **philosopher** of **human society's** share of this phrase; his thoughts would go like this:

The earth is a house, and **the supporting post of the life of that house is animal life**, while **the supporting post of animal life are water, air, and earth, the conditions of life**.

And the supporting post of water, air, and earth are the mountains.

For the mountains are the **reservoirs** for water, **the combs for the air**: *they precipitate the noxious gases and purify it,*

they are the earth's preserver; they preserve it from being transformed into a swamp, and from the encroachment of the sea.

They are also the treasures for other **necessities of human life**.

In utter reverence he offers praise and thanks to **the Maker of Glory and Kindness**, Who made these great mountains as posts for the earth *-the house of our life-* in this way, and appointed them as the keepers of the treasures of our **livelihood**.

The share of a scholar of **natural science** from this phrase would be this:

He would think of the earthquakes and **tremors** *which occur as the result of upheavals and fusions in the heart of the earth* being calmed with the upthrust of mountains;

that the emergence of mountains is the cause of the earth's **stable rotation on its axis and in its orbit** and its not deviating in its **annual rotation** as a result of the **convulsions** of earthquakes;

and that the anger and **wrath** of the earth is quieted through it **breathing** through the **vents** in the mountains. He would come to believe completely, and would exclaim: "**All wisdom is God's!**"

Another example: **The heavens and the earth were joined together before We clove them asunder.** {Qur'an, 21:30.}

A scholar **untainted** by **the study of philosophy** would explain the words **joined** together like this:

Coğrafyacı bir edibin o kelâmdan kısmeti:

Küre-i zemin, **bahr**-ı muhit-i havaîde veya **esîrîde** yüzen bir **sefine** ve dağları, o sefinenin üstünde **tesbit** ve **müvazene** için çakılmış kazıklar ve direkler şeklinde tefekkür eder.

O koca küre-i zemini, muntâzam bir gemi gibi yapıp, bizleri içine koyup, **aktar**-ı âlemde gezdiren **Kadîr-i**

Zülkemâl'e karşı **سُبْحَانَكَ مَا أَعْظَمَ شَأْنُكَ** der.

Medeniyet ve **hey'et-i içtimaiyenin** mütehassıs bir **hakîminin** bu kelâmdan hissesi:

Zemini, bir hâne ve o hâne hayatının **direği**, **hayat-ı hayvaniye** ve **hayat-ı hayvaniye direği**, **şerait-i hayat olan su, hava ve topraktır**.

Su ve hava ve toprağın **direği** ve **kazığı**, dağlardır.

Zira dağlar, suyun **mahzeni**, **havanın tarağı** (**gazat-ı muzır**ıyı **tersib** edip, havayı tasfiye eder)

ve **toprağın hâmisî** (**bataklık**tan ve denizin **istilâsından** muhafaza eder)

ve sâir **levazimat-ı hayat-ı insâniyenin** hazinesi olarak fehmeder.

Şu koca dağları, şu sûretle **hâne-i hayatımız olan** zemine direk yapan ve **maişetimize** hazinedâr tâyin eden **Sânî-i Zülcelâl Vel'ikram'a**, **kemâl-i tazim ile hamd ü sena eder**.

Hikmet-i tabiiyenin bir feylesofunun şu kelâmdan nasibi şudur ki:

Küre-i zeminin karnında bâzı inkılâbat ve imtizacâtın neticesi olarak hasıl olan zelzele ve **ihlizazatı**, dağların zuhuruyla sükûnet bulduğu

ve **medâr ve mihverindeki istikrarına** ve zelzenenin **irticacıyla medâr-ı senevîsinden** çıkmamasına sebeb, dağların hurûcu olduğunu

ve zeminin hiddeti ve **gadabı**, dağların **menafiziyle teneffüs etmekle** sükûnet ettiğini fehmeder, tamamen

îmânâ gelir. **الْحِكْمَةُ لِلَّهِ** der.

Meselâ

أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا daki

رَتْقًا kelimesi, **tedkikat-ı felsefe** ile **âlûde olmayan** bir âlime, o kelime şöyle ifhâm eder ki:

While the skies were shining and cloudless, and the earth dry and without life and **incapable of giving birth**,

the skies were **opened** up with rain and the earth with **vegetation**, and all living beings were created through **a sort of marriage and impregnation**.

To do this was the work of **One so Powerful and Glorious** that **the face of the earth** is merely a small garden of His, while the clouds *veiling the face of the skies*, **sponges** for watering it. The scholar understands this and prostrates before **the tremendousness of His power**.

A searching philosopher would explain the same words in this way:

while **at the start of creation** the heavens and earth were a formless mass, each consisting of matter like **wet dough** without benefit, **offspring**, or creatures,

the All-Wise Creator both **rolled them out** and **expanded** them into a beautiful, beneficial form, and made them the source of **adorned** and numerous creatures.

The philosopher would stand in wonder before the **breadth** of His wisdom.

#29

A modern philosopher would explain the words thus:

At first, our globe and the other **planets** *which form the solar system* were **fused** together in the form of an undifferentiated dough.

Then **the All-Powerful and Self-Subsistent One** rolled out the dough, and placed each of the planets in its position;

leaving the sun where it was and bringing the earth here,

He spread earth over the globe of the earth and sprinkled it with rain from the skies, scattered light over it from the sun,

and inhabited it placing us on it. The philosopher would pull his head out of **the swamp of nature**, and declare: **"I believe in God, the One, the Unique!"**

And another example:

And the sun runs its course to a place appointed. {Qur'an, 36:38.}

The *Lam*, translated here as **'to'**, expresses also the meaning of **'in'**.

Thus, ordinary believers see it as meaning **'to'** and understand that the sun, *which is a mobile lamp providing light and heat for them*, will certainly conclude its journeying and reach its place of rest, then take on a form which will no longer be beneficial.

Semâ berrak, bulutsuz; zemin kuru ve hayatsız, **tevellüde gayr-ı kabil** bir halde iken..

semâyı yağmurla, zemini **hazrevatla fethedip bir nevi izdivac ve telkîh** sûretinde bütün zîhayatları o sudan halketmek,

öyle bir **Kadîr-i Zülcelâl**'in işidir ki; **rûy-i zemin**, onun küçük bir bostanı ve *semânın yüz örtüsü olan* bulutlar, onun bostanında bir **sünger**dir anlar, **âzamet-i kudretine** secde eder.

Ve **muḥakkik bir hakîme**, o kelime şöyle ifhâm eder ki:

Bidayet-i hilkatte semâ ve arz şekilsiz birer küme ve menfaatsiz birer **yaş hamur**, **veledsiz** mahlukatsız toplu birer madde iken;

Fâtır-ı Hakîm, onları **feth** ve **bastedip** güzel bir şekil, menfaatdar birer sûret, **zînetli** ve kesretli mahlukata menşe' etmiştir anlar.

Vüs'at-i hikmetine karşı hayran olur.

Yeni zamanın feylesofuna şu kelime şöyle ifhâm eder ki:

Manzume-i Şemsiyeyi teşkil eden küremiz, sâir **seyyareler**, **bidayette** Güneş'le **mümteziç** olarak açılmamış bir hamur şeklinde iken;

Kadîr-i Kayyum o hamuru açıp, o seyyareleri birer birer yerlerine yerleştirerek,

Güneş'i orada bırakıp, zeminimizi buraya getirerek,

zemine toprak sererek, semâ canibinden yağmur yağdırarak, Güneş'ten ziya serptirerek

dünyayı şenlendirip bizleri içine koymuştur anlar, başını **tabiat bataklığından** çıkarır, **"Âmentü billâhi-l Vâhid-ül Ehad"** der.

Meselâ:

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا daki

"*Lâm*"; hem kendi mânâsını, hem **"fi"** mânâsını, hem **"ilâ"** mânâsını ifade eder.

İşte **لِمُسْتَقَرٍّ** in "*Lâm*"ı, avâm o "*Lâm*"ı "*ilâ*" mânâsında görüp fehmeder ki, size nisbeten **ışık verici, ısındırıcı müteharrik bir lâmba olan** Güneş, elbette bir gün seyri bitecek, mahall-i kararına yetişecek, size faidesi dokunmayacak bir sûret alacaktır, anlar.

And pondering over the great bounties **the All-Glorious Creator** has attached to the sun, they declare: "Glory be to God! All praise and thanks be to God!"

A learned scholar would also show the Lam as meaning 'to',

but he would think of it not only as a lamp,

but also as a shuttle weaving the tapestries of the Sustainer on the loom of spring and summer,

as an ink-pot whose ink is light for the letters of the Eternally Besought One written on the pages of night and day.

And thinking of the order and regularity of the world, of which the apparent movement of the sun is a sign and to which it points, he would exclaim before His wisdom: "What wonders God has willed!", and declare before the All-Wise Maker's art: "How great are His blessings!", and he would bow in prostration.

A geographer and philosopher would explain the Lam as meaning 'in', like this:

Through the Divine command and with a spring-like motion on its own axis, the sun orders and propels the solar system.

Exclaiming in wonder and amazement before the All-Glorious Maker Who thus creates and sets in order this mighty clock:

"All mightiness is God's, and all power!", he would cast away philosophy and embrace the wisdom of the Qur'an.

A precise scholar would consider this Lam as both causal and adverbial, and would explain it like this:

"Since the All-Wise Maker has made apparent causes a veil to His works, through a Divine law of His called gravity,

He has tied the planets to the sun like stones in a sling, and causes them to revolve with different but regular motions within the sphere of His wisdom;

and He has made the sun's spinning on its own axis an apparent cause giving rise to the gravity.

#30

That is, the meaning of (to) a place appointed, is 'it is in motion in its own appointed place for the stability of the solar system.'

For it is a Divine rule, a dominical law like motion apparently giving rise to heat, and heat to force, and force to gravity."

O da, Hâlık-ı Zülcelâl'in Güneş'e bağladığı büyük nimetleri düşünerek "Sübhânallah, Elhamdülillâh" der.

Ve âlime dahi o "Lâmı" "ilâ" mânâsında gösterir.

Fakat güneşi yalnız bir lâmba değil

belki bahar ve yaz tezgahında dokunan mensucat-ı Rabbâniyenin bir mekiği,

gece gündüz sahifelerinde yazılan mektûbât-ı Samedâniyenin mürekkebi, nur bir hokkası sûretinde tasavvur ederek

Güneş'in cereyan-ı sûrîsi âlâmet olduğu ve işaret ettiği intizâmat-ı âlemi düşündürerek Sâni'-i Hakîm'in san'atına "Mâşâallah" ve hikmetine "Bârekâllah" diyerek secdeye kapanır.

Ve kozmoğrafyacı bir feylesofa "lâmı" "fi" mânâsında şöyle ifham eder ki:

Güneş, kendi merkezinde ve mihveri üzerinde zenberekvarî bir cereyan ile manzumesini emr-i ilâhî ile tanzim edip tahrik eder.

Şöyle bir saat-ı kübrâyı halkedip tanzim eden Sâni'-i Zülcelâl'ine karşı kemâl-i hayret ve istihsan ile

"El-âzametü lillâh ve-l kudretü lillâh" der felsefeyi atar, hikmet-i Kur'aniyeye girer.

Ve dikkatli bir hakîme şu "lâmı", hem illet mânâsında, hem zarfiyet mânâsında tutturup şöyle ifham eder ki:

"Sâni'-i Hakîm, işlerine esbab-ı zâhiriye'yi perde ettiğinden, cazibe-i umumiye namında bir kanun-u ilâhîsiyle

sapan taşları gibi seyyareleri Güneş'le bağlamış ve o câzibe ile muhtelif fakat muntâzam hareketle o seyyareleri daire-i hikmetinde döndürüyor

ve o câzibeyi tevliid için Güneş'in kendi merkezinde hareketini zâhirî bir sebep etmiş.

Demek **فِي مُسْتَقَرٍّ لَهَا لِاسْتِقْرَارٍ** mânâsı:

مَنْظُومَتِهَا yâni, kendi müstekarı içinde manzumesinin istikrarı ve nizâmı için hareket ediyor.

Çünkü hareket harareti, hararet kuvveti, kuvvet cazibeyi zâhîren tevliid eder gibi bir âdet-i ilâhiye, bir kanun-u Rabbanîdir.

Thus, on understanding this from a single letter of the Qur'an, the philosopher would declare: "**All praise and thanks be to God!** It is in the Qur'an that true wisdom is to be found. I consider philosophy to be worth virtually nothing!"

And the following idea would occur to a thinker of **poetic bent** from this Lam and the stability mentioned above:

"The sun is a luminous tree, and the planets are its mobile fruits.

But contrary to trees the sun shakes itself so the fruits do not fall.

If it did not shake itself, they would fall and be scattered."

Then he would think to himself:

"The sun is an **ecstatic leader of a group reciting God's Names**. He recites **in ecstasy** in the centre of the circle and causing others to recite."

In another treatise, I described this meaning as follows:

Yes, the sun is a fruit-bearing tree; it shakes itself, so that the planets fall not, its fruits.

If it rested **in silence**, **the attraction would cease**; and they would weep through **space**, its ecstasies.

A further example:

It is they who shall prosper. {Qur'an, 2:5.}

This verse is general and unspecific,

it does not specify in what way they shall be successful, so that each person may find what he wants in it.

Its words are few, so that they may be lengthy.

For the aim of some of those it is addressing is to be saved from the Fire.

Others think only of Paradise.

Some desire eternal happiness.

Yet others seek only **God's pleasure**.

While others know their aim and desire to be **the vision of God**; and so on.

In numerous places, the Qur'an leaves the words open in this way, so that they may be **general**.

It leaves things unsaid, so that it can express many meanings.

It makes it brief, so that everyone may find his share.

Thus, it says, **who shall prosper**. It does not determine how they shall prosper.

İşte şu hakîm, böyle bir hikmeti, Kur'anın bir harfinden fahmettiği zaman, "**Elhamdülillah** Kur'andadır hak hikmet, felsefeyi beş paraya saymam" der.

Ve **şâirane** bir fikir ve kalb sahibine şu "lâm"dan ve istikrardan şöyle bir mânâ fehmine gelir ki:

"Güneş, nurani bir ağaçtır. Seyyareler onun müteharrik meyveleri...

Ağaçların hilafına olarak Güneş silkinir, tâ o meyveler düşmesin.

Eğer silkinmezse, düşüp dağılacaklar."

Hem tahayyül edebilir ki:

"Şems **meccub** bir **ser-zâkir**dir. Halka-i zikrin merkezinde **cezbeli** bir zikreder ve ettirir."

Bir risalede şu mânâyâ dair şöyle demiştim:

"Evet Güneş bir meyvedârdır; silkinir tâ düşmesin seyyar olan yemişleri.

Eğer **sükûtuyla** sükûnet eylese, **cezbe kaçır**, ağlar **fezâda** muntâzam meczubları."

Hem meselâ

أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

da bir sükût var, bir ıtlak var.

Neye zafer bulacaklarını tâyin etmemiş. Tâ herkes istediğini içinde bulabilsin.

Sözü az söyler, tâ uzun olsun.

Çünkü bir kısım muhatâbın maksadı ateşten kurtulmaktır.

Bir kısmı yalnız Cennet'i düşünür.

Bir kısım, saadet-i ebediyeyi arzu eder.

Bir kısım, yalnız **rıza-yı İlahî**yi rica eder.

Bir kısım, **rü'yet-i İlahiyeyi** gaye-i emel bilir ve hakeza..

bunun gibi pek çok yerlerde Kur'an, sözü mutlak bırakır, tâ **âmm** olsun.

Hazfeder, tâ çok mânâları ifade etsin.

Kısa keser, tâ herkesin hissesi bulunsun.

İşte **أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ** der. Neye felah bulacaklarını tâyin etmiyor.

It is as if with this omission it is saying: "O Muslims! Good news! **O you who fear God!** You shall find prosperity through being saved from Hell.

O righteous one! You shall find prosperity in Paradise.

O you who seeks knowledge of God! You will attain God's pleasure.

O lover of God! You will experience the vision of God." And so on.

Thus, out of thousands we have offered one example of each of the phrases, words, letters, and omissions demonstrating **the comprehensiveness of the Qur'an's words.**

You may make analogies and compare its verses and stories with these.

Güya o sükûtle der: "Ey müslümanlar!.. Müjde size. **Ey müttaki!**.. Sen Cehennem'den felah bulursun.

Ey sâlih!.. Sen Cennet'e felah bulursun.

Ey ârif!.. Sen rıza-yı İlahîye nail olursun.

Ey âşık!.. Sen rü'yete mazhar olursun." ve hakeza...

İşte Kur'an, **câmiyet-i lafziye** cihetiyle kelâmdan, kelimededen, huruftan ve sükûttan her birisinin binler misâllerinden yalnız nümune olarak birer misâl getirdik.

Âyeti ve kıssatı bunlara kıyas edersin.

www.risaleglobal.com

Another example, the verse,

Know then that there is no god but God, and ask forgiveness for your fault. {Qur'an, 47:19.}

This verse contains so many aspects and degrees that

all the levels of saints have found their needs from it in all their spiritual journeyings and in all their degrees, and have found spiritual sustenance and a fresh meaning from it appropriate for their own level.

For, since the Name of 'Allah' is a comprehensive Name, there are aspects of Divine unity within it to the number of the Most Beautiful Names:

"There is no provider but Him! There is no creator but Him! There is no merciful one but Him!" And so on.

And, for example, among the stories of the Qur'an, the story of Moses (Peace be upon him) contains thousands of benefits, just like the Staff of Moses.

There are numerous aims and aspects in the story, like consoling and comforting the Prophet Muhammad (Peace and blessings be upon him), and threatening the unbelievers, and censuring the dissemblers, and rebuking the Jews.

For this reason it is repeated in many Suras.

Although it expresses all the aims in every place it is repeated, only one is the main aim and the others are secondary.

If you say:

"How can we know all the meanings in the examples you have given, which the Qur'an intends and points to?" We would reply:

Since the Qur'an is a pre-eternal address, and sitting above and beyond the centuries, which, layer upon layer, are all different, addresses and instructs all of mankind lined up within them,

certainly it will include and intend numerous meanings according to those varying understandings, and will make allusions to what it intends.

The numerous meanings contained in the Qur'an's words similar to those mentioned here have been proved in Isharat al-I'jaz (Signs of Miraculousness) according to the rules of Arabic grammar, and the sciences of rhetoric, semantics, and eloquence and their rules.

Meselâ:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ

âyeti, o kadar vücuhu var ve o derece merâtibi var ki,

bütün tabakat-ı evliya, bütün sülûklerinde ve mertebelerinde şu âyete ihtiyaçlarını görüp ondan kendi mertebesine lâayık bir gıda-yı mânevî, bir taze mânâ almışlar.

Çünkü "Allah" bir ism-i câmi' olduğundan esmâ-i hüsnâ adedince tevhidler, içinde bulunur.

وَأَيُّ لَّا رَزَاقٍ إِلَّا هُوَ لَا خَالِقَ إِلَّا هُوَ لَا رَحْمَنَ إِلَّا هُوَ ve hakeza.

Hem meselâ: Kasas-ı Kur'aniyeden kıssa-i Mûsa Aleyhisselâm, âdeta Asâ-yı Mûsa Aleyhisselâm gibi binler faideleri var.

O kıssada, hem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ı teskin ve teselli, hem küffarı tehdid, hem münafıkları takbih, hem Yahudileri tevbih gibi çok maksadı, pek çok vücuhu vardır.

Onun için sûrelerde tekrar edilmiştir.

Her yerde bütün maksadları ifade ile beraber yalnız birisi maksud-u bizzât olur, diğerleri ona tabi kalırlar.

Eğer desen:

"Geçmiş misâllerdeki bütün mânâları nasıl bileceğiz ki, Kur'an onları irade etmiş ve işaret ediyor?" Elcevab:

Mâdem Kur'an bir hutbe-i ezeliyedir. Hem muhtelif, tabaka tabaka olarak asırlar üzerinde ve arkasında oturup dizilmiş bütün benî-Âdeme hitab ediyor, ders veriyor.

Elbette o muhtelif efhâma göre müteaddid mânâları dercedip irade edecektir ve iradesine emâreleri vaz'edecektir.

Evet "İşârât-ül İ'câz"da şuradaki mânâlar misillü kelimât-ı Kur'aniyenin müteaddid mânâlarını İlm-i Sarf ve Nahv'in kaideleriyle ve İlm-i beyân ve Fenn-i Maânî'nin düsturlarıyla, Fenn-i Belâgat'ın kanunlarıyla isbat edilmiştir.

According to the consensus of those qualified to interpret the Shari'a and the Qur'anic commentators and scholars of theology and jurisprudence, and according to the testimony of their differences, *on condition they are considered correct by the sciences of Arabic and the principles of religion*, all the aspects and meanings which are found acceptable by the science of semantics, and appropriate by the science of rhetoric, and desirable by the science of eloquence, may be considered among the meanings of the Qur'an.

The Qur'an has placed allusions to each of those meanings according to its degree. They are either literal or significative.

If significative, they are allusions to them in *either the preceding context or the after context* or in other verses.

Some of them have been expounded in *Qur'anic commentaries* of twenty, thirty, forty, sixty, and even eighty volumes, written by *exacting scholars*, which are clear and decisive proofs of the extraordinary comprehensiveness of the Qur'an's words.

However, if in this Word we were to point out the allusions indicating all the meanings together with their rules, the discussion would become extremely prolonged.

So we cut it short here, and for part of it, refer you to Isharat al-I'jaz.

#32

Second Flash

This is the extraordinary comprehensiveness in its meaning.

Yes, together with bestowing from the treasures of its meaning *the sources for all the interpreters of the Shari'a*, the illuminations of all those seeking knowledge of God, the ways of all those seeking union with God, the paths of all the perfected from among mankind, and *the schools of all the scholars*,

the Qur'an has at all times been *the guide* of all of them and directed them in their *progress*, and it is *verified unanimously* by all of them that it has illuminated their ways from its treasures.

Third Flash

This is the extraordinary comprehensiveness in its knowledge.

The Qur'an has caused to flow forth from the oceans of its own knowledge, *the numerous and various sciences of the Shari'a*, the multifarious sciences of reality (haqiqat), and *the innumerable different sciences of sufism (tariqat)*.

Similarly, it has caused to flow forth in abundance and good order *the true wisdom of the sphere of contingency*, the true sciences of the sphere of necessity, and *the enigmatic knowledge of the sphere of the hereafter*.

Bununla beraber *ulûm-u Arabiyece sahih ve usûl-i diniyece hak olmak şartıyla* ve Fenn-i Maânîce makbul ve İlmi beyânca münasib ve belâgatça müstahsen olan *bütün vücuh ve maânî*, ehl-i içtihad ve ehl-i tefsir ve ehl-i usûl-üd din ve ehl-i usûl-ül fikhın icmâıyla ve ihtilaflarının şehadetiyle *Kur'anın mânâlarındandır*.

O manalara, derecelerine göre birer emâre vaz'etmiştir. Ya lafziyedir, ya mâneviyedir.

O mâneviye ise, *ya siyak veya sibak-ı kelâm*dan veya başka âyetten birer emâre o mânâyâ işaret eder.

Bir kısmı yirmi ve otuz ve kırk ve altmış, hattâ seksen cild olarak *muhakkikler* tarafından yazılan yüzbinler *tefsirler*, Kur'anın câmiyet ve hârikîyet-i lafziyesine kat'î bir bürhân-ı bâhirdir.

Her ne ise... Biz şu sözde her bir mânâyâ delâlet eden emâreyi kanunuyla, kaidesiyle göstersek söz çok uzanır.

Onun için kısa kesip kısmen "İşârât-ül İ'câz"a havale ederiz.

İkinci Lem'a

Mânâsındaki câmiyet-i hârikadır.

Evet, Kur'an *bütün müçtehidlerin me'hazlerini*, *bütün âriflerin mezâklarını*, *bütün vâsılların meşreblerini*, *bütün kâmillerin mesleklerini*, *bütün muhakkiklerin mezheplerini*; mânâsının hazinesinden ihsan etmekle beraber,

daima onlara rehber ve *terakkiyat*larında her vakit onlara *mürşid* olup, o tükenmez hazinesinden onların yollarına neşr-i envâr ettiği bütün onlarca mûsaddaktır ve *müttefek-un aleyhtir*.

Üçüncü Lem'a

İlmindeki câmiyet-i hârikadır.

Evet Kur'an, *şeriatın müteaddid ve çok ilimlerini*, *hakikatın mütenevvi ve kesretli ilimlerini*, *tarikatın muhtelif ve hadsiz ilimlerini*, kendi ilminin denizinden akıttığı gibi,

daire-i mümkinatın hakikî hikmetini ve *daire-i vücubun ulûm-u hakikiyesini* ve *daire-i âhiretin maarif-i gamızasını*, o denizinden muntâzaman ve kesretle akıtıyor.

One would have to write a whole volume to provide examples of this Flash, and so as mere samples, we point to the twenty-five Words so far written.

Yes, the veracious truths of all twenty-five Words are only twenty-five **droplets** from **the ocean of the Qur'an's knowledge**.

If there are errors in those Words, they spring from my defective understanding.

Fourth Flash

This is the extraordinary comprehensiveness of **the subjects it puts forward**.

Together with bringing together the extensive subjects of man and his duties, the universe and the Creator of the universe, the heavens and the earth, this world and the hereafter, the past and the future, and pre-eternity and post-eternity,

the Qur'an explains all the essential and important topics from man's creation from **seminal fluid** till when he enters the grave; from the correct conduct of eating and sleeping to **the matters of Divine Decree and Determining**;

from **the creation of the world** in six days, to the duties of the wind blowing, indicated by the **oaths** of, **By the [winds] that scatter, {Qur'an, 51:1.}** and, **By the [winds] sent forth; {Qur'an, 77:1.}**

from His **intervention** in man's heart and **will**, indicated by, **comes between a man and his heart, {Qur'an, 8:24.}** and, **But you will not except as God wills, {Qur'an, 76:30.}**

to, **And the heavens rolled up in His right hand, {Qur'an, 39:67.}** that is, to His holding all the heavens within His **grip**;

from the flowers, and grapes, and dates of the earth described in, **And We produce therein gardens of date-palms and vines, {Qur'an, 36:34.}** to **the strange truth** expressed by, **When the earth is shaken to its utmost convulsion; {Qur'an, 99:1.}**

from the state of the skies in, **Then He directed [His will] towards the skies and they were smoke, {Qur'an, 41:11.}** to their being rent with **smoke** and the stars falling and being scattered in **infinite space**;

#33

from the world's being opened for test and examination, to its closing;

Şu lem'aya misâl getirilse, bir cild yazmak lâzım gelir. Öyle ise, yalnız nümune olarak şu yirmibeş aded Sözleri gösteriyoruz.

Evet, bütün yirmibeş aded Sözler'in doğru hakikatleri, **Kur'anın bahr-i ilminden** ancak yirmibeş **katredir**.

O Sözler'de kusur varsa, benim fehm-i kasırîma aittir.

Dördüncü Lem'a

Mebahisindeki câmiyet-i hârikadır.

Evet, insan ve insanın vazifesi, kâinat ve Hâlık-ı Kâinat'ın, arz ve semâvatın, dünya ve âhiretin, mâzi ve müstakbelin, ezel ve ebedin **mebahis-i külliye**lerini **cem'etmekle beraber**

nutfeden halketmek, tâ kabre girinceye kadar; yemek, yatmak âdâbından tut, tâ **kaza ve kader mebhaslerine** kadar;

altı gün **hilkat-i âlemden** tut tâ

وَالْمُرْسَلَاتِ ، وَالذَّارِيَاتِ

kasemleriyle işaret olunan rüzgârların esmesindeki vazifelerine kadar;

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ

يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ

işaratıyla, insanın kalbine ve **iradesine müdahalesinden** tut,

وَالسَّمَوَاتِ مَطْوِيَّاتٍ بِيَمِينِهِ

yâni, bütün semâvatı bir **kabzasında** tutmasına kadar;

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ zeminin çiçek ve

üzüm ve hurmasından tut, tâ **إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا** ile ifade ettiği **hakikat-ı acibeye** kadar;

ve semânın **ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ**

hâletindeki vaziyetinden tut, tâ **duhanla** inşıkakına ve yıldızlarının düşüp **hadsiz fezâda** dağılmasına kadar

ve dünyanın imtihan için açılmasından-, tâ kapanmasına kadar

from the grave, *the first dwelling of the hereafter*, and then from *the Intermediate Realm*, the resurrection, and the Bridge, to eternal happiness;

from the *events* of the past, and *the creation of the body* of Adam and the dispute of his two sons, to *the Flood*, and the drowning of the people of Pharaoh, and *the major events* of most of the prophets;

and from *the pre-eternal circumstance* alluded to by, *Am I not your Sustainer?* {Qur'an, 7:172.} to *the post-eternal occurrence* expressed by, *Some faces that day will beam in brightness* * Looking towards their Sustainer; {Qur'an, 75:22-23.}

all these *fundamental, important subjects* are explained in a way befitting **the All-Glorious One Who administers the whole universe as though it was a palace**, and opens and closes this world and the hereafter like two rooms, and *regulates the earth as if it was a garden and the heavens as though they were a roof adorned with lamps*, and beholds the past and the future as though they were two pages present in His sight like a single night and day, and *looks on pre-eternity and post-eternity as though they were yesterday and tomorrow, in a form in which the two sides of a chain of events are joined together and touching in present time*.

Just as a master builder speaks of two houses he has constructed and arranged,

and makes out the programme and list and index of the matters involved,

so the Qur'an is fitting for the One Who makes the universe and arranges it, and writes out and displays the list and index and -if one may say so- the programme of the matters concerned with it.

There is no sign of any *artificiality* or *false display*.

And just as there is no *trace of imitation* or *hint of any fraud*, *like speaking on behalf of someone else or supposing itself to be in someone else's place and speaking*,

so too with all its *seriousness*, all its *purity*, all its *sincerity*, *the Qur'an's pure, shining, brilliant exposition* declares: "I am the word and exposition of **the Creator of the world**," just as the light of day declares: "*I came from the sun.*"

Indeed, apart from the **Maker Who adorns this world with antique arts and fills it with delicious bounties** and scatters bountifully over the face of the world together with these wonders of His art so many valuable gifts, and setting them in orderly lines spreads them out over the face of the earth, apart from this **Bestower of Bounties**,

ve *âhiretin birinci menzili olan kabirden*, sonra *berzah*tan, haşirden, köprüden tut, tâ Cennet'e, tâ saadet-i ebediyeye kadar;

mâzi zamanının *vukuat*ından, Hazret-i Âdem'in *hilkat-ı cesed*inden, iki oğlunun kavgasından tâ *Tufana*, tâ kavm-i Firavunun garkına, tâ ekser enbiyanın *mühim hâdisat*ına kadar

ve *أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ* işaret ettiği *hâdis*e-i *ezeli*yeden tut, tâ *وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاطِرَةٌ* ifade ettiği *vakıa*-i *ebedi*yeye kadar

bütün *mebahis-i esâsi*yeyi ve *mühimm*eyi öyle bir tarzda beyân eder ki, o beyân, *bütün kâinat*ı bir *saray* gibi *idare eden* ve dünyayı ve âhireti iki oda gibi açıp kapayan ve *zemin bir bahçe ve semâ*, *misbahları*yla *süslendirilmiş bir dam* gibi *tasarruf eden* ve mâzi ve müstakbel, bir gece ve gündüz gibi nazarına karşı hâzır iki sahife hükmünde temaşa eden ve *ezel ve ebed*, *dün ve bugün* gibi *silsile-i şunun*un iki tarafı birleşmiş, *ittisal* *peyda etmiş bir sûrette bir zaman-ı hâzır* gibi onlara bakan bir **Zât-ı Zülcelâl**'e yakışır bir tarz-ı beyândır.

Nasıl bir usta, bina ettiği ve idare ettiği iki hânedan bahseder.

Programını ve işlerinin liste ve fihristesini yapar.

Kur'an dahi, şu kâinatı yapan ve idare eden ve işlerinin listesini ve fihristesini -tâbir caiz ise- programını yazan, gösteren bir zâtın beyânına yakışır bir tarzdadır.

Hiçbir cihetle eser-i *tasannu*' ve *tekellüf* görünmüyor.

Hiçbir *şai*be-i *taklid* veya *başkasının hesabına ve onun yerinde kendini farzedip konuşmuş gibi bir hud'anın emâresi* olmadığı gibi

bütün *ciddi*yetiyle, bütün *saf*vetiyle, bütün *hulusu*yla *safî*, *berrak, parlak beyânı*, nasıl gündüzün ziyası "*Güneş'ten geldim*" der. Kur'an dahi, "Ben, **Hâlık-ı Âlem**'in beyânıyım ve kelâmıyım" der.

Evet *şu dünyayı antika san'atlar*la *süslendiren ve lezzetli nimetlerle dolduran* ve *san'atperverane ve nimetperverane* *şu derece san'atının acibeleriyle*, *şu derece kıymetdar nimetlerini dünyanın yüzüne serpen, sıra-vari tanzim eden ve zeminin yüzünde seren, güzelce dizen bir Sâni*', bir **Mün'im**den başka

who else could **the Qur'an of Miraculous Exposition** be fitting for - the Qur'an which fills the world with this clamour of salutation and acclaim, this resounding praise and thanks, and transforms the earth into a place for the recitation of God's Names, a mosque, and place for gazing on the Divine works of art?

Whose speech could it be apart from His? Who can claim ownership of it apart from Him? Whose word could it be other than His?

Whose light could the exposition of the Qur'an be, which solves the talisman of creation and illuminates the world, other than **the Pre-Eternal Sun's**?

Who has the ability to produce the like of it, and imitate it?

#34

In truth, it is impossible for the Artist Who adorns this world with His arts not to speak with man, who appreciates His art.

Since He makes and knows, He surely speaks. And since He speaks, it is surely the Qur'an which is appropriate to His speech.

How should a **Lord of All Dominion** Who is not indifferent to the way a flower is ordered remain indifferent to a discourse which brings all His dominion to a clamour of salutation and praise?

Would He permit it to be attributed to others and be made as nothing?

Fifth Flash

This is the wonderful comprehensiveness of the Qur'an's style and conciseness. It consists of five 'Glows'.

First Glow:

The Qur'an's style has a comprehensiveness so wonderful that a single Sura contains the ocean of the Qur'an, which in turn contains the universe.

A single of its verses contains the treasury of the Sura.

And most of the verses are each a short Sura, while most of the Suras are short Qur'ans.

Thus, this is a great favour and guidance and facilitating arising from its miraculous conciseness.

For although everyone has need of the Qur'an all the time, either due to foolishness or for some other reason, they do not have the time to read all of it, or they do not have the opportunity.

So in order that they should not to be deprived of it, each Sura is like a short Qur'an, and each long verse even has the rank of a Sura.

şu velvele-i takdir ve istihsanla ve zemzeme-i hamd ü şükranla dünyayı dolduran ve zemini bir zikirhane, bir mescid, bir temaşağâh-ı san'at-ı İlahiyeye çeviren **Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân** kime yakışır

ve kimin kelâmı olabilir? Ondan başka kim ona sahib çıkabilir? Ondan başka kimin sözü olabilir?

Dünyayı ışıklandıran ziya, Güneş'ten başka hangi şeye yakışır? **Tılsım-ı kâinatı keşfedip** âlemi ışıklandıran beyân-ı Kur'an, **Şems-i Ezelî**'den başka kimin nuru olabilir?

Kimin haddine düşmüş ki, ona nazîre getirsin, onun taklidini yapsın?

Evet, bu dünyayı san'atlarıyla zînetlendiren bir san'atkârın, san'atını istihsan eden insanla konuşmaması muhaldır.

Mâdem ki, yapar ve bilir; elbette konuşur. Mâdem konuşur, elbette konuşmasına yakışan Kur'andır.

Bir çiçeğin tanziminden lâkayd kalmayan bir **Mâlik-ül Mülk**, bütün mülkünü velveleye veren bir kelâma karşı nasıl lâkayd kalır?

Hiç başkasına mal edip hiçe indirir mi?

Beşinci Lem'a

Kur'anın üslûb ve icazındaki câmiyet-i hârikadır. Bunda "Beş Işık" var.

Birinci Işık:

Üslûb-u Kur'anın o kadar acib bir cem'iyeti var ki, bir tek sûre, kâinatı içine alan bahr-i muhit-i Kur'anîyi içine alır.

Bir tek âyet, o sûrenin hazinesini içine alır.

Âyetlerin çoğu, her birisi birer küçük sûre, sûrelerin çoğu, her birisi birer küçük Kur'andır.

İşte şu, i'câzkârane icazdan büyük bir lütf-u irşaddır ve güzel bir teshildir.

Çünkü herkes, her vakit Kur'ana muhtaç olduğu halde, ya gabavetinden veya başka esbaba binaen her vakit bütün Kur'an'ı okumayan veyahut okumaya vakit ve fırsat bulamayan adamlar,

Kur'an'dan mahrum kalmamak için, her bir sûre, birer küçük Kur'an hükmüne, hattâ her bir uzun âyet, birer kısa sûre makamına geçer.

Those who penetrate to the inner meaning of things agree that the whole Qur'an is contained in the Sura al-Fatiha, even, and the Fatiha in the Bismillah.

The proof of this fact is the consensus of the scholars who have investigated it.

Second Glow:

The verses of the Qur'an are comprehensive through their denoting and indicating all the categories of speech and true knowledge and human needs, like command and prohibition, promise and threat, encouragement and deterring, restraint and guidance, stories and comparisons, the Divine ordinances and teachings, the sciences related to the universe, and the laws and conditions of personal life, social life, the life of the heart, spiritual life, and the life of the hereafter.

So that the truth of the saying, "Take whatever you want from the Qur'an for whatever you want" has become accepted to such a degree by the people of reality that it has become proverbial among them.

There is such a comprehensiveness in the verses of the Qur'an that they may be the cure for every ill and the sustenance for every need.

Yes, they have to be like that,

because it is essential that the absolute guide of all the levels of the people of perfection, who continually rise in the degrees of progress, possesses this property.

Third Glow:

This is the Qur'an's miraculous conciseness.

It sometimes happens that the Qur'an mentions the two ends of a long chain in such a way that it shows clearly the whole chain.

And sometimes it happens that it includes explicitly, implicitly, figuratively, and allusively in one word many proofs of an assertion.

#35

For example, in the verse:

And among His signs is the creation of the heavens and the earth, and the variations in your tongues and in your colours, {Qur'an, 30:22.}

by mentioning the beginning and end of the chain of the universe's creation, which forms a chain of signs and indications of Divine unity, the verse shows the second chain. It makes the first chain read it out.

Yes, the first degree of the pages of the world which testify to an All-Wise Maker is the origin of the heavens and the earth, their creation.

Hattâ Kur'an Fatiha'da, Fatiha dahi Besmele'de münderic olduğuna ehl-i keşif müttefiktirler.

Şu hakikata bürhân ise, ehl-i tahkikin icmâdır.

İkinci Işık:

Âyât-ı Kur'aniye, emir ve nehy, va'd ve va'id, terhib ve terhib, zecr ve irşad, kısas ve emsal, ahkâm ve maarif-i İlâhiye ve ulûm-u kevnîye ve kavanin ve şerait-i hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiye ve hayat-ı kalbiye ve hayat-ı mâneviye ve hayat-ı uhreviye gibi umum tabakat-ı kelâmiye ve maarif-i hakikiye ve hâcât-ı beşeriyeye delalatıyla, işaretıyla câmi' olmakla beraber,

خُذْ مَا شِئْتَ لِمَا شِئْتَ yâni, "İstediğin her şey için

Kur'andan her ne istersen al" ifade ettiği mânâ, o derece doğruluğuyla makbul olmuş ki, ehl-i hakikat mabeyninde durub-u emsal sırasına geçmiştir.

Âyât-ı Kur'anîyede öyle bir câmiyet var ki, her derde deva, her hacete gıda olabilir.

Evet, öyle olmak lâzım gelir.

Çünkü daima terakkiyatta kat'-ı merâtib eden bütün tabakat-ı ehl-i kemâlin rehber-i mutlakı elbette şu hâsiyete mâlik olması elzemdir.

Üçüncü Işık:

Kur'anın i'câzkârane icazıdır.

Kâh olur ki, uzun bir silsilenin iki tarafını öyle bir tarzda zikreder ki, güzelce silsileyi gösterir.

Hem kâh olur ki, bir kelimenin içine sarihan, işareten, remzen, îmâen bir dâvanın çok bürhânlarını derceder.

Meselâ:

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالاخْتِلَافُ
السِّنِّيَّكُمْ وَالْوَانِيَّكُمْ

de âyât ve delâil-i vahdâniyet silsilesini teşkil eden silsile-i hilkat-ı kâinatın mebbe' ve mühtehasını zikr ile o ikinci silsileyi gösterir, birinci silsileyi okutturuyor.

Evet bir Sâni'-i Hakîm'e şهادet eden sahaif-i âlemin birinci derecesi, semâvat ve arzın asl-ı hilkatleridir.

Next is the heavens being adorned with stars and the earth **made to rejoice** with living beings.

Then the change of the seasons through the **subjugation** of the sun and the moon.

Then is the alternation of day and night, and **the chain of events** within these.

And so it goes on as far as the **characteristics** and **distinguishing individual features** on faces and in voices, the most widely spread loci of **multiplicity**.

Thus, since there is **an astonishing and wise order** in the characteristics of individual faces, *which are the furthest from order and most subject to the interference of chance*, if it is shown that the pen of a most wise craftsman works there,

surely the other pages, **whose order is clear**, will themselves be understood and display their **Inscriber**.

And since the works of art and wisdom of a Maker are apparent in **the original creation** of the vast heavens and earth,

Who positions them **purposefully** as the foundation stones of the palace of the universe; the works of His art and **the impress of His wisdom** will **surely** be most clear in His other beings.

Thus, by exposing the **concealed** and concealing the obvious, this verse expresses a most beautiful **succinctness**.

Similarly in the verses from: **So give glory to God when you reach eventide.. .. till And to Him belongs the loftiest similitude in the heavens and the earth; for He is Exalted in Might, Full of Wisdom, {Qur'an, 30:17-27.} the chain of proofs** which begins six times with the words, **And among His signs...**, **And among His signs**, is a **sequence of jewels**, a sequence of light, a **sequence of miraculousness**, a sequence of **miraculous conciseness**.

I wish from the heart to display the hidden diamonds in these treasures, but what can I do?, the discussion here does not support it. So **postponing** it to another time, I am not opening that door for now.

#36

And for example: **...Send me therefore * O Joseph! O Man of truth! {Qur'an, 12:46.}**

Between **..send me therefore** and **O Joseph!** are these words:

..Joseph, that I may ask him to interpret the dream. So I sent him, and he went to the prison and said to Joseph...

Sonra gökleri yıldızlarla tezyin ile zeminin zîhayatlarla **şenlendirilmesi**,

sonra Güneş ve Ay'ın **teshiri**yle mevsimlerin değişmesi,

sonra gece ve gündüzün ihtilaf ve deveranı içindeki **silsile-i şuanattır**.

Daha gele gele tâ **kesretin** en ziyade intişar ettiği mahal olan sîmaların ve seslerin **hususiyetlerine** ve **imtiyazlarına** ve **teşahhuslarına** kadar...

Mâdem ki **en ziyade intizâmdan uzak ve tesadüfün karışmasına maruz olan** ferdlerin sîmalarındaki teşahhusatta **hayret verici bir intizâm-ı hakîmane** bulunsa, üzerinde gâyet san'atkâr bir hakîmin kalemi işlediği gösterilse,

elbette **intizâmları zâhir olan** sâir sahifeler kendi kendine anlaşılır, **nakkaşını** gösterir.

Hem mâdem koca semâvat ve arzın **asl-ı hilkatinde** eser-i san'at ve hikmet görünüyor.

Elbette kâinat sarayının binasında temel taşı olarak gökleri ve zemini **hikmetle** koyan bir Sâni'in sâir eczalarında eser-i san'atı, **nakş-ı hikmeti** pek çok zâhirdir.

İşte şu âyet, **hafiyi** izhar, zâhirîyi ihfa ederek gâyet güzel bir **îcaz** yapmış.

Elhak:

وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ den tut, tâ **فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ**

فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ e kadar altı

defa **وَمِنْ آيَاتِهِ وَمِنْ آيَاتِهِ** ile başlayan **silsile-i berahin**, bir **silsile-i cevâhirdir**, bir silsile-i nurdur, bir **silsile-i i'câz**dır, bir silsile-i **îcaz-ı i'câzî**dir.

Kalb istiyor ki, şu definelerde gizli olan elmasları göstereyim. Fakat ne yapayım makam kaldırmıyor. Başka vakte **talik** edip, o kapıyı şimdi açmıyorum.

Hem meselâ: **فَارْسِلُونِ * يَوْسُفُ أَيَّهَا الصِّدِّيقُ**

فَارْسِلُونِ kelâmıyla **يَوْسُفُ** kelimesi ortalarında şunlar var:

إِلَىٰ يَوْسُفَ لَاسْتَعْبَرَ مِنْهُ الرُّؤْيَا فَارْسَلُوهُ فَذَهَبَ
إِلَاسَّجْنِ وَقَالَ يَوْسُفُ

That is to say, although five sentences have been abbreviated and summarized in one sentence, it does not mar the clarity or hinder the understanding.

And, for example:

Who produces for you fire from the green tree. {Qur'an, 36:80.}

Here the Qur'an is saying in the face of rebellious man's denials, who is as though challenging the Qur'an by saying, "Who will raise to life rotten bones?", "Whoever created them in the first place, He will raise them to life."

And that Creator knows every single aspect of every single thing.

Furthermore, He who provides fire for you from the green tree, is able to give life to dry bones."

Thus, this sentence looks in numerous ways to the claim that man will be raised to life, and proves it.

Firstly, with these words the Qur'an starts off the chain of bounties it lays before man, moves its forward, and calls it to mind.

Having described it in detail in other verses, it cuts short the description here, and refers it to the intelligence.

That is, "You cannot flee from the One Who gives you fruit and fire from trees, sustenance and seeds from plants, cereals and grains from the earth, and makes the earth a fine cradle for you filled with all your sustenance, and the world a palace in which is found all your needs - you cannot be independent of Him, or disappear into non-existence and hide there."

You cannot enter the grave without duties to sleep in comfort not to be awoken.

Then it points out an evidence of the claim. With the words, the green tree, it implies:

"O you who deny resurrection! Look at the trees! One Who raises to life and makes green in spring numberless bone-like trees which have been dead throughout winter, and in every tree even demonstrates three examples of resurrection through the leaves, blossoms, and fruit - the power of such a One cannot be challenged through denial or by considering resurrection improbable."

Then it points out another evidence, saying: "How do you deem it unlikely that One Who extracts for you out of dense, heavy, dark matter like a tree, subtle, light, luminous manner like fire should give fire-like life and light-like consciousness to wood-like bones?"

Then it states another evidence explicitly; it says: "One Who creates the famous tree which while green produces fire for nomads in place of matches when two of its branches are rubbed together,

Demek beş cümleyi bir cümlede icmâl edip îcaz ettiği halde vuzuhu ihlâl etmemiş, fehmi işkal etmemiş.

Hem meselâ:

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا

İnsan-ı âsi, "Çürümüş kemikleri kim diriltecek" diye meydan okur gibi inkârına karşı Kur'an der: "Kim bidayeten yaratmış ise, o diriltecek.

O yaratan zât ise, her bir şeyi her bir keyfiyette bilir.

Hem size yeşil ağaçtan ateş çıkaran bir zât, çürümüş kemiğe hayat verebilir."

İşte şu kelâm, diriltmek dâvasına müteaddid cihetlerle bakar, isbat eder.

Evvelâ, insana karşı ettiği silsile-i ihsanatı şu kelâmıyla başlar, tahrik eder, hatıra getirir.

Başka âyetlerde tafsil ettiği için kısa keser, akla havale eder.

Yâni, "Size ağaçtan meyveyi ve ateşi ve ottan erzakı ve hububu ve topraktan hububatı ve nebâtâtı verdiği gibi, zemini size hoş -her bir erzakınız içinde konulmuş- bir beşik ve âlemi, güzel ve bütün levazımâtınız içinde bulunur bir saray yapan bir zâttan kaçıp başıboş kalıp, ademe gidip saklanılmaz.

Vazifesiz olup kabre girip uyandırılmamak üzere rahat yatamazsınız."

Sonra o dâvanın bir deliline işaret eder: الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ kelimesiyle remzen der:

"Ey haşri inkâr eden adam! Ağaçlara bak! Kışta ölmüş, kemikler gibi hadsiz ağaçları baharda diriltten, yeşillendiren, hattâ her bir ağaçta yaprak ve çiçek ve meyve cihetiyle üç haşrin nûmunelerini gösteren bir zâta karşı inkâr ile, istib'ad ile kudretine meydan okunmaz."

Sonra bir delile daha işaret eder, der: "Size ağaç gibi kesif, sakil, karanlıklı bir maddeden ateş gibi lâtif, hafif, nurani bir maddeyi çıkaran bir zâttan, odun gibi kemiklere ateş gibi bir hayat ve nur gibi bir şuur vermeyi nasıl istib'ad ediyorsunuz?"

Sonra bir delile daha tasrih eder der ki: "Bedevîler için kibrit yerine ateş çıkaran meşhur ağacın, yeşil iken iki dalı birbirine sürüldüğü vakit ateşi yaratan

and combines two opposites like the green and damp and the dry and hot, and makes them the source of the fire - everything, even the fundamental elements, looks to His command and acts through His power.

It cannot be considered unlikely of the One *Who demonstrates that none of these is independent and acts of its own accord* that He should raise up man from the earth once again, *who was made from earth and later returned to the earth*.

He may not be challenged with rebellion."

Then, through recalling Moses's (Peace be upon him) famous tree, it shows that this claim of Muhammad (Peace and blessings be upon him) is also that of Moses (PBH).

Lightly alluding to the consensus of the prophets, it adds one more subtle point to the phrase.

#37

Fourth Glow:

The Qur'an's conciseness is so comprehensive and wonderful that when studied carefully it becomes apparent that

sometimes, through some simple detail or particular event, it compassionately shows to simple, ordinary minds most extensive, lengthy, universal rules and general laws, like showing an ocean in a ewer.

We shall point out only two examples of this out of thousands.

First Example:

This is the three verses expounded in detail in the First Station of the Twentieth Word, which describe under the name of 'the teaching of the Names' to the person of Adam, the teaching of all the sciences and branches of knowledge with which the sons of Adam have been inspired.

Through the angels prostrating before Adam and Satan not prostrating, they state that most beings from fish to angels are subjugated to human kind,

just as harmful creatures from snakes to Satan do not obey man and are hostile to him.

And through the people of Moses (Peace be upon him) slaughtering a cow, they state that the concept of cow-worship -which was taken from the worship of cows in Egypt and showed its effect in 'the event of the calf'- was slaughtered by Moses' knife.

And through water gushing forth from the rock and springs flowing out and spreading, they also state that the rock layer which is under the soil layer acts as the source of both water springs and the soil.

Second Example:

ve rutubetiyle yeşil ve hararetiyle kuru gibi iki zıd tabiatı cem'edip, onu buna menşe etmekle herbir şey hattâ anasır-ı asliye ve tabayi-i esâsiye, onun emrine bakar, onun kuvvetiyle hareket eder,

hiçbirisi başıboş olup tabiatıyla hareket etmediğini gösteren bir zâttan, topraktan yapılan ve sonra toprağa dönen insanı, topraktan yeniden çıkarması istib'ad edilmez.

İsyân ile ona meydan okunmaz.

Sonra Hazret-i Mûsa Aleyhisselâm'ın şecere-i meşhuresini hatıra getirmekle şu dâva-yı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm, Mûsa Aleyhisselâm'ın dahi dâvasıdır.

Enbiyanın ittifakına hafî bir îma edip, şu kelimenin îcazına bir letafet daha katar.

Dördüncü Işık:

İcaz-ı Kur'anî o derece câmi' ve hâniktır, dikkat edilse görünüyor ki:

Bâzan bir denizi bir ibrıkta gösteriyor gibi pek geniş ve çok uzun ve küllî düsturları ve umumî kanunları, basit ve âmi fehimplere merhameten basit bir cüz'üyle, hususî bir hâdise ile gösteriyor.

Binler misâllerinden yalnız iki misâline işaret ederiz.

Birinci Misâl:

Yirminci Söz'ün Birinci Makamında tafsilen beyân olunan üç âyettir ki, şahs-ı Âdem'e tâlim-i Esmâ ünvanıyla nev-i benî-Âdeme ilham olunan bütün ulûm ve fûnunun tâlimini ifade eder

ve Âdem'e, Melâikenin secde etmesi ve şeytanın etmemesi hâdisesiyle nev-i insana semekten meleğe kadar ekser mevcûdât müsahhar olduğu gibi,

yıldan şeytana kadar muzır mahlukatın dahi ona itaat etmeyip düşmanlık ettiğini ifade ediyor.

Hem kavm-i Mûsa (A.S.) bir bakara'yı, bir ineği kesmekle Mısır bakar-perestliğinden alınan ve "İcl" hâdisesinde tesirini gösteren bir bakar-perestlik mefkuresinin Mûsa Aleyhisselâm'ın bıçağıyla kesildiğini ifade ediyor.

Hem taştan su çıkması, çay akması ve dağılıp yuvarlanması ünvanıyla tabaka-i türabiye altında olan taş tabakası, su damarlarına hazinedârlik ve toprağa analık ettiğini ifade ediyor.

İkinci Misâl:

This is the whole and **the parts** of the story of Moses (Peace be upon him), which is frequently repeated in the Qur'an, and each of the repetitions of which is shown as **the tip of a universal rule**, with each repetition stating the rule in question.

For example:

O Haman! Build me a lofty palace. {Qur'an, 40:36.}

Pharaoh is commanding his minister:

"Build me a high tower so that I can take a look at the heavens and observe them.

I wonder if there is a God who governs in the skies like Moses claims, who can be seen from their disposition?"

Thus, through the word 'palace' and this **minor incident**, it states a strange rule dominant in the **traditions** of **the Egyptian Pharaohs**, *who, because they lived in the desert with no mountains, wanted mountains, and because they did not recognize the Creator, were worshippers of nature and claimed godhead, and worshipping fame, through displaying the works of their dominion perpetuated their name and constructed the famous mountain-like pyramids; and agreed to magic and metempsychosis, and had their corpses mummified and preserved in their mountain-like tombs.*

#38

And, for example:

This day We shall save you in your body. {Qur'an, 10:92.}

By saying to Pharaoh, who is drowning: "Today I am going to save your body which will drown,"

it is expressing a **death-tainted, exemplary** rule of the Pharaohs' lives, which was, as a consequence of **the idea of metempsychosis** and mummifying the bodies of all of them, to take them from the past and send them to be viewed by **the generations of the future**.

And this present century a body was discovered *which was the very body of Pharaoh*, thrown up on **the seashore where he drowned**.

The verse thus states a **miraculous sign of the Unseen**, that the body was to be borne **on the waves of the centuries** and cast up **from the sea of time** onto the shore of this century.

And, for example:

They slaughtered your sons and let your women-folk live. {Qur'an, 2:49; 14:6.}

With an event in the time of a Pharaoh, the slaughtering of the sons of **the Children of Israel** and the sparing of their women and daughters,

it mentions the **numerous massacres** which the Jewish nation has suffered every age, and the role their women and girls have played in dissolute human life.

Kur'anda çok tekrar edilen kıssa-i Mûsa Aleyhisselâm'ın cümleleri ve **cüz'leridir** ki, her bir cümlesi, hattâ her bir cüz'ü, bir **düstur-u küllînin ucu** olarak gösterilmiş ve o düsturu ifade ediyor.

Meselâ,

يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صَرْحًا

Firavun, vezirine emreder ki:

"Bana yüksek bir kule yap, semâvatın halini rasad edip bakacağım.

Semânın gidişatından acaba Mûsa'nın (A.S.) dâva ettiği gibi semâda tasarruf eden bir İlâh var mıdır?"

İşte **صَرْحًا** kelimesiyle ve şu **cüz'î hâdis**e ile, **dağsız bir çölde olduğundan dağları arzulayan** ve **Hâlık'ı tanımadığından tabiat-perest olup rubûbiyet dâva eden** ve **âsâr-ı ceberutlarını göstermekle ibka-yı nam eden, şöhr**et-perest olup **dağ-misâl meşhur ehramları bina eden** ve **sihir** ve **tenasühe kail olup cenazelerini mumya edip dağ misillü mezarlarda muhafaza eden Mısır firavunları**nın an'anesinde hükümferma bir düstur-u acibi ifade eder.

Meselâ:

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ

Gark olan Firavun'a der: "Bugün senin gark olan cesedine necat vereceğim"

ünvanıyla umum Firavunların **tenasüh fikrine** binaen cenazelerini mumyalamakla mâziden alıp müstakbeldeki **ensal-i âtiyenin** temaşagâhına göndermek olan **mevt-âlûd, ibretnümâ** bir düstur-u hayatiyelerini ifade etmekle beraber,

şu asr-ı âhirde o gark olan **Firavunun aynı cesedi olarak** keşfolunan bir beden, o **mahall-i gark** denizinden **sahile** atıldığı gibi,

zamanın denizinden asırların mevceleri üstünde şu asır sahiline atılacağını, **mu'cizane bir işaret-i gaybiyeyi**, bir lem'ayı i'câzı ve bu tek kelime bir mu'cize olduğunu ifade eder.

Hem meselâ:

يَذَّبْحُونَ أَبْنَاءَ كُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَ كُمْ

Benî-İsrail'in, oğullarının kesilip, kadın ve kızlarını hayatta bırakmak; bir Firavun zamanında yapılan bir hâdise ünvanıyla,

Yahudi milletin ekser memleketlerde her asırda maruz olduğu **müteaddid katliamları**, kadın ve kızları hayat-ı beşeriye-i sefihanede oynadıkları rolü ifade eder.

And you will indeed find them, of all people, most greedy of life. {Qur'an, 2:96.} * And you see many of them racing each other in sin and rancour, and their eating of things forbidden. Evil indeed are the things they do. {Qur'an, 5:62.} * But they [ever] strive to do mischief on earth. And God loves not those who do mischief. {Qur'an, 5:64.} * And We gave [clear] warning to the Children of Israel in the Book, that twice they would do mischief on the earth. {Qur'an, 17:4.} * And do no evil nor mischief on the earth. {Qur'an, 2:60.}

These two statements of the Qur'an directed at the Jews, comprise the two fearsome general rules, that that nation hatches plots in human social life with their trickery, which shake human society.

They say that just as it was that nation which made labour contest with capital; and through usury and compounded interest, made the poor clash with the rich, and caused the banks to be founded, and amassed wealth through wiles and fraud;

so it was again that nation who, in order to take their revenge on the victors and governments under which they always suffered deprivation and oppression, were involved in every sort of corrupting covert organization and had a finger in every sort of revolution.

And, for example:
Then seek ye for death {Qur'an, 2:94.}

That is, "If what you say is true, seek death, but you won't seek it!"

Thus, through a minor incident in a small gathering in the presence of the Prophet (PBUH), it points out that the Jewish nation, which is most famous among the nations of mankind for its greed for life and fear of death, will not, according to its tongue of disposition, seek death till Doomsday, and will not give up its greed for life.

#39

And, for example:
Thus they were stamped with humiliation and indigence. {Qur'an, 2:61.}

With this, it describes generally that nation's future destiny.

It is because of these fearsome rules governing the destiny and character of this nation that the Qur'an acts so severely against them.

It deals them awesomely punishing slaps.

From these examples draw analogies with the other stories and passages about Moses (Peace be upon him) and the Children of Israel.

وَلْتَجِدْنَهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَوةٍ وَتَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ الشُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

Yahudilere müteveccih şu iki hükm-ü Kur'anî, o milletin hayat-ı içtimaiye-i insâniyede dolap hilesiyle çevirdikleri şu iki müdhiş düstur-u umumîyi tâzammun eder ki, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi sarsan

ve sa'y ü ameli, sermaye ile mübareze ettirip fukarayı zenginlerle çarpıştıran, muzaaf riba yapıp bankaları tesise sebebiyet veren ve hile ve hud'a ile cem'-i mal eden o millet olduğu gibi,

mahrum kaldıkları ve daima zulmünü gördükleri hükûmetlerden ve galiblerden intikamlarını almak için her çeşit fesad komitelerine karışan ve her nevi ihtilâle parmak karıştıran yine o millet olduğunu ifade ediyor.

Meselâ: فَتَمَنُّوا الْمَوْتَ

"Eğer doğru iseniz, mevti isteyiniz. Hiç istemeyeceksiniz."

İşte meclis-i Nebevîde küçük bir cemâatin cüz'î bir hâdisе ünvanıyla, milel-i insâniye içinde hırs-ı hayat ve havf-ı mematla en meşhur olan millet-i Yehud'un tâ kıyamete kadar lisan-ı halleri, mevti istemeyeceğini ve hayat hırsını bırakmayacağını ifade eder.

Meselâ:

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ

Şu ünvanla o milletin mukadderat-ı istikbaliyesini umumî bir sûrette ifade eder.

İşte şu milletin seciyelerinde ve mukadderatında münderic olan şöyle müdhiş desatir içindir ki, Kur'an onlara karşı pek şiddetli davranıyor.

Dehşetli sille-i tedib vuruyor.

İşte şu misâllerden kıssa-i Mûsa Aleyhisselâm ve Benî-İsrail'in sâir cüz'lerini ve sâir kıssalarını bu kıssaya kıyas et.

Now, there are very many **flashes of miraculousness** like the flash in this Fourth Glow behind the simple words and specific subjects of the Qur'an.

A hint is enough for the wise.

Fifth Glow:

This is the extraordinary comprehensiveness of the Qur'an in regard to its **aims** and **subjects**, **meanings** and **styles**, and its **subtle qualities** and fine virtues.

Indeed, if the Suras and verses of the Qur'an of Miraculous Exposition are studied carefully, and especially **the openings of the Suras**, and **the beginnings and ends of the verses**,

it will be seen that although it **gathers together all the categories of rhetoric**, **all the parts of fine speech**, **all the classes of elevated styles**, **all the sorts of fine morality**, **all the summaries of the sciences relating to the universe**, all the indexes of Divine knowledge,

all the **beneficial** rules for **individual and human social life**, and all the luminous laws of **the exalted physical sciences**, not a trace of **confusion** is apparent.

In truth, to gather together in one place this many **different categories** of knowledge and not to cause any **dispute** or difficulty can only be the work of an **overwhelming miraculous order**.

Then together with the **order within this comprehensiveness**, as is expounded and proved in the previous twenty-four Words,

to rend **the veils of the habitual and commonplace**, **which are the source of compounded ignorance**, and to draw out the **wonders** concealed beneath them and display them;

to smash with **the diamond sword** of proof **the idol of nature**, **which is the source of misguidance**, to scatter with **thunderous trumpet-blasts** **the dense layers of the sleep of heedlessness**;

and to uncover and reveal **the obscure talisman** of being and **the strange riddle** of **the creation of the world**, before which **human philosophy and science** have remained impotent,

is most surely only the wondrous work of a wonder-worker like the Qur'an - the Qur'an, **which sees reality**, **is familiar with the Unseen**, **bestows guidance**, and **shows the truth**.

If the Qur'an's verses are considered carefully and **fairly**, it will be seen that they do not resemble **a gradual chain of thought**, following one or two aims, like other books.

Şimdi şu Dördüncü Işıktaki i'câzî lem'a-i îcaz gibi Kur'anın basit kelimâtlarının ve cüz'î mebhaslerinin arkalarında pek çok **lemaât-ı i'câziye** vardır.

Arife işaret yeter.

Beşinci Işık:

Kur'anın **makasid** ve **mesâil**, **maânî** ve **esalib** ve **letâif** ve mehâsin cihetiyle câmiyet-i hârikasıdır.

Evet Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın sûrelerine ve âyetlerine ve hususan **sûrelerin fatihalarına**, **âyetlerin mebde' ve makta'larına** dikkat edilse görünüyor ki:

Belâgatların bütün enva'nını, **fezâil-i kelâmiyenin bütün aksamını**, **ulvî üslûbların bütün esnafını**, **mehâsin-i ahlâkiyenin bütün efradını**, **ulûm-u kevniyenin bütün fezlekelerini**, maarif-i İlahiye'nin bütün fihristelerini,

hayat-ı şahsiye ve içtimaiye-i beşeriye'nin bütün nâfi düsturlarını ve **hikmet-i âliye-i kâinatın bütün nurani kanunlarını** **cem'etmekle** beraber hiçbir **müşevveşiyet** eseri görünmüyor.

Elhak, o kadar **ecnas-ı muhtelifeyi** bir yerde toplayıp bir **münakaşa**, bir karışık çıkmamak, **kahhar** bir **nizâm-ı i'câzînin** işi olabilir.

Elhak, bütün bu **câmiyet içinde** şu **intizâm** ile beraber geçmiş Yirmidört aded Sözlere'de izah ve isbat edildiği gibi;

cehl-i mürekkebin menşei olan âdiyat perdelerini keskin beyânâtıyla yırtmak, âdet perdeleri altında gizli olan **hârikulâdeleri** çıkarıp göstermek

ve **dalaletin menbai olan tabiat tâgûtunu**, bürhânın **elmas kılncıyla** parçalamak ve **gaflet uykusunun kalın tabakalarını** **ra'd-misâl** sayhalarıyla dağıtmak

ve **felsefe-i beşariyeyi** ve **hikmet-i insâniyeyi** âciz bırakan kâinatın **tılsım-ı muğlakını** ve **hilkat-i âlemin muamma-yı acibesini** feth ve keşfetmek,

elbette **hakikat-bîn** ve **gayb-aşına** ve **hidâyet-bahş** ve **hak-nümâ** olan Kur'an gibi bir mu'cizekârın hârikulâde işleridir.

Evet, Kur'anın âyetlerine **insaf ile** dikkat edilse görünüyor ki: Sâir kitaplar gibi bir-iki maksadı tâkib eden **tedricî bir fikrin silsilesine** benzemiyor.

For the Qur'an's manner is **sudden** and instantaneous; it is inspired on the moment; its mark is that all its aspects arrive together but **independently** from distant places, a most serious and important discourse which comes singly and concisely.

Yes, who is there apart from the universe's Creator that could give a discourse concerned to this degree with the universe and **the Creator of the universe**?

Who could step beyond his mark to an infinite degree and make the All-Glorious Creator speak **according to his own whims**, then make the universe speak the truth?

#40

Yes, in the Qur'an, **the universe's Maker** is seen to be speaking and making others speak most seriously and truthfully and in elevated and true fashion.

There is no sign at all to suggest imitation. He speaks and makes speak.

If, to suppose the impossible, someone like Musaylima was to step beyond his mark to an infinite degree, and **by way of imitation** make **the All-Glorious Creator**, the Sublime and Majestic One, speak according to his own ideas, and the universe as well,

there certainly would be thousands of signs of imitation and indications of falsehood.

For when the contemptible assume the manner of the lofty, their every action shows up their pretence.

So consider carefully these verses, which proclaim this fact with an oath:

By the star when it goes down! * Your companion is neither astray nor being misled * Nor does he say [aught] of [his own] desire * It is no less than revelation inspired! {Qur'an, 53:1-4.}

Third Ray

This is the miraculousness of the Qur'an of Miraculous Exposition which is its **giving news of the Unseen**, preserving its **youth** in every age, and being **appropriate** to every level of person. This Ray has three 'Radiances'.

First Radiance

This is its giving news of the Unseen. It consists of three 'Glistens'.

The First Glisten:

is its telling about the past, one part of the Unseen.

Indeed, the All-Wise Qur'an mentions through the tongue of one whom everyone agreed was both **unlettered** and **trustworthy** the important events and significant facts concerning the prophets from the time of Adam till **the Era of Bliss** in a way which,

Belki, **defî** ve ânî bir tavrı var ve ilka olunuyor bir gidişatı var ve beraber gelen her bir taifesi **müstakil olarak** uzak bir yerden ve gâyet ciddî ve ehemmiyetli bir muhaberenin tek tek, kısa kısa bir sûrette geldiğinin nişanı var.

Evet kâinatın Hâlık'ından başka kim var ki, bu derece Kâinat ve **Hâlık-ı Kâinat**'la ciddî alâkadar bir muhabereyi yapabilsin?

Hadsiz derece haddinden çıkıp Hâlık-ı Zülcelâl'i **kendi keyfiyle** söyleştiresin, kâinatı doğru olarak konuşursun.

Evet, Kur'anda **kâinat Sâni**'nin pek ciddî ve hakikî ve ulvî ve hak olarak konuşması ve konuşurması görünüyor.

Taklidi îma edecek hiçbir emâre bulunmuyor. O söyler ve söylettirir.

Farz-ı muhal olarak Müseylime gibi hadsiz derece haddinden çıkıp **taklidkârane** o izzet ve ceberut sahibi olan **Hâlık-ı Zülcelâl**ini kendi fikriyle konuşturup ve kâinatı onunla konuştursa,

elbette binler taklid emâreleri ve binler sahtekârlık alâmetleri bulunacaktır.

Çünkü en pest bir halinde en yüksek tavrı takınanların her hâleti taklidciliğini gösterir.

İşte şu hakikatı kasem ile ilân eden

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ya bak, dikkat et...

Üçüncü Şua

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın **ihbarat-ı gaybiyesi** ve her asırda **şebabiyetini** muhafaza etmesi ve her tabaka insana **muvafilek** gelmesiyle hâsıl olan i'câzdır. Şu Şua'ın "Üç Cilvesi" var.

Birinci Cilve

İhbârât-ı gaybiyesidir. Şu cilvenin "Üç Şavkı" var.

Birinci Şavk:

Mâziye ait ihbârât-ı gaybiyesidir.

Evet, Kur'an-ı Hakîm bil'ittifak **ümmî** ve **emin** bir Zât'ın lisânıyla zaman-ı Âdem'den tâ **Asr-ı Saadete** kadar, enbiyaların mühim hâlâtını ve ehemmiyetli vukuatını öyle bir tarzda zikrediyor ki,

confirmed by scriptures like the Torah and the Bible, tells of them with the greatest power and seriousness.

It concurs with the points on which the former Books were agreed,

and decides between them on the points over which they differed, pointing out the truth of the matter.

That is to say, the Qur'an's view which penetrates the Unseen sees the events of the past in a way over and above all the previous scriptures,

and pronounces them right and confirms them in the matters on which they are agreed, and acts as arbiter between them, correcting in matters about which they are at variance.

However, the facts the Qur'an relates about the events of the past are not things that could have been learnt through the exercise of reason that they were communicated by it;

they were rather transmitted knowledge, dependent on the heavens, on revelation.

And as for transmitted knowledge, it is the domain of those who know how to read and write,

and these were revealed to one known by friend and foe alike as knowing neither how to read nor how to write, and as being trustworthy; someone described as unlettered.

Also, the Qur'an tells of those past events as though it had actually seen them.

For it takes the spirit and vital point of a lengthy event, and makes them the introduction to its aim.

That is to say, the summaries and extracts which the Qur'an contains show that it sees all the past together with all its events.

Tevrat ve İncil gibi kitapların tasdiki altında gâyet kuvvet ve ciddiyetle ihbar ediyor.

Kütüb-ü Sâlife'nin ittifak ettikleri noktalarda muvafakat etmiştir.

İhtilaf ettikleri bahislerde, mûsahhihane hakikat-ı vakıayı faslediyor.

Demek Kur'anın nazar-ı gayb-bînisi, o Kütüb-ü Sâlifenin umumunun fevkinde ahvâl-i mâziyeyi görüyor ki,

ittifakî mes'elelerde Mûsaddıkane onları tezkiye ediyor. İhtilafî mes'elelerde mûsahhihane onlara faysal oluyor.

Halbuki Kur'anın vukuat ve ahvâl-i mâziyeye dair ihbârâtı akli bir iş değil ki, akıl ile ihbar edilsin.

Belki, semâa mütevakıf nakildir.

Nakil ise, kıraat ve kitabet ehline mahsustur.

Dost ve düşmanın ittifakıyla kıraatsız, kitabetsiz, emanetle maruf, ümmî lâkabıyla mevsuf bir Zât'a nüzul ediyor.

Hem o ahvâl-i mâziyeyi öyle bir sûrette ihbar eder ki, bütün o ahvâli görür gibi bahseder.

Çünkü uzun bir hâdisenin ukde-i hayatiyesini ve ruhunu alır. Maksudına mukaddeme yapar.

Demek Kur'andaki fezlekeler, hülâsalar gösteriyor ki, bu hülâsa ve fezlekeyi gösteren, bütün mâziyi bütün ahvâli ile görüyor.

For just as someone who is an expert in some science or craft shows his **skill and proficiency** through some succinct words or a concise statement,

so the summaries and spirits of events mentioned in the Qur'an show that the one who said them **comprehends** all the events and sees them, and, *if one may say so*, relates them with **extraordinary skill**.

The Second Glisten:

is its giving news of the future, which is another part of the Unseen.

There are many **sorts** of this. The first sort is particular, and special to the saints and **those seek the truth through illumination**.

For example, Muhyiddin al-'Arabi discovered numerous instances of the Qur'an's giving news of the Unseen in the Sura, **Alif. Lam. Mim. * The Roman Empire has been defeated.** {Qur'an, 30:1-2.}

And Imam-i Rabbani saw many signs of **the events of the Unseen** and the communicating of them through the **'disjointed letters'** at the start of some Suras, and so on.

For scholars of the Batiniya School, the Qur'an consisted from beginning to end of **information about the Unseen**.

We, however, shall indicate some which are general.

These too have many levels, one of which we shall discuss.

Thus, the All-Wise Qur'an says to God's Noble Messenger (Peace and blessings be upon him):

{(*)}: Since these verses which give news of the Unseen have been expounded in numerous Qur'anic commentaries,

and also due to the haste imposed on the author by his intention to have this work printed in the old [Ottoman] script,

they have not been explained here and those valuable treasures have remained closed.}

Zira bir zâtın bir fende veya bir san'atta mütehasşis olduğu; hülâsalı bir sözle, fezlekeli bir san'atçıkla, o şahısların **meharet ve melekelerini** gösterdiği gibi,

Kur'anda zikrolunan vukuatın hülâsaları ve ruhları gösteriyor ki, onları söyleyen, bütün vukuatı **ihâta** etmiş, görüyor, (*tâbir caiz ise*) bir **meharet-i fevkalâde** ile ihbar ediyor.

İkinci Şavk:

İstikbale ait ihbarat-ı gaybiyesidir.

Şu kısım ihbaratın çok **enva'**ı var. Birinci kısım, hususîdir. Bir kısım **ehl-i keşif** ve velâyete mahsustur.

Meselâ: Muhyiddin-i Arabî **الم غُلِبَتِ الرُّومُ** Sûresi'nde pek çok ihbarat-ı gaybiyeyi bulmuştur.

İmam-ı Rabbânî, sûrelerin başındaki **mukattaat-ı huruf** ile çok **muamelât-ı gaybiyenin** işaretlerini ve ihbaratını görmüştür ve hâkezâ...

ülemâ-yı bâtın için Kur'an, baştan başa **ihbarat-ı gaybiye** nev'indendir.

Biz ise, umuma ait olacak bir kısmına işaret edeceğiz.

Bunun da pek çok tabakatı var. Yalnız bir tabakadan bahsedeceğiz.

İşte Kur'an-ı Hakîm, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a der: (Haşiye)

{(Haşiye): Bu gaybdan haber veren âyetler, pek çok tefsirlerde izah edilmesinden

ve eski harfle tab'etmek niyeti müellifine verdiği acelelik hatâsından

burada izahsız ve o kıymetdar hazineler kapalı kaldılar.}

So patiently persevere, for God's promise is true. {Qur'an, 30:60.} * You shall enter the Sacred Mosque if God wills, with minds secure, heads shaved, hair cut short, and without fear; * He it is Who sent His Messenger with guidance and the religion of truth, so it should prevail over all religion. {Qur'an, 48:27-28.} * But they, after this defeat of theirs will soon be victorious, * within a few years. With God is the decision. {Qur'an, 30:3-4.} * Soon will you see, and they will see * which of you is afflicted with madness. {Qur'an, 68:5-6.} * Or do they say: "A poet! We await for him some calamity [hatched] by time?" * Say: "Wait, then. And I shall wait with you!" {Qur'an, 52:30-1.} * And God will defend you from men. {Qur'an, 5:67.} * But if you cannot, and of a surety you cannot. {Qur'an, 2:24.} * But they will never seek it. {Qur'an, 2:95.} * We shall show them Our signs on the furthest horizons and in their own selves, so that it becomes clear to them that this is the Truth. {Qur'an, 41:53.} * Say: If the whole of mankind and the jinns were to come together to produce the like of this Qur'an, they could not produce the like thereof, even if they backed up each other with help and support. {Qur'an, 17:88.} * God will produce a people whom He will love as they will love Him, lowly with the believers, mighty against the rejecters, fighting in the way of God, and never afraid of the reproaches of such as find fault. {Qur'an, 5:54.} * And say: Praise be to God, Who will show you His signs, so that you shall know them. {Qur'an, 27:93.} * Say: He is the Most Merciful; we have believed in Him, and in Him have we put our trust. Soon you shall know which [of us] it is that is in manifest error. {Qur'an, 67:29.} * God has promised to those among you who believe and act righteously that He will of a surety grant them inheritance [of power] in the land, as He granted it to those before them; that He will establish in authority their religion, which He has chosen for them; and that He will change [their state] after their fear, to one of security and peace. {Qur'an, 24:55.}

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ فِي بَضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ بِأَيِّكُمْ الْمَفْتُونُ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ وَاللَّهُ يَعَصِمُكَ مِنَ النَّاسِ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا وَلَنْ يَتَمَنَّوَنَّهُ أَبَدًا سَرِيرِهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُوا بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِيَ اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا

The information about the Unseen which many verses like these give turned out to be exactly true.

#42

Because it was given by one who was subject to many criticisms and objections and could have lost his cause through the tiniest mistake, and was spoken unhesitatingly, and with absolute seriousness and confidence in a way that confirmed its authenticity, this news of the Unseen demonstrates with certainty that

the one who gave it had received instruction from the Pre-Eternal Master, and then he spoke.

gibi çok âyâtın ifade ettiği ihbarat-ı gaybiyedir ki, aynen doğru olarak çıkmıştır.

İşte pek çok itirazat ve tenkidata maruz ve en küçük bir hatâsından dolayı dâvasını kaybedecek bir Zât'ın lisanından böyle tereddüdsüz, kemâl-i ciddiyet ve emniyetle ve kuvvetli bir vüsuku ihsas eden bir tarzda böyle ihbarat-ı gaybiye, kat'iyen gösterir ki;

o Zât, Üstad-ı Ezeli'sinden ders alıyor, sonra söylüyor.

The Third Glisten:

Üçüncü Şavk:

is its giving news of the Divine truths, cosmic truths, and the matters of the hereafter.

The Qur'an's expositions of the Divine truths, and its explanations of the cosmos, which solve the talisman of the universe and riddle of creation, are the most important of its disclosures about the Unseen.

For it is not reasonable to expect the human reason to discover those truths about the Unseen and follow them without deviating amid innumerable ways of misguidance.

It is well-known that the most brilliant philosophers of mankind have been unable to solve the most insignificant of those matters by use of the reason.

Furthermore, it is only after the Qur'an has elucidated those Divine truths and cosmic truths, which it points out, and after man's heart has been cleansed and his soul purified, and after his spirit has advanced and his mind been perfected that

his mind affirms and accepts those truths, and he says to the Qur'an: "How great are God's blessings!"

This section has been in part explained and proved in the Eleventh Word, and there is no need to repeat it.

But when it comes to facts concerning the hereafter and Intermediate Realm, the human mind certainly cannot rise to them and see them on its own.

However, it can prove them to the degree it sees them through the ways shown by the Qur'an.

It is explained and proved in the Tenth Word just how right and true are these disclosures of the Qur'an about the Unseen.

#43

Second Radiance

This is the Qur'an's youth.

It preserves its freshness and youth every age as though newly revealed.

In fact, the Qur'an has to have perpetual youth since as a pre-eternal address, it addresses at once all the levels of mankind in every age.

And that is how it has been seen and is seen.

Even, although all the centuries are different with regard to ideas and capacity, it as though looks to each particularly, and teaches it.

Man's works and laws grow old like man, they change and are changed.

But the rulings and laws of the Qur'an are so firm and well-founded that they increase in strength as the centuries pass.

Hakaik-i İlahiye ve hakaik-i kevnîye ve umûr-u uhrevîye dair ihbarat-ı gaybiyesidir.

Evet Kur'anın hakaik-i İlahiye dair beyânâtı ve tilsim-i kâinatı fethedip ve hilkat-i âlemin muammasını açan beyânât-ı kevnîyesi, ihbarat-ı gaybiyenin en mühimmidir.

Çünkü o hakaik-i gaybiyeyi hadsiz dalâlet yolları içinde istikametle onları gidip bulmak, akl-ı beşerin kârı değildir ve olamaz.

Beşerin en dâhî hükemâları o mesâilin en küçüğüne akıllarıyla yetişmediği mâlûmdur.

Hem Kur'an, gösterdiği o hakaik-i İlahiye ve o hakaik-i kevnîyeyi beyândan sonra ve safa-yı kalb ve tezkiye-i nefisten sonra ve ruhun terakkiyatından ve aklın tekemmülünden sonra

beşerin ukûlü "Sadakte" deyip o hakaikı kabûl eder. Kur'ana "Bârekâllah" der.

Bu kısmın, kısmen Onbirinci Söz'de izah ve isbatı geçmiştir. Tekrara hacet kalmamıştır.

Amma ahvâl-i uhrevîye ve berzahîye ise, çendan akl-ı beşer kendi başıyla yetişemiyor, göremiyor.

Fakat, Kur'anın gösterdiği yollar ile onları görmek derecesinde isbat ediyor.

Onuncu Söz'de, Kur'anın şu ihbarat-ı gaybiyesi ne derece doğru ve hak olduğu izah ve isbat edilmiştir. Ona müracaat et.

İkinci Cilve

Kur'anın şebâbetidir.

Her asırda taze nâzil oluyor gibi tazeliğini, gençliğini muhafaza ediyor.

Evet Kur'an, bir hutbe-i ezeliye olarak umum asırlardaki umum tabakat-ı beşerîye birden hitab ettiği için öyle daimî bir şebabeti bulunmak lâzımdır.

Hem de, öyle görülmüş ve görünüyor.

Hattâ efkârca muhtelif ve istidadça mütebayın asırlardan her asra göre güya o asra mahsus gibi bakar, baktırır ve ders verir.

Beşerin âsâr ve kanunları, beşer gibi ihtiyar oluyor, değişiyor, tebdil ediliyor.

Fakat Kur'anın hükümleri ve kanunları, o kadar sâbit ve râsihtir ki, asırlar geçtikçe daha ziyade kuvvetini gösteriyor.

Indeed, this present age and the People of the Book this age, **who have more than any other relied on themselves** and **stopped up their ears to the words of the Qur'an**, are so in need of its **guiding address** of, **O People of the Book! O People of the Book!**

that it is as if it addresses this age directly, and the phrase **O People of the Book!** **comprises** also the meaning of **O People of the Modern Science Books!** {Ehl-i Mekteb, those educated in modern secular schools, as opposed to Ehl-i Kitab. [Tr.]}

It delivers its shout of, **O People of the Book! Come to common terms as between us and you** {Qur'an, 3:64.} to the ends of the world with all its strength, all its freshness, all its youth.

For example, **modern civilization, which is the product of the thought of all mankind and perhaps the jinn as well**, has taken up a position opposed to the Qur'an, **which individuals and communities have failed to dispute**.

With its sorcery it **impugns** the Qur'an's miraculousness.

Now, in order to prove the claim of the verse: **Say: if the whole of mankind the jinns were to gather together...**, {Qur'an, 17:88.} we shall compare the **foundations** and **principles** **which civilization has laid in the form of dispute**, with the principles of the Qur'an.

At the First Degree:

The **comparisons** and balances which form all the Words from the First to the Twenty-Fifth, and the verses at their heads which form their truths, all prove **with the certainty that two plus two equals four** the Qur'an's miraculousness and supremacy in the face of civilization.

#44

At the Second Degree: Like the proofs in the Twelfth Word, it is to summarize a number of principles.

By reason of its philosophy, **present-day civilization** accepts '**force**' as the point of support in the life of society.

It takes as its aim '**benefits**,'

and considers the principle of its life to be '**conflict**.'

It considers the bond between communities to be '**racialism and negative nationalism**.'

While its aim is to provide '**amusements**' for **gratifying the appetites of the soul** and **increasing man's needs**.

However, **the mark** of force is aggression.

And since **the benefits are insufficient to meet all needs**, their mark is that everyone tussles and jostles over them.

The mark of conflict is contention,

and the mark of racialism, aggression, **since it thrives on devouring others**.

Evet, **en ziyade kendine güvenen** ve **Kur'anın sözlerine karşı kulağını kapayan** şu asr-ı hâzır ve şu asrın ehl-i kitab insanları Kur'anın **يَا أَهْلَ الْكِتَابِ , يَا أَهْلَ الْكِتَابِ** hitab-ı mürşidanesine o kadar muhtaçtır ki,

güya o hitab doğrudan doğruya şu asra müteveccihdir ve **يَا أَهْلَ الْمَكْتَبِ** lâfzı **يَا أَهْلَ الْكِتَابِ** mânâsını dahi tâzammun eder.

Bütün şiddetiyle, bütün tazeliğiyle, bütün şebabetiyle **يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ** sayhasını âlemin aktarına savuruyor.

Meselâ: Şahıslar, cemâatler, **muârazasından âciz kaldıkları** Kur'an'a karşı; **bütün nev'-i beşerin ve belki cinnîlerin de netice-i efkârları olan medeniyet-i hâzıra**, Kur'ana karşı muâraza vaziyetini almışlar.

İ'caz-ı Kur'ana karşı, sihirleriyle **muâraza ediyor**.

Şimdi, şu müdhiş yeni muârazacıya karşı i'câz-ı Kur'anı, **قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنَّ** âyetinin dâvasını isbat etmek için **medeniyetin muâraza sûretiyle vaz'ettiği esâsâtı** ve **desatirini**, esâsât-ı Kur'aniye ile karşılaştıracamız.

Birinci derecede:

Birinci Söz'den tâ Yirmibeşinci Söz'e kadar olan **müvazeneler** ve mizanlar ve o Söz'lerin hakikatleri ve başları olan âyetler, **iki kerre iki dört eder derecesinde** medeniyete karşı Kur'anın i'câzını ve galebesini isbat eder.

İkinci derecede: Onikinci Söz'de isbat edildiği gibi, bir kısım düsturlarını hülâsa etmektir.

İşte **medeniyet-i hâzıra**, felsefesiyle hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede nokta-i istinadı "**kuvvet**" kabûl eder.

Hedefi "**menfaat**" bilir.

Düstur-u hayatı "**cidal**" tanır.

Cemâatlerin rabitasını "**unsuriyet ve menfi milliyet**" bilir.

Gayesi, **hevesât-ı nefsanîyeyi tatmin** ve **hâcât-ı beşeriyeyi tezyid** etmek için bâzı "**lehviyat**"tır.

Halbuki: Kuvvetin **şe'ni**, tecavüzdür.

Menfaatin **şe'ni**, **her arzuya kâfi gelmediğinden** üstünde boğuşmaktır.

Düstur-u cidalin **şe'ni**, çarpışmaktır.

Unsuriyetin **şe'ni**, **başkasını yutmakla beslenmek olduğundan** tecavüzdür.

Thus, it is because of these principles of civilization that

despite all its **virtues**, it has provided a sort of **superficial** happiness for only twenty per cent of mankind

and cast eighty per cent into distress and **poverty**.

The wisdom of the Qur'an, however, takes as its **point of support** 'truth' in stead of force,

and in place of benefit has '**virtue and God's pleasure**' as its aims.

It considers '**the principle of mutual assistance**' to be fundamental in life, rather than conflict.

In the ties between communities it accepts '**the bonds of religion, class, and country**,' in place of racialism and nationalism.

Its aims are to place a barrier before **the illicit assaults of the soul's base appetites** and to urge the spirit to **sublime matters**, to satisfy man's **elevated emotions** and encourage him towards the human perfections.

And as for the truth, its mark is concord,

the mark of virtue is **mutual support**,

and the mark of mutual assistance, hastening to help one another.

The mark of religion is **brotherhood** and **attraction**.

And the result of reining in and tethering the evil-commanding soul and leaving the spirit free and urging it towards perfection is happiness in this world and the next.

Thus, despite the virtues present-day civilization has acquired from the guidance of the Qur'an in particular, and from **the preceding revealed religions**,

in point of fact it has thus suffered defeat before the Qur'an.

Third Degree:

Of thousands of matters, we shall point out only three or four by way of example.

Since the Qur'an's principles and laws have come from pre-eternity, they shall go to post-eternity.

They are not condemned to grow old and die like civilization's laws. They are always young and strong.

For example, despite all its **societies for good works**, all its **establishments for the teaching of ethics**, all its severe **discipline** and **regulations**, civilization has been unable to contest the All-Wise Qur'an on two of its matters, and has been defeated by them.

#45

These two matters are:

İşte şu medeniyetin şu düsturlarındandır ki,

bütün **mehâsini**yle beraber beşerin yüzde ancak yirmisine bir nevi **sûrî** saadet verip

seksenini rahatsızlığa, **sefalet**e atmıştır.

Amma **hikmet-i Kur'aniye** ise **nokta-i istinad**ı, kuvvet yerine "**hak**ı" kabûl eder.

Gayede, menfaat yerine "**fazilet ve rıza-yı İlahî**"yi kabûl eder.

Hayatta, düstur-u cidal yerine "**düstur-u teavünü**" esâs tutar.

Cemâatlerin rabitalarında, unsuriyet ve milliyet yerine "**rabita-i dinî ve sınıfî ve vatani**" kabûl eder.

Gayâtı, "**hevesât-ı nefsanîyenin nâmeşru tecavüzat**ına sed çekip ruhu **maaliyata** teşvik ve **hissiyat-ı ulviyesini** tatmin etmektir ve insanı kemâlât-ı insâniyeye sevk edip insan etmektir."

Hakkın şe'ni ise, ittifaktır.

Faziletin şe'ni, **tesanüddür**.

Teavünün şe'ni, birbirinin imdadına yetişmektir.

Dinin şe'ni **uhuvvet**ir, **incizab**dır.

Nefs-i emmâreyi gemlemekle bağlamak, ruhu kemâlâta kamçılama ile serbest bırakmanın şe'ni, saadet-i dâreyndir.

İşte medeniyet-i hâzıra, **edyan-ı sâbika-i semâviyeden**, bâhusus Kur'anın irşadatından aldığı mehâsinle beraber,

Kur'ana karşı böyle hakikat nazarında mağlub düşmüştür.

Üçüncü derece:

Binler mesâilinden yalnız nümune olarak üç-dört mes'eleyi göstereceğiz.

Evet Kur'anın düsturları, kanunları, ezelden geldiğinden ebede gidecektir.

Medeniyetin kanunları gibi ihtiyar olup ölüme mahkûm değildir. Daima gençtir, kuvvetlidir.

Meselâ: Medeniyetin bütün **cem'iyat-ı hayriyeleri** ile, bütün cebbarane şedid **inzibat** ve **nizâmat**larıyla, bütün **ahlâkî terbiyegâhları**yla, Kur'an-ı Hakîm'in iki mes'elesine karşı muâraza edemeyip mağlub düşmüşlerdir.

Meselâ:

Be steadfast in performing the prayers, and give zakat, {Qur'an, 2:43, etc.}
and, God has permitted trade and forbidden usury. {Qur'an, 2:275.}

We shall describe them, this **miraculous victory**, by means of an introduction. It is like this:

As is proved in Isharat al-I'jaz, just as the source of **mankind's revolutions** is one phrase, so another phrase is the origin of all **immorality**.

First Phrase: " So long as I'm full, what is it to me if others die of hunger."

Second Phrase: " You work so that I can eat."

Yes, **the upper and lower classes** in human society, that is, the rich and the poor, live at peace when in **equilibrium**.

The basis of that equilibrium is **compassion and kindness in the upper classes**, and **respect and obedience in the lower classes**.

Now, the first phrase has incited the upper classes to practise oppression, immorality, and mercilessness.

And just as the second has driven the lower classes to hatred, **envy**, and to **contend** the upper classes, and has **negated man's tranquillity** for several centuries,

so too this century, **as the result of the struggle between capital and labour**, it has been the cause of **the momentous events** of Europe well-known by all.

Thus, together with all its societies for good works, all its establishments for the teaching of ethics, all its severe discipline and regulations, it could not **reconcile** these two classes of mankind,

nor could it heal the two fearsome wounds in human life.

The Qur'an, however, **eradicates** the first phrase with its **injunction to pay zakat**, and heals it.

While it **uproots** the second phrase with its **prohibition on usury and interest**, and cures that.

Indeed, the Qur'anic verse stands at the door of the world and declares usury and interest to be forbidden.

It reads out its decree to mankind, saying: "*In order to close the door of strife, close the door of usury and interest!*" It forbids its **students** to enter it.

Second Principle:

Civilization does not accept **polygamy**.

It **considers** the Qur'an's decree to be **contrary to wisdom** and **opposed to man's benefits**.

Indeed, if **the purpose of marriage** was only **to satisfy lust**, polygamy would have been contrary to it.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاحِلَ اللَّهِ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا

Kur'anın bu **galebe-i i'câz**ânesini bir mukaddeme ile beyân edeceğiz. Şöyle ki:

"İşârât-ül İ'câzda" isbat edildiği gibi bütün **ihtilalat-ı beşeriye**nin madeni, bir kelime olduğu gibi bütün **ahlâk-ı seyyiye**nin menbaı dahi, bir kelimedir.

Birinci kelime: "Ben tok olayım, başkası açlıktan ölse bana ne."

İkinci kelime: "Sen çalış, ben yiyeyim."

Evet hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede **havâs ve avâm**, yâni zenginler ve fakirler, **müvazeneler**leriyle rahatla yaşarlar.

O müvazenenin esâsı ise **Havâs tabakasında merhamet ve şefkat**, **aşağısında hürmet ve itaattir**.

Şimdi birinci kelime, havâs tabakasını zulme, ahlâksızlığa, merhametsizliğe sevk etmiştir.

İkinci kelime, avâmı kine, **hasede**, **mübarezeye** sevk edip **rahat-ı beşeriye**yi birkaç asırdır **selbettiği** gibi;

şu asırda **sa'y, sermaye ile mübareze neticesi** herkesçe mâlûm olan Avrupa **hâdisat-ı azîmesi** meydana geldi.

İşte medeniyet, bütün cem'iyat-ı hayriye ile ve ahlâkî mektepleriyle ve şedid inzibat ve nizâmatıyla, beşerin o iki tabakasını **mûsalaha** edemediği gibi,

hayat-ı beşerin iki müdhiş yarasını tedâvi edememiştir.

Kur'an, birinci kelimeyi esâsından "**vücub-u zekat**" ile **kal'eder**, tedâvi eder.

İkinci kelimenin esâsını "**hurmet-i riba**" ile **kal'edip** tedâvi eder.

Evet, âyet-i Kur'aniye âlem kapısında durup ribaya yasaktır der.

"*Kavga kapısını kapamak için banka kapısını kapayınız*" diyerek insanlara ferman eder. **Şâkird**lerine "Girmeyiniz" emreder.

İkinci Esâs:

Medeniyet, **taaddüd-ü evvacı** kabûl etmiyor.

Kur'anın o hükmünü, kendine **muhalif-i hikmet** ve **maslahat-ı beşeriye**ye **münafî telakki** eder.

Evet eğer **izdivacdaki hikmet**, yalnız **kaza-yı şehvet** olsa, taaddüd bilakis olmalı.

But as is testified to by all animals and corroborated by plants that 'marry', the purpose and aim of marriage is **reproduction**.

The pleasure of satisfying lust is a **small wage** given by Divine mercy to encourage performance of the duty.

Since in truth and according to wisdom, marriage is for reproduction and **the perpetuation of the species**,

since women can **give birth** only once a year, and **can be impregnated** only half the month, and after the age of fifty fall into **despair**, and men **can impregnate** till a hundred years old, and thus one woman is insufficient for one man,

civilization has been compelled to accept numerous houses of ill-repute.

Third Principle:

Unreasoning civilization criticizes the Qur'anic verse which apportions to women **one third** [in inheritance].

However, **most of the rulings** concerning social life are in **accordance with the majority**,

and mostly a woman finds someone to protect her.

As for the man, she will be a burden on him and will have to combine efforts with someone else who will leave her her **means of subsistence**.

#46

Thus, in this form, if a woman takes half of the father's legacy, her husband makes up her **deficiency**.

But if the man receives two parts from his father, one part he will give to maintaining **the woman he has married**, thus becoming equal with his sister.

The justice of the Qur'an requires it to be thus. It has decreed it in this way.

{(*)}: This is part of my court **defence**, which was the **supplement for the Appeal Court** and which silenced the court. It is appropriate as a footnote for this passage.

I told the court of law: Surely if there is any justice on the face of the earth, it will reject and quash an unjust decision which has convicted someone for expounding a most sacred, just Divine rule which governs in the social life of three hundred and fifty million people in the year one thousand three hundred and fifty, and in every century, **relying on** the confirmation and consensus of three hundred and fifty thousand Qur'anic commentaries, and following the beliefs of our forefathers of one thousand three hundred and fifty years.}

Fourth Principle:

Just as the Qur'an severely prohibits **the worship of idols**,

Halbuki, hattâ bütün hayvanatın şehadetiyle ve izdivac eden nebâtâtın tasdiğiyle sabittir ki; izdivacın hikmeti ve gayesi, **tenasüldür**.

Kaza-yı şehvet lezzeti ise, o vazifeyi gördürmek için rahmet tarafından verilen **bir ücret-i cüz'iyedir**.

Mâdem hikmeten, hakikaten, izdivac nesil içindir, **nev'in bekası** içindir.

Elbette, bir senede yalnız bir defa **tevellüde** kabil ve ayın yalnız yarısında **kabil-i telakkuh** olan ve elli senede **ye'se** düşen bir kadın, ekseri vakitte tâ yüz seneye kadar **kabil-i telkîh** bir erkeğe kâfi gelmediğinden,

medeniyet pek çok fahişhaneleri kabûl etmeye mecburdur.

Üçüncü Esâs:

Muhakemesiz medeniyet, Kur'an kadına **sülûs** verdiği için âyeti tenkid eder.

Halbuki hayat-ı içtimaiyede **ekser ahkâm**, **ekseriyet itibariyle** olduğundan;

ekseriyet itibariyle bir kadın, kendini himaye edecek birisini bulur.

Erkek ise, ona yük olacak ve **nafakasını** ona bırakacak birisiyle teşrik-i mesaî etmeye mecbur olur.

İşte bu sûrette bir kadın, pederinden yarısını alsa, kocası **noksaniyetini** temin eder.

Erkek, pederinden iki parça alsa, bir parçasını **tezevvüc ettiği kadının** idaresine verecek; kız kardeşine müsavi gelir.

İşte adâlet-i Kur'aniye böyle iktiza eder, böyle hükmetmiştir. (Haşiye-1)

{(Haşiye-1): Mahkemeye karşı ve mahkemeyi susturan **lâyiha-i Temyiz'in müdafaatından** bir parçadır. Bu makama haşiye olmuş.

Ben de adliyenin mahkemesine derim ki: Bin üçyüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon insanların hayat-ı içtimaiyesinde **en kudsî ve hakikatlı bir düstur-u İlahîyi**, üçyüzelli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifaklarına **istinaden** ve bin üçyüzelli sene zarfında geçmiş ecdadımızın itikadlarına iktidaen tefsir eden bir adamı mahkûm eden haksız bir kararı, **elbette rûy-i zeminde adâlet varsa, o kararı red ve bu hükmü nakzedecektir.**"}

Dördüncü Esâs:

Sanem-perestliği şiddetle Kur'an men'ettiği gibi,

so it forbids the worship of images, which is a sort of imitation of idol-worship.

Whereas civilization counts **the representation of forms** as one of its **virtues**, and has attempted to dispute the Qur'an in this matter.

But represented forms, whether pictorial or concrete, are either **embodied tyranny**, or **embodied hypocrisy**, or **embodied lust**; they **excite lust** and encourage man to oppression, hypocrisy, and **licentiousness**.

Moreover, the Qur'an compassionately commands women to wear **the veil of modesty**

so that they will be treated with respect and those mines of compassion will not be trodden under the feet of **low desires**, nor be like worthless **goods** for the excitement of lust.

{(*) : The Twenty-Fourth Flash of the Thirty-First Letter about the veiling of women has proved most decisively that Islamic dress is **natural** for women, and that to cast it aside is **contrary** to women's nature. }

Civilization, however, has drawn women out of their homes, rent their veils, and corrupted mankind.

For family life continues through the **mutual love** and respect of man and wife.

But immodest dress has destroyed **sincere** respect and affection, and has poisoned family life.

While worship of the human form in particular has shaken morality in appalling fashion, causing **the abasement of man's spirit**. This may be understood from the following:

To look lustfully and with desire at the corpse of a beautiful woman who is in need of pity and compassion destroys **morality**;

so too, to look **lasciviously** at the representations of dead women, or of living women, for they are like little corpses, shakes to their very roots **the elevated human emotions**, and destroys them.

Thus, together with assisting **human happiness** in this world, all of thousands of **matters of the Qur'an** like the above three examples also serve eternal happiness.

You can compare other matters to these.

#47

Just as present-day civilization stands defeated before the Qur'anic principles concerning human social life and in reality is bankrupt in the face of the Qur'an's miraculousness,

so too it has been proved decisively in the previous twenty-five Words through the comparisons between **European philosophy** and **human science**, *which are the spirit of civilization*, and the wisdom of the Qur'an that philosophy is **impotent** and the wisdom of the Qur'an **miraculous**.

sanem-perestliğin bir nevi taklidi olan sûret-perestliği de men'eder.

Medeniyet ise, **sûretleri** kendi **mehâsininden** sayıp Kur'an'a muâraza etmek istemiş.

Halbuki gölgeli gölgesiz sûretler, ya bir **zulm-ü mütehaccir** veya bir **riyâ-yı mütecessid** veya bir **heves-i mütecessimdir** ki, beşeri zulme ve riyâyâ ve **hevaya**, **hevesi kamçılایp** teşvik eder.

Hem Kur'an merhameten, kadınların hürmetini muhafaza için, **hayâ perdesini** takmasını emreder.

Tâ **hevesât-ı rezilenin** ayağı altında o şefkat madenleri zillet çekmesinler. Âlet-i hevesât, ehemmiyetsiz bir **metâ'** hükmüne geçmesinler. (Haşiye-2)

{(Haşiye-2): Tesettür-ü nisvan hakkında Otuzbirinci Mektub'un Yirmidördüncü Lem'ası, gâyet kat'î bir sûrette isbat etmiştir ki: Tesettür, kadınlar için **fitrîdir**. Ref'-i tesettür, fıtrata **münafîdir**. }

Medeniyet ise, kadınları yuvalarından çıkarıp, perdelerini yırtıp, beşeri de baştan çıkarmıştır.

Halbuki aile hayatı, kadın-erkek mabeyninde **mütekabil** hürmet ve **muhabbetle** devam eder.

Halbuki açık-saçıklık, **samimî** hürmet ve muhabbeti izale edip ailevî hayatı zehirlemiştir.

Hususan sûretperestlik, ahlâkı fena halde sarstığı ve **sukut-u ruha** sebebiyet verdiği şununla anlaşılır:

Nasılki merhume ve rahmete muhtaç bir güzel kadın cenazesine nazar-ı şehvet ve hevesle bakmak, ne kadar **ahlâkı** tahrib eder.

Öyle de: Ölmüş kadınların sûretlerine veyahut sağ kadınların küçük cenazeleri hükmünde olan sûretlerine **hevesperverane** bakmak, derinden derine **hissiyat-ı ulviye-i insâniye**yi sarsar, tahrib eder.

İşte şu üç misâl gibi binler **mesâil-i Kur'aniyenin** her birisi, **saadet-i beşeriye**yi dünyada temine hizmet etmekle beraber hayat-ı ebediyesine de hizmet eder.

Sâir mes'eleleri mezkûr mes'elelere kıyas edebilirsin.

Nasıl medeniyet-i hâzıra, Kur'anın hayat-ı içtimaiye-i beşere ait olan düsturlarına karşı mağlub olup Kur'anın i'câz-ı mânevîsine karşı hakikat noktasında iflas eder.

Öyle de: *Medeniyetin ruhu olan felsefe-i Avrupa* ve **hikmet-i beşeriye**yi, hikmet-i Kur'anla yirmibeş aded Sözlerde mizanlarla iki hikmetin müvazenesinde, hikmet-i felsefiye **âcize** ve hikmet-i Kur'aniyenin **mu'cize** olduğu kat'iyle isbat edilmiştir.

The impotence and **bankruptcy** of philosophy and **miraculousness** and **wealth** of Qur'anic wisdom have been proved in the Eleventh and Twelfth Words; you may refer to those.

Furthermore, just as **present-day civilization** is defeated before the miraculousness of the Qur'an's wisdom in regard to learning and actions,

The same is true for literature and **rhetoric**. The comparison of the literature and rhetoric of civilization and those of the Qur'an is that of **the dark grief** and **hopeless wailing** of a motherless orphan and the low and uproarious song of a **drunkard**, and the yearning, **hopeful sorrow** of an elevated lover arising from a temporary separation and **patriotic songs** urging victory or war and **high self-sacrifice**.

For in regard to **the effects of its styles**, literature and rhetoric produce either sorrow or joy.

And sadness is of two sorts. It is either a dark sorrow arising from **the lack of friends**, that is, having no friends or owner,

which is the sorrow produced by the literature of civilization, which is **stained by misguidance**, enamoured of nature, **tainted by heedlessness**,

or it is the second sorrow. This arises from **the separation of friends**, that is, the friends exist, but their absence causes a **yearning** sorrow.

This is the guidance-giving, **light-scattering** sorrow which the Qur'an produces.

Joy, too, is of two sorts. One stimulates the desires of the soul.

This is the mark of civilization's literature in the fields of theatre, cinema, and the novel.

While the other joy silences the soul, and is **subtle and mannerly**, **innocently** urging the spirit, heart, mind, and **subtle faculties** to attain to **sublime matters**, to their **original home** and **eternal abode**, and their companions of the hereafter;

it is the joy **the Qur'an of Miraculous Exposition** produces. It fills man with eagerness for Paradise and eternal happiness and **the vision of God's beauty**.

Thus, the vast meaning and mighty truth which the verse, Say: If the whole of mankind and the jinns were to gather together to produce the like of this Qur'an, they could not produce the like thereof, even if they backed up each other with help and support {Qur'an, 17:88.} expresses,

is imagined by those of **scant intelligence** to be an impossible supposition for the purposes of uttering **an exaggerated piece of eloquence**. God forbid!

Nasılki Onbirinci ve Onikinci Sözlerde, hikmet-i felsefiyenin aczi ve **iflası**; ve hikmet-i Kur'anîyenin **i'câzı** ve **gınası** isbat edilmiştir, müracaat edebilirsiniz.

Hem nasıl **medeniyet-i hâzıra**, hikmet-i Kur'anın ilmî ve amelî i'câzına karşı mağlub oluyor.

Öyle de: Medeniyetin edebiyat ve **belâgatı** da, Kur'anın edeb ve belâgatına karşı nisbeti: Öksüz bir yetimin **muzlim bir hüznü** ile **ümitsiz ağlayışı**, hem süflî bir vaziyette sarhoş bir **ayyaşın** velvele-i gınasının (şarkı demektir) nisbeti ile,

ulvî bir âşıkın muvakkat bir iftiraktan müştakane, **ümidkârane bir hüznü** ile gınası (şarkısı); hem zafer veya harbe ve **ulvî fedâkârlıklara** sevk etmek için teşvikkârane **kasaid-i vataniye**ye nisbeti gibidir.

Çünkü edeb ve belâgat, **tesir-i üslûb** itibariyle ya hüznü verir, ya neş'e verir.

Hüznü ise, iki kısımdır: Ya **fakd-ül ahab**dan gelir, yâni ahbabsızlıktan, sahipsizlikten gelen karanlıklı bir hüznüdür ki;

dalalet-âlûd, tabiatperest, **gafletpîşe** olan medeniyetin edebiyatının verdiği hüznüdür.

İkinci hüznü, **firak-ül ahab**dan gelir, yâni ahab var, firakında **müştakane** bir hüznü verir.

İşte şu hüznü, hidâyet-edâ, **nur-efşan** Kur'anın verdiği hüznüdür.

Amma neş'e ise, o da iki kısımdır: Birisi, nefsi hevesâtına teşvik eder.

O da tiyatrocu, sinemacı, romancı medeniyetin edebiyatının şe'nidir.

İkinci neş'e, nefsi susturup, ruhu, kalbi, aklı, **sırrı maaliyata**, **vatan-ı aslî**lerine, **makarr-ı ebedî**lerine, ahbab-ı uhrevîlerine yetişmek için **lâtif ve edebî masumane** bir teşviktir ki,

o da Cennet ve saadet-i ebediyeye ve **rü'yet-i cemâlullah**a beşeri sevkeden ve şevke getiren **Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân**'ın verdiği neş'edir.

İşte

قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا
ifade ettiği azîm mânâ ve büyük hakikat,

kasır-ül fehîm olanlarca ve dikkatsizlikle **mübalağalı bir belâgat** için muhal bir sûret zannediliyor. Hâşâ!

It is not an exaggeration, nor is it an impossible supposition; it is an **absolutely truthful** piece of rhetoric, and possible and actual.

One aspect of its being in this form is this:

if all the fine words of man and jinn which do not issue from the Qur'an and do not belong to it were to be gathered together, they could not imitate the Qur'an.

And they have not been able to imitate it, for they have been unable to show that they have.

#48

The second aspect is this:

Civilization, and science and philosophy and European literature, *which are the products of the thought and efforts of mankind and the jinn and even satans*, remain in the very pits of impotence before the **decrees**, wisdom, and eloquence of the Qur'an.

Just as we showed in the examples.

Third Radiance

It is as though the All-Wise Qur'an is every century **turned** directly **towards** all the classes of humanity, and addresses each particularly.

Indeed, since the Qur'an summons all mankind with all its classes and instructs them in belief, *the highest and most subtle science*, and in knowledge of God, *the broadest and most luminous branch of learning*, and in the laws of Islam, *which are the most important and various of the sciences*, it is essential that it should instruct every class and group appropriately.

What it teaches, however, is the same; it does not differ. In which case, there have to be different **levels** in the same lesson,

and according to its degree, every class takes its share from one of the veils of the Qur'an.

We have given many examples of this, and they may be referred to.

Here we shall only indicate one or two minor points, and **the share of understanding** of one or two classes.

For example:

*He begets not, nor is He begotten * And there is none like unto Him. {Qur'an, 112:3-4.}*

The share of understanding of this of the **ordinary people**, which forms the most numerous class: "Almighty God is above having mother and father, relatives or **wife**."

While the share of a **middle** class: "It is to deny **the divinity** of Jesus (Peace be upon him), and the angels, and anything *which has been born*."

Mübalağa değil, muhal bir sûret değil, **ayn-ı hakikat** bir belâgat ve mümkün ve vâki bir sûrettedir.

O sûretin bir vechi şudur ki; yâni,

Kur'andan tereşşuh etmeyen ve Kur'an'ın malı olmayan ins ve cinnin bütün güzel sözleri toplansa, Kur'an'ı tanzir edemez, demektir.

Hem edememiş ki, gösterilmiyor.

İkinci vecih şudur ki:

Cin ve insin hattâ şeytanların netice-i efkârları ve muhassala-i mesâileri olan medeniyet ve hikmet-i felsefe ve edebiyat-ı ecnebiye, Kur'anın **ahkâm** ve hikmet ve belâgatına karşı âciz derekesindedirler, demektir.

Nasıl da nümunesini gösterdik.

Üçüncü Cilve

Kur'an-ı Hakîm, her asırdaki tabakat-ı beşerin her bir tabakasına güya doğrudan doğruya o tabakaya hususî **müteveccih**tir, hitab ediyor.

Evet bütün benî-Âdeme bütün tabakatıyla *en yüksek ve en dakik ilim olan* îmânâ ve *en geniş ve nurani fen olan* mârifetullah ve *en ehemmiyetli ve mütenevvi maarif olan* ahkâm-ı İslâmiyeye davet eden, ders veren Kur'an ise, her nev'e, her taifeye muvafık gelecek bir ders vermek elzemdir.

Halbuki ders birdir, ayrı ayrı değil. Öyle ise, aynı derste **tabakat** bulunmak lâzımdır.

Derecata göre her biri, Kur'anın perdelerinden bir perdeden hisse-i dersini alır.

Şu hakikatın çok nümunelerini zikretmişiz. Onlara müracaat edilebilir.

Yalnız burada bir-iki cüz'ünün, hem yalnız bir-iki tabakasının **hisse-i fehmine** işaret ederiz:

Meselâ:

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

Kesretli tabaka olan **avâm** tabakasının şundan hisse-i fehmi: "Cenâb-ı Hak, peder ve veleden ve akrandan ve **zevceden** münezzehtir."

Daha **mutavassıt** bir tabaka, şundan "İsa Aleyhisselâm'ın ve melâikelerin ve *tevellüde mazhar* şeylerin **ulûhiyeti**ni nefyetmektir."

For although **denying** something **impossible** is apparently purposeless, **according to the rules of rhetoric**, a **necessary statement** is intended, which gives it purpose.

Thus, the purpose of denying son and **begetter**, **which are particular to corporality**, is **to deny the divinity** of those who have offspring and parents and equals; and it is to show that they are not worthy of being worshipped.

It is because of this that Sura al-Ikhlâs is beneficial for everyone all the time.

The share of a more advanced class: **"Almighty God** is above all relations *which suggest giving birth and being born*.

He is exempt from having any **partners**, **helpers**, or fellows.

His relations with all beings are those of Creator.

He creates through His **pre-eternal will** with **the command of "Be!"** and it is.

He is far beyond having any relation which is **contrary to perfection**, or is **compelling**, **necessitating**, or **involuntary**."

And the share of understanding of a higher class still: "Almighty God is pre-eternal and post-eternal, He is **the First** and **the Last**.

Neither **in His essence**, nor in His attributes, nor **in His actions**, has He in any way any equal, peer, **like**, or match, or anything similar, resembling, or **analogous** to Him.

Only, in His acts, there may be **comparisons** expressing **similarity**:

And God's is the highest similitude. {Qur'an, 16:60.}

You can draw analogies with the above for other classes, which all receive different shares, like *those who have attained knowledge of God, the lovers of God, and the truly sincere*.

#49

A Second Example:

Muhammad is not the father of any of your men. {Qur'an, 33:40.}

The share of understanding from this of **the first class**: "Zayd, the servant of God's Noble Messenger (Peace and blessings be upon him), whom he also addressed as **'my son'**, divorced his stately wife because he did not find himself **equal** to her.

On God's command, the Messenger (PBUH) took her.

Çünkü **muhal** bir şeyi **nefyetmek**, zâhiren faidesiz olduğundan **belâgatta** medâr-ı faide olacak bir **lâzım-ı hüküm** murad olunur.

İşte **cismâniyete mahsus** veled ve **vâlid**i nefyetmekten murad ise, veled ve vâlidî ve küfvü bulunanların, **nefy-i ulûhiyet**leridir ve mâbud olmaya lâayık olmadıklarını göstermektedir.

Şu sırdandır ki, Sûre-i İhlâs herkese, hem her vakit faide verebilir.

Daha bir parça ileri bir tabakanın hisse-i fehmi: **"Cenâb-ı Hak** mevcûdâta karşı **tevlid** ve **tevellüdü** **ışmam** edecek bütün rabitalardan münezzehtir.

Şerik ve **muinden** ve hemcinsten müberradır.

Belki mevcûdâta karşı nisbeti, Hallâkıyettir.

"Emr-i kün feyekûn" ile, **irade-i ezeliyesi**yle, ihtiyarıyla icad eder.

İcabî ve **ızdırarî** ve **sudûr-u gayr-ı ihtiyârî** gibi **münafî-i kemâl** her bir rabıtan münezzehtir."

Daha yüksek bir tabakanın hisse-i fehmi: Cenâb-ı Hak ezelîdir, ebedîdir, **evvel** ve **âhirdir**.

Hiçbir cihette ne **zâtında**, ne sîfâtında, ne **ef'alinde** nazîri, küfvü, **şebihî**, misli, misâli, **mesîli** yoktur.

Yalnız ef'alinde, şunununda **teşbihî** ifade eden **mesel** var:

وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰی

Bu tabakata; **ârifin tabakası**, **ehl-i aşk tabakası**, **sıddıkîn tabakası** gibi ayrı ayrı hisse sahiblerini kıyas edebilirsin.

İkinci misâl:

Meselâ, مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ

Tabaka-i ûlânın şundan hisse-i fehmi şudur ki: "Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın hizmetkârı veya **"Veledim"** hitabına mazhar olan Zeyd, izzetli zevcesini kendine **küfvü** bulmadığı için tatlik etmiş.

Allah'ın emriyle Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm almış.

The verse says: 'If the Prophet calls you son, it is in respect of his Messengership. In regard to his person, he is not your father, so that the women he takes should be unsuitable for him.'

The second class's share is this: A great ruler looks on his subjects with paternal compassion.

If he is a spiritual monarch ruling both outwardly and inwardly, then since his compassion goes a hundred times beyond that of a father, his subjects look on him as a father and on themselves as his real sons.

A father's view cannot be transformed into that of a husband, and a daughter's view cannot be easily transformed into the view of a wife, so since the Prophet's taking the believers' daughters would seem inappropriate, the Qur'an says:

"The Prophet (PBUH) acts kindly towards you with the eye of Divine compassion, and treats you in a fatherly manner. In the name of his Messengership, you are like his children.

But with regard to his human person, he is not your father so that his taking a wife from you should be unfitting."

The third group would understand it like this: "You should not claim a connection with the Prophet (PBUH), and relying on his perfections and trusting in his fatherly compassion, commit errors and faults."

Yes, many people are lazy because they lean on their elders and guides. They even sometimes say: "Our prayers have been performed." (Like some 'Alawis)

The Fourth Point:

Another group would understand a sign from the Unseen from this verse, as follows:

The Prophet's male children would not remain at the degree of 'men' [rijal]; in consequence of some wise purpose, his descendants would not continue as men.

Since through the use of the term 'rijal' it indicates that he is the father of women, his line would continue through women.

And, Praise be to God, Fatima's blessed descendants, like Hasan and Husayn, the radiant moons of two luminous lines, continued the physical and spiritual line of the Sun of Prophethood.

O God, grant blessings to him and his Family.
(The First Light here reaches a conclusion with Three Rays.)

#50

SECOND LIGHT

The Second Light comprises Three Beams.

First Beam

Âyet der: "Peygamber size evlâdım dese, risâlet cihetiyle söyler. Şahsiyet itibariyle pederiniz değil ki, aldığı kadınlar ona münasib düşmesin."

İkinci tabakanın hisse-i fehmi şudur ki: Bir büyük âmir, raiyetine pederane şefkatle bakar.

Eğer o âmir, zâhir ve bâtın bir Padişah-ı ruhânî olsa, o vakit merhameti pederin yüz defa şefkatinden ileri gittiğinden o raiyetin efradı onun hakikî evlâdı gibi ona peder nazarıyla bakarlar.

Peder nazarı, zevce nazarına inkılab edemediğinden; kız nazarı da zevce nazarına kolayca değişmediğinden, efkâr-ı âmmede Peygamber (A.S.M.), mü'minlerin kızlarını alması şu sırra uygun gelmediğinden Kur'an der:

"Peygamber (A.S.M.), merhamet-i İlahiye nazarıyla size şefkat eder, pederane muamele yapar. Risâlet namına siz onun evlâdı gibisiniz.

Fakat şahsiyet-i insâniyet itibariyle pederiniz değildir ki, sizden zevce alması münasib düşmesin."

Üçüncü kısım şöyle fehmeder ki: Peygamber'e (A.S.M.) intisab edip onun kemâlâtına istinad ederek onun pederane şefkatine itimad edip kusur ve hatiat etmemelisiniz, demektir.

Evet çoklar var ki, büyüklerine ve mürşidlerine itimad edip tenbellik eder. Hattâ bâzan, "Namazımız kılınmış" der. (Bir kısım Alevîler gibi)

Dördüncü Nükte:

Bir kısım şu âyetten şöyle bir işaret-i gaybiye fehmeder ki:

Peygamber'in (A.S.M.) evlâd-ı zükûru, rical derecesinde kalmayıp, rical olarak nesli, bir hikmete binaen kalmayacaktır.

Yalnız "rical" tâbirinin ifadesiyle, nisanın pederi olduğunu işaret ettiğinden, nisa olarak nesli devam edecektir.

Felillahilhamd Hazret-i Fatıma'nın nesl-i mübareki, Hasan ve Hüseyin gibi iki nurani silsilenin bedr-i münevveri, Şems-i Nübüvvet'in mânevî ve maddî neslini idame ediyorlar.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ

(Birinci Şu'le, üç Şua ile hitama erdi.)

İKİNCİ ŞULE

İkinci Şu'le'nin "Üç Nur"u var.

Birinci Nur

According to the testimony of thousands of brilliant scholars of rhetoric and the science of rhetorical style like Zamakhshari, Sakkaki, and 'Abd al-Qahir Jurjani, there is in the Qur'an of Miraculous Exposition *as a whole a pleasant fluency, a superior correctness, a firm mutual solidarity, and compact proportionateness, powerful co-operation between the sentences and parts, and an elevated harmony between the verses and their aims.*

And yet, while there are seven or eight significant factors that might mar or destroy the harmony, **co-operation**, and **mutual support**, and the **fluency** and correctness,

they do not **mar** them, indeed, they give strength to the fluency, correctness, and proportionateness.

Only, those causes have exerted an influence to some extent and taken others out of **the veil of the order and fluency**.

But just as a number of bumps and excrescences appear on a tree, not to spoil **the harmony** of the tree,

but to produce fruit which will be the means for the tree reaching **its adorned perfection** and beauty;

in just the same way, these factors stick out their knobbly heads in order to express meanings which will enhance the Qur'an's **fluent word-order**.

Thus, although **the Perspicuous Qur'an** was revealed part by part like stars over twenty years in response to the circumstances and needs, it possesses such a **perfect harmony** and displays such a **proportionateness** that it is as though it was revealed all at once.

Furthermore, although the circumstances which prompted the Qur'an's revelation were all different and **various**, its parts are so mutually supportive that it is as though it was revealed in response to only one of them.

And although the Qur'an came in response to **different** and **repeated** questions, it displays **the utmost blending and unity**, as though it was the answer to a **single question**.

And although the Qur'an came to explain the requirements of **numerous diverse** events, it displays such a **perfect order** that it is as though it explains a **single event**.

And although the Qur'an was revealed through **Divine condescension** in styles appropriate to the understanding of the innumerable people it would address, *whose circumstances were different and diverse*, it displays such a **fine correspondence** and **beautiful smoothness** of style that it is as though the *circumstances* were one and the level of understanding the same; it flows as smoothly as water.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın **heyet-i mecmuasında raik bir selaset, faik bir selâmet, metin bir tesanüd, muhkem bir tenasüb, cümleleri ve heyetleri mabeyninde kavî bir teavün; ve âyetler ve maksadları mabeyninde ulvî bir tecavüb** olduğunu İlm-i Beyan ve Fenn-i Maânî ve Beyanî'nin Zemahşerî, Sekkakî, Abdülkahir-i Cürcanî gibi binlerle dâhî imamların şهادetiyle sabit olduğu halde;

o tecavüb ve **teavün** ve **tesanüdü** ve **selaset** ve selâmeti kırarak, bozacak sekiz-dokuz mühim esbab bulunurken,

o esbab **bozmağa** değil, belki selasetine, selâmetine, tesanüdüne kuvvet vermiştir.

Yalnız, o esbab bir derece hükmünü icra edip, başlarını **perde-i nizam ve selasetten** çıkarmışlar.

Fakat nasıl ki yeknesak, düz bir ağacın gövdesinden bir kısım çıkıntılar, sivricikler çıkar. Lâkin ağacın **tenasübünü** bozmak için çıkmıyorlar.

Belki, o ağacın **zînetli tekemmülüne** ve cemaline medar olan meyveyi vermek için çıkıyorlar.

Aynen bunun gibi, şu esbab dahi, Kur'anın **selaset-i nazmına** kıymetdar manaları ifade için sivri başlarını çıkarıyorlar.

İşte o **Kur'an-ı Mübin**, yirmi senede hacetlerin mevkileri itibariyle necim necim olarak, müteferrik parça parça nüzul ettiği halde, öyle bir **kemal-i tenasübü** vardır ki, güya bir defada nâzil olmuş gibi bir **münasebet** gösteriyor.

Hem o Kur'an, yirmi senede, hem muhtelif, **mütebayin** esbab-ı nüzule göre geldiği halde, tesanüdün kemalini öyle gösteriyor; güya bir sebab-i vâhidle nüzul etmiştir.

Hem o Kur'an, **mütefavit** ve **mükerrer** suallerin cevabı olarak geldiği halde, **nihayet imtizac ve ittihadı** gösteriyor. Güya bir **sual-i vâhidin** cevabıdır.

Hem Kur'an **mütegayir**, **müteaddid** hâdisatın ahkâmını beyan için geldiği halde, öyle bir **kemal-i intizamı** gösteriyor ki, güya bir **hâdise-i vâhidin** beyanıdır.

Hem Kur'an **mütehalif**, **mütenevvi halette** hadsiz muhatabların fehimlerine münasib üslûblarda **tenezzülât-ı kelâmiye** ile nâzil olduğu halde, öyle bir **hüsn-ü temasül** ve **güzel bir selaset** gösteriyor ki, güya **halet** birdir, bir derece-i fehimdir; su gibi akar bir selaset gösteriyor.

And although the Qur'an addresses numerous classes **distant from one another**, it possesses such an **ease of exposition**, such an **eloquence in its word-order**, such a **clarity in its manner of expression** that it is as though it is addressing a single class.

Even, each class supposes that it alone is being addressed.

And although the Qur'an was revealed in order to guide and lead to various aims, it possesses such an **perfect integrity**, such a **careful balance**, such a **fine order** that it is as though the aim was one.

Thus, while these are all **causes of confusion**, they have been employed in the Qur'an's miraculous manner of exposition, in its **fluency and proportionateness**.

For sure, everyone *whose heart is without disease, whose mind is sound, whose conscience is not sick, whose taste is unimpaired* sees in the Qur'an's manner of exposition a beautiful smoothness of style, **a graceful harmony**, a pleasing proportionateness, **a unique eloquence**.

Hem o Kur'an **mütebaid**, müteaddid muhatabîn esnafına müteveccihen mütekellim olduğu halde, öyle bir **sühulet-i beyanı**, bir **cezalet-i nizamı** bir **vuzuh-u ifhamı** var ki; güya muhatabı bir sınıftır.

Hattâ her bir sınıf zanneder ki, bil'asale muhatab yalnız kendisidir.

Hem Kur'an, mütefavit mütederric irşadî bazı gayelere îsal ve hidayet etmek için nâzil olduğu halde, öyle bir **kemal-i istikamet**, öyle bir **dikkat-i müvazenet**, öyle bir **hüsn-ü intizam** vardır ki; güya maksad birdir.

İşte bu esbablar, **müşevveşiyetin esbabı** iken, Kur'anın i'caz-ı beyanında, **selaset ve tenasübünde** istihdam edilmişlerdir.

Evet *kalbi sekamsiz, akli müstakim, vicdanı marazsız, zevki selim* her adam Kur'an'ın beyanında güzel bir selaset, **rânâ bir tenasüb**, hoş bir ahenk, **yekta bir fesahat** görür.

www.risaleglobal.com

All the clear-sighted see that the Qur'an possesses an eye that

sees the whole universe **together with its outer and inner aspects** clearly before it as though it was a page; that it turns the page as it wishes, and tells the page's meanings as it wishes.

Several **volumes** would be necessary if we were **to explain** the meaning of this First Beam together with examples,

so sufficing with **the explanations** and proofs of this fact in my Arabic treatises and in *Isharat al-I'jaz*, and in the twenty-five Words up to here, I have only pointed out here these features of the Qur'an in it as whole.

Second Beam

This concerns **the miraculous qualities** in the Qur'an's **unique style** in the summaries and **Most Beautiful Divine Names**, which it shows **at the ends of its verses**.

[Reminder: There are many verses in this Second Beam.

These are not only examples for the Second Beam, but for all the preceding **examples** and **Rays**.

It would be extremely lengthy to explain them all giving them their due, so for now I am compelled to be brief and succinct.

I have therefore indicated very **concisely** all the verses which form examples of this **mighty mystery of miraculousness**, and have **postponed** **detailed explanation** of them to another time.]

Thus, the Qur'an of Miraculous Exposition **mostly** mentions **summaries** at the conclusion of its verses which either **contain** the Divine Names or their meanings;

or refer the verse to the reason in order to urge it **ponder over** it;

or they comprise a **universal rule** from among **the aims of the Qur'an** in order to **corroborate** and **strengthen** the verse.

Thus, in the summaries are **certain indications** from the **Qur'an's exalted wisdom** and **certain droplets from the water of life of Divine guidance**, and **certain sparks** from the lightning of the Qur'an's miraculousness.

Now I shall mention briefly only ten of those numerous indications,

and point out a **concise meaning** of only one of numerous truths, which are all one example out of many.

Most of these ten indications are found together in **compact form** in most verses and form a true **embroidery of miraculousness**.

Hem basîresinde selim bir gözü olan görür ki, Kur'an'da öyle bir göz vardır ki,

o göz bütün kâinatı **zahir ve bâtını ile vâzih**, göz önünde bir sahife gibi görür, istediği gibi çevirir, istediği bir tarzda o sahifenin manalarını söyler.

Şu Birinci Nur'un hakikatini misaller ile **tavzih** etsek, birkaç **mücelled** lâzım.

Öyle ise, sair risale-i arabiyemde ve "İşarat-ül I'caz"da ve şu yirmibeş aded Söz'lerde şu hakikatın isbatına dair olan **izahatla** iktifa edip misal olarak mecmu-u Kur'anı birden gösteriyorum.

İkinci Nuru

Kur'an-ı Hakîm'in **âyetlerinin hâtimelerinde** gösterdiği fezlekeler ve **esma-i hüsnâ** cihetindeki **üslûb-u bedîisinde** olan **meziyet-i i'caziye**ye dairdir.

[İhtar: Şu İkinci Nur'da çok âyetler gelecektir.

O âyetler, yalnız İkinci Nur'un misalleri değil, belki geçmiş **mesail** ve **suaların** misalleri dahi olurlar.

Bunları hakkıyla izah etmek çok uzun gelir. Şimdilik ihtisar ve icmale mecburum.

Onun için gayet **muhtasar** bir tarzda şu **sırr-ı azîm-i i'cazın** misallerinden olan âyetlere birer işaret edip **tafsilâtını** başka vakte **talik** ettik.]

İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, âyetlerin hâtimelerinde **galiben** bazı **fezlekeleri** zikreder ki; o fezlekeler, ya esma-i hüsnâyı veya manalarını **tazammun** ediyor

veyahut aklı **tefekküre** sevk etmek için akla havale eder

veyahut **makasîd-ı Kur'aniyeden** bir **kaide-i külliye**yi tazammun eder ki, âyetin **te'kid** ve **teyidi** için fezlekeler yapar.

İşte o fezlekelerde **Kur'anın hikmet-i ulviyesinden** bazı **işarat** ve **hidayet-i ilahiye**nin âb-ı hayatından bazı **reşâsat**, i'caz-ı Kur'anın berklerinden bazı **şerarat** vardır.

Şimdi pek çok o işaratın yalnız on tanesini icmalen zikrederiz.

Hem pek çok misallerinden birer misal ve her bir misalin pek çok hakaikından yalnız her birinde bir hakikatın **meal-i icmalisine** işaret ederiz.

Bu on işaretin ekserisi, ekser âyetlerde **müçtemian** beraber bulunup hakikî bir **nakş-ı i'cazî** teşkil ederler.

Furthermore, most of the verses we give as examples are examples of most of the **indications**.

We shall point out only one indication for each verse, and shall just point lightly to the meanings of those verses given as examples in the preceding Words.

First Quality of Eloquence

With its **miraculous exposition**, the All-Wise Qur'an lays out, **spreads out** before the eyes, the acts and works of the All-Glorious Maker.

Then it extracts the Divine Names from those **works** and **acts**,

or it proves **the basic aims of the Qur'an** like the resurrection of the dead and Divine unity.

An example of the first meaning is this:

He it is Who has created for you all things that are on the earth, then He turned His will to the heavens and ordered them as the seven heavens, for He has knowledge of all things. {Qur'an, 2:29.}

And an example of the second part:

*Have We not made the earth as a resting place * And the mountains as pegs? * And [have We not] created you in pairs? * until, Verily the Day of Sorting Out is a thing appointed. {Qur'an, 78:6-17.}*

#52

In the first verse it describes the Divine works, and sets out the mightiest of them, **which testify through their order and aims** to knowledge and power, like the premises of a conclusion, or a momentous aim. Then it **extracts** the Name of **All-Knowing**.

In the second verse, as is explained briefly in the Third Point of the First Ray in the First Light,

it mentions Almighty God's mighty acts and works, then concludes the resurrection of the dead, which is **the Day of Sorting Out**.

Second Point of Eloquence

The Qur'an unrolls **the woven fabrics of Divine art** and displays them to the human gaze.

Then, in the summaries it **passes over the weaving** within the Divine Names, or else refers them to the reason.

Hem misal olarak getirdiğimiz âyetlerin ekserisi, ekser **işarata** misaldir.

Biz yalnız her âyetten bir işaret göstereceğiz. Misal getireceğimiz âyetlerden eski Söz'lerde bahsi geçenlerin yalnız mealine bir hafif işaret ederiz.

Birinci Meziyet-i Cezalet

Kur'an-ı Hakîm, **i'caz-kâr beyanatı**yla Sâni-i Zülcelal'in ef'al ve eserlerini nazara karşı serer, **basteder**.

Sonra o **âsâr** ve **ef'al**inde esma-i İlahiyeyi istihrac eder;

veya haşır ve tevhid gibi bir **makasid-i asliye-i Kur'aniyeyi** isbat ediyor.

Birinci mananın misallerinden meselâ:

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيْنَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

İkinci şıkkın misallerinden meselâ:

أَلَمْ نُجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا.. ilâ âhir.. 'e kadar..

Birinci âyette âsârı bast edip bir neticenin, bir mühim maksudun mukaddematı gibi; ilim ve kudrete, **gayat ve nizamatıyla şehadet eden** en azîm eserleri serdeder. **Alîm** ismini **istihrac eder**.

İkinci âyette, Birinci Şu'le'nin Birinci Şua'nının Üçüncü Noktasında bir derece izah olunduğu gibi;

Cenab-ı Hakk'ın büyük ef'alini, azîm âsârını zikrederek neticesinde **yevm-i fasl** olan haşrı, netice olarak zikrediyor.

İkinci Nükte-i Belâgat

Kur'an, beşerin nazarına **san'at-ı İlahiyenin mensucatını** açar, gösterir.

Sonra fezlekede o **mensucatı**, esma içinde **tayyeder** veyahut akla havale eder.

The first example of these: *Say: who is it that sustains you from the sky and from the earth? Or who is it that has power over hearing and sight? And who is it that brings out the living from the dead and the dead from the living? And who is it that rules and regulate all affairs? They will say, "God." Say: Will you not then show piety [to Him]? * This is God, your Sustainer, The Truth. {Qur'an, 10:31-32}*

Thus, at the start it asks: "Who is it that **readies** the skies and the earth as though they were two storehouses for your sustenance, and causes one to produce rain and the other, **seeds**?"

Is there anyone other than God Who could make them two **subservient** storekeepers?

In which case, thanks should be offered to Him alone."

In the second phrase, it asks: "Who is the owner of your eyes and ears, the most precious of your **members**?"

From which workbench or shop did you obtain them?

It is only your **Sustainer** that could give you them. It is He Who creates and raises you, and gave you them.

In which case, there is no Sustainer but He, and the only one fit to be worshipped is He."

In the third phrase, it says: "Who is it that **resurrects** the dead earth and raises to life hundreds of thousands of sorts of dead beings?"

Who could bring this about apart from the True God and Creator of all the universe?

It is surely He Who brings it about, He raises them to life.

Since He is Truth, He will not violate rights; He will send you to a Supreme Tribunal. He will raise you to life just as He raises to life the earth."

In the fourth phrase, it asks: "Who other than God can administer and regulate this vast universe **with perfect order** as though it was a palace or a city?"

Since it can be none other than God, the power which administers with extreme ease the vast universe and all its **heavenly bodies** is so faultless and infinite it can have no need of partner or associate, **assistance** or help.

#53

The One Who directs the vast universe will not leave small creatures to other hands.

That means you will be obliged to say: 'God.'"

Thus, the first and fourth phrases say "God," the second, **"Sustainer"**, and the third, **"Truth"**.

Birincinin misallerinden meselâ:

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ
أَفَلَا تَتَّقُونَ فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ

İşte başta der: "Sema ve zemini, rızkınıza iki hazine gibi **müheyya edip** oradan yağmuru, buradan **hububatı** çıkaran kimdir?"

Allah'tan başka koca sema ve zemini iki **muti** hazinedar hükmüne kimse getirebilir mi?

Öyle ise, şükür ona münhasırdır."

İkinci fıkrada der ki: "Sizin **âzalarınız** içinde en kıymetdar göz ve kulaklarınızın mâliki kimdir?"

Hangi tezgâh ve dükkândan aldınız?"

Bu latif kıymetdar göz ve kulağı verecek ancak **Rabb**nizdir. Sizi icad edip terbiye eden O'dur ki, bunları size vermiştir.

Öyle ise yalnız Rab O'dur, Mabud da O olabilir."

Üçüncü fıkrada der: "Ölmüş yeri **ihya** edip yüzbinler ölmüş taifeleri ihya eden kimdir?"

Hak'tan başka ve bütün kâinatın Hâlık'ından başka şu işi kim yapabilir?

Elbette O yapar. O ihya eder.

Madem Hak'tır, hukuku zayi' etmeyecektir. Sizi bir mahkeme-i kübraya gönderecektir. Yeri ihya ettiği gibi, sizi de ihya edecektir."

Dördüncü fıkrada der: "Bu azîm kâinatı bir saray gibi, bir şehir gibi **kemal-i intizamla** idare edip tedbirini gören, Allah'tan başka kim olabilir?"

Madem Allah'tan başka olamaz; koca kâinatı bütün **ecramıyla** gayet kolay idare eden kudret o derece kusursuz, nihayetsizdir ki, hiçbir şerik ve iştirake ve **muavenet** ve yardıma ihtiyacı olamaz.

Koca kâinatı idare eden, küçük mahlukatı başka ellere bırakmaz.

Demek, ister istemez "Allah" diyeceksiniz."

İşte, birinci ve dördüncü fıkra "Allah" der, ikinci fıkra **"Rab"** der, üçüncü fıkra **"El-Hak"** der.

So understand how miraculously apt are the words: *This is God, your Sustainer, The Truth..* It mentions Almighty God's vast disposals, the meaningful weavings of His power.

Then through mentioning the Names of "God", "Sustainer", and "Truth", it shows the source of those vast disposals of Divine power.

An example of the second: *Behold! In the creation of the heavens and the earth; in the alternation of the night and the day; in the sailing of the ships through the oceans for the profit of mankind; in the rain which God sends down from the skies, and the life He gives therewith to an earth that is dead; in the beasts of all kinds that He scatters through the earth; in the disposal of the winds and the clouds subjugated between the sky and the earth, indeed are signs for people who think. {Qur'an, 2:164.}*

First this enumerates the manifestations of Divine sovereignty in the creation of the heavens and the earth, which demonstrates Almighty God's perfect power and the vastness of His dominicality, and testifies to His unity;

and the manifestation of dominicality in the alternation of night and day,

and the manifestation of Divine mercy in the subjugation of the ships in the sea, the most important means of transport in human social life;

and the manifestation of the immensity of Divine power, which sends the water of life to the dead earth from the skies and raises to life hundreds of thousands of species and makes it like a exhibition of wonders;

and the manifestation of mercy and power in the creation of infinite numbers of different animals on the earth from simple soil;

and the manifestation of wisdom and mercy in the employment of the winds in important duties like assisting in the pollination and respiration of plants and animals and in the impelling and regulating of them so as to make them suitable to perform those duties;

and the manifestation of dominicality in the subjugation and gathering together of the clouds, the means of mercy, suspended between the skies and the earth in great strange masses, and dispersing them, as though dispersing an army for rest and then summoning them back to their duties.

Then, in order to urge the mind to ponder over their details and essential truths, it says: *Indeed are signs for people who think.* In order to rouse people's minds with it, it refers it to their faculties of reason.

فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ ne kadar mu'cizane düştüğünü anla. İşte Cenab-ı Hakk'ın azîm tasarrufatını, kudretinin mühim mensucatını zikreder.

Sonra da o azîm âsârın, mensucatın destgâhı فَذَلِكُمْ

اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ der. Yani "Hak" "Rab" "Allah" isimlerini zikretmekle o tasarrufat-ı azîmenin menbâını gösterir.

İkincinin misallerinden:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

İşte Cenab-ı Hakk'ın kemal-i kudretini ve azamet-i rububiyetini gösteren ve vahdaniyetine şahadet eden semavat ve arzın hilkatindeki tecelli-i saltanat-ı uluhiyet;

ve gece gündüzün ihtilafındaki tecelli-i rububiyet;

ve hayat-ı içtimaiye-i insana en büyük bir vasıta olan gemiyi denizde teshir ile tecelli-i rahmet;

ve semadan âb-ı hayatı ölmüş zemine gönderip zemini yüzbin taifeleriyle ihya edip bir mahşer-i acaib suretine getirmekteki tecelli-i azamet-i kudret;

ve zeminde hadsiz muhtelif hayvanatı basit bir topraktan halketmekteki tecelli-i rahmet ve kudret;

ve rüzgârları, nebatat ve hayvanatın teneffüs ve telkîhlerine hizmet gibi vezaif-i azîme ile tavzif edip tedbir ve teneffüse sâlih vaziyete getirmek için tahrik ve idaresindeki tecelli-i rahmet ve hikmet;

ve zemin ve âsuman ortasında vasıta-i rahmet olan bulutları bir mahşer-i acaib gibi muallakta toplayıp dağıtmak, bir ordu gibi istirahat ettirip vazife başına davet etmek gibi teshirindeki tecelli-i rububiyet gibi

mensucat-ı san'atı ta'dad ettikten sonra akı, onların hakaikına ve tafsiline sevk edip tefekkür ettirmek için

لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ der. Onunla ukûlü ikaz için akla havale eder.

Third Quality of Eloquence

Sometimes the Qur'an **explains** Almighty God's acts in **detail**,

then sums them up with a **summary**.

It **convinces** with the details and commits it to the memory and fixes it there by summarizing it. For example:

Thus will your Sustainer choose you and teach you the interpretation of events and perfect His favour to you and to the posterity of Jacob - even as He perfected it to your fathers Abraham and Isaac aforetime; indeed, your Sustainer is All-Knowing, All-Wise. {Qur'an, 12:6.}

With this verse, it points out the bounties bestowed on the Prophet Joseph and his **forefathers**.

It says: "Out of all mankind Divine favour has **ennobled** you with **the rank of prophethood**; tied all **the lines of prophethood** to your line and made it **the chief** of all lineages among mankind;

it has made your family **a cell of instruction and guidance** in **the Divine sciences and dominical wisdom**, and united in you through that knowledge and wisdom, **prosperous** worldly dominion and the eternal happiness of the hereafter;

and it has made you both a mighty ruler of Egypt, and **a high prophet**, and **a wise guide**, and has **distinguished** you and your forefathers with knowledge and wisdom."

It enumerates these Divine bounties, then it says: *Indeed, your Sustainer is All-Knowing, All-Wise. "His dominicality and wisdom require that He made manifest in you and your fathers and forefathers the Divine Names of All-Knowing and All-Wise."* Thus, it sums up those **detailed bounties** with this summary.

And, for example: *O God! Lord of All Dominion, You give power to whom You will. {Qur'an, 3:26.}*

This verse shows Almighty God's disposals in **mankind's social life** in such a way that it ties **glory and abasement, poverty and riches** directly to Almighty God's will and wish.

It means, "Even the disposals most dispersed through the levels of multiplicity are through Divine will and determining. Chance and coincidence cannot interfere."

After making this statement, it mentions the most important matter in man's life, his sustenance.

Üçüncü Meziyet-i Cezalet

Bazan Kur'an, Cenab-ı Hakk'ın fiillerini **tafsil** ediyor.

Sonra bir **fezleke** ile icmal eder.

Tafsiliyle **kanaat verir**, icmal ile hıfzettirir, bağlar. Meselâ:

وَكَذَلِكَ يُجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ
وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى
أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

İşte Hazret-i Yusuf ve **ecdad**ına edilen nimetleri şu âyetle işaret eder.

Der ki: "Sizi bütün insanlar içinde **makam-ı nübüvvetle serfiraz**, bütün **silsile-i enbiya**yı, silsilenize rabtedip, silsilenizi nev'-i beşer içinde bütün silsilenin **serdarı**;

hanedanınızı **ulûm-u İlahiye ve hikmet-i Rabbaniyeye bir hücre-i talim ve hidayet** suretinde getirip o ilim ve hikmetle dünyanın **saadetkârane** saltanatını, âhiretin saadet-i ebediyesiyle sizde birleştirmek,

seni ilim ve hikmetle Mısır'a hem **aziz bir reis**, hem **âli bir nebi**, hem **hakim bir mürşid** etmek olan nimet-i İlahiyeyi zikr ve ta'dad edip; ilim ve hikmet ile onu, âbâ ve ecdadını **mümtaz** ettiğini zikrediyor."

Sonra *"Senin Rabbin Alim ve Hakim'dir"* der. *"Onun rububiyeti ve hikmeti iktiza eder ki, seni ve âbâ ve ecdadını Alim, Hakim ismine mazhar etsin."* İşte o **mufassal nimetleri**, şu fezleke ile icmal eder.

Hem meselâ: قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ

İşte şu âyet Cenab-ı Hakk'ın, **nev'-i beşerin hayat-ı içtimaiyesindeki tasarrufatını** şöyle gösteriyor ki; **izzet ve zillet, fakr ve servet** doğrudan doğruya Cenab-ı Hakk'ın **meşietine** ve iradesine bağlıdır.

Demek **kesret-i tabakatın en dağınık tasarrufatına kadar, meşiet ve takdir-i İlahiye** ile dir. Tesadüf karışamaz.

Şu hükmü verdikten sonra insaniyet hayatında en mühim iş, onun rızkıdır.

This verse proves with one or two introductory phrases that man's sustenance is sent directly from **the True Provider's** treasury of mercy.

It is like this: "Your sustenance is tied to the earth's life, and the earth's being raised to life looks to the spring, and the spring is in the hands of the One Who subjugates the sun and the moon, and alternates the night and the day.

In which case, only the One Who fills the face of the earth with all the fruits can give an apple to someone as true sustenance.

Only He can be his true Provider."

Then it says: *And You give sustenance to whom You please without measure.* {Qur'an, 3:27.}

It summarizes and proves those detailed acts in this sentence.

That is, "The One Who gives you unlimited sustenance is He Who performs these acts."

#55

Fourth Point of Eloquence

It sometimes happens that the Qur'an mentions the Divine creatures with a particular **arrangement** of the sentence,

then through showing that the creatures are within **an order and balance** and that they are its **fruits**, affords a sort of **transparency** and brilliance.

This transparency and brilliance then show the Divine Names, the manifestation of which is through that mirror-like arrangement.

It is as though **the above-mentioned creatures** are **words**, and **the Names** are their meanings, or the seeds of the fruits, or their essences.

For example: *Man We did create from quintessence of clay * Then We placed him as [a drop of] sperm in a place of rest, firmly fixed; * Then We made the sperm into a clot of congealed blood; then of that clot We made a [foetus] lump; then We made out of that lump bones and clothed the bones with flesh; then We developed out of it another creature. So blessed be God, the Best of Creators!* {Qur'an, 23:12-14.}

Thus, the Qur'an mentions in order those **wonderful**, **strange**, **amazing**, well-ordered and **balanced stages** of man's creation in such a mirror-like fashion that

So blessed be God, the Best of Creators! appears of itself from within them, and makes itself exclaimed.

Şu âyet, beşerin rızkını doğrudan doğruya **Rezzak-ı Hakikî**'nin hazine-i rahmetinden gönderdiğini bir-iki mukaddeme ile isbat eder.

Şöyle ki: Der: "Rızkınız, yerin hayatına bağlıdır.

Yerin dirilmesi ise, bahara bakar.

Bahar ise, Şems ve Kamer'i teshir eden, gece ve gündüzü çeviren zâtın elindedir.

Öyle ise bir elmayı, bir adama hakikî rızık olarak vermek; bütün yeryüzünü bütün meyvelerle dolduran o zât verebilir.

Ve O, ona hakikî Rezzak olur."

Sonra da: **وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ**

der. Bu cümlede o tafsîlâtlı fiilleri icmal ve isbat eder.

Yani "Size hesabsız rızık veren O'dur ki, bu fiilleri yapar."

Dördüncü Nükte-i Belâgat

Kur'an kâh olur, mahlukat-ı İlahiyeyi bir **tertiple** zikreder;

sonra o mahlukat içinde **bir nizam**, **bir mizan** olduğunu ve onun **semere**leri olduğunu göstermekle güya bir **şeffafiyet**, bir parlaklık veriyor ki;

sonra o âyine-misal tertibinden cilvesi bulunan esma-i İlahiyeyi gösteriyor.

Güya **o mahlukat-ı mezkûre**, **elfazdır**. Şu **esma** onun manaları, yahut o meyvelerin çekirdekleri, yahut hülûsalarındırlar.

Meselâ:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

İşte Kur'an, hilkat-i insanın o **acib**, **garib**, **bedî'**, muntazam, **mevzun etvarını** öyle âyine-misal bir tarzda zikredip tertib ediyor ki;

فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ içinde kendi kendine görünüyor ve kendini dedirttiriyor.

A scribe who was writing out this verse uttered the words before coming to them, and wondered to himself: "Has **revelation** come to me as well?"

Whereas it was **the perfection of the order** and transparency of the preceding words and their **coherence** which had showed up the final words before coming to them.

#56

And for example: *Your Sustainer is God, Who created the heavens and the earth is six days, and is firmly established on the Throne [of authority]; He draws the night as a veil over the day, each seeking the other in rapid succession; He created the sun, the moon, and the stars, [all] subject to His command. Is it not His to create and to command? Blessed by God, the Sustainer of All the Worlds! {Qur'an, 7:54.}*

In this verse, the Qur'an points out **the sublimity of Divine power** and **the sovereignty of dominicality**.

It shows an All-Powerful One of Glory established on **the throne of His dominicality**, **Who, with the sun, moon and stars like soldiers under orders awaiting his command**, rotates the night and day one after the other like two lines or two ribbons, one white and one black and writes **the signs of His dominicality** on the pages of the universe.

This he does in such a way that when a spirit hears the verse, it feels the desire to exclaim: "Blessed be God! What wonders God has willed! So Blessed be God, the Sustainer of All the Worlds!"

That is to say, *Blessed be God, the Sustainer of All the Worlds* is like the summary, the seed, the fruit, and water of life, of what has preceded it.

Fifth Quality of Eloquence

The Qur'an sometimes mentions material, particular matters **which are subject to change** and **are the means of various circumstances**,

then in order to transform them into the form of **constant truths**, **summarizes** them with constant, luminous, universal Divine Names, and ties them up.

Or it concludes with a summary which encourages thought and the taking of lessons. An example of the first meaning:

*And He taught Adam the Names, all of them, then placed them before the angels, and said: "Tell me the Names of these if you are right." * They said: "Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise!" {Qur'an, 2:31-32.}*

Hattâ vahyin bir kâtibi şu âyeti yazarken, daha şu kelime gelmezden evvel şu kelimeyi söylemiştir. "Acaba bana da mı **vahy** gelmiş" zannında bulunmuş.

Halbuki evvelki kelâmın **kemal-i nizam** ve şeffafileti ve **insicamı**dır ki, o kelâm gelmeden kendini göstermiştir.

Hem meselâ:

رَبِّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ
أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ
حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ
الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

İşte Kur'an şu âyette **azamet-i kudret-i ilahiye** ve **salanat-ı rububiyeti** öyle bir tarzda gösteriyor ki:

Güneş, Ay, yıldızlar emirber neferleri gibi emrine müheyya; gece ve gündüzü, beyaz ve siyah iki hat gibi veya iki şerit gibi birbiri arkasında döndürüp **âyât-ı rububiyetini** kâinat sahifelerinde yazan ve **arş-ı rububiyetinde** duran bir Kadîr-i Zülcelal'i gösterdiğinden,

her ruh işitse **بَارَكَ اللَّهُ مَا شَاءَ اللَّهُ فَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ** her ruh işitse **بَارَكَ اللَّهُ مَا شَاءَ اللَّهُ فَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ** demeye hâişger olur.

Demek **تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ** sâbıkın hülâsası, çekirdeği, meyvesi ve âb-ı hayatı hükmüne geçer.

Beşinci Meziyet-i Cezalet

Kur'an bazan **tegayyüre maruz** ve **muhtelif keyfiyata medar** maddî cüz'iyatı zikreder.

Onları **hakaik-i sabite** suretine çevirmek için; sabit, nuranî, küllî esma ile **icmal eder**, bağlar.

Veyahut tefekküre ve ibrete teşvik eder bir fezleke ile hâtime verir. Birinci mananın misallerinden meselâ:

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ
أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ
هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا
مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

First of all this verse mentions a particular matter, which is, "In the question of Adam's **succession**, it was knowledge that gave him **superiority** over the angels."

Then within this event it mentions that of the angels' defeat before Adam in respect of knowledge.

Then it summarizes these two events with two universal Names: **Indeed You are All-Knowing, All-Wise**.

That is: since You are All-Knowing and Wise, You **instructed** Adam and he prevailed over us.

And since You are All-Wise, You treated us according to our **abilities** and gave him preference in accordance with his abilities.

#57

An example of the second meaning: **And verily in cattle you will find an instructive sign. From what is within their bodies, between excretions and blood, We produce for your drink, milk, pure and agreeable for those who drink it...until, Wherein is healing for men; indeed in this is a sign for a people who thinks. {Qur'an, 16:66-69.}**

These verses point out that Almighty God makes creatures of His like sheep, goats, cattle, and camels into springs of pure, delicious milk for man, and artefacts like grapes and dates into cauldrons and trays laden with deliciously sweet bounties for him, and tiny miracles of His power like the honey-bee into makers of a sweet, health-giving sherbet, and then

conclude with the words, **Indeed in these are signs for a people who thinks**, thus urging man to think and take lessons and compare these with other things.

Sixth Quality of Eloquence

It sometimes happens that a verse spreads out **dominical decrees** over a great multiplicity of things,

then it unifies them with a **tie of unity** resembling an aspect of unity,

or it situates them within a **universal rule**.

For example: **His Throne does extend over the heavens and the earth, and He feels no fatigue in preserving them, for He is the Most High, the Supreme. {Qur'an, 2:255.}**

Thus, together with proving with ten phrases in *Ayat al-Kursi* ten levels of Divine unity in varying hues, with the phrase, **Who is there that can intercede in His presence except as He permits?**, it rejects utterly and **vehemently** the associating of partners with God and interference of others, and casts them away.

İşte şu âyet evvelâ: "Hazret-i Âdem'in **hilafet** mes'elesinde, melaikelere **rûchaniyetine** medar onun ilmi olduğu" olan bir hâdis-e-i cüz'iyeyi zikreder.

Sonra o hâdisede melaikelerin Hazret-i Âdem'e karşı ilim noktasında hâdis-e-i mağlubiyetlerini zikreder.

Sonra bu iki hâdiseyi iki ism-i küllî ile icmal ediyor. Yani, **أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ**

yani "Alîm ve Hakîm sen olduğun için Âdem'i **talim** ettin, bize galib oldu.

Hakîm olduğun için, bize **istidad**ımıza göre veriyorsun. Onun istidadına göre rûchaniyet veriyorsun."

İkinci mananın misallerinden meselâ:

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ilâ âhir..
فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

İşte şu âyetler, Cenab-ı Hakk'ın **koyun, keçi, inek, deve** gibi mahluklarını insanlara hâlis, safi, leziz bir süt çeşmesi; **üzüm ve hurma** gibi masnu'ları da insanlara latif, leziz, tatlı birer nimet tablaları ve kazanları; ve arı gibi küçük mu'cizat-ı kudretini şifalı ve tatlı güzel bir şerbetçi yaptığını âyet şöylece gösterdikten sonra

tefekküre, ibrete, başka şeyleri de kıyas etmeğe teşvik için **der, hâtime verir.**

Altıncı Nükte-i Belâgat

Kâh oluyor ki âyet, geniş bir kesrete **ahkâm-ı rububiyeti** serer,

sonra birlik ciheti hükmünde bir **rabita-i vahdet** ile birleştirir

veyahut bir **kaide-i külliye** içinde yerleştirir.

Meselâ:

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

İşte Âyet-ül Kürsi'de on cümle ile on tabaka-i tevhidi ayrı ayrı renklerde isbat etmekle beraber

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

cümlesiyle gayet keskin bir **şiddetle** şirki ve gayrın müdahalesini keser, atar.

Also, since this verse manifests the Greatest Name, its meanings related to **the Divine truths** are at a maximum degree, so that it demonstrates the dominical acts of disposal **at a maximum level**.

Furthermore, after mentioning **the Divine regulation** of all the heavens and the earth and a **preservation encompassing all things** at the maximum degree,

a tie of unity and aspect of unity summarize **the sources of those maximum manifestations** with the phrase, *For He is the Most High, the Supreme*.

And, for example: *It is God Who has created the heavens and the earth and sends down rain from the skies, and with it brings out fruits therewith to feed you; made subject to you the ships, that they may sail through the sea by His command; and the rivers [too] He has made subject to you; * and He has made subject to you the sun and the moon, both diligently pursuing their courses; and the night and the day has He [also] made subject to you; * And He gives you of all that you ask for. But if you count the favours of God, never will you be able to number them. {Qur'an, 14:32-34.}*

#58

These verses describe how Almighty God created the huge universe as a palace for man,

and sending the water of life from the skies to the earth, made the skies and the earth two **servants** producing food for him.

Similarly, He made ships subject to men so that they might benefit from the fruits of the earth found in every part of it, and also **exchange the fruits of their labours** and **secure their livelihoods** in every respect.

That is, He made the winds as whips, ships as horses, and the seas as a desert beneath their hooves.

And besides connecting man with every region of the earth by means of ships, He **subjugated** the rivers, great and small, to him by making them **means of transport**.

And causing the sun and moon to travel, **the True Bestower of Bounties** alternates the seasons and makes them two obedient servants whereby He offers man His multicoloured bounties *which change with the seasons*; He created them also as two **steersmen** turning that mighty wheel.

And He made the night and day subject to man; that is, He made the night as a veil for his **sleep** and **repose**, and the day **a place of trade** for winning his livelihood.

Hem şu âyet ism-i a'zamın mazharı olduğundan, **hakaik-i ilahiyeye** ait manaları a'zamî derecededir ki, **a'zamiyet derecesinde** bir tasarruf-u rububiyeti gösteriyor.

Hem umum semavat ve arza birden müteveccih **tedbir-i uluhiyeti** en a'zamî bir derecede **umuma şamil** bir **hafiziyeti** zikrettikten sonra;

bir rabıta-i vahdet ve birlik ciheti, **o a'zamî tecelliyatlarının menba'larını** **وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ** ile hülâsa eder.

Hem meselâ:

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَآتَيْكُم مِّنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا

İşte şu âyetler, evvelâ Cenab-ı Hakk'ın insana karşı şu koca kâinatı nasıl bir saray hükmünde halkedip

semadan zemine âb-ı hayatı gönderip, insanlara rızkı yetiştirmek için zemini ve semayı iki **hizmetkâr** ettiği gibi,

zeminin sair aktarında bulunan her bir nevi meyvelerinden, her bir adama istifade imkânı vermek, hem insanlara **semere-i sa'yelerini mübadele** edip her nevi **medar-ı maişetini** temin etmek için gemiyi insana müساهhar etmiştir.

Yani denize, rüzgâra, ağaca öyle bir vaziyet vermiş ki; rüzgâr bir kamçı, gemi bir at, deniz onun ayağı altında bir çöl gibi durur.

İnsanları gemi vasıtasıyla bütün zemine münasebetdar etmekle beraber ırmakları, büyük nehirleri, insanın fitrî birer **vesait-i nakliyesi** hükmünde **teshir**;

hem Güneş ile Ay'ı seyrettirip mevsimleri ve *mevsimlerde değişen* **Mün'im-i Hakikî**'nin renk renk nimetlerini insanlara takdim etmek için iki müساهhar hizmetkâr ve o büyük dolabı çevirmek için iki **dümençi** hükmünde halketmiş.

Hem gece ve gündüzü insana müساهhar yani **hâb-ı rahatına** geceyi örtü, gündüzü maişetlerine **ticaretgâh** hükmünde teshir etmiştir.

After enumerating these Divine bounties, with the summary: *And He gives you of all that you ask for. But if you count the favours of God, never will you be able to number them, {Qur'an, 14:34.}* it points out the vast extent of the bounties bestowed on man, and their abounding profusion and abundance.

That is, whatever man asks for through the tongue of his capacity and innate needs, they have all been given him.

An end can never be reached in counting the Divine bounties bestowed on man nor can they be exhausted.

Certainly, since the heavens and the earth are a table of bounties for man, and things like the sun and the moon and night and day some of the bounties on the table, the bounties directed towards man are most surely beyond count and calculation.

Seventh Mystery of Eloquence

It sometimes happens that in order to disallow apparent causes the ability to create and to demonstrate how far they are from this, a verse points out the aims and fruits of the effects

so that it may be understood that *causes are only an apparent veil.*

For to will that most wise and purposeful aims are followed, and important results are obtained, is of necessity the work of one who is most **Knowing** and **Wise**.

Whereas causes are lifeless and without intelligence.

So by mentioning the aims and results, such verses show that **although** causes are superficially and as beings joined to and adjacent to their effects, in reality there is a great distance between them.

The distance from the cause to the creation of the effect is so great that the hand of the greatest causes cannot reach the creation of the most insignificant effects.

Thus, it is within this long distance between cause and effect that the Divine Names each rise like stars. The place of their rising is this distance.

#59

To the superficial glance mountains on the horizon appear to be joined to and contiguous with the skirts of the sky,

although from the mountains to the sky is a vast distance in which the stars rise and other things are situated;

so too the distance between causes and effects is such that it may be seen only with the light of the Qur'an through the telescope of belief.

İşte bu niam-ı İlahiyeyi ta'dad ettikten sonra, insana verilen nimetlerin ne kadar geniş bir dairesi olduğunu gösterip, o dairede ne derece hadsiz nimetler dolu olduğunu şu **وَأَتَيْكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا** fezleke ile gösterir.

Yani: İstidad ve ihtiyac-ı fıtrî lisanıyla insan ne istemişse, bütün verilmiş.

İnsana olan nimet-i İlahiye, ta'dad ile bitmez, tükenmez.

Evet insanın madem bir sofr-a-i nimeti semavat ve arz ise ve o sofradaki nimetlerden bir kısmı Şems, Kamer, gece, gündüz gibi şeyler ise, elbette insana müteveccih olan nimetler hadd ü hesaba gelmez.

Yedinci Sırr-ı Belâgat

Kâh oluyor ki âyet; zahiri sebebi, icadın kabiliyetinden azletmek ve uzak göstermek için müsebbebin gayelerini, semerelerini gösteriyor.

Tâ anlaşılın ki; *sebeb, yalnız zahiri bir perdedir.*

Çünkü gayet hakîmane gayeleri ve mühim semereleri irade etmek, gayet Alîm, Hakîm birinin işi olmak lâzımdır.

Sebebi ise şuursuz, camiddir.

Hem semere ve gayetini zikretmekle âyet gösteriyor ki; sebebler çendan nazar-ı zahirde ve vücutta müsebbebat ile muttasıl ve bitişik görünür. Fakat hakikatta mabeynlerinde uzak bir mesafe var.

Sebebdan müsebbebin icadına kadar o derece uzaklık var ki; en büyük bir sebebin eli, en edna bir müsebbebin icadına yetişemez.

İşte sebeb ve müsebbeb ortasındaki uzun mesafede, esma-i İlahiye birer yıldız gibi tulû' eder. Matla'ları, o mesafe-i maneviyedir.

Nasılki zahir nazarda dağların daire-i ufkunda semanın etekleri muttasıl ve mukarin görünür.

Halbuki daire-i ufk-u cibaliden semanın eteğine kadar, umum yıldızların matla'ları ve başka şeylerin meskenleri olan bir mesafe-i azîme bulunduğu gibi;

esbab ile müsebbebat mabeyninde öyle bir mesafe-i maneviye var ki, imanın durbîniyle, Kur'anın nuruyla görünür.

For example: *Then let man consider his sustenance. * For that We pour forth water in abundance. * And We split the earth into fragments. * And We produce therein corn, * And grapes and nutritious plants, * And olives and dates, * And enclosed gardens, dense with lofty trees, * And fruits and fodder, * For use and convenience to you and your cattle. {Qur'an, 80:24-32.}*

By mentioning **miracles of Divine power** in a **purposeful sequence**, this verse **ties causes to effects** and with the words, *For use and convenience to you* points to an aim at its conclusion.

This aim proves that **within the sequence of all the causes and effects** is a **hidden disposer** who sees and follows the aim, to whom the causes are a veil.

Indeed, with the phrase, *For use and convenience to you and your cattle*, it disallows all the causes the ability to create.

It is in effect saying: "Rain comes from the sky in order to produce food for you and your animals.

Since water does not possess the ability to pity you and produce food, it means that **the rain does not come, it is sent**.

And the earth produces plants and your food comes from there.

But **lacking feelings and intelligence**, it is far beyond the ability of the earth to think of your sustenance and feel compassion for you, so it does not produce it itself.

Furthermore, since it is remote from plants and trees to consider your food and compassionately produce fruits and grains for you, the verse demonstrates that

they are **strings and ropes** which One All-Wise and Compassionate extends from behind the veil, to which He attaches His bounties and holds out to **animate creatures**.

Thus, from this explanation numerous Divine Names rise, like All-Compassionate, **Provider**, **Bestower**, and **All-Generous**.

Meselâ:

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا وَعِنَبًا وَقَضْبًا وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا وَحَدَائِقَ غُلْبًا وَفَاكِهَةً وَأَبًّا مَتَاعًا لَكُمْ وَلَآئِنَّمَكُم

İşte şu âyet-i kerime, **mu'cizat-ı kudret-i İlahiye**yi bir **tertib-i hikmetle** zikrederek **esbabı müsebbebata rabtedip** en

âhirde **مَتَاعًا لَكُمْ** lafzıyla bir gayeyi gösterir ki;

o gaye, bütün o **müteselsil esbab ve müsebbebat içinde** o gayeyi gören ve takib eden **gizli bir mutasarrıf** bulunduğunu ve o esbab, onun perdesi olduğunu isbat eder.

Evet **مَتَاعًا لَكُمْ وَلَآئِنَّمَكُم** tabiriyle bütün esbabı, icad kabiliyetinden azleder.

Manen der: "Size ve hayvanatınıza rızkı yetiştirmek için su semadan geliyor.

O suda, size ve hayvanatınıza acıyıp şefkat edip rızık yetiştirmek kabiliyeti olmadığından; **su gelmiyor, gönderiliyor demektir**.

Hem toprak, nebatatıyla açılıp, rızkınız oradan geliyor.

Hissiz, şuursuz toprak, sizin rızkınızı düşünüp şefkat etmek kabiliyetinden pek uzak olduğundan, toprak kendi kendine açılmıyor, birisi o kapıyı açıyor, nimetleri ellerinize veriyor.

Hem otlar, ağaçlar sizin rızkınızı düşünüp merhameten size meyveleri, hububatı yetiştirmekten pek çok uzak olduğundan, âyet gösteriyor ki,

onlar bir Hakîm-i Rahîm'in perde arkasından uzattığı **ipler ve şeritler**dir ki, nimetlerini onlara takmış, **zîhayatlara** uzatıyor.

İşte şu beyanattan Rahîm, **Rezzak**, **Mün'im**, **Kerim** gibi çok esmanın matla'ları görünüyor.

And another example: *Do you not see that God makes the clouds move gently, then joins them together, then makes them into a heap? - then will you see rain issue forth from their midst. And He sends down from the sky mountain [masses of clouds] wherein is hail; He strikes therewith whom He pleases and He turns it away from whom He pleases. The vivid flash of His lightning well-nigh blinds the sight. * It is God Who alternates the night and the day; indeed in these things is an instructive example for those who have vision. * And God has created every animal from water; of them are some that creep on their bellies; some that walk on two legs; and some that walk on four. God creates what He wills; for verily God has power over all things. {Qur'an, 24:43-45.}*

#60

This verse explains the wondrous disposals in the formation of clouds and causing of rainfall, *which is one of the most important miracles of dominicality and strangest veil of the treasury of mercy*. Like soldiers who have dispersed to rest gather together at the call of a bugle, clouds gather and form at the Divine command when their parts have been dispersed and hidden in the atmosphere.

Then, like an army is formed of small groups, the pieces of cloud come together and form masses -*which are vast and towering, moist and white, and contain snow and hail like the moving mountains at the resurrection*- from which the water of life is sent to living beings.

But in its being sent a will and purpose are apparent;

it comes in accordance with need. This means it is sent

While the skies are clear and empty, the mountainous pieces of cloud do not gather together of their own accord into a great gathering of wonders, they are sent by One Who knows the living creatures.

In this distance, then, Divine Names rise, like All-Powerful, All-Knowing, Disposer, Designer, Nurturer, Succourer, and Giver of Life.

Eighth Quality of Eloquence

It sometimes happens that in order to impel the heart to accept Almighty God's wondrous works in the hereafter and make the mind affirm them, the Qur'an mentions His amazing works in this world by way of preparation,

or it mentions the wondrous Divine works of the future and hereafter in such a way that we acquire firm conviction about them through similar things which we observe here.

Hem meselâ:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يُخْرَجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لَأُولِي الْأَبْصَارِ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يُخَلِّقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

İşte şu âyet, *mu'cizat-ı rububiyetin en mühimlerinden ve hazine-i rahmetin en acib perdesi olan* bulutların teşkilâtında yağmur yağdırmaktaki tasarrufat-ı acibeyi beyan ederken güya bulutun eczaları cev-v-i havada dağılıp saklandığı vakit, istirahatata giden neferat misillü bir boru sesiyle toplandığı gibi emr-i İlahî ile toplanır, bulut teşkil eder.

Sonra küçük küçük taifeler bir ordu teşkil eder gibi, o parça parça bulutları te'lif edip, -*kıyamette seyyar dağlar cesamet ve şeklinde ve rutubet ve beyazlık cihetinde kar ve dolu keyfiyetinde olan*- o sehab parçalarından âb-ı hayatı bütün zîhayata gönderiyor.

Fakat o göndermekte bir irade, bir kasd görünüyor.

Hacata göre geliyor; demek gönderiliyor.

Cevv berrak, safi, hiçbir şey yokken bir mahşer-i acaib gibi dağvari parçalar kendi kendine toplanmıyor; belki zîhayatı tanıyan birisidir ki, gönderiyor.

İşte şu mesafe-i maneviyede Kadîr, Alîm, Mutasarrıf, Müdebbir, Mürebbi, Mugis, Muhyî gibi esmaların matla'ları görünüyor.

Sekizinci Meziyet-i Cezalet

Kur'an kâh oluyor ki, Cenab-ı Hakk'ın âhirette hârika ef'allerini kalbe kabul ettirmek için ihzariye hükmünde ve zihni tasdika müheyya etmek için bir i'dadiye suretinde dünyadaki acaib ef'alini zikreder

veyahut istikbalî ve uhrevî olan ef'al-i acibe-i İlahiyeyi öyle bir surette zikreder ki, meşhudumuz olan çok nazireleriyle onlara kanaatımız gelir.

For example: *Does man not see that We created him from sperm, and behold, he stands forth an open adversary?* {Qur'an, 36:77.}... to the end of the Sura.

In this discussion of the resurrection of the dead, the Qur'an proves the resurrection in seven or eight different ways.

Firstly it draws attention to **the first creation**, saying:

"You see your creation from sperm to a **blood-clot**, from a blood-clot to a **foetus lump**, and from that to **the human creation**,

so how is it that you deny **the second creation**, which is like it or even easier?"

Meselâ:

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ

مُبِينٌ

tâ surenin âhirine kadar...

İşte şu bahiste haşır mes'elesinde Kur'an-ı Hakîm, haşri isbat için yedi-sekiz surette muhtelif bir tarzda isbat ediyor.

Evvelâ **neş'e-i ûlâ**yı nazara verir. Der ki:

"Nutfeden **alakaya**, alakadan mudgaya, **mudga**dan tâ **hilkat-ı insaniye**ye kadar olan neş'etinizi görüyorsunuz.

Nasıl oluyor ki, **neş'e-i uhra**yı inkâr ediyorsunuz. O, onun misli, belki daha ehvenidir."

www.risaleglobal.com

And with the words: *Who produces for you fire out of the green tree, {Qur'an, 36:80.}* Almighty God indicates the mighty favours He bestows on man, saying:

"The One Who bestows such bounties on you will not leave you at liberty to enter the grave and sleep never to rise again."

And by allusion it says: "You see the dead trees come to life and grow green,

but you draw no conclusions from their bones springing to life when like dry fire-wood, and so deem man's rising again unlikely.

Also, *could the One Who creates the heavens and the earth remain impotent before the life and death of man, the fruit of the heavens and the earth?*

Would the One Who administers the mighty tree attach no importance to its fruit and allow others to claim it?

Do you suppose that He would abandon the result of all the tree, thus making purposeless and vain the tree of creation, *which together with all its parts is kneaded with wisdom?*"

It says: "The One Who will raise you to life at the resurrection is such that the whole universe is like a soldier under His orders."

It is utterly submissive before His command of "Be!," and it is.

It is as easy for Him to create the spring as to create a flower.

He is One for Whose power it is as easy to create all animals as to create a fly.

Such a One may not be challenged with the words: *Who can give life to [dry] bones?, {Qur'an, 36:78.}* and His power belittled.

Then, with the phrase: *So glory be unto Him in Whose hand is the dominion of all things, {Qur'an, 36:83}* it says:

"He is an All-Powerful One of Glory in Whose hands are the reins of all things, with Him are the keys to all things; He alternates winter and summer as easily as turning the pages of a book, and opens and closes this world and the hereafter as though they were two houses."

Since it is thus, the conclusion of all these evidences is: *And to Him will you all be brought back. {Qur'an, 36:83}*

That is, "He will raise you to life from the grave and bring you to the resurrection; there you will be called to account in the presence of the Almighty."

Hem Cenab-ı Hak insana karşı ettiği ihsanat-ı azîmeyi *الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا* kelimesiyle işaret edip der:

"Size böyle nimet eden zât, sizi başıboş bırakmaz ki, kabre girip kalkmamak üzere yatasınız."

Hem remzen der: "Ölmüş ağaçların dirilip yeşillenmesini görüyorsunuz.

Odun gibi kemiklerin hayat bulmasını kıyas edemeyip istib'ad ediyorsunuz.

Hem *semavat ve arzı halkeden, semavat ve arzın meyvesi olan insanın hayat ve mematından âciz kalır mı?*

Koca ağacı idare eden, o ağacın meyvesine ehemmiyet vermeyip başkasına mal eder mi?

Bütün ağacın neticesini terketmekle, *bütün eczasıyla hikmetle yoğrulmuş hilkat şeceresini* abes ve beyhude yapar mı zannedersiniz?"

Der: "Haşirde sizi ihya edecek zât, öyle bir zâttır ki; bütün kâinat, ona emirber nefer hükmündedir.

Emr-i kün feyekûne karşı kemal-i inkıyad ile serfûru' eder.

Bir baharı halketmek bir çiçek kadar ona ehven gelir.

Bütün hayvanatı icad etmek, bir sinek icadı kadar kudretine kolay gelir bir zâttır.

Öyle bir zâta karşı, *مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ* deyip kudretine karşı taciz ile meydan okunmaz...

Sonra *فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ* tabiriyle:

"Her şeyin dizgini elinde, her şeyin anahtarı yanında, gece ve gündüzü, *kış ve yazı bir kitab sahifeleri gibi kolayca çevirir. Dünya ve âhireti, iki menzil gibi bunu kapar, onu açar bir Kadîr-i Zülcelal'dir."*

Madem böyledir, bütün delailin neticesi olarak *وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ*

Yani: "Kabirden sizi ihya edip, haşre getirip, huzur-u kibriyasında hesabınızı görecektir."

Thus, all these verses have prepared the mind to accept the resurrection, and so have they prepared the heart,

for they have pointed out similar deeds in this world.

It sometimes happens also that the Qur'an mentions Almighty God's **deeds of the hereafter** in such a way that man may understand **similar things in this world**.

Then no possibility remains to deny them or deem them unlikely.

An example are the Suras which begin:
*When the Sun is folded up; {Sura 81, al-Takwir} * When the sky is cleft asunder; {Sura 82, al-Infitar} * When the sky is rent asunder. {Sura 84, al-Inshiqaq}*

In these Suras it mentions **the mighty revolutions** and **dominical acts of disposal** in the resurrection and Great Gathering in such a way that,

since man sees things similar to them in this world, for example, in the autumn and spring, he accepts those revolutions easily, which cause dread to the heart and cannot be comprehended by the mind.

To provide even a **summary of the meaning** of these three Suras would be very lengthy, so for now we shall point out a single phrase by way of example.

#62

For example, the phrase: *When the pages are laid open {Qur'an, 81:10}* expresses the following:

At the resurrection all the deeds of everyone will be published written on pages.

Being very strange on its own, the mind cannot grasp this matter.

But as the Sura indicates, the same way as **in the resurrection of the spring** are things similar to other points, the things similar to this **laying open of the pages** are quite clear.

For all fruit-bearing trees or flowering plants perform deeds, acts, and duties, and **in whatever way they display the Divine Names and glorify God**, they perform worship.

All these deeds are written in their seeds together with their life histories, and emerge in another spring in another place.

Just as they mention **most eloquently** the deeds of their mothers and stock **through the tongues of the shapes and forms they display**,

so they publish **the pages of their deeds** through their branches, leaves, flowers, and fruits.

Thus, the One Who carries out this Wise, **Preserving, Planned, Nurturing, Benevolent** work, is He Who says: *When the pages are laid open.*

İşte şu âyetler, haşrin kabulüne zihni müheyya etti, kalbi de hazır etti.

Çünkü nazairini dünyevî e'fal ile de gösterdi.

Hem kâh oluyor ki, **ef'al-i uhreviyesini** öyle bir tarzda zikreder ki; **dünyevî nazairlerini** ihsas etsin,

tâ istib'ad ve inkâra meydan kalmasın.

Meselâ: **إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ** ilh... ve **إِذَا السَّمَاءُ انفطرت** ilh... ve **إِذَا السَّمَاءُ انشقت**

İşte şu surelerde kıyamet ve haşirdeki **inkılabat-ı azîmeyi** ve **tasarrufat-ı rububiyeti** öyle bir tarzda zikreder ki;

insan onların nazirelerini dünyada, meselâ günde, baharda gördüğü için, kalbe dehşet verip akla sığmayan o inkılabatı kolayca kabul eder.

Şu üç surenin **meal-i icmalisine** işaret dahi pek uzun olur. Onun için bir tek kelimeyi nümune olarak göstereceğiz.

Meselâ: **إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ** kelimesi ifade eder ki:

Haşirde herkesin bütün a'mali bir sahife içinde yazılı olarak neşrediliyor.

Şu mes'ele, kendi kendine çok acaib olduğundan akıl ona yol bulamaz.

Fakat surenin işaret ettiği gibi **haşr-i baharîde** başka noktaların naziresi olduğu gibi, şu **neşr-i suhuf** naziresi pek zahirdir.

Çünkü her meyvedar ağacın, ya çiçekli bir otun da amelleri var, fiilleri var, vazifeleri var, **esma-i İlahiyyeyi ne şekilde göstererek tesbihat etmiş ise** ubudiyetleri var.

İşte onun bütün bu amelleri tarih-i hayatlarıyla beraber umum çekirdeklerinde, tohumcuklarında yazılıp başka bir baharda, başka bir zeminde çıkar.

Gösterdiği şekil ve suret lisanıyla, gayet fasih bir surette, analarının ve asıllarının a'malini zikrettiği gibi;

dal, budak, yaprak, çiçek ve meyveleriyle, **sahife-i a'malini** neşreder.

İşte gözümüzün önünde bu Hakîmane, **Hafızane, Müdebbirane,** Mürebbiyane, **Latifane** şu işi yapan odur ki, der: **إِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ**

You can make analogies with other points from this and **deduce** them if you can.

To help you, I shall say the following: the phrase:

When the sun is folded up is a brilliant metaphor meaning 'rolling up' and 'gathering up'; so too it alludes to things similar to it.

The First: Almighty God drew back the veils of **non-existence**, **the ether**, and **the skies**,

and **taking from the treasury of His mercy** a lamp **like a sparkling brilliant** to illuminate the world, displayed it to the world.

When the world is closed, He shall **rewrap** that brilliant in its veils and remove it.

The Second: The sun is an official charged with spreading out **the wares of its light** and **wrapping** the head of the earth **alternately** in light and darkness.

Every evening it gathers up its **wares** and conceals them, and sometimes it does scant business due to the veil of a cloud,

and sometimes the moon draws a veil over its face and somewhat hinders its **transactions**,

then it adjusts the account books of its wares and transactions. Similarly, a time will come when this official will **resign** from its post.

Even if there is no cause for its **dismissal**, due to the enlargement of **the two black spots on its face**, as has begun,

with Divine permission the sun will take back the light that it spreads **at a dominical command** and wrap it around its own head.

It will be told: "No work remains for you on earth.

Go to Hell and burn those who worshipped you and **insulted** an **obedient official** like yourself by inferring you were **disloyal**!"

It will read out the decree of *When the Sun is folded up* through its black-spotted face.

Başka noktaları buna kıyas eyle, kuvvetin varsa **istinbat** et.

Sana yardım için bunu da söyleyeceğiz.

İşte **إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ**

Şu kelâm; "Tekvir" lafzıyla, yani **sarmak** ve **toplamak** manasıyla, parlak bir temsile işaret ettiği gibi, nazirini dahi îma eder:

Birinci: Evet Cenab-ı Hak tarafından **adem** ve **esîr** ve **sema** perdelerini açıp,

Güneş gibi, dünyayı ışıklandıran **ırlanta-misal** bir lâmbayı, **hazine-i rahmetinden çıkarıp** dünyaya gösterdi.

Dünya kapandıktan sonra, o ırlantayı perdelerine **sarıp** kaldıracak.

İkinci: Veya **ziya metaini** neşretmek ve zeminin kafasına ziyayı, zulmetle **münavebeten sarmakla** muvazzaf bir memur olduğunu

ve her akşam o memura **metaini** toplattırıp gizlettiği gibi, kâh olur bir bulut perdesiyle alış-verişini az yapar;

kâh olur Ay onun yüzüne karşı perde olur, **muamelesini** bir derece çeker,

metaini ve muamelât defterlerini topladığı gibi, elbette o memur bir vakit o **memuriyetten infisal** edecektir.

Hattâ hiçbir sebep-i **azl** bulunmazsa, şimdilik küçük fakat büyümeye yüz tutmuş **yüzündeki iki leke** büyümekle,

Güneş yerin başına **izn-i İlahî ile** sardığı ziyayı, **emr-i Rabbanî ile** geriye alıp, güneşin başına sarıp,

"Haydi yerde işin kalmadı" der.

"Cehennem'e git, sana ibadet edip senin gibi bir **memur-u müsahharı** **sadakatsizlikle tahkir** edenleri yak." der.

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ fermanını lekeli siyah yüzüyle yüzünde okur.

Ninth Point of Eloquence

It sometimes happens that the All-Wise Qur'an mentions certain particular aims,

then in order to impel the mind by means of them,

Dokuzuncu Nükte-i Belâgat

Kur'an-ı Hakîm kâh olur cüz'î bazı maksadları zikreder.

Sonra o cüz'iyat vasıtasıyla küllî makamlara zihinleri sevk etmek için,

confirms, establishes, **verifies**, and proves the aims through the Divine Names, **which are like universal rules**.

For example:

God has indeed heard the statement of the woman who pleads with you concerning her husband and carries her complaint to God; and God [always] hears the arguments between both sides among you; for God is All-Hearing, All-Seeing. {Qur'an, 58:1.}

Here the Qur'an is saying: "Almighty God is **absolutely All-Hearing**; He hears everything,

even, through the Divine Name of **Truth**, a wife arguing with you and **complaining about her husband**, a truly insignificant matter.

And since women **manifest the subtlest manifestations of mercy** and **are mines of self-sacrificing compassion**, He hears through the Name of Most Compassionate the rightful claim of a woman and her complaint to Him, and through the Name of Truth takes it seriously, affording it the greatest importance."

Thus, in order to make this particular aim universal,

One outside the sphere of contingency of the universe Who hears and sees a minor incident among creatures, must of necessity hear and see all things,

and One Who is Sustainer of the universe of necessity sees the suffering of insignificant creatures within the universe who are wronged, and hears their cries.

One who does not see their suffering and does not hear their cries for help cannot be the Sustainer.

In which case, it establishes two **mighty truths** with the phrase,

For God is All-Hearing, All-Seeing.

And, for example: *Glory be to [God] who did take His servant by night from the Sacred Mosque to the Farthest Mosque, whose precincts We did bless, in order that We might show him some of Our signs, for He is indeed All-Hearing, All-Seeing. {Qur'an, 17:1.}*

Here, after mentioning the Noble Messenger's (Peace and blessings be upon him) journey from the Sacred Mosque in Mecca to the Farthest Mosque in Jerusalem, **which was the start of his Ascension**, the Qur'an says: **for He is indeed All-Hearing, All-Seeing**.

The pronoun **He** refers to either Almighty God or to the Prophet.

o cüz'î maksadı, **bir kaide-i külliye hükmünde olan esma-i hüsnâ ile** takrir ederek tesbit eder, **tahkik** edip isbat eder. Meselâ:

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

İşte Kur'an der: "Cenab-ı Hak, **Semi'-i Mutlak**'tır, her şeyi işitir.

Hattâ en cüz'î bir macera olan ve **zevcinden teşekki eden** bir zevcenin sana karşı mücadelesini **Hak** ismiyle işitir.

Hem **rahmetin en latif cilvesine mazhar** ve **şefkatın en fedakâr bir hakikatına maden** olan bir kadının haklı olarak zevcinden davasını ve Cenab-ı Hakk'a şekvasını umûr-u azîme suretinde **Rahîm ismiyle** ehemmiyetle işitir ve **Hak ismiyle** ciddiyetle bakar."

İşte bu cüz'î maksadı küllîleştirmek için,

mahlukatın en cüz'î bir hâdisesini işiten, gören; kâinatın daire-i imkânîsinden hariç bir zât, elbette her şeyi işitir, her şeyi görür bir zât olmak lâzımgelir.

Ve kâinata Rab olan, kâinat içinde mazlum küçük mahlukların dertlerini görmek, feryatlarını işitmek gerektir.

Dertlerini görmeyen, feryatlarını işitmeyen, "Rab" olamaz.

Öyle ise, **إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ** cümlesiyle iki **hakikat-ı azîme**yi tesbit eder.

Hem meselâ:

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

İşte Kur'an, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın **mi'racının mebdei olan**, Mescid-i Haram'dan Mescid-i

Aksa'ya olan seyeranını zikrettikten sonra **إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ**

الْبَصِيرُ der.

إِنَّهُ deki zamir, ya Cenab-ı Hakk'adır veya

Peygamberdir.

"There was within this particular journey a **general journey** and **universal ascension**,

during which, as far as *the Farthest Lote-tree* and *distance of two bow-strings*, he heard and saw the dominical signs and wonders of Divine art *which were apparent to his eyes and ears in the universal degrees of the Divine Names.*"

It shows that that particular and insignificant journey was like a key to a journey which was universal and an **assembly of wonders**.

If the pronoun **refers** to Almighty God, it is like this:

"He invited one of His servants to journey to His presence; and **in order to entrust him with a duty**, sent him **from the Sacred Mosque to the Farthest Mosque**, where He caused him to meet with the prophets who were gathered there. **Then after showing that he was the absolute heir to the principles of all their religions**, conveyed him **through His realms in their inner and outer aspects** as far as 'the distance of two bow-lengths.'"

He was certainly a **servant** and he journeyed on an ascension that was particular,

but he held a trust that was related to the whole universe, and a light which would change the universe's colour.

Since he had with him a key to open the doors of eternal happiness,

Almighty God described this Being with the attributes of hearing and seeing all things.

For in this way he could demonstrate the world-embracing purposes and instances of wisdom of the trust, the light, and the key.

And, for example: *Praise be to God, Creator of the heavens and the earth, Who made the angels messengers with wings, two, three, or four [pairs]: He adds to creation as He pleases, for God is Powerful over all things.* {Qur'an, 35:1.}

In this Sura, the Qur'an says: "**By adorning** the heavens and the earth in this way and displaying **the works of His perfection**, their **All-Glorious Creator** causes innumerable spectators to **extol and praise** Him.

He decks them out with uncountable bounties so that the heavens and the earth praise and extol unendingly **the Most Merciful Creator** through the tongues of all the bounties and **those who receive them.**"

After this it points out that since the Creator has given men and the animals and birds members and wings with which to travel through the towns and lands of the earth,

"Bu seyahat-ı cüz'îde, bir **seyr-i umumî**, bir **uruc-u küllî** var ki;

tâ *Sidret-ül Münte'ha*'ya, tâ *Kab-ı Kavseyn*'e kadar, *meratib-i külliye-i esmaiyyede gözüne, kulağına tezahür eden âyât-ı Rabbaniyeyi* ve acaib-i san'at-ı İlahiyeyi işitmiş, görmüştür" der.

O küçük, cüz'î seyahatı; küllî ve **mahşer-i acaib** bir seyahatın anahtarı hükmünde gösteriyor.

Eğer zamir, Cenab-ı Hakk'a **raci** olsa şöyle oluyor ki:

"Bir abdini bir seyahatta huzuruna davet edip **bir vazife ile tavzif etmek için Mescid-i Haram'dan mecma-i enbiya olan Mescid-i Aksa'ya** gönderip enbiyalarla görüştürüp **bütün enbiyaların usûl-ü dinlerine vâris-i mutlak olduğunu gösterdikten sonra**, tâ *Kab-ı Kavseyn*'e kadar **mülk ü melekûtunda** gezdirdi."

İşte çendan o zât bir **abddir**, bir mi'rac-ı cüz'îde seyahat eder.

Fakat bu abdde bütün kâinata taalluk eden bir emanet beraberdir. Hem şu kâinatın rengini değiştirecek bir nur beraberdir.

Hem saadet-i ebediyenin kapısını açacak bir anahtar beraber olduğu için,

Cenab-ı Hak kendi zâtını bütün eşyayı işitir ve görür sıfatıyla tavsif eder.

Tâ o emanet, o nur, o anahtarın cihanşümül hikmetlerini gösterebilir.

Hem meselâ:

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَكَةِ
رُسُلًا أُولَىٰ أَجْنَحَةٍ مَّتَنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ
مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

İşte şu surede, "Semavat ve arzın **Fâtır-ı Zülcelali**, semavat ve arzı öyle bir tarzda **tezyin edip âsâr-ı kemalini** göstermekle hadsiz seyircilerinden Fâtır'ına hadsiz **medh ü senalar** ettiriyor ve

öyle de hadsiz nimetlerle süslendirmiş ki, sema ve zemin bütün nimetlerin ve **nimetdâdelerin** lisanlarıyla o **Fâtır-ı Rahman**'ına nihayetsiz hamd ü sitayiş ederler."

dedikten sonra, yerin şehirleri ve memleketleri içinde Fâtır'ın verdiği cihazat ve kanatlarıyla seyr ü seyahat eden insanlarla hayvanat ve tuyur gibi;

and since that **All-Glorious One** has also given wings to the angels, *the inhabitants of the realm of the heavens*, in order to fly through *the celestial palaces* of the stars and *lofty lands* of the constellations, He is certainly powerful over all things.

The One Who gives wings to a fly, to fly from fruit to fruit, and wings to a sparrow to fly from tree to tree, is the One Who gives wings to the angels to fly from **Venus** to **Jupiter**.

Furthermore, the angels are not restricted to particularity like *the dwellers of the earth*; they are not confined by a *specific place*.

With the words: *two, three, or four [pairs]*, it suggests that at one time they may be present on four or more stars; *it gives details*.

#65

Thus, through describing "the arraying of the angels with wings," which is a particular event,

it points to a universal, general *workshop* of Divine power and its immensity,

and verifies and establishes it with the summary: *For God is Powerful over all things*.

Tenth Point of Eloquence

It sometimes happens that a verse mentions man's *rebellious* acts, then *restrains* him with severe threats.

Then, so that *the severity of the threats* should not cast him into *despair* and hopelessness, it concludes with some *Divine Names* which point to His mercy and console him.

For example:

*Say: if there had been [other] gods with Him -as they say- behold they would certainly have sought out a way to the Lord of the Throne! * Glory be to Him! He is high above all that they say! - Exalted and Great [beyond measure] * The sevens heavens and the earth, and all beings therein declare His glory; there is not a thing but celebrates His praise; and yet you understand not how they declare His glory! Indeed, He is Oft-Forbearing, Most Forgiving! {Qur'an, 17:42-44}*

This verse says: "Say: if, like you say, God had had partners in his sovereignty, there would surely have been some signs of disorder, caused by the hand that stretched up to *the throne of His dominicality* and interfered.

However, *through the tongues of the manifestations and inscriptions of the Divine Names which they manifest*, all creatures, *universal or particular*, great or small, from the seven levels of the heavens to *microscopic organisms*, glorify the All-Glorious One signified by those Names, declaring Him to be free of *partners* or like.

semavî saraylar olan yıldızlar ve *ulvî memleketleri* olan burclarda gezmek ve tayeran etmek için, *o memleketin sekeneleleri olan* meleklerine kanat veren **Zât-ı Zülcelal**, elbette her şeye kadir olmak lâzım gelir.

Bir sineğe, bir meyveden bir meyveye; bir serçeye, bir ağaçtan bir ağaca uçmak kanadını veren, **Zühre**'den **Müşteri**'ye, **Müşteri**'den **Zühal**'e uçacak kanatları o veriyor.

Hem melaikeler, *sekene-i zemin* gibi cüz'iyete münhasır değiller, *bir mekân-ı muayyen* onları kaydedemiyor.

Bir vakitte dört veya daha ziyade yıldızlarda bulunduğu işaret *مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ* kelimeleriyle *tafsil verir*.

İşte şu hâdise-i cüz'iyeye olan "Melaikeleri kanatlarla teçhiz etmek" tabiriyle,

gayet küllî ve umumî bir azamet-i kudretin *destgâhına* işaret ederek;

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ fezlekesiyle tahkik edip tesbit eder.

Onuncu Nükte-i Belâgat

Kâh oluyor âyet, insanın *isyankârane* amellerini zikreder, şedid bir tehdid ile *zecreder*.

Sonra *şiddet-i tehdid*, *ye'se* ve ümitsizliğe atmamak için, rahmetine işaret eden bir kısım *esma* ile hâtime verir, teselli eder.

Meselâ:

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا لَابْتَغَوْا إِلَى ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا تَسْبِيحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

İşte şu âyet der ki: De: Eğer dediğiniz gibi mülkünde şeriki olsaydı, elbette *arş-ı rububiyetine* el uzatıp müdahale eseri görünecek bir derecede bir intizamsızlık olacaktı.

Halbuki yedi tabaka semavattan, tâ *hurdebînî zihayatlarına* kadar, her bir mahluk *küllî olsun cüz'î olsun*, küçük olsun büyük olsun, *mazhar olduğu bütün isimlerin cilve ve nakışları dilleriyle*, o esma-i hüsnanın Müsemma-i Zülcelalini tesbih edip, *şerik* ve nazirden tenzih ediyorlar.

Yes, just as the heavens declare Him to be All-Holy through the light-scattering words of the suns and stars, and through the wisdom they display and their order, and testify to His unity,

so the atmosphere glorifies and sanctifies Him through the voice of the clouds and words of the thunder, lightning, and rain, and testifies to His unity.

The earth too glorifies and declares to be One the All-Glorious Creator through its living words known as animals, plants, and other beings;

and so does it glorify Him and testify to His unity through the words of its trees and their leaves, blossoms, and fruits.

Similarly, despite their tiny size and insignificance, the smallest creatures and most particular beings glorify the All-Glorious One signified by the numerous universal Names they display, and testify to His unity through the inscriptions they bear.

Thus, since man is the summary and result of the universe, and God's vicegerent on earth, and its delicate fruit, this verse points out how ugly and deserving of punishment is his unbelief and associating partners with God. For it is counter and contrary to the whole universe, which altogether glorifies unanimously, with one tongue, its All-Glorious Creator and testifies in its own way to His unity, and performs the duty of worship with which it is charged, carrying it out in perfect submission.

But in order not to cast man into despair, and to show the wisdom in the All-Glorious Subduer's permitting such an infinitely ugly rebellion and not destroying the universe around mankind, it says: *Indeed, He is Oft-Forbearing, Most Forgiving! {Qur'an, 17:44}*

It shows with this summary the wisdom in His postponing it, and leaves a door open for hope.

Thus, you may understand from these ten indications of miraculousness that in the summaries at the conclusions of verses are numerous sprinklings of guidance and flashes of miraculousness.

The greatest geniuses among the scholars of rhetoric have bitten their fingers in absolute wonder and admiration at these unique styles, and declared: "THIS IS NOT THE WORD OF MAN",

and have believed with absolute certainty that *It is no less than revelation inspired.* {[*]: Qur'an, 53:4.}

This means that together with the above-mentioned indications, numerous further facets not included in our discussion are contained in other verses in the arrangement of which such an impress of miraculousness is apparent that even the blind may see it...

Evet nasıl ki sema güneşler, yıldızlar denilen nur-efşan kelimatıyla, hikmet ve intizamıyla, O'nu takdis ediyor, vahdetine şehadet ediyor

ve cev-v-i hava dahi, bulutların ve berk ve ra'd ve katrelerin kelimatıyla onu tesbih ve takdis ve vahdaniyetine şehadet eder.

Öyle de zemin, hayvanat ve nebatat ve mevcudat denilen hayattar kelimatıyla Hâlık-ı Zülcelalini tesbih ve tevhid etmekle beraber,

her bir ağacı, yaprak ve çiçek ve meyvelerin kelimatıyla yine tesbih edip birliğine şehadet eder.

Öyle de en küçük mahluk, en cüz'î bir masnu', küçüklüğü ve cüz'iyetiyle beraber, taşıdığı nakışlar ve keyfiyetler işaretiyle pek çok esma-i külliye göstermek ile Müsemma-yı Zülcelali tesbih edip vahdaniyetine şehadet eder.

İşte bütün kâinat birden, bir lisan ile, müttefikân Hâlık-ı Zülcelalini tesbih edip vahdaniyetine şehadet ederek kendilerine göre muvazzaf oldukları vazife-i ubudiyeti, kemal-i itaatle yerine getirdikleri halde, şu kâinatın hülâsası ve neticesi ve nazdar bir halifesi ve nazenin bir meyvesi olan insan, bütün bunların aksine, zıddına olarak, ettikleri küfür ve şirkin ne kadar çirkin düşüp ne derece cezaya şayeste olduğunu ifade edip

bütün bütün ye'se düşürmemek için, hem şunun gibi nihaysiz bir cinayete, hadsiz çirkin bir isyana Kahhar-ı Zülcelal nasıl meydan verip kâinatı başlarına harab

etmediğinin hikmetini göstermek için إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا

der.

O hâtime ile hikmet-i imhali gösterip, bir rica kapısı açık bırakır.

İşte şu on işaret-i i'caziyeden anla ki, âyetlerin hâtimelerindeki fezlekelerde, çok reşehat-ı hidayetiyle beraber çok lemaat-ı i'caziye vardır ki;

bülegaların en büyük dâhîleri, şu bed'î üslûblara karşı kemal-i hayret ve istihsanlarından parmağını ısırarak,

dudağını dişlemiş, مَا هَذَا كَلَامُ الْبَشَرِ demiş.

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى ya, hakkalyakîn olarak iman etmişler.

Demek bazı âyette, bütün mezkûr işaretlerle beraber bahsimize girmeyen çok mezaya-yı âheri de tazammun eder ki; o mezayanın icmaında öyle bir nakş-ı i'caz görünür ki, kör dahi görebilir.

The Third Beam Of The Second Light

The Qur'an cannot be compared with other words and speech.

This is because speech is of different categories, and in regard to **superiority**, power, beauty and fineness, has four sources:

One is **the speaker**, another is **the person addressed**, another is **the purpose**, and another is **the form**.

Its source is not only the form as **literary people** have wrongly shown.

So in speech one should consider, "**Who said it? To whom did they say it? Why did they say it? In what form did they say it?**" One should not consider the words only and stop there.

Since speech draws its strength and **beauty** from these four sources,

if the Qur'an's sources are studied carefully, **the degree of its eloquence**, superiority, and beauty will be understood.

Indeed, since speech looks to the speaker,

if it is **command or prohibition**, it comprises also the speaker's will and power in accordance with his position.

Then it eliminates resistance; it has an effect like physical electricity and increases in proportion to the speech's superiority and power.

Take, for example, the verse: **O earth! swallow up your water. And O sky! withhold [your rain].** {Qur'an, 11:44}

That is, "O earth! Your duty is completed, swallow your water. O skies! No need now remains, cease giving rain."

And for example:

And He said to it and to the earth: Come together willingly or unwillingly. They said: We do come [together] in willing obedience. {Qur'an, 41:11}

That is, "O earth! O skies! Come whether you want to or not, you are anyway **submissive** to my wisdom and power.

Emerge from **non-being** and come to **the exhibition-place of my art in existence**."

And they replied: "We come **in perfect obedience**. Through Your power, we perform every duty that You have shown us."

#66

Consider the power and **elevatedness** of these true, **effective** commands, which comprise power and will,

İkinci Şu'lenin Üçüncü Nuru şudur ki

Kur'an, başka kelâmlarla kabil-i kıyas olamaz.

Çünkü kelâmın tabakaları, **ulviyet** ve kuvvet ve hüsn-ü cemel cihetinden dört menbai var:

Biri **mütekellim**, biri **muhatap**, biri **maksad**, biri **makam**dır.

Ediblerin, yanlış olarak yalnız makam gösterdikleri gibi değildir.

Öyle ise, sözde "**Kim söylemiş? Kime söylemiş? Ne için söylemiş? Ne makamda söylemiş?**" ise bak. Yalnız söze bakıp durma.

Madem kelâm kuvvetini, **hüsnünü** bu dört menbadan alır.

Kur'anın menbaina dikkat edilse, Kur'anın **derece-i belâgatı**, ulviyet ve hüsnü anlaşılır.

Evet madem kelâm, mütekellime bakıyor.

Eğer o kelâm **emr ve nehy** ise, mütekellimin derecesine göre irade ve kudreti de tazammun eder.

O vakit söz mukavemet-sûz olur; maddî elektrik gibi tesir eder, kelâmın ulviyet ve kuvveti o nisbette tezayüd eder.

Meselâ: **يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَ كِ وَيَا سَمَاءُ اقْلَعِي**

yani "Ya arz! Vazifen bitti, suyunu yut. Ya sema! Hacet kalmadı, yağmuru kes."

Meselâ: **فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ**

yani "Ya arz! Ya sema! İster istemez geliniz, hikmet ve kudretime **râm** olunuz.

Ademden çıkıp, **vücutta meşhergâh-ı san'**atıma geliniz." dedi.

Onlar da: "Biz **kemal-i itaatle** geliyoruz. Bize gösterdiğin her vazifeyi senin kuvvetinle göreceğiz."

İşte kuvvet ve iradeyi tazammun eden hakikî ve **nafiz** şu emirlerin kuvvet ve **ulviyetine** bak.

then look at human words like the following **nonsensical conversation** with **inanimate beings**: "Be stationary, O earth! Be cleft, O skies! O resurrection, break forth!" Can the two commands be compared?

Yes, is there any comparison between wishes arising from desires and **official commands** issuing from those wishes, and the command of a commander of **real authority**?

Can there be any comparison between such words and the effective command, "Forward march!" of a supreme commander of a vast army?

For if a command such as that is heard from a common soldier, *while the two commands are the same in form*, in meaning they differ as greatly as a common soldier and the commander of an army.

And for example the verses: *Indeed, His command when He wills a thing is "Be!", and it is, {Qur'an, 36:83}*

and, *And on Our saying to the angels: Prostrate before Adam. {Qur'an, 2:34}*

Look at the power and elevatedness of these two verses, then look at man's speech in the form of commands.

Is the latter not like a fire-fly in relation to the sun?

In order to describe his act to both eye and ear, **a true owner describes his act while performing it**, and **a true artist explains his art as he works it**, and **a true bestower explains his bounties as he bestows them**, that is, in order *to combine both word and act*, each says:

"Look! I have done this and I am doing this in this way. I did that for this reason, and this will be thus, and I am doing this so it will be like that."

And for example:

*Do they not look at the sky above them? How We have made it and adorned it, and there are no flaws in it? * And the earth, We have spread it out, and set thereon mountains standing firm, and produced therein every kind of beautiful growth [in pairs], * As an insight and reminder for all [God's] servants who turn unto Him. * And We send down from the sky rain charged with blessing, and We produce there with gardens and grain for harvests; * And tall [and stately] palm-trees, with shoots of fruit-stalks, piled one over another; * As sustenance for [God's] servants; And We give [new] life therewith to land that is dead: thus will the coming-forth [from the grave]. {Qur'an, 50:6-11}*

Sonra insanların **أُسْكُنِي يَا أَرْضُ وَأَنْشَقِّي يَا سَمَاءُ وَفُومِي**

أَيَّتْهَا الْقِيَامَةُ gibi suret-i emirde **cemadata hezeyanvari**

muhaveresi, hiç o iki emre kabil-i kıyas olabilir mi?

Evet temenniden neş'et eden arzular ve o arzulardan neş'et eden **fuzuliyane emirler** nerede? **Hakikat-ı âmiriyetle** muttasıf bir âminin iş başında hakikat-ı emri nerede?

Evet emri nafiz büyük bir âminin muti' ve büyük bir ordusuna "Arş" emri nerede?

Ve şöyle bir emir, âdi bir neferden işitilse; *iki emir sureten bir iken*, manen bir neferle bir ordu kumandanı kadar farkı var.

Meselâ: **إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ**

فَيَكُونُ

Hem meselâ: **وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ**

Şu iki âyette iki emrin kuvvet ve ulviyetine bak, sonra beşerin emirler nev'indeki kelâmına bak.

Acaba yıldız böceğinin Güneş'e nisbeti gibi kalmıyorlar mı?

Evet **hakikî bir mâlikin iş başındaki bir tasviri** ve **hakikî bir san'atkarın işlediği vakit san'atına dair verdiği beyanatı** ve **hakikî bir mün'im'in ihsan başında iken beyan ettiği ihsanatı**, yani *kavl ile fiili birleştirmek*, kendi fiilini hem göze, hem kulağa tasvir etmek için şöyle dese:

"Bakınız! İşte bunu yaptım, böyle yapıyorum. İşte bunu bunun için yaptım. Bu böyle olacak, bunun için işte bunu böyle yapıyorum."

Meselâ:

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ وَالْأَرْضِ مَدَدْنَاهَا وَالْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَابْتَنَيْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ تَبْصِرَةً وَذِكْرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ

Can there be any comparison between *these descriptions, these acts, which shine like the starry fruits of Paradise in the constellation of this Sura in the skies of the Qur'an,* and this mentioning many levels of proofs within them *by means of the order of rhetoric,* and this proving the resurrection of the dead, its conclusion, with the phrase *thus will be the coming-forth,* thus *silencing* those at the start of the Sura who deny resurrection -

can there be any comparison between this and the discussions of men about *meddlesome acts which have little connection with them?*

#67

It is not even the comparison of pictures of flowers by way of copying, and real living flowers.

To fully explain the meaning from *Do they not look to Thus will be the coming-forth* would be very lengthy, so we shall just pass over it with a brief indication, like this:

Since, at the start of the Sura, the unbelievers deny resurrection, the Qur'an gives *a long introductory passage* in order to compel them to accept it.

It says: "Do you not look at the skies above you, which we have constructed in such magnificent, orderly fashion?

Do you not see how We have adorned it with stars and the sun and the moon, and how We have allowed no fault or defect?

Do you not see how We have spread out the earth for you and with what wisdom We have *furnished* it?

We have fixed mountains on it and protected it from the encroachment of the sea.

Do you not see how We have created every variety of plant and growing thing on the earth, beautiful and of every colour, and how We have made beautiful every part of it with them.

And do you not see how we send down bounteous rain from the skies,

and with it create gardens and orchards, and *grains*, and tall, fruit-bearing trees like the delicious date, and how I cause them to grow and send My *servants* sustenance with them?

And do you not see that I raise to life the dead country with the rain? I create thousands of worldly resurrections.

Just as I raise up with My power these plants out of this dead country, that is how your coming-forth will be at the resurrection.

At the resurrection, the earth will die and you will come forth alive."

Kur'anın semasında şu surenin burcunda parlayan yıldız-misal Cennet meyveleri gibi *şu tasviratı, şu ef'alleri* içindeki *intizam-ı belâgatla* çok tabaka haşrin delailini zikredip neticesi olan haşri *كَذَلِكَ الْخُرُوجُ* tabiri ile isbat edip surenin başında haşri inkâr edenleri *ilzam etmek* nerede?

İnsanların *fuzuliyane onlarla teması az olan ef'alden* bahisleri nerede?

Taklid suretinde çiçek resimleri; hakikî, hayatdar çiçeklere nisbeti derecesinde olamaz.

Şu *كَذَلِكَ الْخُرُوجُ* dan tâ *أَقْلَمَ يَنْظُرُوا* a kadar güzelce meali söylemek çok uzun gider. Yalnız bir işaret edip geçeceğiz. Şöyle ki:

Surenin başında, küffar haşri inkâr ettiklerinden Kur'an onları haşrin kabulüne mecbur etmek için şöylece *bast-ı mukaddemat* eder.

Der: "Âyâ, üstünüzdeki semaya bakmıyor musunuz ki, biz ne keyfiyette, ne kadar muntazam, muhteşem bir surette bina etmişiz.

Hem görmüyor musunuz ki; nasıl yıldızlarla, Ay ve Güneş ile tezyin etmişiz, hiçbir kusur ve noksanıyet bırakmamışız.

Hem görmüyor musunuz ki, zemini size ne keyfiyette sermişiz, ne kadar hikmetle *tefriş* etmişiz.

O yerde dağları tesbit etmişiz, denizin istilâsından muhafaza etmişiz.

Hem görmüyor musunuz, o yerde ne kadar güzel, rengârenk her bir cinsten çift hadrevatı, nebatatı halkettik; yerin her tarafını o güzellerle güzelleştirdik.

Hem görmüyor musunuz, ne keyfiyette sema canibinden bereketli bir suyu gönderiyoruz.

O su ile bağ ve bostanları, *hububatı*, yüksek leziz meyveli hurma gibi ağaçları halkedip *ibad*ıma rızkı onunla gönderiyorum, yetiştiriyorum.

Hem görmüyor musunuz; o su ile ölmüş memleketi ihya ediyorum. Binler dünyevî haşirleri icad ediyorum.

Nasıl bu nebatatı, kudretimle bu ölmüş memleketten çıkarıyorum; sizin haşirdeki hurucunuz da böyledir.

Kıyamette arz ölüp, siz sağ olarak çıkacaksınız."

Can there be any comparison between **the eloquent explanations** these verses set forth in proving resurrection, *only one thousandth of which we have been able to allude to*, and the words man puts forward to support a claim?

From the beginning of this treatise up to here, in endeavouring to make an **obstinate enemy** accept the Qur'an's miraculousness **by way of impartial reasoning**, known as ascertaining the truth, we have left secret many of the Qur'an's rights.

We have brought that Sun in among candles and drawn comparisons.

We have carried out **the duty of ascertaining the truth**, and have proved its miraculousness in brilliant fashion.

Now, in one or two words, not in the name of 'ascertaining the truth,' but in that of 'reality,' we shall point to **the Qur'an's true station, which is beyond comparison**.

Indeed, the comparison of other speech to the Qur'an is that of **minuscule reflections** of stars in pieces of glass.

How can the Qur'an's words, each of which **depict** and show a **constant truth**, be compared with the meanings man **depicts** through his words in the minute mirrors of his thoughts and feelings?

#68

How can the angelic, **living words** of the Qur'an, which inspire **the lights of guidance** and are the speech of the All-Glorious Creator of the sun and the moon, be compared with man's biting words with their **bewitching** substance and **sham** subtleties for arousing base desires?

Yes, the comparison of poisonous **vermin** and insects, and blessed angels and luminous spirit beings, is that of man's words and those of the Qur'an.

The Twenty-Fifth Word together with the previous twenty-four Words have proved these truths.

This claim of ours is not **unsubstantiated**; its proof is the above-mentioned conclusion.

Indeed, how can **the words of the Qur'an, which are all the shells of jewels of guidance**, and **sources of the truths of belief** and **springs of the fundamentals of Islam**,

and **have come directly from the Throne of All-Merciful One**, and **above and beyond the universe look to man and descend to him**, and **comprise Divine knowledge, power, and will**, and **are the pre-eternal address** - how can its words be compared with **man's vain, fanciful, futile, desire-nurturing words**?

İşte şu âyetin isbat-ı haşirde gösterdiği **cezalet-i beyaniye - ki, binden birisine ancak işaret edebildik**- nerede; insanların bir dava için serdettikleri kelimat nerede?

Şu risalenin başından şimdiye kadar tahkik namına **bîtarafane muhakeme suretinde**, Kur'anın i'cazını **muannid** bir **hasma** kabul ettirmek için Kur'anın çok hukukunu gizli bıraktık.

O güneşi, mumlar sırasına getirip müvazene ediyorduk.

Şimdi **tahkik vazifesini** îfa edip, parlak bir surette i'cazını isbat etti.

Şimdi ise tahkik namına değil, hakikat namına bir-iki söz ile Kur'anın **müvazeneye gelmez hakikî makamına** işaret edeceğiz:

Evet sair kelâmıların Kur'anın âyâtına nisbeti, şîşelerdeki görünen yıldızların **küçücük akisleri**yle yıldızların aynına nisbeti gibidir.

Evet her biri birer **hakikat-ı sabiteyi tasvir** eden, gösteren Kur'anın kelimatı nerede? Beşerin fikri ve duygularının âyineciklerinde kelimatıyla **tersim** ettikleri manalar nerede?

Evet **envâr-ı hidayeti** ilham eden ve Şems ve Kamer'in Hâlık-ı Zülcelalinin kelâmı olan Kur'anın melaîke-misal **zîhayat kelimatı** nerede? Beşerin hevesatını uyandırmak için **sehhar** nefisleriyle, **müzevver** incelikleriyle ısıracı kelimatı nerede?

Evet ısıracı **haşerat** ve böceklerin, mübarek melaîke ve nuranî ruhanîlere nisbeti ne ise; beşerin kelimatı, Kur'anın kelimatına nisbeti odur.

Şu hakikatları Yirmibeşinci Söz ile beraber geçen Yirmidört aded Sözler isbat etmiştir.

Şu davamız **mücerred** değil; bürhanı, geçmiş neticedir.

Evet her biri **cevahir-i hidayetin birer sade fi** ve **hakaik-i imaniyenin birer menbai** ve **esasat-ı İslâmiyenin birer madeni**

ve **doğrudan doğruya Arş-ür Rahman'dan gelen** ve **kâinatın fevkinde ve haricinde insana bakıp inen** ve **ilim ve kudret ve iradeyi tazammun eden** ve **hitab-ı ezeli olan elfaz-ı Kur'aniye** nerede? **İnsanın hevaî, hevaperestane, vâhî, hevesperverane elfazı** nerede?

Yes, how can the Qur'an, which is like a tree of Tuba, and spreads in the form of leaves the world of Islam with all its qualities, marks, and perfections, all its ordinances and principles, and displays as fresh and beautiful through its water of life its purified scholars and saints, each like a flower, and produces all perfections and cosmic and Divine truths as fruits, and again like a fruit-bearing tree produces numerous seeds within its fruits each like a principle and programme for actions and displays truths in continuous succession - how can this be compared with man's speech, which we know about?

Where is the ground and where are the Pleiades?

Although for one thousand three hundred and fifty years, the All-Wise Qur'an has set forth and displayed all its truths in the market of the universe, and everyone, all nations, all countries have taken some of its jewels and its truths, and they do take them,

neither the familiarity, nor the abundance, nor the passage of time, nor the great changes have damaged its valuable truths and fine styles, or caused it to age, or desiccated it, or made it lose its value, or extinguished its beauty.

This on its own is an aspect of miraculousness.

If someone was to come forward now and put some of the truths the Qur'an brought into a childish order according to his own fancies,

and if he was to compare these with some of the Qur'an's verses in order to contest them,

and say "I have uttered words close to the Qur'an's," it would be utterly foolish, like in the following example:

there is a common man, a builder of ordinary houses, incapable of understanding the elevated inscriptions of a master who has built a splendid palace the stones of which are various jewels, and has decorated it with harmonious adornments which look to the elevated inscriptions of all the palace and their relation to the stones. If the common man, who had no share in any of the jewels and adornment of the palace, was to enter the palace,

destroy the elevated inscriptions in the valuable stones and give it a form, an order, similar to that of an ordinary house in accordance with his childish desires and tack on a few beads pleasing to his juvenile view, and then say, "Look! I have greater skill and wealth and more precious adornments than the builder of the palace," in comparison, it would be the art of a crazy, raving forger.

#69

THIRD LIGHT

The Third Light consists of three Gleams.

First Gleam

Evet Kur'an bir şecere-i tûbâ hükmüne geçip şu âlem-i İslâmiyeyi bütün maneviyatıyla, şair ve kemalâtıyla, desatir ve ahkâmıyla yapraklar suretinde neşredip asfiya ve evliyasını birer çiçek hükmünde o ağacın âb-ı hayatıyla taze, güzel gösterip bütün kemalât ve hakaik-i kevnîye ve İlahiyeyi semere verip meyvelerindeki çok çekirdekleri amelî birer düstur, birer program hükmüne geçip yine meyvedar ağaç hükmünde müteselsil hakaikî gösteren Kur'an nerede? Beşerin malûmumuz olan kelâmı nerede?

أَيْنَ الثَّرَا مِنَ الثُّرَيَّا

Bin üçyüzelli senedir Kur'an-ı Hakîm, bütün hakaikını kâinat çarşısında açıp teşhir ettiği halde; herkes, her millet, her memleket onun cevahirinden, hakaikından almıştır ve alıyorklar.

Halbuki ne o ülfet, ne o mebzuliyet, ne o mürur-u zaman, ne o büyük tahavvülâtlar; onun kıymetdar hakaikına, onun güzel üslûblarına hâlel verememiş, ihtiyarlatmamış, kurutmamış, kıymetten düşürmemiş, hüsnünü söndürmemiştir.

Şu halet tek başıyla bir i'cazdır.

Şimdi biri çıkırsa, Kur'anın getirdiği hakaikten bir kısmına kendi hevesince çocukça bir intizam verse,

Kur'anın bazı âyâtına muaraza için nisbet etse,

"Kur'ana yakın bir kelâm söyledim" dese, öyle ahmakane bir sözdür ki; meselâ

taşları muhtelif cevahirden bir saray-ı muhteşemi yapan ve o taşların vaziyetinde umum sarayın nukuş-u âliyesine bakan mizanlı nakışlar ile tezyin eden bir ustanın san'atıyla; o nukuş-u âliyeden fehmi kasır, o sarayın bütün cevahir ve zînetlerinden bîbehre bir âdi adam, âdi hanelerin bir ustası, o saraya girip

o kıymetdar taşlardaki ulvî nakışları bozup çocukça hevesine göre âdi bir hanenin vaziyetine göre bir intizam, bir suret verse ve çocukların nazarına hoş görünecek bazı boncukları taksa, sonra

"Bakınız! O sarayın ustasından daha ziyade meharet ve servetim var ve kıymetdar zînetlerim var" dese; divanece bir hezeyan eden bir sahtekârın nisbet-i san'atı gibidir.

ÜÇÜNCÜ ŞU'LE

Üç ziyası var.

Birinci Ziya

An important aspect of the Qur'an of Miraculous Expositions's miraculousness was explained in the Thirteenth Word.

It has been included here so that it might take its place among the other aspects of miraculousness, its brothers.

It is as follows: if you want to see and appreciate how, like shining stars, all the Qur'an's verses scatter the darkness of unbelief by spreading the light of miraculousness and guidance,

imagine yourself in the age of ignorance and desert of savagery where everything was enveloped in lifeless veils of nature, under the darkness of ignorance and heedlessness. Then suddenly from the elevated tongue of the Qur'an, you hear verses like:

*Whatever is in the heavens extols and glorifies God, for He is the Mighty, the Wise. {Qur'an, 57:1} *Whatever is in the heavens and earth extols and glorifies God, the Sovereign, the Most Holy One, the Mighty, the Wise. {Qur'an, 62:1}*

See how those dead or sleeping creatures of the world spring to life at the sound of extols and glorifies in the minds of those listening, how they awake, spring up, and mention God's Names!

And at the sound of, *The seven heavens and the earth and all within them extol and glorify Him, {Qur'an, 17:44}* the stars in those black skies, each a lifeless piece of fire, and the wretched creatures on the face of the earth present the following view to those listening: the sky appears as a mouth

and the stars as wisdom-displaying words and truth-uttering lights.

The earth appears as a head, the land and sea as tongues, and all animals and plants as words of glorification.

Otherwise you will not appreciate the subtleties of the pleasure at looking from this time to that.

For if you look at each verse as having scattered its light since that time, and having become like universally accepted knowledge with the passage of time, and as shining with the other lights of Islam, and taking its colour from the sun of the Qur'an, or if you look at it through a superficial and simple veil of familiarity,

you will not truly see what sort of darkness each verse scatters or how sweet is the recital of its miraculousness,

and you will not appreciate this sort of its miraculousness among its many sorts.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın büyük bir veh-i i'cazı Onüçüncü Söz'de beyan edilmiştir.

Kardeşleri olan sair vücut-u i'caz sırasına girmek için bu makama alınmıştır.

İşte Kur'anın her bir âyeti, birer necm-i sâkib gibi i'caz ve hidayet nurunu neşr ile küfür ve gaflet zulûmatını dağıttığını görmek ve zevketmek istersen;

kendini Kur'anın nüzulünden evvel olan o asr-ı cahiliyette ve o sahra-yı bedeviyette farzet ki, her şey zulmet-i cehil ve gaflet altında perde-i cümud-u tabiata sarılmış olduğu bir anda birden Kur'anın lisan-ı ulvîsinden

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكُ
الْقُدُّوسُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

gibi âyetleri işit bak: O ölmüş veya yatmış mevcudat-ı âlem sadâsıyla işitenlerin zihninde nasıl diriliyorlar, hüşyar oluyorlar, kıyam edip zikrediyorlar.

Hem o karanlık gökyüzünde birer camid ateşpare olan yıldızlar ve yerdeki perişan mahlukat, تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ sayhasıyla işitenin nazarında nasıl gökyüzü bir ağız;

bütün yıldızlar birer kelime-i hikmet-nüma, birer nur-u hakikat-eda

ve arz bir kafa ve berr ve bahr birer lisan ve bütün hayvanat ve nebatat birer kelime-i tesbih-feşan suretinde arz-ı dîdar eder.

Yoksa bu zamandan tâ o zamana bakmakla, mezkûr zevkin dekaikini göremezsin.

Evet o zamandan beri nurunu neşreden ve mürur-u zamanla ulûm-u mütearife hükmüne geçen ve sair neyyirat-ı İslâmiye ile parlayan ve Kur'anın güneşiyle gündüz rengini alan bir vaziyet ile veyahut sathî ve basit bir perde-i ülfet ile baksan;

elbette her bir âyetin ne kadar tatlı bir zembere-i i'caz içinde ne çeşit zulûmatı dağıttığını hakkıyla göremezsin

ve birçok enva'-ı i'cazı içinde bu nevi i'cazını zevkedemezsin.

If you want to see one of the highest degrees of the Qur'an of Miraculous Exposition's miraculousness, listen to the following comparison:

Let us imagine an extremely strange and vast and spreading tree which is concealed beneath a **veil of the unseen** and hidden in a **level of concealment**.

It is clear that there has to be a **relationship**, **harmony**, and **balance** between a tree and all its members like its branches, fruits, leaves, and blossom, the same as between man's members.

Each of its parts takes on a form and is given a shape in accordance with the nature of the tree.

So if someone appears and traces a picture on top of the veil corresponding to the members of the tree, which has never been seen, then delimits each member,

and from the branches to the fruit, and the fruit to the leaves draws a form **proportionately**,

and fills the space between its source and extremities, **which are an infinite distance from one another**, with drawings showing exactly the shape and form of its **members**,

certainly no doubt will remain that the artist sees the concealed tree with an **eye that penetrates and encompasses the unseen**, then he depicts it.

In just the same way, the discriminating statements of the Qur'an of Miraculous Exposition concerning the reality of contingent beings (*that is, concerning the reality of the tree of creation which stretches from the beginning of the world to the farthest limits of the hereafter, and spreads from the earth to the Divine Throne and from minute particles to the sun*) have preserved the proportion between the members to such a degree and have given each member and fruit a form so suitable that

at the depictions of the Qur'an, all exacting scholars have declared *at the conclusion of their investigations*: "What wonders God has willed! How great are God's blessings!" They have said: "It is only you who solves and unravels the talisman of the universe and riddle of creation, Oh All-Wise Qur'an!"

And God's is the highest similitude {Qur'an, 16:60} -and there is no error in the comparison-

let us represent the **Divine Names and attributes**, and **dominical acts and deeds** as a **Tuba-tree of light**, the sphere of whose grandeur stretches **from pre-eternity to post-eternity**,

and the **limits of whose vastness** spread through **infinite, endless space** and encompass it,

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın en yüksek derece-i i'cazına bakmak istersen, şu temsil dûrbîniyle bak. Şöyle ki:

Gayet büyük ve garib ve gayetle yayılmış acib bir ağaç farzedelim ki, o ağaç geniş bir **perde-i gayb** altında bir **tabaka-i mesturiyet** içinde saklanmıştır.

Malûmdur ki, bir ağacın insanın âzaları gibi onun dalları, meyveleri, yaprakları, çiçekleri gibi bütün uzuvları arasında bir **münasebet**, bir **tenasüb**, bir **müvazenet** lâzımdır.

Her bir cüz'ü, o ağacın mahiyetine göre bir şekil alır, bir suret verilir.

İşte hiç görülmeyen -ve hâlâ görünmüyor- o ağaca dair biri çıksa, perde üstünde onun her bir âzasına mukabil bir resim çekse, bir hudud çizse;

daldan meyveye, meyveden yaprağa bir **tenasüble** bir suret tersim etse

ve **birbirinden nihayet uzak** mebdde ve müntehasının ortasında **uzuv**larının aynı şekil ve suretini gösterecek muvafık tersimat ile doldursa;

elbette şübhe kalmaz ki, o ressam bütün o gaybî ağacı **gayb-aşına nazarıyla** görür, ihata eder, sonra tasvir eder.

Aynen onun gibi, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan dahi hakikat-ı mümkünata dair **-ki o hakikat, dünyanın ibtidasından tut, tâ âhiretin en nihayetine kadar uzanmış ve arştan ferşe, zerreden şemse kadar yayılmış olan şecere-i hilkatın hakikatına dair-** beyanat-ı Kur'aniye o kadar tenasübü muhafaza etmiş ve her bir uzva ve meyveye lâıyk bir suret vermiştir ki;

bütün muhakkikler **nihayet-i tahkikinde** Kur'anın tasvirine "Mâşâallah, Bârekâllah" deyip, "Tılsım-ı kâinatı ve muamma-yı hilkatı keşf ve fetheden yalnız sensin ey Kur'an-ı Kerim!" demişler.

وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى temsilde kusur yok.

Esmâ ve sıfât-ı İlahiye ve **şuun ve ef'al-i Rabbaniye**, bir **şecere-i tûbâ-i nur** hükmünde temsil edilmekle; o şecere-i nuraniyenin daire-i azameti **ezelden ebede** uzanıp gidiyor.

Hudud-u kibriyası, **gayr-ı mütenahî feza-yı itlakta** yayılıp ihata ediyor.

and the limits of whose deeds stretch from, *It is God Who splits the seed-grain and date-stone, {Qur'an,6:95}* and, *Comes between man and his heart, {Qur'an, 8:24}* to, *Who created the heavens and the earth in six days, {Qur'an, 57:4}* and, *And the heavens rolled up in His right hand. {Qur'an, 39:67}*

The All-Wise Qur'an has described that luminous reality, the truths of those Names and attributes, and acts and deeds, *together with all their branches and twigs and aims and fruits, in a way so harmonious, so fitting for one another, so appropriate for one another, without marring one another or spoiling the decree of one another, or their being remote from one another,*

that all the people of illumination and those who have penetrated to the realities, and all the wise and the sage who have journeyed in the realm of the inner dimension of things, have declared: "Glory be to God!" in the face of that Discriminating Exposition, and have affirmed it, saying: "How right, how conformable with reality, how fine, how worthy!"

Hudud-u icraatِ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ فَالِقُ الْحَبِّ

وَالسَّمَوَاتِ مَطْوِيَّاتٍ بِيَمِينِهِ hududundan tut, tâ

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ

hududuna kadar intişar etmiş

o hakikat-ı nuraniyeyi *bütün dal ve budaklarıyla, gayat ve meyveleriyle o kadar tenasüble birbirine uygun, birbirine lââyık, birbirini kırmayacak, birbirinin hükmünü bozmayacak, birbirinden tevahhuş etmeyecek bir surette* o hakaik-i esma ve sıfâtı ve şüun ve ef'ali beyan eder ki;

bütün ehl-i keşf ve hakikat ve *daire-i melekûtta cevelan eden* bütün ashab-ı irfan ve hikmet, o beyanat-ı Kur'aniyeye karşı "Sübhanallah" deyip, "Ne kadar doğru, ne kadar mutabık, ne kadar güzel, ne kadar lââyık" diyerek tasdik ediyorlar.

www.risaleglobal.com

Take, for example, **the six pillars of belief**, *which are like a single branch of those two mighty trees which look to the entire sphere of contingency and sphere of necessity*: it depicts *all the branches and boughs of those pillars -as far as the furthest fruits and flowers-* observing such a harmony and proportion between them,

and describes them in a manner so balanced,

and illustrates them a way so symmetrical that

the human mind is powerless to perceive it and stands astonished at its beauty.

And *the proof that a beauty of proportion and perfect relation and complete balance have been preserved between the five pillars of Islam, which are like one twig of the branch of belief*, down to the finest details, smallest point of conduct, furthest aims, most profound wisdom, and most insignificant fruits,

is the perfect order and balance and beauty of proportion and *soundness* of **the Greater Shari'a of Islam**, *which has emerged from the decisive statements, senses, indications, and allusions of the comprehensive Qur'an*;

they form an irrefutable and decisive proof and just witness that cannot be doubted.

This means that the expositions of the Qur'an cannot be attributed to man's partial knowledge, and particularly to the knowledge of someone unlettered.

They rest rather on a comprehensive knowledge and are the word of One Who is able to see all things together and observe in one moment all truths between pre-eternity

and post-eternity. *In this we believe. ..*

Second Gleam

Since just how far the human philosophy which challenges Qur'anic wisdom has fallen in the face of that wisdom has been explained and illustrated with comparisons in the Twelfth Word and proved in the other Words,

we refer readers to those treatises and for now offer a further comparison from another point of view. It is as follows:

Human science and philosophy look at the world as fixed and constant.

And they discuss the *nature* of beings and their *characteristics in detail*;

if they do speak of their duties before their Maker, they speak of them *briefly*.

Quite simply, they speak only of the *decoration* and *letters* of the book of the universe,

and attach no importance to its meaning.

Meselâ: *Bütün daire-i imkân ve daire-i vücûba bakan, hem o iki şecere-i azîmenin bir tek dalı hükmünde olan imanın erkân-ı sittesi ve o erkânın dal ve budaklarının en ince meyve ve çiçekleri aralarında o kadar bir tenasüb gözetilerek tasvir eder*

ve o derece bir müvazenet suretinde tarif eder ve

o mertebe bir münasebet tarzında izhar eder ki,

akl-ı beşer idrakinden âciz ve hüsnüne karşı hayran kalır.

Ve o *iman dalının budağı hükmünde olan İslâmiyetin erkân-ı hamsesi aralarında* ve o erkânın tâ en ince teferruatı, en küçük âdâbı ve en uzak gayatı ve en derin hikemiyatı ve en cüz'î semeratına varıncaya kadar aralarında *hüsn-ü tenasüb ve kemal-i münasebet ve tam bir müvazenet muhafaza ettiğine delil* ise,

o Kur'an-ı câmiin nusus ve vücuhundan ve işaret ve rumuzundan çıkan şariat-ı kübra-yı İslâmiyenin kemal-i intizamı ve müvazeneti ve hüsn-ü tenasübü ve rasaneti;

cerhedilmez bir şahid-i âdil, şübhe getirmez bir bürhan-ı katı'dır.

Demek oluyor ki, beyanat-ı Kur'aniye, beşerin ilm-i cüz'îsine, bhusus bir ümmün ilmine müstenid olamaz.

Belki bir ilm-i muhite istinad ediyor ve cemi' eşyayı birden görebilir, ezel ve ebed ortasında bütün hakaikı bir anda müşahade eder bir zâtın kelâmıdır. *Âmennâ...*

İkinci Ziya

Hikmet-i Kur'aniyenin karşısında meydan-ı muarazaya çıkan felsefe-i beşeriyenin, hikmet-i Kur'ana karşı ne derece sukut ettiğini Onikinci Söz'de izah ve temsil ile tasvir ve sair Sözlerde isbat ettiğimizden

onlara havale edip şimdilik başka bir cihette küçük bir müvazene ederiz. Şöyle ki:

Felsefe ve hikmet-i insaniye, dünyaya sabit bakar;

mevcudatın *mahiyet*lerinden, *hasiyet*lerinden *tafsilen* bahseder.

Sânî'ine karşı vazifelerinden bahsetse de, *icmalen* bahseder.

Âdeta kâinat kitabının yalnız *nakış* ve *huruf*larından bahseder,

manasına ehemmiyet vermez.

Whereas the Qur'an looks at the world as transient, **passing**, **deceptive**, **travelling**, unstable, and **undergoing revolution**.

It speaks briefly of the nature of beings and their **superficial** and material characteristics,

but mentions in detail **the worshipful duties with which they are charged by the Maker**, and how and in what respects they point to His Names, and their **obedience** before **the Divine creational commands**.

We shall therefore look at the differences between human philosophy and Qur'anic wisdom **in regard to this matter of looking at things either briefly or in detail**, and shall see which is **pure truth and reality**.

A watch in our hand appears to be constant,

but its inside is in perpetual upheaval through the motion of the workings and the constant **anguish** of the cogwheels and parts.

In just the same way, together with its apparent stability, this world, **which is a huge clock of Divine power**, is perpetually revolving within upheaval and change, **transience** and **evanescence**.

#72

Indeed, since time has entered the world, **night and day** are like a two-headed hand counting **the seconds** of that huge clock.

The **years** are like a hand counting its **minutes**,

while the **centuries** count its **hours**.

Thus, time casts the world onto **the waves of death and decline**.

It assigns all the past and the future to non-existence, leaving in existence only **the present**.

Together with this form which time gives the world, **with regard to space** also it is like an **unstable** clock undergoing revolution.

For since **the space of the atmosphere** changes swiftly and quickly passes from one state to another through being filled and emptied with clouds sometimes several times a day, it causes change like a **hand counting the seconds**.

And **the space of the earth**, which is like the floor of the house of the world, since with life and death and the animals and plants its face **changes** very rapidly, like a **minute-hand** it shows that this aspect of the world also is transient.

And just as the earth is like this in regard to its face, so through **the revolutions and upheavals within it**, and the **mountains** emerging as a result and disappearing, this aspect of the world is slowly **passing** also, like an **hour-hand**.

Kur'an ise, dünyaya geçici, **seyyal**, **aldatıcı**, **seyyar**, kararsız, **inkılabcı** olarak bakar.

Mevcudatın mahiyetlerinden, **surî** ve maddî hâsiyetlerinden icmalen bahseder.

Fakat *Sânî' tarafından tavzif edilen* **vezaif-i ubudiyetkâranelerinden** ve Sâni'in isimlerine ne vechile ve nasıl delalet ettikleri ve **evamir-i tekviniye-i İlahiyeye** karşı **inkıyadlarını** tafsilen zikreder.

İşte felsefe-i beşeriye ile hikmet-i Kur'anîyenin **şu tafsil ve icmal hususundaki** farklarına bakacağız ki, **mahz-ı hak ve ayn-ı hakikat** hangisidir göreceğiz.

İşte nasıl elimizdeki saat, sureten sabit görünüyor.

Fakat içindeki çarkların harekâtıyla, daimî içinde bir zelzele ve âlet ve çarklarının **ızdırabları** vardır.

Aynen onun gibi; **kudret-i İlahîyenin bir saat-ı kübrası olan** şu dünya, zahirî sabitliğiyle beraber daimî zelzele ve tegayyürde, **fena** ve **zevalde** yuvarlanıyor.

Evet dünyaya zaman girdiği için, **gece ve gündüz**, o saat-ı kübranın **sâniyelerini** sayan iki başlı bir mil hükmündedir.

Sene, o saatin **dakikalarını** sayan bir ibre vaziyetindedir.

Asır ise, o saatin **saatlerini** ta'dad eden bir iğnedir.

İşte zaman, dünyayı **emvac-ı zeval** üstüne atar.

Bütün mazi ve istikbali ademe verip, yalnız **zaman-ı hazır** vücuda bırakır.

Şimdi zamanın dünyaya verdiği şu şekil ile beraber, **mekân itibariyle** dahi yine dünya zelzeleli, **gayr-ı sabit** bir saat hükmündedir.

Çünkü **cevv-i hava** mekânı çabuk tegayyür ettiğinden, bir halden bir hale sür'aten geçtiğinden bazı günde birkaç defa bulutlar ile dolup boşalmakla, **sâniye sayan milin** suret-i tegayyürü hükmünde bir tegayyür veriyor.

Şimdi, dünya hanesinin tabanı olan **mekân-ı arz** ise, yüzü mevt ve hayatça, nebat ve hayvanca pek çabuk **tebeddül** ettiğinden **dakikaları sayan bir mil** hükmünde, dünyanın şu ciheti geçici olduğunu gösterir.

Zemin yüzü itibariyle böyle olduğu gibi, **batındaki inkılabat ve zelzelelerle** ve onların neticesinde **cibalin** çıkmaları ve hasflar vuku bulması, **saatleri sayan bir mil** gibi dünyanın şu ciheti ağırca **mürur edicidir**, gösterir.

And through change like the movements of the celestial bodies, the appearance of comets, the occurrence of solar and lunar eclipses, and falling stars, the space of the heavens too, which is like the ceiling of the house of the world, shows that the heavens also are not stable and constant, but are progressing towards old age and destruction.

Their change is slow and tardy like the hand counting the days in a weekly clock, but in every respect it demonstrates that it is transient and passing and heading for destruction.

Thus, the world, in regard to the world, has been constructed on these seven pillars. These pillars perpetually shake it.

But when the world which is thus in motion and being shaken looks to its Maker, the motion and change is the working of the pen of power writing the missives of the Eternally Besought One.

And those changing states are the mirrors of the Divine Names, which, being constantly renewed, display with ever-differing depictions the manifestation of the Names' qualities.

And so, in respect of the world, the world is both transient and hastens towards death, and is undergoing revolution.

Although in reality it is departing like flowing water, to the heedless eye it appears to be frozen; due to the idea of nature, it has become dense and turbid, and become a veil concealing the hereafter.

Thus, through philosophical investigation and natural science, and the seductive amusements of dissolute civilization and its intoxicated passions, sick philosophy

has both increased the world's frozen state and inaction, and made denser heedlessness,

and increased its opaqueness and turbidity, and caused the Maker and the hereafter to be forgotten.

Whereas, with its verses, *By the Mount [of Revelation]. * By a Book inscribed. {Qur'an, 52:1-2} * When the Event Inevitable comes to pass. {Qur'an, 56:1} * The [Day of] Noise and Clamour, * What is [the Day of] Noise and Clamour?, {Qur'an, 101:1} the Qur'an cards the world in regard to the world like cotton, and casts it away.*

#73

Through its expositions like, *Do they see nothing in the government of the heavens and the earth? {Qur'an, 7:185} * Do they not look at the sky above them? - How We have made it. {Qur'an, 50:6} Do the unbelievers not see that the heavens and the earth were joined together, before We clove them asunder?, {Qur'an, 21:30} it gives the world a transparency and removes its turbidity.*

Dünya hanesinin tavanı olan sema mekânı ise, ecramların harekâtıyla, kuyruklu yıldızların zuhuruyla, küsufat ve husufatın vuku bulmasıyla, yıldızların sukut etmeleri gibi tegayyürat gösterir ki; semavat dahi sabit değil; ihtiyarlığa, harabiyete gidiyor.

Onun tegayyüratı, haftalık saatte günleri sayan bir mil gibi çendan ağır ve geç oluyor. Fakat her halde geçici ve zeval ve harabiyete karşı gittiğini gösterir.

İşte dünya, dünya cihetiyle şu yedi rükün üzerinde bina edilmiştir. Şu rükünler, daim onu sarsıyor.

Fakat şu sarsılan ve hareket eden dünya, Sâni'ine baktığı vakit, o harekât ve tegayyürat, kalem-i kudretin mektubat-ı Samedaniyeyi yazması için o kalemin işlemesidir.

O tebeddülât-ı ahval ise, esma-i İlahiyenin cülve-i şununatını ayrı ayrı tavsifat ile gösteren, tazelenen âyineleridir.

İşte dünya, dünya itibarıyla hem fenaya gider, hem ölmeğe koşar, hem zelzele içindedir.

Hakikatta akarsu gibi rhlet ettiği halde, gaflet ile sureten incimad etmiş, fikr-i tabiatla kesafet ve küduret peyda edip âhirete perde olmuştur.

İşte felsefe-i sakime tedkikat-ı felsefe ile ve hikmet-i tabiiye ile ve medeniyet-i sefihenin cazibedar lehviyatıyla, sarhoşane hevesatıyla

o dünyanın hem cümudetini ziyade edip gafleti kalınlaştırmış,

hem küduretle bulanmasını taz'if edip Sâni'i ve âhireti unutturuyor.

Amma Kur'an ise, şu hakikattaki dünyayı, dünya cihetiyle

أَلْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ وَالطُّورُ وَالْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ كِتَابٍ مَسْطُورٍ âyâtıyla pamuk gibi hallaç eder, atar.

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا gibi beyanatıyla o dünyaya şeffafiyet verir ve bulanmasını izale eder.

Through its light-scattering illuminations like, *God is the Light of the heavens and the earth. {Qur'an, 24:35}** *What is the life of this world but play and amusement?, {Qur'an, 6:32}*

it melts the frozen, inactive world. Through its death-tainted expressions like, *When the sun is folded up. {Qur'an, 81:1}** *When the sky is cleft asunder. {Qur'an, 82:1}** *When the sky is rent asunder. {Qur'an, 84:1}** *And the trumpet will be sounded, and all that are in the heavens and all that are on earth will fall down senseless, except such that it pleases God [to exempt], {Qur'an, 39:68}* it smashes the delusion that the world is eternal.

Through its thunderous blasts, like, *He knows what enters within the earth and what comes forth out of it, what comes down from the skies and what mounts up to them. And He is with you wheresoever you may be. And God sees all that you do. {Qur'an, 57:4}** *And say: Praise be to God, Who will show you His signs, so that you shall know them. And your Sustainer is not unmindful of all that you do, {Qur'an, 27:93}* it scatters the heedlessness born of the notion of 'nature'.

Thus, from beginning to end the Qur'an's verses which are turned towards the universe proceed according to this principle.

They reveal and display the reality of the world as it is.

Through showing just how ugly the ugly world is, it turns man's face from it, and points out the beautiful world's beautiful face, *which looks to the Maker.*

It fastens man's eye on that. It instructs in true wisdom and knowledge, teaching the meanings of the book of the universe,

and looking infrequently at the letters and decorations.

It does not cause the meaning to be forgotten like drunken philosophy, nor make man enamoured of the ugly and waste his time on meaningless things due to the decoration of the letters.

#74

Third Gleam

In the Second Gleam we pointed to the fall of human philosophy before Qur'anic wisdom and to the miraculousness of Qur'anic wisdom.

Now, in this Gleam, we shall show the degree of the wisdom and science -before Qur'anic wisdom- of the purified scholars, the saints, and the enlightened among philosophers, the *Ishraqiyyun*, who are all students of the Qur'an,

and shall make a brief indication to the Qur'an's miraculousness in this respect.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَ لَهُوَ gibî nur-efşan neyyirâtıyla, camid dünyayı eritir.

إِذَا ve إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ve إِذَا السَّمْسُ كُوِّرَتْ
السَّمَاءُ انشَقَّتْ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ mevt-âlûd
tabirleriyle dünyanın ebediyet-i mevhumesini parça parça eder.

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

Gök gürlemesi gibi sayhalarıyla tabiat fikrini tevliid eden gafleti dağtır.

İşte Kur'anın baştan başa kâinata müteveccih olan âyâtı, şu esasa göre gider.

Hakikat-ı dünyayı olduğu gibi açar, gösterir.

Çirkin dünyayı, ne kadar çirkin olduğunu göstermekle beşerin yüzünü ondan çevirtir, *Sânî'a bakan* güzel dünyanın güzel yüzünü gösterir.

Beşerin gözünü ona diktirir. Hakikî hikmeti ders verir. Kâinat kitabının manalarını talim eder.

Hurufat ve nukuşlarına az bakar.

Sarhoş felsefe gibi, çirkine âşık olup, manayı unutturup, *hurufatın nukuşu*yla insanların vaktini *malayaniyatta* sarfettirmiyor.

Üçüncü Ziya

İkinci Ziya'da hikmet-i beşeriyyenin hikmet-i Kur'aniyeye karşı sukutuna ve hikmet-i Kur'anîyenin i'cazına işaret ettik.

Şimdi şu ziyada, Kur'anın şakirdleri olan asfiya ve evliya; ve hükemanın münevver kısmı olan hükema-yı İşrakîyyunun hikmetleriyle Kur'anın hikmetine karşı derecesini gösterip,

şu cihette Kur'anın i'cazına muhtasar bir işaret edeceğiz:

A most true indication of the All-Wise Qur'an's **sublimity**, and a **most clear proof** of its **truth and justice**, and a most **powerful** sign of its miraculousness is this:

preserving all the degrees of **all the areas of Divine unity** together **with all their necessities**, and expounding them, it has preserved their **balance** and not spoilt it;

and it has preserved the balance of all **the exalted Divine truths**;

and it **has brought together** all the **ordinances** dictated by the Divine Names and preserved their **mutual proportion**;

and it has brought together **the dominical and Divine acts** with perfect balance.

Thus, this preserving and balance and bringing together is a **characteristic** which is certainly not present in man's works nor in **the products of the thought** of **the eminent among mankind**.

It is to be found nowhere **in the works of the saints who have penetrated to the inner face of beings, which looks to their Creator**, nor **in the books of the Ishraqiyyun, who have passed to the inward, hidden meaning of things**, nor **in the knowledge of the spiritual who have penetrated the World of the Unseen**.

As though they have practised a **division of labour**, it is as if each group adheres to only one or two branches of **the mighty tree of reality**;

each busies itself with only its fruit or its leaves. They either know nothing of the others, or else do not concern themselves with them.

Absolute reality cannot be comprehended by restricted views.

A universal view like the Qur'an is necessary in order to comprehend it.

For sure they are instructed by the Qur'an,

but **with a particular mind** they can only see completely one or two sides of **universal reality**, are preoccupied with them, and imprisoned in them.

They spoil the balance of reality through either **excess** or **negligence** and mar its proportion and **harmony**.

This truth was explained with an unusual comparison in the Second Branch of the Twenty-Fourth Word,

and now we shall point to the matter with another comparison.

For example, let us suppose there is some treasure under the sea, full of innumerable jewels of various kinds.

Divers are plunging the depths to search for the jewels of the treasure.

Since their eyes are closed, they understand what is there **through the dexterous use of their hands**. A longish diamond comes into the hand of one of them.

İşte Kur'an-ı Hakîm'in **ulviyetine** en sadık bir delil ve **hakkaniyetine** **en zahir bir bürhan** ve i'cazına en **kavî** bir alâmet şudur ki:

Kur'an, **bütün aksam-ı tevhidin** bütün meratibini, **bütün levazımatıyla** muhafaza ederek beyan edip **müvazenesini** bozmamış, muhafaza etmiş.

Hem bütün **hakaik-i âliye-i İlahiyenin** müvazenesini muhafaza etmiş.

Hem bütün esma-i hüsnanın iktiza ettikleri **ahkâmları cem'etmiş**, o ahkâmın **enasübtünü** muhafaza etmiş.

Hem **rububiyet ve uluhiyetin şuuratını** kemal-i müvazene ile cem'etmiştir.

İşte şu muhafaza ve müvazene ve cem', bir **hâsiyettir**. Kat'iyen beşerin eserinde mevcut değil ve **eazım-ı insaniyenin netaic-i efkârında** bulunmuyor.

Ne, **melekûte geçen evliyaların eserinde**; ne, **umûrun bâtınlarına geçen İshrakiyyunun kitaplarında**; ne, **âlem-i gayba nüfuz eden ruhanîlerin maarifinde** hiç bulunmuyor.

Güya bir **taksim-ül a'mal** hükmünde her bir kısmı **hakikatın şecere-i uzmasından** yalnız bir-iki dalına yapıyor.

Yalnız onun meyvesiyle, yaprağıyla uğraşiyor. Başkasından ya haberi yok, yahut bakmıyor.

Evet hakikat-ı mutlaka, mukayyed enzar ile ihata edilmez.

Kur'an gibi bir nazar-ı küllî lâzım ki, ihata etsin.

Kur'an'dan başka çendan Kur'an'dan da ders alıyorlar;

fakat **hakikat-ı külliyyenin, cüz'î zihniyle** yalnız bir-iki tarafını tamamen görür, onunla meşgul olur, onda hapsolür.

Ya **ifrat** veya **tefrit** ile hakaikın müvazenesini ihlâl edip **tenasübünü** izale eder.

Şu hakikat, Yirmidördüncü Söz'ün İkinci Dalı'nda acib bir temsil ile izah edilmiştir.

Şimdi de başka bir temsil ile şu mes'eleye işaret ederiz.

Meselâ: Bir denizde hesabsız cevherlerin aksamıyla dolu bir definenin bulunduğunu farzedelim.

Gavvas **dalgıçlar**, o definenin cevahirini aramak için dalıyorlar.

Gözleri kapalı olduğundan **el yordamıyla** anlarlar. Bir kısmının eline uzunca bir elmas geçer.

The **diver** assumes that the whole treasure consists of a long, pillar-like diamond.

When he hears of other jewels from his companions, he imagines that they are **subsidiary** to the diamond he has found, and are **facets** and embellishments of it.

Into the hand of another passes a **round ruby**, while another finds a **square** piece of **amber**, and so on,

each of them believes that the jewel he sees with his hand is the essential, **major part** of the treasure, and supposes that the things about which he hears are **additional parts** and details of it.

So then the balance of the truths is spoilt, and the mutual proportion too is marred.

The colour of many truths changes, and in order to see the true colour of reality they are **obliged** to resort to **forced interpretation** and **elaborate explanations**.

#75

Sometimes even they go as far as denial and **rejection**.

Anyone who studies the books of the *Ishraqiyyun* philosophers and the works of **sufis who rely on illuminations and visions without weighing them on the scales of the Sunna** will **doubtless** confirm this statement of ours.

That is to say, although their works concern truths similar to those of the Qur'an and are taken from the Qur'an's teachings, *because they are not the Qur'an*, they are **defective** in that way.

The Qur'an's verses also, which are **oceans of truths**, are divers for that treasure under the sea.

But their eyes are open and encompass the treasure.

They see what there is in the treasure and what there is not. They describe and expound it with such **harmony**, **order**, and **proportion** that they show the true beauty and fineness.

For example, just as they see **the vastness of dominicality** expressed by the verses, *And the whole of the earth will be but His handful, and the heavens will be rolled up in His hand. {Qur'an, 39:67} * The Day that We roll up the heavens like a scroll rolled up for books [completed], {Qur'an, 21:104}*

so too they see **the all-encompassing mercy** expressed by these: *God, there is nothing hidden from Him on the earth or in the heavens * He it is Who shapes you in the wombs as He pleases. {Qur'an, 3:5-6} * There is not a moving creature, but He has grasp of its forelock. {Qur'an, 11:56} * How many are the creatures that carry not their own sustenance? It is God who feeds [both] them and you. {Qur'an, 29:60}*

O **gavvas** hükmeder ki; bütün hazine, uzun direk gibi bir elmastan ibarettir.

Arkadaşlarından başka cevahiri işittiği vakit hayal eder ki; o cevherler, bulduğu elmasın **tâbileridir**, **fusus** ve nukuşlarıdır.

Bir kısmının da **kürevî** bir **yakut** eline geçer; başkası, **murabba** bir **kehribar** bulur ve hâkeza...

her biri eliyle gördüğü cevheri, o hazinenin aslı ve **mu'zamı** itikad edip, işittiklerini o hazinenin **zevaid** ve teferruatı zanneder.

O vakit hakaikın müvazenesi bozulur. Tenasüb de gider.

Çok hakikatın rengi değişir. Hakikatın hakikî rengini görmek için **tevilâta** ve **tekellüfata** **muztar** kalır.

Hattâ bazan inkâr ve **ta'tile** kadar giderler.

Hükema-yı İshraqiyyunun kitaplarına ve **Sünnetin mizanıyla tartmayıp keşfiyat ve meşhudatına itimad eden mutasavvıfın** kitaplarına teemmül eden, bu hükmümüzü **bilâşübhe** tasdik eder.

Demek hakaik-i Kur'aniyenin cinsinden ve Kur'anın dersinden aldıkları halde, *-çünkü Kur'an değil-* böyle **nâkis** geliyor.

Bahr-i hakaik olan Kur'anın âyetleri dahi, o deniz içindeki definenin bir gavvasıdır.

Lâkin onların gözleri açık, defineyi ihata eder.

Definede ne var, ne yok görür. O defineyi öyle bir **tenasüb** ve **intizam** ve **insicamla** tavsif eder, beyan eder ki, hakikî hüsn-ü cemali gösterir.

Meselâ: Âyet-i **وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ** ifade ettikleri **azamet-i rububiyeti** gördüğü gibi,

إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَّتِهَا وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ ifade ettikleri **şümül-ü rahmeti** görüyor, gösteriyor.

And just as they see and point out the vast extent of the creativity expressed by, *Who created the heavens and the earth and made the darkness and the light, {Qur'an, 6:1}*

so too they see and show the comprehensive disposal and encompassing dominicality expressed by, *But God has created you and what you do. {Qur'an, 37:96}*

They see and point out the mighty truth expressed by, *He gives life to the earth after its death, {Qur'an, 30:50}*

and the magnanimous truth expressed by, *And your Sustainer inspired the bee, {Qur'an, 16:68}*

and the sovereign and commanding vast truth expressed by, *The sun and the moon and the stars subjugated to His command. {Qur'an, 7:54}*

#76

They see and show the compassionate, regulating truth expressed by, *o they not observe the birds above them, spreading their wings and folding them in? None can uphold them except the Most Merciful; indeed He sees all things, {Qur'an, 67:19}*

and the vast truth expressed by, *His Throne extends over the heavens and the earth, and He feels no fatigue in preserving them, {Qur'an, 2:255}*

and the guarding truth expressed by, *And He is with you wherever you may be, {Qur'an, 57:4}*

and the all-encompassing truth expressed by, *He is the First and the Last and the Outward and the Inward, and He is Knowing of All Things, {Qur'an, 57:3}*

and the proximity expressed by, *It was We Who created man, and We know what dark suggestions his soul makes to him; for We are nearer to him than his jugular vein, {Qur'an, 50:16}*

and the elevated truth indicated by, *The angels ascend to Him in a day the measure of which is fifty thousand years, {Qur'an, 70:4}*

and the all-embracing truth expressed by, *God commands justice, the doing of good, and liberality to kith and kin, and He forbids all shameful deeds, and injustice and rebellion. {Qur'an, 16:90}*

The Qur'an's verses see and show in detail each of the six pillars of belief in respect of this world and the hereafter, action and knowledge. They see and show intentionally and seriously each of the five pillars of Islam, and all the principles which ensure happiness in this world and the next.

Hem خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ifade ettiği vüs'at-ı hallakıyeti görüp gösterdiği gibi,

خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ifade ettiği şümul-ü tasarrufu ve ihata-i rububiyeti görüp, gösterir.

يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ifade ettiği hakikat-ı azîme ile

وَ أَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ ifade ettiği hakikat-ı kerimaneyi

وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ifade ettiği hakikat-ı azîme-i hâkimane-i âmiraneyi görür, gösterir.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ifade ettikleri hakikat-ı rahîmane-i müdebbiraneyi

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ifade ettiği hakikat-ı azîme ile

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ ifade ettiği hakikat-ı rakibaneyi

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ifade ettiği hakikat-ı muhita gibi

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ifade ettiği akrebiyeti

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ إِشَارَتِ هَاكَذَا ifade ettiği hakikat-ı ulviyeyi

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ifade ettiği hakikat-ı câmia gibi

bütün uhrevî ve dünyevî, ilmî ve amelî erkân-ı sitte-i imaniyenin her birisini tafsilen ve erkân-ı hamse-i İslâmiyenin her birisini kasden ve cidden ve saadet-i dâreyni temin eden bütün düsturları görür, gösterir.

They preserve their balance, **perpetuate their proportion**, and a form of the Qur'an's miraculousness comes into being from **the source of the beauty which is born of the mutual proportion of the entirety of those truths**.

It is due to this great mystery that although **the scholars of theology (kalâm)** are students of the Qur'an and one section of them has written thousands of works of ten volumes each on the pillars of belief,

because like the Mu'tazilites they preferred the reason to revelation,

they have not been able to express **with clarity** so many as ten of the Qur'an's verses, or prove them decisively, or convince persuasively concerning them.

#77

It is quite simply as though they have dug **tunnels** under distant mountains, taken pipes with **the chains of causes** to the ends of the world, there cut the chains,

and then demonstrated **knowledge of God** and **the existence of the Necessarily Existent One**, which are like the water of life.

The Qur'an's verses, however, can all extract water from every place like the Staff of Moses, open up a window from everything,

and make known the All-Glorious Maker. We have actually proved and demonstrated this fact in the Arabic treatise *Katre*, and in the other Words, **which flow forth from the ocean of the Qur'an**.

It is also due to this mystery that since *all the leaders of the heretical groups* who have passed to **the inward nature of things (batin)**, who, not following **the Sunna of the Prophet (PBUH)** but relying on their **visions**, have returned having gone half way, and becoming leaders of a community have founded **sects**,

have been unable to preserve the proportion and balance of the Qur'anic truths, they have fallen into **innovation** and **misguidance** and driven a community of people down the wrong road.

Thus, the complete impotence of all these demonstrates the miraculousness of the Qur'an's verses.

#78

CONCLUSION

Two flashes of the Qur'an's miraculousness mentioned in the Fourteenth Drop of the Nineteenth Word are **its repetitions, which are imagined to be a fault**, and **its brevity concerning the physical sciences**, both of which are sources for **flashes of miraculousness**.

Also, a flash of the Qur'an's miraculousness which shines on the miracles of the prophets in the Qur'an is demonstrated **clearly** in the Second Station of the Twentieth Word.

Müvazenesini muhafaza edip, **tenasübünü idame edip o hakaikın heyet-i mecmuasının tenasübünden hasıl olan** hüsn ve **cemalin menbaından** Kur'anın bir i'caz-ı manevîsi neş'et eder.

İşte şu sırr-ı azîmdendir ki; **ülema-i ilm-i kelâm**, Kur'anın şakirdleri oldukları halde, bir kısmı onar cild olarak erkân-ı imaniyeye dair binler eser yazdıkları halde,

Mu'tezile gibi akli nakle tercih ettikleri için

Kur'anın on âyeti kadar **vuzuh ile** ifade ve kat'î isbat ve ciddî ikna edememişler.

Âdeta onlar, uzak dağların altında **lağım** yapıp, borularla tâ âlemin nihayetine kadar **silsile-i esbab** ile gidip orada silsileyi keser.

Sonra âb-ı hayat hükmünde olan **marifet-i İlahiyeyi** ve **vücud-u Vâcib-ül Vücud'u** isbat ederler.

Âyet-i kerime ise, her birisi birer asâ-yı Musa gibi her yerde suyu çıkarabilir, her şeyden bir pencere açar,

Sânî-i Zülcelal'i tanıttırır. **Kur'anın bahrinden tereşşuh eden** Arabî "Katre" risalesinde ve sair Sözlerde şu hakikat fiilen isbat edilmiş ve göstermiştir.

İşte hem şu sırdandır ki: **Bâtın-ı umûra** gidip, **Sünnet-i Seniye**ye ittiba etmeyerek, **meşhudatına** itimad ederek yarı yoldan dönen ve bir cemaatin riyasetine geçip bir **fırka** teşkil eden **fırak-ı dâllenin bütün imamları**

hakaikın tenasübünü, müvazenesini muhafaza edemediğindendir ki, böyle **bid'aya**, **dalalet**e düşüp bir cemaat-ı beşeriyeyi yanlış yola sevk etmişler.

İşte bunların bütün aczleri, âyât-ı Kur'aniyenin i'cazını gösterir.

HÂTİME

Kur'anın lemaat-ı i'cazından iki lem'a-i i'caziye, Ondokuzuncu Söz'ün Ondördüncü Reşhasında geçmiştir ki; **bir sebeb-i kusur zannedilen tekraratı** ve **ulûm-u kevnîyede icmali**, her biri birer **lem'a-i i'cazın** menbaıdır.

Hem Kur'anda mu'cizat-ı enbiya yüzünde parlayan bir lem'a-i i'caz-ı Kur'an, Yirminci Söz'ün İkinci Makamında **vâzihan** gösterilmiştir.

Similarly to these, numerous flashes of miraculousness have been mentioned in the other Words and in my Arabic treatises.

Therefore, deeming those to be sufficient, here we shall only say this, that a further miracle of the Qur'an is that

just as all the miracles of the prophets display an impress of the Qur'an's miraculousness,

so with all its miracles, the Qur'an is itself a miracle of the Prophet Muhammad (PBUH).

And all the miracles of the Prophet Muhammad (PBUH) are a miracle of the Qur'an which demonstrate its **relation** with Almighty God.

And with **the appearance** of that relation all of its words become miracles.

For then a single of its words may **contain** the meaning of a **tree of truths**, like a seed;

and may be connected with all the members of a mighty truth, like the centre of the heart;

and since its relies on an **all-encompassing knowledge** and infinite **will**, it may look to innumerable things together with their letters, totalities, situations, and positions.

It is because of this that **the scholars of the science of letters** claim that they have found a pageful of **secrets** in a single of the Qur'an's letters, and they prove what they claim **to adepts of that science**.

Now, gather together in your mind's eye all the Lights, Rays, Flashes, Beams, and Gleams from the start of this treatise up to here and consider them all together!

As a decisive conclusion, they recite and proclaim in resounding tones the claim made at the beginning, that is, *Say: If all mankind and the Jinn were to gather together to produce the like of this Qur'an, they could not produce the like thereof, even if they backed up each other with help and support. {Qur'an, 17:88}*

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise. {Qur'an, 2:32}

#79

*O our Sustainer! Do not call us to task if we forget or do wrong. {Qur'an, 2:286} * O my Sustainer! Expand for me my breast, * And make easy for me my task, * And remove the impediment from my speech, * So that they may understand what I say. {Qur'an, 20:25-28}*

Daha bunlar gibi sair Sözlere ve risale-i arabiye de çok lemaat-ı i'caziye zikredilip

onlara iktifaen yalnız şunu deriz ki: Bir mu'cize-i Kur'aniye daha şudur ki:

Nasıl bütün mu'cizat-ı enbiya, Kur'anın bir nakş-ı i'cazını göstermiştir;

öyle de Kur'an bütün mu'cizatıyla bir mu'cize-i Ahmediye (A.S.M.) olur

ve bütün mu'cizat-ı Ahmediye (A.S.M.) dahi, Kur'anın bir mu'cizesidir ki, Kur'anın Cenab-ı Hakk'a karşı **nisbetini** gösterir

ve o nisbetin **zuhuruyla** her bir kelimesi bir mu'cize olur.

Çünkü o vakit bir tek kelime, bir çekirdek gibi bir **şecere-i hakaiki** manen **tazammun** edebilir.

Hem merkez-i kalb gibi hakikat-ı uzmanın bütün âzasına münasebetdar olabilir.

Hem bir **ilm-i muhite** ve nihayetsiz bir **iradeye** istinad ettiği için, harufuyla, heyetiyle, vaziyetiyle, mevkiyle hadsiz eşyaya bakabilir.

İşte şu sırdandır ki; **ülema-i ilm-i haruf**, Kur'anın bir harfinden bir sahife kadar **esrar** bulduklarını iddia ederler ve davalarını **o fennin ehline** isbat ediyorlar.

Risalenin başından şuraya kadar bütün şu'leleri, şuaları, lem'aları, nurları, ziyaları nazara topla; birden bak.

Baştaki dava, şimdi kat'î netice olarak, yani **قُلْ لَّيْن**

اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ

لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا i yüksek

bir sadâ ile okuyup ilân ediyorlar.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

O God! Grant blessings to our master Muhammad that will be pleasing to You and will be fulfilment to his truth, and to his Family, his Companions, and his brothers, and grant them peace.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ اَفْضَلَ وَ اَجْمَلَ وَ اَنْبَلَ وَ اَظْهَرَ وَ اَظْهَرَ
وَ اَحْسَنَ وَ اَبْرَّ وَ اَكْرَمَ وَ اَعَزَّ وَ اَعْظَمَ وَ اَشْرَفَ وَ اَعْلَى وَ
اَزْكَى وَ اَبْرَكَ وَ اَلْطَفَ صَلَوَاتِكَ وَ اَوْفَى وَ اَكْثَرَ وَ اَزِيدَ وَ
اَرْقَى وَ اَرْفَعْ وَ اَدْوَمَ سَلَامِكَ صَلَاةً وَ سَلَامًا وَ رَحْمَةً وَ
رِضْوَانًا وَ عَفْوًا وَ غُفْرَانًا تَمْتَدُّ وَ تَزِيدُ بِوَابِلِ سَحَائِبِ
مَوَاهِبِ جُودِكَ وَ كَرَمِكَ وَ تَنْمُوا وَ تَزْكُوا بِنَفَائِسِ
شَرَائِفِ لَطَائِفِ جُودِكَ وَ مِنْكَ اَزَلِيَّةً بِاَزَلِيَّتِكَ لَا تَزُولُ
اَبَدِيَّةً بِاَبَدِيَّتِكَ لَا تَحُولُ عَلَى عَبْدِكَ وَ حَبِيْبِكَ وَ رَسُوْلِكَ
مُحَمَّدٍ خَيْرِ خَلْقِكَ التَّوْرِ الْبَاهِرِ اللَّامِعِ وَ الْبُرْهَانِ
الظَّاهِرِ الْقَاطِعِ وَ الْبَحْرِ الدَّاخِرِ وَ التَّوْرِ الْغَامِرِ وَ الْجَمَالِ
الزَّاهِرِ وَ الْجَلَالِ الْقَاهِرِ وَ الْكَمَالِ الْقَاخِرِ صَلَاتِكَ الَّتِي
صَلَّيْتَ بِعَظَمَةِ ذَاتِكَ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ كَذَلِكَ
صَلَاةً تَغْفِرُ بِهَا ذُنُوبَنَا وَ تَشْرَحُ بِهَا صُدُورَنَا وَ تُطَهِّرُ بِهَا
قُلُوبَنَا وَ تُرَوِّحُ بِهَا اَرْوَاحَنَا وَ تُقَدِّسُ بِهَا اَسْرَارَنَا وَ تُنَزِّهَ
بِهَا خَوَاطِرَنَا وَ اَفْكَارَنَا وَ تُصَفِّي بِهَا كُدُورَاتِ مَا فِي
اَسْرَارِنَا وَ تَشْفِي بِهَا اَمْرَاضَنَا وَ تَفْتَحُ بِهَا اَقْفَالَ قُلُوبِنَا
رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنَا وَ هَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
رَحْمَةً اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ

O our Sustainer! Let not our hearts deviate after you have guided us, and grant us mercy from Your Presence, for You are the Granter of bounties without measure. {Qur'an, 3:8}

And the close of their prayer will be, All praise be to God, the Sustainer of All the Worlds. {Qur'an, 10:10} Amen. Amen. Amen.

وَ اٰخِرُ دَعْوَاهُمْ اِنْ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ
اٰمِيْنَ

#80

FIRST ADDENDUM

[Of the Addenda added to the Twenty-Fifth Word, this First Addendum consists of [the Seventeenth Degree of the First Station of the Seventh Ray](#), The Supreme Sign, on account of its Station.]

Knowing the aim of life in this world, and the life of life, to be belief, [the tireless and insatiable traveller through the world](#) who was questioning the universe concerning his Sustainer then said to himself:

BİRİNCİ ZEYL

[Makam itibariyle Yirmibeşinci Söz'e ilhak edilen zeyillerden, [Yedinci Şua'nın Birinci Makamının Onyedinci Mertebesidir.](#)]

Bu dünyada hayatın gayesi ve hayatın hayatı iman olduğunu bilen [bu yorulmaz ve tok olmaz dünya seyyahı](#) ve kâinattan Rabbini soran yolcu, kendi kalbine dedi ki:

"Let us refer to the book called **the Qur'an of Miraculous Exposition**, *which is known as the word and speech of the One we are seeking*, and *is the most famous, brilliant, dominant book in the world, challenging everyone in every century who does not submit to it*. But first we must prove that it is the book of our Creator." And he started to **search**.

Since the traveller lived at this time, he looked first at the Risale-i Nur, *which consists of flashes of the Qur'an's miraculousness*, and saw that its one hundred and thirty parts are fine points and lights of **the verses of that Distinguisher between Truth and Falsehood**, and authentic explanations of them.

Although through striving and endeavour the Risale-i Nur has spread **the Qur'anic truths** everywhere **in an age as obstinate and atheistic as this**, the fact that no one has opposed it successfully proves that

the Qur'an, which is its master, source, authority, and sun, is heavenly and revealed, and not man's word.

Only one proof of the Qur'an out of the hundreds of the Risale-i Nur, the Twenty-Fifth Word together with the last part of the Nineteenth Letter,

has proved so decisively that the Qur'an is miraculous in forty aspects that

everyone who has seen them, rather than criticizing or objecting to them, has been full of wonder at their proofs, appreciating and praising them.

So referring it to the Risale-i Nur to prove **the Qur'an's miraculous aspects** and its being the Word of God, the traveller only noted with brief indications several points demonstrating its greatness.

First Point

Just as with all its miracles and all its truths, *which are an indication of its veracity*, the Qur'an is a miracle of Muhammad (Peace and blessings be upon him),

so too with all his miracles and **the evidences of his prophethood** and **perfections of his knowledge**, Muhammad (PBUH) is a miracle of the Qur'an, and a **decisive proof** that it is the Word of God.

"*Aradığımız zâtın sözü ve kelâmı denilen, bu dünyada en meşhur ve en parlak ve en hâkim ve ona teslim olmayan herkese, her asırda meydan okuyan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan* namındaki kitaba müracaat edip, o ne diyor, bilelim. Fakat en evvel bu kitab, bizim Hâlıkımızın kitabı olduğunu isbat etmek lâzımdır, diye **taharriye** başladı.

Bu seyyah bu zamanda bulunduğu münasebetiyle en evvel *manevî i'caz-ı Kur'anînin lem'aları olan* Risale-i Nur'a baktı ve onun yüzotuz risaleleri, **âyât-ı Furkaniyenin** nükteleri ve ışıkları ve esaslı tefsirleri olduğunu gördü.

Ve Risale-i Nur, **bu kadar muannid ve mülhid bir asırda** her tarafa **hakaik-i Kur'aniye**yi mücahidane neşrettiği halde, karşısına kimse çıkamadığından isbat eder ki;

onun üstadı ve menbaı ve mercii ve güneşi olan Kur'an semavîdir, beşer kelâmı değildir.

Hattâ Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerinden bir tek hüccet-i Kur'aniyesi olan Yirmibeşinci Söz ile Ondokuzuncu Mektub'un âhiri,

Kur'anın kırk vecihle mu'cize olduğunu öyle isbat etmiş ki;

kim görmüşse değil tenkid ve itiraz etmek, belki isbatlarına hayran olmuş, takdir ederek çok sena etmiş.

Kur'anın vech-i i'cazını ve Hak kelâmullah olduğunu isbat etmek cihetini Risale-i Nur'a havale ederek, yalnız kısa bir işaretle büyüklüğünü gösteren birkaç noktaya dikkat etti.

Birinci Nokta

Nasılki Kur'an bütün mu'cizatıyla ve **hakkaniyetine delil olan** bütün hakaikıyla, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bir mu'cizesidir.

Öyle de Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm da, bütün mu'cizatıyla ve **delail-i nübüvvetiyle** ve **kemalât-ı ilmiyesiyle** Kur'anın bir mu'cizesidir ve Kur'an kelâmullah olduğuna bir **hüccet-i katıasıdır**.

Second Point

The Qur'an caused a **transformation in social life in this world** in so luminous, happy, and truthful a fashion, and brought about such a revolution in both men's **souls**, and hearts, and spirits, and minds, and in their personal lives, **social lives**, and political lives, and **continued** and directed that revolution,

that every minute for fourteen centuries its six thousand six hundred and sixty-six verses have been recited **with deep reverence** by the tongues of at least one hundred million men,

and it has trained men, purified their souls and cleansed their hearts,

and has caused spirits to **unfold** and **progress**, given direction and light to minds, and vitality and happiness to life.

For sure, such a book has no like; it is a wonder, a marvel, a miracle.

Third Point

The eloquence the Qur'an has demonstrated from that age till now is illustrated by the following:

it caused Labid's daughter to remove from the walls of the Ka'ba the famous verses written in gold of the most celebrated poets called **the Seven Hanging Poems**, and to declare while doing so:

"Beside the verses of the Qur'an these no longer have any value!"

Also, when a bedouin poet heard the verse, *Therefore expound openly what you are commanded {Qur'an, 15:94}* being recited, he bowed down in prostration.

When asked if he had become a Muslim, he replied: "No, I was prostrating before the eloquence of this verse."

Also, thousands of brilliant scholars and **learned literary figures** like **the geniuses of the science of rhetoric**, 'Abd al-Qahir Jurjani, Sakkaki, and Zamakhshari, all reached the conclusion that,

"The Qur'an's eloquence is beyond **man's power**, he could not achieve it."

Also, although from that time it has **continuously** issued a challenge provoking **conceited** and **egotistical** orators and poets, proclaiming in a way which will sting their pride:

"Produce the like of one single Sura or be resigned to **ignominy** and **ruin** in this world and the next!",

the **obdurate** orators of that time gave up **disputing it verbally**, the short way of producing the like of one Sura,

İkinci Nokta

Kur'an, bu dünyada öyle nuranî ve saadetli ve hakikatlı bir surette bir **tebdil-i hayat-ı içtimaiye** ile beraber, insanların hem **nefislerinde**, hem kalblerinde, hem ruhlarında, hem akıllarında, hem hayat-ı şahsiyelerinde, hem **hayat-ı içtimaiyelerinde**, hem hayat-ı siyasiyelerinde öyle bir inkılab yapmış ve **idame etmiş** ve idare etmiş ki,

ondört asır müddetinde her dakikada altıbin altıyüz altmışaltı âyetleri, **kemal-i ihtiramla** hiç olmazsa yüz milyondan ziyade insanların dilleriyle okunuyor

ve insanları terbiye ve nefislerini tezkiye ve kalblerini tasfiye ediyor;

ruhlara **inkişaf** ve **terakki** ve akıllara istikamet ve nur ve hayata hayat ve saadet veriyor.

Elbette böyle bir kitabın misli yoktur, hârikadır, fevkalâdedir, mu'cizedir.

Üçüncü Nokta

Kur'an, o asırdan tâ şimdiye kadar öyle bir belâgat göstermiş ki,

Kâ'be'nin duvarında altunla yazılan en meşhur ediblerin "**Muallakat-ı Seb'a**" namıyla şöhret-şiar kasidelerini o dereceye indirdi ki, Lebid'in kızı babasının kasidesini Kâ'be'den indirirken demiş:

"Âyâta karşı bunun kıymeti kalmadı."

Hem bedevi bir edib **فَاَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ** âyeti okunurken işittiği vakit secdeye kapanmış.

Ona dediler: "Sen müslüman mı oldun?" Dedi: "Yok, ben bu âyetin belâgatına secde ettim."

Hem **ilm-i belâgatın dâhîleri**nden Abdülkahir-i Cürcanî ve Sekkakî ve Zemahşerî gibi binler dâhî imamlar ve **mütefennin edibler** icma' ve ittifakla karar vermişler ki:

"Kur'anın belâgatı, **tâkat-ı beşerin** fevkindedir, yetişilmez."

Hem o zamandan beri **mütemadiyen** meydan-ı muarazaya davet edip, **mağrur** ve **enaniyetli** ediblerin ve beliglerin damarlarına dokundurup; gururlarını kırarak bir tarzda der:

"Ya bir tek surenin mislini getiriniz veyahut dünyada ve âhirette **helâket** ve **zilleti** kabul ediniz."

diye ilân ettiği halde o asrın **muannid** beligleri bir tek surenin mislini getirmekle kısa bir yol olan **muarazayı** bırakıp,

and chose the way of the war, which was lengthy and threw their lives and property into **peril**, thus proving that it was not possible to take the short way.

Also, millions of Arabic books are **in circulation**, written since that time **by the Qur'an's friends through the desire to resemble and imitate it**, and **by its enemies, driven to combat and criticize it**, and such works are being written and have improved **through the meeting of minds and ideas**,

but if even the most **common man** should listen to them, he would declare that none of them have reached it, saying:

"The Qur'an does not resemble these and is not of their level.

It is either lower than all of them or higher.

No one in the world, no **unbeliever**, nor an idiot even, can say that it is lower,

which means that **the degree of its eloquence** is above all of them."

#82

One time, a man recited the verse,
All that is in the heavens and the earth extols and glorifies God, {Qur'an, 57:1, etc.}

and said: "I can't see the eloquence in this, although it is considered wonderful."

So it was said to him, "You return to that time like the traveller, and then listen to it."

So imagining himself to be there before the Qur'an was revealed, he saw

the beings of the world to be **lifeless**, without consciousness and duties, wretched and obscure in an unstable, transitory world in the middle of limitless, **empty space**.

Suddenly, listening to this verse from the tongue of the Qur'an, he saw that

it drew back a veil from the universe and face of the world, illuminating it.

He saw that this pre-eternal address and **eternal decree** instructs **the conscious beings** lined up in the centuries, revealing the universe to be like a huge mosque,

and foremost the heavens and the earth, and **all beings**, to be employed in the **glorification and remembrance of God**, enthusiastically performing their duties **with joy and eagerness**.

uzun olan ve can ve mallarını **tehlikeye** atan muharebe yolunu ihtiyar etmeleri isbat eder ki,

o kısa yolda gitmek mümkün değildir.

Hem **Kur'anın dostları**, **Kur'ana benzemek ve taklid etmek** **sevkiyle** ve **düşmanları dahi Kur'ana mukabele ve tenkid etmek sevkiyle** o vakitten beri yazdıkları ve yazılan ve **telahuk-u efkâr ile** terakki eden milyonlar Arabî kitaplar **ortada geziyor**.

Hiçbirisi ona yetişemediğini, hattâ en **âmî adam** dahi dinlese, elbette diyecek:

Bu Kur'an, bunlara benzemez ve onların mertebesinde değil.

Ya onların altında veya umurunun fevkinde olacak.

Umurunun altında olduğunu dünyada hiçbir ferd, hiçbir **kâfir**, hattâ hiçbir ahmak diyemez.

Demek **meretebe-i belâgatı** umurun fevkindedir.

Hattâ bir adam **سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** âyetini okudu.

Dedi: "Bunun hârîka telakki edilen belâgatını göremiyorum."

Ona denildi: "Sen dahi bu seyyah gibi o zamana git, orada dinle."

O da kendini Kur'andan evvel orada tahayyül ederken gördü ki:

Mevcudat-ı âlem perişan, karanlıklı **camid** ve şuursuz ve vazifesiz olarak **halî**, hadsiz, hududsuz bir **fezâda**; kararsız, fânî bir dünyada bulunuyorlar.

Birden Kur'anın lisanından bu âyeti dinlerken gördü:

Bu âyet, kâinat üstünde, dünyanın yüzünde öyle bir perde açtı, ışıktırdı ki;

bu ezeli nutuk ve **sermedi ferman**, asırlar sıralarında dizilen **zîşuurlara** ders verip gösteriyor ki, bu kâinat bir câmi-i kebir hükmünde

başta semavat ve arz olarak **umum mahlukat** hayatdarane **zikir ve tesbihte** ve vazifeler başında **cûş u huruşla** mes'udane ve memnunane bir vaziyette bulunuyor diye müşahade etti

He appreciated the degree of eloquence of this verse, and comparing the others to it,

understood one of the thousands of instances of wisdom in **the recitation of the Qur'an's eloquence** overspreading **half the earth** and **a fifth of mankind**, and, being held in **utter veneration**, perpetuating its sublime sovereignty for fourteen centuries without break.

Fourth Point

The Qur'an displays an **agreeableness** so true that for those who recite it, its **many repetitions**, *which are the cause of even the sweetest things being wearied of*,

do not cause weariness, rather for those whose hearts are not corrupted and taste spoilt, the repetitions increase its agreeableness.

Since early times this has been **accepted** by everyone and become **proverbial**.

Furthermore, it demonstrates such a freshness, **youth**, and originality that

although it has lived for fourteen centuries and has been freely available to everyone, it has preserved its freshness **as though newly revealed**.

Each century has seen it to be young as though it was addressing that century in particular.

And **although in order to benefit from it all the time**, all the branches of scholars have always had copies of it **present with them in large numbers** and **have followed and emulated its style and manner of expression**, it has preserved **the originality** in its style and manner of exposition exactly.

Fifth Point

One wing of the Qur'an is in the past, and one is in the future,

and just as its root and one wing are **the agreed truths of the former prophets**, and it confirms and corroborates them,

and they too confirm it with **the tongue of unanimity**,

so too all the true sufi paths and ways of sainthood whose fruits, **the saints** and **purified scholars**, who receive life from the Qur'an, show **through their vital spiritual progress** that their **blessed tree** is living, effulgent, and the means to truth.

They grow and live under the protection of its second wing, and testify that the Qur'an is **pure truth** and **the assembly of truths** and in its **comprehensiveness**, is a matchless wonder.

Sixth Point

ve bu âyetin derece-i belâgatını zevkederek sair âyetleri buna kıyasla

Kur'anın zemzeme-i belâgatı arzın nısfını ve nev'-i beşerin humsunu istila ederek haşmet-i saltanatı **kemal-i ihtiramla** ondört asır bilâ-fasıla idame ettiğinin binler hikmetlerinden bir hikmetini anladı.

Dördüncü Nokta

Kur'an öyle hakikatlı bir **halâvet** göstermiş ki, **en tatlı birşeyden dahi usandıran çok tekrar**, Kur'anı tilavet edenler için

değil usandırmak, belki kalbi çürümemiş ve zevki bozulmamış adamlara tekrar-ı tilaveti halâvetini ziyadeleştirdiği,

eski zamandan beri herkesçe **müsellem** olup **darb-ı mesel** hükmüne geçmiş.

Hem öyle bir tazelik ve gençlik ve **şebabet** ve garabet göstermiş ki,

ondört asır yaşadığı ve herkesin eline kolayca girdiği halde, **şimdi nâzil olmuş gibi** tazeliğini muhafaza ediyor.

Her asır, kendine hitab ediyor gibi bir gençlikte görmüş.

Her taife-i ilmiye ondan her vakit istifade etmek için kesretle ve mebzuliyetle yanlarında bulundurdıkları ve üslûb-u ifadesine ittiba ve iktida ettikleri halde o üslûbundaki ve tarz-ı beyanındaki garabetini aynen muhafaza ediyor.

Beşinci Nokta

Kur'anın bir cenahı mazide, bir cenahı müstakbelde,

kökü ve bir kanadı **eski peygamberlerin ittifaklı hakikatları** olduğu ve bu onları tasdik ve teyid ettiği

ve onlar dahi **tevacukun lisan-ı haliyle** bunu tasdik ettikleri gibi;

öyle de **evliya** ve **asfiya** gibi ondan hayat alan semereleri, **hayattar tekemmülleriyle**, **şecere-i mübarekelerinin** hayatdar, feyizdar ve hakikat-medar olduğuna delalet eden

ve ikinci kanadının himayesi altında yetişen ve yaşayan velayetin bütün hak tarikatları ve İslâmiyetin bütün hakikatlı ilimleri, Kur'anın **ayn-ı hak** ve **mecma-i hakaik** ve **câmiyyette** misilsiz bir hârika olduğuna şehadet eder.

Altıncı Nokta

The Qur'an's truthfulness and veracity show that its six aspects are luminous.

Indeed, the pillars of argument and proof beneath it;

the flashes of the stamp of miraculousness above it;

the gifts of happiness in this world and the next before it, its goal;

the truths of heavenly revelation, its point of support behind it;

the assent and evidence of innumerable upright minds to its right;

and the true tranquillity, sincere attraction, and submission of sound hearts and clean consciences on its left

all prove that the Qur'an is a wondrous, firm, unassailable citadel of both the heavens and the earth.

Similarly, the universe's Disposer, Who has made it His practice to foremost always exhibit beauty in the universe, protect good and right, and eliminate imposters and liars, has set His seal on its being sheer truth and right on six levels, and not being man's word, and its containing no error;

and by giving it the most acceptable, highest, and most dominant place of respect and degree of success in the world, has confirmed and endorsed the Qur'an.

So too, the one who is the source of Islam and interpreter of the Qur'an - his believing in it and holding it in greater respect than everyone else,

and being in a sleep-like state when it was revealed,

and other words and speeches not resembling or coming near it,

and that Interpreter's describing without hesitation and with complete confidence through the Qur'an true cosmic events of generally the past and the future from behind the veil of the Unseen,

and no trickery or fault being observed in him while being under the gazes of the sharpest eyes,

and his believing and affirming every pronouncement of the Qur'an with all his strength and nothing shaking him,

is a stamp confirming that the Qur'an is revealed and true and the blessed Word of his own Compassionate Creator.

Also, a fifth of mankind, indeed the greater part of it, being drawn to the Qur'an and bound to it in religion

and giving ear to it eagerly desirous of the truth,

and according to the testimony of many indications and events and illuminations,

Kur'anın altı ciheti nuranidir, sıdk ve hakkaniyetini gösterir.

Evet, altında hüccet ve bürhan direkleri,

üstünde sikke-i i'caz lem'aları,

önünde ve hedefinde saadet-i dâreyn hediyeleri

ve arkasında nokta-i istinadî vahy-i semavî hakikatları,

sağında hadsiz ukûl-ü müstakimenin deliller ile tasdikleri,

solunda selim kalblerin ve temiz vicdanların ciddî itminanları ve samimî incizabları ve teslimleri;

Kur'anın fevkalâde, hârika, metin, hücum edilmez bir kal'a-i semaviye-i arziye olduğunu isbat ettikleri gibi;

altı makamdan dahi onun ayn-ı hak ve sadık olduğunu ve beşerin kelâmı olmadığını ve yanlış bulunmadığını imza eden, başta bu kâinatta daima güzelliği izhar, iyiliği ve doğruluğu himaye ve sahtekârları ve müfterileri imha ve izale etmek âdetini bir düstur-u faaliyet ittihaz eden bu kâinatın Mutasarrıfı,

o Kur'ana âlemde en makbul, en yüksek, en hâkimane bir makam-ı hürmet ve bir mertebe-i muvaffakiyet vermesiyle onu tasdik ve imza ettiği gibi;

İslâmiyetin menbaı ve Kur'anın bir tercümanı olan Zât'ın (A.S.M.) herkesten ziyade ona itikad ve ihtiramı

ve nüzulü zamanında uyku gibi bir vaziyet-i naimanede bulunması

ve sair kelâmları ona yetişememesi ve bir derece benzememesi

ve ümmiyetiyle beraber gitmiş ve gelecek hakikî hâdisat-ı kevnîyeyi, gaybiyane Kur'an ile tereddüdsüz ve itminan ile beyan etmesi

ve çok dikkatli gözlerin nazarı altında hiçbir hile, hiçbir yanlış vaziyeti görülmeyen o tercüman,

bütün kuvvetiyle Kur'anın her bir hükmünü öyle iman ve tasdik edip hiçbir şey onu sarsmaması dahi

Kur'anın semavî, hakkaniyetli ve kendi Hâlık-ı Rahîm'inin mübarek kelâmı olduğunu imza ediyor.

Hem nev'-i insanın humsu, belki kısım-ı a'zamı, göz önündeki o Kur'ana müncezibane ve dindarane irtibatı

ve hakikatperestane ve müştakane kulak vermesi

ve çok emarelerin ve vakıaların ve keşfiyatın şهادetiyle,

the jinn, angels, and spirit beings also gathering around it in truth-worshipping fashion like moths **whenever it is recited**

is a stamp confirming the Qur'an's **acceptance** by all beings and that it occupies an elevated position.

Also, all the classes of mankind from the most **stupid** and lowly to the cleverest and most learned

taking their full share of the Qur'an's instruction and their understanding its profoundest truths,

and all branches of scholars like the great **interpreters** of **the Greater Shari'a** in particular, and hundreds of **Islamic sciences** and branches of knowledge, and the brilliant and **exacting scholars** of **theology and the principles of religion**

extracting from the Qur'an all the needs and answers for their own sciences, - this is a stamp confirming that the Qur'an is a **source of truth** and mine of reality.

Also, although the Arab literary figures, who were the most advanced in regard to literature, *-those of them who were not Muslims-* had the greatest need to dispute the Qur'an,

their **avoiding** producing the like of *only a single Sura* and **its eloquence**, *eloquence being only one aspect of the seven major aspects of the Qur'an's miraculousness*,

as well as **the famous orators** and **brilliant scholars** up to the present *who have wanted to gain fame through disputing it* being unable to oppose a single **aspect of its miraculousness** and their remaining silent **in impotence**, - this is a stamp confirming that the Qur'an is a miracle and beyond the powers of man.

#84

Yes, the value, **superiority**, and eloquence of a speech or word is apparent through knowing, **"from whom it has come and to whom, and for what purpose;"**

the Qur'an then can have no like, and none can reach it.

For the Qur'an is the speech and address of the Sustainer of all the worlds and Creator of the whole universe

and a **dialogue** in no way hinting of **imitation** and **artificiality**.

It is addressed to the one *sent in the name of all men, indeed of all beings*, the most famous and renowned of mankind,

the strength and breadth of whose belief gave rise to mighty Islam and raised its owner to the level of **'the distance of two bow-strings'** and returned him as **the addressee of the Eternally Besought One**.

cin ve melek ve ruhanîler dahi, **tilaveti vaktinde** pervane gibi etrafında hakperestane toplanmaları,

Kur'anın kâinatça **makbuliyetine** ve en yüksek bir makamda bulunduğuna bir imzadır.

Hem nev'-i beşerin umum tabakaları, en **gabi** ve âmîden tut, tâ en zeki ve âlime kadar her birisi,

Kur'anın dersinden tam hisse almaları ve en derin hakikatları fehmetmeleri

ve yüzer fen ve **ulûm-u İslâmiyenin** ve bilhâssa **şariat-ı kübranın** büyük **müçtehidleri** ve **usûl-üd din ve ilm-i kelâm**'ın dâhî **muhakkikleri** gibi her taife

kendi ilmine ait bütün hacatını ve cevaplarını Kur'andan **istihraç** etmeleri, Kur'anın **menba-ı hak** ve maden-i hakikat olduğuna bir imzadır.

Hem edebiyatça en ileri bulunan Arab edibleri, *(şimdiye kadar Müslüman olmayanlar)*

muarazaya pek çok muhtaç oldukları halde, *Kur'anın i'cazından yedi büyük vechi varken, yalnız bir tek vechi olan belâgatının (tek bir suresinin) mislini getirmekten istinkâfları* ve

şimdiye kadar gelen ve *muaraza ile şöhret kazanmak isteyen* **meşhur beliglerin** ve **dâhî âlimlerin** onun hiçbir **vech-i i'cazına** karşı çıkamamaları ve **âcizane** sükût etmeleri; Kur'an mu'cize ve tâkat-ı beşerin fevkinde olduğuna bir imzadır.

Evet, bir kelâm **"Kimden gelmiş ve kime gelmiş ve ne için?"** denilmesiyle kıymeti ve **ulviyeti** ve belâgatı tezahür etmesi noktasından

Kur'anın misli olamaz ve ona yetişilemez.

Çünkü Kur'an, bütün âlemlerin Rabbi ve bütün kâinatın Hâlık'ının hitabı ve konuşması

ve hiçbir cihette **taklidi** ve **tasannuu** ihsas edecek hiçbir emare bulunmayan bir **mükâlemesi** ve

bütün insanların belki bütün mahlukatın namına meb'us ve nev'-i beşerin en meşhur ve namdar muhatabı bulunan

ve o muhatabın **kuvvet ve vüs'at-i imanı**, koca İslâmiyeti tereşşuh edip sahibini **Kab-ı Kavseyin** makamına çıkararak **muhatab-ı Samedaniyeye** mazhariyetle nüzul eden

It describes and explains the matters concerning **happiness in this world and the next, the results of the creation of the universe**, and the dominical purposes within it. It expounds also **the belief of the one it addresses, which was the highest and most extensive, and bore all the truths of Islam**.

It turns and shows every side of the huge universe like a map, a clock, or a house, and **teaches** and describes it in the manner of the Craftsman Who made them -

to produce the like of this **Qur'an of Miraculous Exposition** is not possible; the degree of its miraculousness cannot be attained to.

Also, thousands of precise and **learned scholars** of high intelligence have all written **commentaries expounding the Qur'an**, some of which are of thirty, forty, or even seventy volumes,

showing and proving **through evidence and argument** the innumerable **qualities**, fine points, **characteristics**, mysteries, elevated meanings, and numerous indications concerning every sort of hidden and unseen matter in the Qur'an.

And the one hundred and thirty parts of the Risale-i Nur **in particular**, each of which proves **with decisive arguments** one quality, one **fine point** of the Qur'an, - all its parts,

such as the Miraculousness of the Qur'an, and the Second Station of the Twentieth Word, **which deduces many things from the Qur'an concerning the wonders of civilization like the railway and the aeroplane**,

and **the First Ray**, called **Signs of the Qur'an**, which divulges allusions of verses to the Risale-i Nur and electricity,

and the eight short treatises called **The Eight Signs**, which show how **well-ordered**, full of meaning, and **mysterious** are the words of the Qur'an,

and the small treatise proving **in five aspects** the miraculousness of the verses at the end of Sura al-Fath **in regard to their giving news of the Unseen** -

each part of the Risale-i Nur shows one truth, one light of the Qur'an.

All this forms a stamp confirming that the Qur'an has no like, is a miracle and a marvel, and that it is **the tongue of the World of the Unseen in the Manifest World and the Word of One All-Knowing of the Unseen**.

#85

Thus, due to these qualities and characteristics of the Qur'an indicated above in six points, six aspects, and six levels,

ve **saadet-i dâreyne** dair ve **hilkat-i kâinatın neticelerine** ve ondaki Rabbanî maksadlara ait mesaili ve **o muhatabın bütün hakaik-i İslâmiyeyi taşıyan en yüksek ve en geniş olan imanını** beyan ve izah eden

ve koca kâinatı bir harita, bir saat, bir hane gibi her tarafını gösterip çevirip, onları yapan san'atkârı tavrıyla ifade ve **talim** eden

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın elbette mislini getirmek mümkün değildir ve derece-i i'caza yetişilmez.

Hem **Kur'anı tefsir eden** ve bir kısmı otuz-kırk hattâ yetmiş cild olarak birer **tefsir** yazan yüksek zekâlı müdakkik binler **mütefennin ülemanın**,

senedleri ve delilleriyle beyan ettikleri Kur'andaki hadsiz **meziyetleri** ve nükteleri ve **hâsiyetleri** ve sırları ve âlî manaları ve umûr-u gaybiyenin her nev'inden kesretli gaybî ihbarları **izhar** ve isbat etmeleri

ve **bilhâssa** Risale-i Nur'un yüzotuz kitabı, her biri Kur'anın bir meziyetini, bir **nüktesini kat'î bürhanlarla** isbat etmesi

ve bilhâssa Mu'cizat-ı Kur'aniye Risalesi; **şimendifer ve tayyare gibi medeniyetin hârikalarından çok şeyleri Kur'andan istihrac eden** Yirminci Söz'ün İkinci Makamı

ve Risale-i Nur'a ve elektriğe işaret eden âyetlerin işaretatını bildiren **İşarat-ı Kur'aniye** namındaki **Birinci Şua** ve

huruf-u Kur'aniye ne kadar **muntazam** ve **esrarlı** ve manalı olduğunu gösteren **Rumuzat-ı Semaniye** namındaki sekiz küçük risaleler

ve Sure-i Feth'in âhirki âyeti **beş vecihle ihbar-ı gaybî cihetinde** mu'cizeliğini isbat eden küçücük bir risale gibi

Risale-i Nur'un her bir cüz'ü, Kur'anın bir hakikatını, bir nurunu izhar etmesi;

Kur'anın misli olmadığına ve mu'cize ve hârika olduğuna ve **bu âlem-i şehadette âlem-i gaybın lisanı** ve **bir Allâm-ül Guyub'un kelâmı** bulunduğu bir imzadır.

İşte altı noktada ve altı cihette ve altı makamda işaret edilen, Kur'anın mezkûr meziyetleri ve hâsiyetleri içindir ki,

its *sublime*, luminous sovereignty and *sacred, mighty* rule have continued in perfect splendour illuminating the centuries and the face of the earth for one thousand three hundred years.

Also, on account of these qualities of the Qur'an, each of its letters has gained the *sacred distinction* of yielding at least ten rewards, ten merits, and ten eternal fruits, and the letters of certain verses and Suras yielding a hundred or a thousand fruits, or even more, and at blessed times the light, reward, and value of each letter rising from ten to hundreds.

The traveller through the world understood this and said to his heart: "The Qur'an, which is thus miraculous in every respect, through the consensus of its Suras, the agreement of its verses, the accord of its lights and mysteries, and the concurrence of its fruits and works, so testifies with its evidences in the form of proofs to the existence, unity, attributes, and Names of a Single **Necessarily Existent One** that it is from its testimony that

the endless testimony of all the believers has issued forth."

Thus, in brief indication to the instruction in belief and Divine unity that the traveller received from the Qur'an, it was said in the Seventeenth Degree of the First Station:

There is no god but God, the One and Unique Necessary Existent, to Whose Necessary Existence in Unity points the Qur'an of Miraculous Exposition, the book accepted and desired by all species of angel, men and jinn, whose verses are read each minute of the year, with the utmost reverence, by hundreds of millions of men, whose sacred sovereignty over the regions of the earth and the universe and the face of time is permanent, whose spiritual and luminous authority has run over half the earth and a fifth of humanity, for more than fourteen centuries, with the utmost splendour. Testimony and proof is also given by the unanimity of its sacred and heavenly Suras, the agreement of its luminous, divine verses, the congruence of its mysteries and lights, the correspondence of its fruits and effects, by witnessing and clear vision.

haşmetli hâkimiyet-i nuraniyesi ve azametli saltanat-ı kudsiyesi, asırların yüzlerini ışıktandırarak zemin yüzünü dahi bin üçyüz sene tenvir ederek kemal-i ihtiram ile devam etmesi,

hem o hâsiyetleri içindir ki, Kur'anın her bir harfi, hiç olmazsa on sevabı, on haseneyi ve on meyve-i bâki vermesi, hattâ bir kısım âyâtın ve surelerin her bir harfi, yüz ve bin ve daha ziyade meyve vermesi ve mübarek vakitlerde her bir harfin nuru ve sevabı ve kıymeti ondan yüzlere çıkması gibi kudsi imtiyazları kazanmış,

diye dünya seyyahı anladı ve kalbine dedi: "İşte böyle her cihetle mu'cizatlı bu Kur'an, surelerinin icmaıyla ve âyâtının ittifakıyla ve esrar ve envârının tevafukuyla ve semerat ve âsârının tetabukuyla bir tek **Vâcib-ül Vücud**'un vücuduna ve vahdetine ve sıfâtına ve esmasına deliller ile isbat suretinde öyle şahadet etmiş ki;

bütün ehl-i imanın hadsiz şahadetleri, onun şahadetinden tereşsuh etmişler."

İşte bu yolcunun Kur'andan aldığı ders-i tevhid ve imana kısa bir işaret olarak, Birinci Makamın Onyedinci Mertebesinde böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الَّذِي دَلَّ
عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ فِي وَحْدَتِهِ الْقُرْآنُ الْمُعْجِزُ الْبَيَانِ
الْمَقْبُولُ الْمَرْغُوبُ لَا جَنَاسَ الْمَلِكِ وَالْإِنْسِ وَالْجَانِّ
الْمَقْرُوءُ كُلُّ آيَاتِهِ فِي كُلِّ دَقِيقَةٍ بِكَمَالِ الْأَحْتِرَامِ بِالسَّنَةِ
مِائَتِ مِليُونٍ مِنْ نَوْعِ الْإِنْسَانِ الدَّائِمِ سَلْطَنَتُهُ الْقُدْسِيَّةُ
عَلَى أَقْطَارِ الْأَرْضِ وَالْأَكْوَانِ وَعَلَى وُجُوهِ الْأَعْصَارِ وَ
الزَّمَانِ وَالْجَارِي حَاكِمِيَّتُهُ الْمَعْنَوِيَّةُ النُّورَانِيَّةُ عَلَى
نِصْفِ الْأَرْضِ وَخُمْسِ الْبَشَرِ فِي أَرْبَعَةِ عَشَرَ عَصْرٍ
بِكَمَالِ الْإِحْتِشَامِ .. وَكَذَا شَهِدَ وَبَرَّهَنَ بِإِجْمَاعِ سُورِهِ
الْقُدْسِيَّةِ السَّمَاويَّةِ وَبِاتِّفَاقِ آيَاتِهِ النُّورَانِيَّةِ الْإِلَهِيَّةِ وَ
بِتَوَافُقِ أَسْرَارِهِ وَأَنْوَارِهِ وَبِتَطَابُقِ حَقَائِقِهِ وَثَمَرَاتِهِ وَ
آثَارِهِ بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعَيَانِ

denilmiştir.

The Tenth Matter Of The Fruits Of Belief, The Eleventh Ray

A Flower of Emirdag

[An extremely powerful reply to objections raised against repetition in the Qur'an.]

My Dear and Loyal Brothers!

Due to my wretched situation, this Matter is **confused** and **graceless**.

But I **knew definitely** that beneath the confused **wording** was a most valuable sort of miraculousness,

though **unfortunately** I was incapable of expressing it.

But however dull the wording, since it concerns the Qur'an, it is both **worship in the form of reflection**, and **the shell of a sacred, elevated, shining jewel**.

The diamond in the hand should be looked at, not its **torn clothes**.

...

Also, I wrote it in one or two days during Ramadan while extremely ill, **wretched**, and without food, of necessity very **concisely** and briefly, and including many truths and **numerous proofs** in a single sentence. Its deficiencies, then, should be overlooked!

{As the Tenth Matter of the fruit of Denizli Prison, it is a small shining flower of Emirdag and of this month of Ramadan.

By explaining one instance of wisdom in the repetitions of the Qur'an, it dispels the poisonous, putrid illusions of the people of misguidance.

My True and Loyal Brothers!

While reading the Qur'an of Miraculous Exposition in Ramadan,

whichever of the thirty-three verses I came to that in the First Ray describe **the allusions** to the Risale-i Nur,

I saw that the page and story of the verse also look to the Risale-i Nur and its **students** to a degree -in so far as they have **a share of the story**.

Particularly **the Light Verses** in Sura al-Nur, just as they point to the Risale-i Nur with ten fingers,

so **the Darkness Verses** following it point directly at those opposing it; these afford a further share.

Quite simply, I understood that this 'station' rises from particularity to universality

Onbirinci Şua olan Meyve Risalesi'nin Onuncu Mes'elesi

Emirdağı Çiçeği

[Kur'anda olan tekrarata gelen itirazlara karşı gayet kuvvetli bir cevaptır.]

Aziz sıddık kardeşlerim!

Gerçi bu mes'ele, perişan vaziyetimden **müşevveş** ve **letafetsiz** olmuş.

Fakat o müşevveş **ibare** altında çok kıymetli bir nevi i'cazı **kat'i bildim**.

Maatteessüf ifadeye muktedir olamadım.

Her ne kadar ibaresi sönük olsa da, Kur'ana ait olmak cihetiyle hem **ibadet-i tefekkürîye**, hem **kudsî, yüksek, parlak bir cevherin sadefidir**.

Yırtık libasına değil, elindeki elmasa bakılsın.

Eğer münasib ise, "Onuncu Mes'ele" yapınız; değilse, sizin tebrik mektublarınıza mukabil bir mektub kabul ediniz.

Hem bunu gayet hasta ve **perişan** ve gıdasız, bir-iki gün Ramazanda, mecburiyetle gayet **mücmel** ve kısa ve bir cümlede pek çok hakikatleri ve **müteaddid hüccetleri** dercederek yazdım. Kusura bakılmasın.

{Denizli hapsinin meyvesine Onuncu Mes'ele olarak Emirdağ'ının ve bu Ramazan-ı Şerifin nurlu bir küçük çiçeğidir.

Tekrarat-ı Kur'anîyenin bir hikmetini beyanla, ehl-i dalaletin üfunetli ve zehirli evhamlarını izale eder.

Aziz sıddık kardeşlerim!

Ramazan-ı Şerifte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ı okurken

Risale-i Nur'a **işaretleri** Birinci Şua'da beyan olunan otuzüç âyetten hangisi gelse

bakıyordum ki, o âyetin sahifesi ve yaprağı ve kıssası dahi Risale-i Nur'a ve **şakirdlerine kıssadan hisse** almak noktasında bir derece bakıyor.

Hususan Sure-i Nur'dan **âyet-ün nur**, on parmakla Risale-i Nur'a baktığı gibi,

arkasındaki **âyet-i zulûmat** dahi muarızlarına tam bakıyor ve ziyade hisse veriyor.

Âdeta o makam, cüz'iyetten çıkıp külliyet kesbeder

and that one part of that **universality** is the Risale-i Nur and its students.

#87

Indeed, in regard to the breadth, exaltedness, and comprehensiveness that **the Qur'an's address** receives from firstly the extensive station of the universal dominicality of the Pre-Eternal Speaker, and from the extensive station of the one addressed in the name of mankind, indeed of all beings, and the most extensive station of all mankind's guidance in all the centuries, and from the station of the most elevated comprehensive expositions of the Divine laws concerning the regulation of this world and the hereafter, the heavens and the earth, pre-eternity and post-eternity, and **the dominicality of the Creator of the universe**, and of all beings, this Address displays such an elevated miraculousness and comprehensiveness that

both its apparent and simple level, which flatters the simple minds of ordinary people, the most numerous group the Qur'an addresses, and its highest level, partake of it.

It is as though, addressing every age and every class of people, not as one share of the story or one lesson from an historical story, but as parts of a universal principle, it is newly revealed.

Particularly its often repeated threats of *the wrongdoers*, *the wrongdoers*, and its severe expositions of calamities visited on the heavens and the earth, in punishment for their wrongdoing -through these and the retribution visited on the 'Ad and Thamud peoples and on Pharaoh- it draws attention to the unequalled wrongs of this century,

and through the salvation of prophets like Abraham (PUH) and Moses (PUH) gives consolation to the oppressed believers.

Indeed, all past time and the departed ages and centuries, which in the view of heedlessness and misguidance form a fearsome place of non-existence and a grievous, ruined graveyard, **the Qur'an of Miraculous Exposition** shows to every century and class of people in the form of living instructive pages, strange worlds, living and endowed with spirits, and existent realms of the Sustainer which are connected with us; with an elevated miraculousness, it sometimes conveys us to those times, and sometimes brings those times to us. Infusing with life the universe, which in the view of misguidance is lifeless, wretched, dead, and a limitless wasteland revolving amid separation and decline, with the same miraculousness this same Qur'an of Mighty Stature raises to life those dead beings, makes them converse with one another as officials charged with duties and hasten to the assistance of one another; it instructs mankind, the jinn, and the angels in true, luminous, and pleasurable wisdom.

ve bu asırda o küllînin tam bir ferdi Risale-i Nur ve şakirdleridir diye hissettim.

Evet **Kur'an'ın hitabı**, evvela Mütetekellim-i Ezelî'nin rububiyet-i âmmesinin geniş makamından, hem nev'-i beşer, belki kâinat namına muhatab olan zâtın geniş makamından, hem umum nev'-i benî-âdemin bütün asırlarda irşadlarının gayet vüs'atlı makamından, hem dünya ve âhiretin ve arz ve semavatın ve ezel ve ebedin ve **Hâlık-ı Kâinat'ın rububiyetine** ve bütün mahlukatın tedbirine dair kavanin-i İlahiyenin gayet yüksek ve ihatalı beyanatının geniş makamından aldığı vüs'at ve ulviyet ve ihata cihetiyle o hitab, öyle bir yüksek i'caz ve şümul gösterir ki;

ders-i Kur'anın muhatablarından en kesretli taife olan tabaka-i avamın basit fehimlerini okşayan zahirî ve basit mertebesi dahi en ulvî tabakayı da tam hissedar eder.

Güya kıssadan yalnız bir hisse ve bir hikâye-i tarihiyeden bir ibret değil, belki bir küllî düsturun efradı olarak her asra ve her tabakaya hitab ederek taze nâzil oluyor.

ve bilhâssa çok tekrarla الظَّالِمِينَ الظَّالِمِينَ deyip tehdidleri ve zulümlerinin cezası olan musibet-i semaviye ve arziye'yi şiddetle beyanı, bu asrın emsalsiz zulümlerine Kavm-i Âd ve Semud ve Firavun'un başlarına gelen azablar ile baktırıyor

ve mazlum ehl-i imana İbrahim (A.S.) ve Musa (A.S.) gibi enbiyanın necatlarıyla teselli veriyor.

Evet nazar-ı gaflet ve dalalette, vahşetli ve dehşetli bir ademistan ve elim ve mahvolmuş bir mezaristan olan bütün geçmiş zaman ve ölmüş karnlar ve asırlar; canlı birer sahife-i ibret ve baştan başa ruhlu, hayatdar bir acib âlem ve mevcud ve bizimle münasebetdar bir memleket-i Rabbaniye suretinde sinema perdeleri gibi, kâh bizi o zamanlara, kâh o zamanları yanımıza getirerek her asra ve her tabakaya gösterip yüksek bir i'caz ile ders veren **Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan** aynı i'cazla, nazar-ı dalalette camid, perişan, ölü, hadsiz bir vahşetgâh olan ve firak ve zevalde yuvarlanan bu kâinatı bir kitab-ı Samedanî, bir şehir-i Rahmanî, bir meşher-i sun'-i Rabbânî olarak o camidatı canlandırarak, birer vazifedar suretinde birbiriyle konuşturup ve birbirinin imdadına koşturup nev'-i beşere ve cinn ve meleğe hakikî ve nurlu ve zevkli hikmet dersleri veren bu Kur'an-ı Azimüşşan

For sure, then, **it gains sacred distinctions**, like there being ten merits in each of its letters, and sometimes a hundred, a thousand, or thousands of merits; **and if all men and jinn were to gather together, their being unable to produce the like of it; and its speaking completely appropriately with all mankind and all beings; and its all the time being inscribed with eagerness in the hearts of millions of hafizes; and its not causing weariness through its frequent and numerous repetitions; and despite its many obscure passages and sentences, its being settled perfectly in the delicate and simple heads of children; and its being agreeable like Zamzam water in the ears of the sick, the dying, and those distressed by a few words; and its gaining for its students happiness in this world and the next.**

#88

Its smoothness of style, which, observing exactly its interpreter's being **unlettered**, allows for no **bombast**, **artificiality**, or **affectedness**, and its descending directly from the heavens, demonstrate a fine miraculousness.

So too it shows a fine miraculousness in the grace and guidance of flattering the simple minds of ordinary people, the most numerous of the classes of men, **through the condescension in its expression**, and **mostly opening the clearest and most evident pages like the heavens and earth**, and teaching the **wondrous miracles of power and meaningful lines of wisdom beneath those commonplace things**.

By making known that it is also a book of prayer and summons, of invocation and Divine unity, **which require repetition**, it demonstrates a sort of miraculousness through **making understood** in a single sentence and a single story **through its agreeable repetitions** numerous different meanings to numerous different classes of people.

Similarly, by making known that the most **minor** and unimportant things in ordinary, **commonplace** events are within its **compassionate view** and **the sphere of its will and regulation**,

it demonstrates **a sort of miraculousness** in attaching importance to even the minor events of the Companions of the Prophet **in the establishment of Islam and codification of the Shari'a**, and both in those minor events being universal principles, and, **in the establishment of Islam and the Shari'a, which are general**, their producing most important fruits, as though they had been seeds.

elbette her harfinde on ve yüz ve bazan bin ve binler sevab bulunması ve **bütün cinn ve ins toplansa onun mislini getirememesi ve bütün benî-âdemle ve kâinatla tam yerinde konuşması ve her zaman milyonlar hâfızların kalblerinde zevkle yazılması ve çok tekrarla ve kesretli tekrarıyla usandırmaması ve çok iltibas yerleri ve cümleleriyle beraber çocukların nazik ve basit kafalarında mükemmel yerleşmesi ve hastaların ve az sözden müteessir olan ve sekeratta olanların kulağında mâ-i zemzem misillü hoş gelmesi gibi kudsi imtiyazları kazanır** ve iki cihanın saadetlerini kendi şakirdlerine kazandırır.

Ve tercümanının **ümmiyet** mertebesini tam riayet etmek sırrıyla hiçbir **tekellüf** ve hiçbir **tasannu** ve hiçbir **gösterişe** meydan vermeden selaset-i fitriyesini ve doğrudan doğruya semadan gelmesini

ve en kesretli olan tabaka-i avamın basit fehimlerini **tenezzülât-ı kelâmiye ile** okşamak hikmetiyle **en ziyade sema ve arz gibi en zahir ve bedihî sahifeleri açıp o âdiyat altındaki hârikulâde mu'cizat-ı kudretini ve manidar sutur-u hikmetini** ders vermekle lütf-u irşadda güzel bir i'caz gösterir.

Tekrarı iktiza eden dua ve davet, zikir ve tevhid kitabı dahi olduğunu bildirmek sırrıyla güzel, **tatlı tekrarıyla** bir tek cümlede ve bir tek kıssada ayrı ayrı çok manaları, ayrı ayrı muhatab tabakalarına **tefhim etmekte**

ve cüz'î ve **âdi** bir hâdisede en **cüz'î** ve ehemmiyetsiz şeyler dahi **nazar-ı merhametinde ve daire-i tedbir ve iradesinde** bulunmasını bildirmek sırrıyla

tesis-i İslâmiyet'te ve tedvin-i Şeriat'ta sahabelerin cüz'î hâdiselerini dahi nazar-ı ehemmiyete almasında; hem küllî düsturların bulunması, **hem umumî olan İslâmiyetin ve şeriatın tesisinde** o cüz'î hâdiseler, çekirdekler hükmünde çok ehemmiyetli meyveleri verdikleri cihetinde **de bir nevi i'cazını** gösterir.

With regard to repetition being necessary due to the repetition of need, the repetition of certain verses which, as answers to numerous repeated questions over a period of twenty years, instruct numerous different levels of people is not a fault, indeed, **to repeat certain sentences** so powerful they produce thousands of results and a number of verses resulting from countless evidences, which describe an infinite, awesome, all-embracing revolution that, by destroying utterly the vast universe and changing its shape at Doomsday, will remove the world and found the mighty hereafter in its place, and will prove that all particulars and universals from atoms to the stars are in the hand and under the disposal of a single Being, and will show the Divine wrath and dominical anger -on account of the result of the universe's creation- at mankind's wrongdoing, which brings to anger the earth and the heavens and the elements,

to repeat such verses is not a fault, but most powerful miraculousness, and most elevated eloquence; an eloquence and lucid style corresponding exactly to the requirements of the subject.

For example, as is explained in the Fourteenth Flash of the Risale-i Nur, the sentence, *In the Name of God, the Merciful, the Compassionate*, which forms a single verse and is repeated one hundred and fourteen times in the Qur'an,

is a truth which binds the Divine Throne and the earth, and illuminates the cosmos, and for which everyone is in need all the time;

if it was repeated millions of times, there would still be need for it.

There is need and longing for it, not only every day like bread, but every moment like air and light.

#89

And, for example, the verse, *And verily your Sustainer is Exalted in Might, Most Compassionate*, which is repeated eight times in Sura Ta. Sin. Mim. {Sura 26, al-Shu'ara'}

Repeating on account of the result of the universe's creation and in the name of universal dominicality, the salvation of the prophets whose stories are told in the Sura, and the punishments of their peoples,

in order to teach that dominical dignity requires the torments of those wrongdoing peoples while Divine compassion requires the prophets' salvation, is a concise, miraculous, and elevated miraculousness, for which, if repeated thousands of times, there would still be need and longing.

And, for example, the verse, *Then which of the favours of your Sustainer will you deny? {Qur'an, 55:13, etc.}* which is repeated in Sura al-Rahman,

Evet ihtiyacın tekerrürüyle, tekrarin lüzumu haysiyetiyle, yirmi sene zarfında pek çok mükerrer suallere cevap olarak ayrı ayrı çok tabakalara ders veren ve koca kâinatı parça parça edip kıyamette şeklini değiştirerek dünyayı kaldırıp onun yerine azametli âhireti kuracak ve zerrattan yıldızlara kadar bütün cüz'iyat ve külliyyatı, tek bir zâtın elinde ve tasarrufunda bulunduğunu isbat edecek ve kâinatı ve arz ve semavatı ve anasırı kızdıran ve hiddete getiren nev'-i beşerin zulümlerine, kâinatın netice-i hilkatı hesabına gazab-ı İlahî ve hiddet-i Rabbaniyeyi gösterecek hadsiz hârika ve nihayetsiz dehşetli ve geniş bir inkılabın tesisinde binler netice kuvvetinde bazı cümleleri ve hadsiz delillerin neticesi olan **bir kısım âyetleri tekrar etmek**;

değil bir kusur, belki gayet kuvvetli bir i'caz ve gayet yüksek bir belâgat ve mukteza-yı hale gayet mutabık bir cezalettir ve fesahattir.

Meselâ: bir tek âyet iken yüz ondört defa tekerrür eden "*Bismillahirrahmanirrahîm*" cümlesi, Risale-i Nur'un Ondördüncü Lem'asında beyan edildiği gibi;

arşı ferşle bağlayan ve kâinatı ışıklandıran ve her dakika herkes ona muhtaç olan öyle bir hakikattir ki,

milyonlar defa tekrar edilse yine ihtiyaç var.

Değil yalnız ekmek gibi her gün, belki hava ve ziya gibi her dakika ona ihtiyaç ve iştiyak vardır.

Hem meselâ: Sure-i طسم de sekiz defa tekrar edilen şu

إِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ âyeti,

o surede hikâye edilen peygamberlerin necatlarını ve kavimlerinin azablarını, kâinatın netice-i hilkatı hesabına ve rububiyet-i âmmenin namına o binler hakikat kuvvetinde olan âyeti tekrar ederek,

izzet-i Rabbaniye o zalim kavimlerin azabını ve rahîmiyet-i İlahiye dahi enbiyanın necatlarını iktiza ettiğini ders vermek için binler defa tekrar olsa yine ihtiyaç ve iştiyak var ve i'cazlı ve îcazlı bir ulvî belâgattir.

Hem meselâ: Sure-i Rahman'da tekrar edilen فَبِأَيِّ آلَاءِ

بِكُمْ تَكْذِبُونَ âyeti ile

and the verse, *Woe that Day to the rejecters of truth!*, in Sura al-Mursalat {Sura 77.}

shout out threateningly to mankind and the jinn across the centuries and the heavens and the earth, the unbelief, *ingratitude*, and *wrongdoing* of those *who bring the universe and the heavens and earth to anger, spoil the results of the world's creation, and deny and respond slightly to the majesty of Divine rule*, and aggress against the rights of all creatures.

If a general lesson thus concerned with thousands of truths and of the strength of thousands of matters is repeated thousands of times, there would still be need for it and its *awe-inspiring conciseness* and *beautiful, miraculous eloquence*.

And, for example, the repetition of the phrase, *Glory be unto You! There is no god but You: Mercy! Mercy! Save us, deliver us, preserve us, from Hell-fire!* in the supplication of the Prophet (PBUH) called *Jawshan al-Kabir*, which is a true and authentic *supplication* of the Qur'an and a sort of summary proceeding from it.

Since it contains the greatest truth and *the most important of the three supreme duties of creatures in the face of dominicality, the glorification and praise of God and declaring Him to be All-Holy*,

and *the most awesome question facing mankind, man being saved from eternal misery*,

and worship, *the most necessary result of human impotence*, if it is repeated thousands of times, it is still few.

Thus, repetition in the Qur'an looks to principles like these.

Sometimes on one page, even, with regard to *the requirements of the position* and *the need for explanation* and the demands of eloquence, it expresses the truth of Divine unity perhaps twenty times *explicitly* and *by implication*.

It does not cause boredom, but gives a power to it and inspires an eagerness.

It has been explained in the Risale-i Nur with proofs how appropriate, *fitting*, and *acceptable from the point of view of rhetoric* are the repetitions in the Qur'an.

#90

The wisdom and meaning of the Meccan and Medinan Suras in the Qur'an of Miraculous Exposition being different in regard to eloquence, miraculousness, and *detail* and *breveity* is as follows:

In Mecca, the first line of those it was addressing and *those opposed to it* were the Qurayshi idolators and *untaught* tribesmen,

Sure-i Mürselât'ta *وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ* âyeti,

cinn ve nev'-i beşerin, *kâinatı kızdıran ve arz ve semavatı hiddete getiren ve hilkat-i âlemin neticelerini bozan ve haşmet-i saltanat-ı İlahiye karşı inkâr ve istihfafla mukabele eden* küfür ve *küfran*larını ve *zulûmlerini* ve bütün mahlukatın hukuklarına tecavüzlerini asırlara ve arz ve semavata tehdidkârane haykıran bu iki âyet,

böyle binler hakikatlarla alâkadar ve binler mes'ele kuvvetinde olan *bir ders-i umumîde* binler defa tekrar edilse yine lüzum var ve *celalli bir i'caz* ve *cemalli bir icaz-ı belâgat*tır.

Hem meselâ: Kur'anın hakikî ve tam bir nevi münacatı ve Kur'andan çıkan *bir çeşit hülâsası olan Cevşen-ül Kebir* namındaki *münacat-ı* Peygamberîde yüz defa

سُبْحَانَكَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَمَانُ الْأَمَانُ خَلِّصْنَا وَ

أَجِرْنَا وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ

cümlesinin tekrarında

tevhid gibi kâinatça en büyük hakikat ve *tesbih ve takdis* gibi, *mahlukatın rububiyete karşı üç muazzam vazifesinden en ehemmiyetli vazifesi*

ve *şekavet-i ebediyeden kurtulmak* gibi nev'-i insanın en dehşetli mes'elesi

ve ubudiyet ve *acz-i beşerînin en lüzumlu neticesi* bulunması cihetiyle binler defa tekrar edilse yine azdır.

İşte tekrar-ı Kur'aniye bu gibi metin esaslara bakıyor.

Hattâ bazan bir sahifede *iktiza-yı makam* ve *ihtiyac-ı ifham* ve belâgat-ı beyan cihetiyle yirmi defa *sarih*an ve *zimnen* tevhid hakikatını ifade eder.

Değil usanç, belki kuvvet ve şevk ve halavet verir.

Risale-i Nur'da, tekrar-ı Kur'aniye ne kadar yerinde ve *münasib* ve *belâgatça makbul* olduğu hüccetleriyle beyan edilmiş.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın Mekkiye sureleriyle Medeniye sureleri belâgat noktasında ve i'caz cihetinde ve *tafsil* ve *icmal* vechinde birbirinden ayrı olmasının sırr-ı hikmeti şudur ki:

Mekke'de birinci safta muhatab ve *muarızları*, Kureys müşrikleri ve *ümmileri* olduğundan

so a powerful and elevated style in regard to rhetoric was necessary, and a miraculous, convincing, persuasive conciseness, and in order to establish it, repetition was required.

Thus, in most of the Meccan Suras, repeating and expressing the pillars of belief and degrees in the affirmation of Divine unity with a most powerful, elevated, and miraculous conciseness,

it proved so powerfully the first creation and the Resurrection, God and the hereafter, not only in a single page, verse, sentence or word,

but sometimes in a letter, through grammatical devices like inverting the words or sentences, making a word indefinite, and omissions and inclusions, that the geniuses and leaders of the science of rhetoric met it with wonder.

The Risale-i Nur, and the Twenty-Fifth Word and its Addenda in particular, which prove in summary forty aspects of the Qur'an's miraculousness, and the Qur'anic commentary, *Isharat al-I'jaz*, from the Arabic Risale-i Nur, which in wondrous fashion proves the aspect of the Qur'an's miraculousness in its word-order, have demonstrated in fact that

in the Meccan Suras and verses are the highest styles of eloquence and the most elevated, concise miraculousness.

As for the Medinan Suras and verses, since the first line of those they were addressing, who opposed them,

were the People of the Book, such as the Jews and Christians who affirmed God's existence,

what was required by eloquence and guidance and for the discussion to correspond to the situation, was not explanation of the high principles of religion and pillars of belief in a simple, clear, and detailed style, but the explanation of particular matters of the Shari'a and its injunctions, which were the cause of dispute, and the origins and causes of secondary matters and general laws.

Thus, in the Medinan Suras and verses, through explanations in a detailed, clear, simple style, in the matchless manner of exposition peculiar to the Qur'an, it mostly mentions within those particular secondary matters, a powerful and elevated summary; a conclusion and proof, a sentence relating to Divine unity, belief, or the hereafter which makes the particular matter of the Shari'a universal and ensures that it conforms to belief in God.

It illuminates the passage, and elevates it.

belâgatça kuvvetli bir üslûb-u âlî ve îcazlı, mukni', kanaat verici bir icmal ve tesbit için tekrar lâzım geldiğinden

ekseriyetçe Mekkî sureleri erkân-ı imaniyeyi ve tevhidin mertebelerini gayet kuvvetli ve yüksek ve i'cazlı bir îcaz ile ifade ve tekrar ederek

mebde' ve meadi, Allah'ı ve âhireti, değil yalnız bir sahifede, bir âyetle, bir cümlede, bir kelimede;

belki bazan bir harfte ve takdim - te'hir, tarif - tenkir ve hazf - zikir gibi heyetlerde öyle kuvvetli isbat eder ki, ilm-i belâgatın dâhî imamları hayretle karşılamışlar.

Risale-i Nur ve bilhâssa Kur'anın kırk vech-i i'cazını icmalen isbat eden Yirmibeşinci Söz, zeyilleriyle beraber ve nazımdaki vech-i i'cazı hârika bir tarzda beyan ve isbat eden Arabî Risale-i Nur'dan "İşarat-ül İ'caz" tefsiri bilfiil göstermişler ki,

Mekkî sure ve âyetlerde en âlî bir üslûb-u belâgat ve en yüksek bir i'caz-ı îcazî vardır.

Amma Medine sure ve âyetlerinin birinci safta muhatab ve muarızları ise,

Allah'ı tasdik eden Yahudi ve Nasara gibi ehl-i kitab olduğundan

mukteza-yı belâgat ve irşad ve mutabık-ı makam ve halin lüzumundan, sade ve vazih ve tafsilli bir üslûbla ehl-i kitaba karşı dinin yüksek usûlünü ve imanın rükünlerini değil, belki medar-ı ihtilaf olan şeriatın ve ahkâmın ve teferruatın ve küllî kanunların menşe'leri ve sebepleri olan cüz'iyatın beyanı lâzım geldiğinden,

o sure ve âyetlerde ekseriyetçe tafsil ve izah ve sade üslûbla beyanat içinde Kur'ana mahsus emsalsiz bir tarz-ı beyanla, birden o cüz'î teferruat hâdisesi içinde yüksek, kuvvetli bir fezleke, bir hâtime, bir hüccet ve o cüz'î hâdis-i şer'iyeyi küllîleştiren ve imtisalini iman-ı billah ile temin eden bir cümle-i tevhidiye ve esmaiye ve uhreviyeyi zikreder.

O makamı nurlandırır, ulvîleştirir, küllîleştirir.

The Risale-i Nur has proved the qualities and fine points and elevated eloquence in the summaries and conclusions, which express Divine unity and the hereafter, and come mostly at the end of verses, like:

*Indeed, God is Powerful over all things. * Verily God has knowledge of all things. * And He is the Mighty, the Wise. * And He is Exalted in Might, Most Compassionate.*

Risale-i Nur, âyetlerin âhirlerinde ekseriyetle gelen إِنَّ اللَّهَ

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ gibi tevhidi veya
âhireti ifade eden fezlekeler ve hâtimelerde ne kadar
yüksek bir belâgat ve meziyetler ve cezaletler ve nükteler
bulunduğunu

www.risaleglobal.com

In explaining in the Second Beam of the Second Light of the Twenty-Fifth Word, ten out of the many fine points of those summaries and conclusions, it has proved to the **obstinate** that they contain a **supreme miracle**.

Yes, in expounding those **secondary matters of the Shari'a** and **laws of social life**, the Qur'an at once raises the views of those it addresses to elevated and universal points,

and transforming a **simple style** into an elevated one and instruction in the Shari'a to instruction in Divine unity,

it shows it is both a **book of law and commands** and **wisdom**, and a **book of the tenets of faith and belief**, and of invocation and **reflection** and summons.

And through teaching many of **the aims of Qur'anic guidance** in every passage, it displays a brilliant and **miraculous eloquence** different to that of the Meccan Suras.

Sometimes in two words, for example, in *Sustainer of All the Worlds* and *Your Sustainer*, through the phrase, *Your Sustainer*, it expresses **Divine oneness**, and through, *Sustainer of All the Worlds*, **Divine unity**.

It expresses the Divine oneness within Divine unity.

In a single sentence even it sees and situates a particle in the pupil of an eye,

and with the same verse, the same **hammer**, it situates the sun in the sky, making it an eye to the sky.

For example, after the verse,

Who created the heavens and the earth,

following the verse,

He merges the night into the day, and He merges the day into the night, {Qur'an, 35:13}

it says:

And He has full knowledge of all that is in [men's] hearts. {Qur'an, 35:38}

It says: "Within the vast **majesty of the creation** of the earth and the skies, He knows and regulates also **the thoughts of the heart**."

And through an exposition of this sort, **transforms** that simple and unlettered level and **particular discussion** which takes into account the minds of ordinary people, into an elevated, attractive, and general conversation for the purpose of guidance.

A Question: "Sometimes an important truth is not apparent to a **superficial view**, and in some positions **the connection** is not known when an **elevated summary** concerning **Divine unity** or a universal principle is drawn from a minor and ordinary matter, and **it is imagined** to be a fault.

Yirmibeşinci Söz'ün İkinci Şu'lesinin İkinci Nurunda o fezleke ve hâtimelerin pek çok nüktelerinden ve meziyetlerinden on tanesini beyan ederek, o hülâsalarda bir **mu'cize-i kübra** bulunduğunu **muannidlere** de isbat etmiş.

Evet Kur'an, o **teferruat-ı şer'iyeye** ve **kavanin-i içtimaiyenin** beyanı içinde birden muhatabın nazarını en yüksek ve küllî noktalara kaldırıp,

sade üslûbu bir ulvî üslûba ve şariat dersinden tevhid dersine çevirerek

Kur'anı, hem **bir kitab-ı şariat** ve **ahkâm ve hikmet**, hem **bir kitab-ı akide** ve **iman** ve **zikir** ve **fikir** ve **dua** ve **davet** olduğunu gösterip

her makamda çok **makasid-ı irşadiye** ve **Kur'aniyeyi** ders vermesiyle Mekkiye âyetlerin tarz-ı belâgatlarından ayrı ve parlak **mu'cizane** bir **cezalet** izhar eder.

Bazan iki kelimedede meselâ **رَبُّ الْعَالَمِينَ** ve **رَبُّكَ** de, **رَبُّكَ** tabiriyle **ehadiyeti** ve **رَبُّ الْعَالَمِينَ** ile **vâhidiyeti** bildirir.

Ehadiyet içinde vâhidiyeti ifade eder.

Hattâ bir cümlede; bir zerreyi bir gözbebeğinde gördüğü ve yerleştirdiği gibi,

Güneş'i dahi aynı âyetle, aynı **çekiçe** göğün gözbebeğinde yerleştirir ve göge bir göz yapar.

Meselâ: **يُولِجُ** âyetinden sonra **وَالْأَرْضِ** âyetinin akabinde **وَاللَّيْلِ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ** der.

"Zemin ve göklerin **haşmet-i hilkatinde kalbin** dahi **hatıratını** bilir, idare eder." der,

tarzında bir beyanat cihetiyle o sade ve ümmiyet mertebesini ve **avamın fehmini nazara alan** o basit ve **cüz'î muhavere**, o tarz ile **ulvî ve cazibedar** ve **umumî ve irşadkâr bir mükâlemeye döner**.

Ehemmiyetli Bir Sual: "Bazan bir hakikat, **sathî nazarlara** görünmediğinden ve bazı makamlarda **cüz'î** ve âdi bir hâdiseden yüksek bir **fezleke-i tevhidi** veya küllî bir düsturu beyan etmekte **münasebet** bilinmediğinden, **bir kusur tevehhüm edilir**.

For example, to mention the extremely elevated principle: *And over all endued with knowledge, One Knowing {Qur'an, 12:76}* when Joseph (Peace be upon him) seized his brother through *subterfuge*, does not appear to be in keeping with eloquence. What is its meaning and purpose?"

#92

The Answer: In most of the long and *middle-length Suras*, which are each small Qur'ans, and in many pages and passages,

not only two or three aims are followed, for by its *nature* the Qur'an comprises many books and teachings, *such as being a book of invocation, belief, and reflection, and a book of law, wisdom, and guidance.*

Thus, since it describes *the majestic manifestations* of *Divine dominicality* and its encompassing all things,

as *a sort of recitation of the mighty book of the universe*, it follows many aims in every discussion and sometimes on a single page;

while instructing in *knowledge of God*, the degrees in Divine unity, and the truths of belief,

with an apparently weak connection it opens another subject of instruction in the following passage, joining powerful connections to the weak one.

It corresponds perfectly to the discussion and raises the level of eloquence.

A Second Question: "What is the purpose of the Qur'an proving and drawing attention to the hereafter, Divine unity, and man's *reward and punishment* thousands of times, *explicitly, implicitly, and allusively*, and teaching them in every Sura, on every page, and in every discussion?"

The Answer: To instruct in the most important, most significant, and most awesome matters *in the sphere of contingency and in the revolutions in the universe's history concerning man's duty*, the means to his *eternal misery or happiness* -*man who undertook the Divine vicegerency of the earth-*

and to remove his countless doubts and to smash his violent denials and obduracy, indeed, to make man confirm those *awesome revolutions*

and submit to those *most necessary essential matters* which are as great as the revolutions,

if the Qur'an draws his attention to them thousands, or even millions of times, it is not excessive,

for those discussions in the Qur'an are read millions of times, and they do not cause boredom, nor does the need cease.

Meselâ: "Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm, kardeşini bir *hile* ile alması" içinde *وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ* diye gayet yüksek bir düsturun zikri, belâgatça münasebeti görünmüyor. Bunun sırrı ve hikmeti nedir?"

Elcevab: Her biri birer küçük Kur'an olan ekser uzun sure ve *mutavassıtlarda* ve çok sahife ve makamlarda

yalnız iki-üç maksad değil, belki Kur'an *mahiyeti, hem bir kitab-ı zikir ve iman ve fikir, hem bir kitab-ı şeriat ve hikmet ve irşad* gibi, çok kitabları ve ayrı ayrı dersleri tazammun ederek

rububiyet-i İlahiyenin her şeye ihatasını ve *haşmetli tecelliyatını* ifade etmek cihetiyle,

kâinat kitab-ı kebirinin bir nevi kıraatı olan Kur'an, elbette her makamda, hattâ bazan bir sahifede çok maksadları takiben

marifetullahtan ve tevhidin mertebelerinden ve iman hakikatlarından ders verdiği haysiyetiyle,

öbür makamda, meselâ *zahirce zaîf bir münasebetle*, başka bir ders açar ve o zaîf münasebete çok kuvvetli münasebetler iltihak ederler.

O makama gayet mutabık olur, mertebe-i belâgatı yükselenir.

İkinci Bir Sual: "Kur'anda *sarihan ve zimnen ve işareten*, âhiret ve tevhidi ve beşerin *mükâfat ve mücazatını* binler defa isbat edip nazara vermenin ve her surede, her sahifede, her makamda ders vermenin hikmeti nedir?"

Elcevab: *Daire-i imkânda ve kâinatın sergüzeştine ait inkılablarda* ve *emanet-i kübrayı ve hilafet-i arziyeyi omuzuna alan* nev'-i beşerin *şekavet ve saadet-i ebediyeye* medar olan vazifesine dair en ehemmiyetli, en büyük, en dehşetli mes'elelerinden en azametlilerini ders vermek

ve hadsiz şüpheleri izale etmek ve gayet şiddetli inkârları ve inadları kırmak cihetinde elbette o *dehşetli inkılabları* tasdik ettirmek

ve o inkılablar azametinde büyük ve beşere *en elzem ve en zarurî mes'eleleri* teslim ettirmek için

Kur'an, binler defa değil, belki milyonlar defa onlara baktırsa yine israf değil ki,

milyonlar kerre tekrar ile o bahisler Kur'anda okunur, usanç vermez, ihtiyaç kesilmez.

For example, since the verse,
For those who believe and do righteous deeds are gardens beneath which rivers flow, {Qur'an, 85:11}
**They will dwell there for ever. {Qur'an, 5:85, etc.}*
shows the truth of the good news of eternal happiness,

which "saves from the eternal execution of the reality of death, which every moment shows itself to wretched man, both himself, and his world, and all those he loves, and gains for them an everlasting sovereignty,"

if it is repeated thousands of millions of times and given the importance of the universe, it still is not excessive and does not lose its value.

#93

Thus, in teaching the innumerable, invaluable matters of this sort,

and endeavouring to persuade, convince, and prove the occurrence of the awesome revolutions which will destroy the present form of the universe and transform it as though it was a house, the Qur'an of Miraculous Exposition

certainly draws attention to these matters thousands of times times explicitly, implicitly, and allusively, and this is not excessive,

but renews the bounty which is like an essential need, the same as the essential needs of bread, medicine, air, and light are renewed.

And, for example, as is proved decisively in the Risale-i Nur, the wisdom in the Qur'an repeating severely, angrily, and forcefully, threatening verses like,
*For wrong-doers there is a grievous penalty. {Qur'an, 14:2} * But for those who reject [God] - for them will be the Fire of Hell. {Qur'an, 35:36}*

is that man's unbelief is such a transgression against the rights of the universe and most creatures that

it makes the heavens and earth angry and brings the elements to anger so that they deal blows on those wrong-doers with tempest and storm.

According to the clear statement of the verses,
*And when they are cast therein, they will hear the [terrible] drawing-in of its breath as it blazes forth **
Almost bursting with fury, {Qur'an, 67:7-8}

Hell so rages at those iniquitous deniers that it almost disintegrates with fury.

Thus, through the wisdom of showing, not from the point of view of man's smallness and insignificance before such a general crime and boundless aggression,

Meselâ:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا âyetinin gösterdiği
müjde-i saadet-i ebediye hakikati,

bîçare beşere her dakika kendini gösteren hakikat-ı mevtin
hem insanı, hem dünyasını, hem bütün ahababını i'dam-ı
ebedîsinden kurtarıp ebedî bir saltanatı kazandırdığından,

milyarlar defa tekrar edilse ve kâinat kadar ehemmiyet
verilse yine israf olmaz, kıymetten düşmez.

İşte bu çeşit hadsiz kıymetdar mes'eleleri ders veren

ve kâinatı bir hane gibi değiştiren ve şeklini bozan dehşetli
inkılabları tesis etmekte iknaa ve inandırmaya ve isbata
çalışan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan

elbette sarihan ve zımnem ve işareten binler defa o
mes'elelere nazar-ı dikkati celbetmek; değil israf,

belki ekmek, ilâç, hava, ziya gibi birer hacet-i zaruriye
hükümünde ihsanını tazelerdir.

Hem meselâ: إِنَّ الْكَافِرِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ
كَذَابٌ أَلِيمٌ gibi tehdid âyetlerini Kur'an gayet şiddetle ve
hiddetle ve gayet kuvvet ve tekrarla zikretmesinin hikmeti
ise; -Risale-i Nur'da kat'î isbat edildiği gibi-

beşerin küfrü, kâinatın ve ekser mahlukatın hukukuna
öyle bir tecavüzdür ki,

semavatı ve arzı kızdırıyor ve anasırı hiddete getirip
tufanlar ile o zalimleri tokatlıyor.

Ve إِذَا الْقُورُ فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ تَكَادُ
تَمِيزُ مِنَ الْغَيْظِ âyetinin sarahatıyla

o zalim münkirlere Cehennem öyle öfkeleniyor ki,
hiddetinden parçalanmak derecesine geliyor.

İşte böyle bir cinayet-i âmmeye ve hadsiz bir tecavüze
karşı beşerin küçüklük ve ehemmiyetsizliği noktasına
değil,

but the importance of the rights of **the Monarch of Universe's** subjects before **the greatness of the wrongful crime** and **the awesomeness of the unjust aggression**, and **the boundless ugliness in the unbelief and iniquity of those deniers** -in accordance with the wisdom of showing this,

if repeating in His decree most wrathfully and severely the crime and its punishment, thousands, millions, or even thousands of millions of times, it still would not be **excessive** and a fault,

because for a thousand years thousands of millions of people have read such verses every day, not with boredom, but **with complete eagerness and need**.

#94

Indeed, every day, all the time, for everyone, one world disappears and the door of a new world is opened to them.

Through repeating **There is no god but God** a thousand times out of need and with longing in order to illuminate each of those transitory worlds, it makes **There is no god but God** a lamp for each of those changing veils.

In the same way, in accordance with the wisdom of appreciating through reading the Qur'an the penalties of those crimes and **the severe threats of the Pre-Eternal Monarch**, **which smash their obduracy**, and of working to be saved from the rebellion of the soul, so as **not to obscure in darkness those multiple, fleeting veils and renewed travelling universes**, and **not to make ugly their images which are reflected in the mirrors of their lives**, and **not to turn against them those guest views which may testify in favour of them**,

the Qur'an repeats them in most meaningful fashion. Even Satan would shudder at imagining to be out of place these so powerful, severe, and repeated **threats of the Qur'an**.

It shows that the torments of Hell are **pure justice** for the deniers who do not heed them.

And, for example, in repeating many times the stories of Moses (Peace be upon him), which contain many instances of wisdom and benefits, like that of the Staff of Moses, and of the other prophets (Peace be upon them),

it demonstrates that the prophethoods of all the other prophets are a proof of **the veracity of the prophethood of Muhammad** (PBUH),

and that one who does not deny all of them cannot in truth deny his **messengership**.

For this purpose, and since everyone does not always have the time or capability to read the whole Qur'an,

it repeats those stories in the same way as the important **pillars of belief**, in order to make all the long and middle-length Suras each like a small Qur'an. To repeat them then is not excessive, it is required by eloquence,

belki **zalimane cinayetinin azametine** ve **kâfirane tecavüzünün dehşetine** karşı **Sultan-ı Kâinat** kendi raiyetinin hukuklarının ehemmiyetini ve o **münkirlerin küfür ve zulmündeki nihayetsiz çirkinliğini** göstermek hikmetiyle

fermanında gayet hiddet ve şiddetle o cinayeti ve cezasını değil bin defa, belki milyonlar ve milyarlar ile tekrar etse, yine **israf** ve kusur değil ki,

bin seneden beri yüzer milyon insanlar hergün usanmadan **kemal-i ihtiyakla ve ihtiyaçla** okurlar.

Evet hergün, her zaman, herkes için bir âlem gider, taze bir âlemin kapısı kendine açılmasından,

o geçici her bir âlemini nurlandırmak için ihtiyaç ve ihtiyakla **"Lâ ilahe illallah"** cümlesini binler defa tekrar ile o değişen perdelere ve âlemlere her birisine bir **"Lâ ilahe illallah"**ı lâmba yaptığı gibi,

öyle de: **O kesretli, geçici perdeleri ve tazelenen seyyar kâinatları karanlıklandırmamak** ve **âyine-i hayatında in'ikas eden suretlerini çirkinleştirmemek** ve **lehinde şahid olabilen o misafir vaziyetleri aleyhine çevirmemek** için, o cinayetlerin cezalarını ve **Padişah-ı Ezeli'nin şiddetli ve inadları kıran tehditlerini**, her vakit Kur'anı okumakla tahattur edip, nefsin tuğyanından kurtulmaya çalışmak hikmetiyle,

Kur'an gayet mu'cizane tekrar eder ve bu derece kuvvet ve şiddet ve tekrarla **tehdidat-ı Kur'aniye**yi hakikatsız tevehhüm etmekten, şeytan bile kaçır.

Ve onları dinlemeyen münkirlere Cehennem azabı **ayn-ı adalettir**, diye gösterir.

Hem meselâ: Asâ-yı Musa gibi çok hikmetleri ve faideleri bulunan kıssa-i Musa'nın (A.S.) ve sair enbiyanın kıssalarını çok tekrarında,

risalet-i Ahmediyenin hakkaniyetine bütün enbiyanın nübüvvetlerini hüccet gösterip

onların umumunu inkâr edemeyen, bu zâtın **risaletini** hakikat noktasında inkâr edemez

hikmetiyle ve herkes her vakit bütün Kur'anı okumaya muktedir ve muvaffak olamadığından

her bir uzun ve mutavassıt sureyi birer küçük Kur'an hükmüne getirmek için ehemmiyetli **erkân-ı imaniye** gibi o kıssaları tekrar etmesi; değil israf belki mu'cizane bir belâğattır

and teaches that the question of Muhammad (PBUH) is the greatest question of mankind and the most important matter of the universe.

It has been demonstrated decisively in the Risale-i Nur with many proofs and indications that through giving the highest position to **the person of Muhammad** in the Qur'an and including him in four pillars of belief and holding *Muhammad is the Messenger of God* equal to the pillar of *There is no god but God*, that **the Messengership of Muhammad (PBUH) is the greatest truth in the universe**, and that **the Person of Muhammad is the most noble of creatures**, and **his universal collective personality and sacred rank, known as the Muhammadan Truth, is the most radiant Sun of the two worlds**. His worthiness for this extraordinary position has also been proved.

#95

One of these proofs is this:

According to the principle of '**the cause is like the doer**', with the equivalent of all the good works performed by **all his community** at all times entering his **book of good works**;

and the light which he brought illuminating all the truths of the cosmos;

and his gratifying not only the jinn, mankind, and **animate beings**, but also the universe and the heavens and earth;

and the supplications of plants, offered **through the tongue of disposition**, and the supplications of animals offered **through the tongue of their innate need**,

and **the righteous of his (PBUH) community** every day bequeating to him their benedictions and **supplications for mercy** and **spiritual gains**, whose millions -and together with spirit beings, even, millions of millions- of unrejectable supplications are accepted, as we actually witness with our eyes;

and since each of the three hundred thousand letters of the Qur'an yield from a hundred to a thousand merits, with infinite numbers of lights entering the book of his deeds, only with regard to **the recitation of the Qur'an** by all his community,

the One All-Knowing of the Unseen saw and knew that the Muhammadan (PBUH) Reality, which is his collective personality, would in the future be like **a Tuba-tree of Paradise**.

It was in accordance with that position that He gave him such supreme importance in the Qur'an,

and in **His Decree** showed the following of him and receiving of his **intercession** through adhering to his Illustrious Sunna to be one of the most important matters concerning man.

ve hâdise-i Muhammediye bütün benî-Âdemin en büyük hâdisesi ve kâinatın en azametli mes'elesi olduğunu ders vermektir.

Evet Kur'anda **Zât-ı Ahmediye**ye en büyük makam vermek ve dört erkân-ı imaniyeyi içine almakla *"Lâ ilahe illallah"* rûknüne denk tutulan *"Muhammedürresulullah"* ve **risalet-i Muhammediye kâinatın en büyük hakikatı** ve **Zât-ı Ahmediye, bütün mahlukatın en eşrefi** ve **hakikat-ı Muhammediye tabir edilen küllî şahsiyet-i maneviyesi ve makam-ı kudsîsi, iki cihanın en parlak bir güneşi olduğuna** ve bu hârika makama liyakatına pek çok hüccetler ve emareleri, kat'î bir surette Risale-i Nur'da isbat edilmiş.

Binden birisi şudur ki:

السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ düsturuyla, **bütün ümmetinin bütün zamanlarda işlediği hasenatın bir misli onun defter-i hasenatına girmesi**

ve bütün kâinatın hakikatlarını, getirdiği nur ile nurlandırması,

değil yalnız cinn, ins, melek ve **zîhayatı**, belki kâinatı, semavat ve arzı minnetdar eylemesi

ve **istidad lisaniyla** nebatatın duaları ve **ihtiyac-ı fitrî diliyle** hayvanatın duaları,

gözümüz önünde bilfiil kabul olmasının şهادetiyle milyonlar, belki milyarlar fitrî ve reddedilmez duaları makbul olan **suleha-yı ümmeti** her gün o zâta salât ü selâm ünvanıyla **rahmet duaları** ve **manevî kazançlarını** en evvel o zâta bağışlamaları

ve bütün ümmetçe okunan Kur'anın üçyüzbin harfinin her birisinde on sevabdan tâ yüz, tâ bin hasene ve meyve vermesinden yalnız **kıraat-ı Kur'an** cihetiyle defter-i a'maline hadsiz nurlar girmesi haysiyetiyle

o zâtın şahsiyet-i maneviyesi olan hakikat-ı Muhammediye, istikbalde **bir şecere-i tûbâ-i Cennet** hükmünde olacağını **Allâm-ül Guyub** bilmiş ve görmüş,

o makama göre Kur'anında o azîm ehemmiyeti vermiş

ve **fermanında** ona tebaiyetle ve sünnetine ittiba ile **şefaatine** mazhariyeti en ehemmiyetli bir mes'ele-i insaniye göstermiş

And from time to time He took into consideration his **human personality** and human state **in his early life**, which was a seed of the majestic Tuba-tree.

Thus, since the truths repeated in the Qur'an are of this value, all **sound natures** will testify that in its repetitions is a powerful and extensive miracle.

Unless, that is to say, a person is afflicted with some **sickness of the heart** and **malady of the conscience** due to **the plague of materialism**,

and is included under the rule,
*Man denied the light of the sun due to disease of the eye,
His mouth denied the taste of water due to sickness.*

#96

Two Additions, Which Form A Conclusion To The Tenth Matter

The First: Twelve years ago I heard that a most fearsome and obdurate **atheist** had instigated a conspiracy against the Qur'an, which was to have it translated. He said:

"The Qur'an should be translated so that everyone can know just what it is."

That is, he hatched a dire plan with the idea of everyone seeing its unnecessary repetitions and its translation being read in its place.

However, **the irrefutable proofs** of the Risale-i Nur proved decisively that

"A true translation of the Qur'an is not possible,

and other languages cannot preserve the Qur'an's qualities and fine points in place of **the grammatical language** of Arabic.

Man's trite and partial translations cannot be substituted for **the miraculous and comprehensive words** of the Qur'an, every letter of which yields from ten to a thousand merits; they may not be read in its place in mosques."

Through spreading everywhere, the Risale-i Nur made the fearsome plan come to nothing.

I surmise that it was due to **the idiotic and lunatic attempts** of **dissemblers** to extinguish the Sun of the Qur'an on account of Satan by puffing at it *like silly children having taken lessons from that atheist*, that I was inspired to write this Tenth Matter while under great constraint and in a most distressing situation.

But I do not know **the reality of the situation** since I have been unable to meet with others.

Second Addition: After our release from Denizli Prison, I was staying on the top floor of the famous Shehir Hotel.

ve o haşmetli şecere-i tûbânın bir çekirdeği olan **şahsiyet-i beşeriyetini** ve **bidayetteki** vaziyet-i insaniyesini arasıra nazara almasıdır.

İşte Kur'anın tekrar edilen hakikatları bu kıymette olduğundan, tekrarında kuvvetli ve geniş bir mu'cize-i maneviye bulunmasına **fitrat-ı selime** şahadet eder.

Meğer **maddiyyunluk taunuyla** **maraz-ı kalbe** ve **vicdan hastalığına** mübtela ola...

قَدْ يُنْكِرُ الْمَرْءُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ وَيُنْكِرُ الْقَمَّ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ kaidesine dâhil olur.

Bu Onuncu Mes'eleye bir hâtime olarak iki haşiyedir

Birincisi: Bundan oniki sene evvel işittim ki, en dehşetli ve muannid bir **zındık** Kur'ana karşı sû'-i kasdını tercümesiyle yapmağa başlamış ve demiş ki:

"Kur'an tercüme edilsin, tâ ne mal olduğu bilinsin."

Yani, lüzumsuz tekrarını herkes görsün ve tercümesi onun yerinde okunsun diye dehşetli bir plân çevirmiş.

Fakat Risale-i Nur'un **cerhedilmez hüccetleri** kat'î isbat etmiş ki:

"Kur'anın hakikî tercümesi kabil değil

ve **lisan-ı nahvî** olan lisan-ı Arabî yerinde Kur'anın meziyetlerini ve nüktelerini başka lisan muhafaza edemez

ve her bir harfi, on adedden bine kadar sevab veren kelimat-ı Kur'aniyenin **mu'cizane ve cem'iyetli tabirleri** yerinde, beşerin âdi ve cüz'î tercümeleri tutamaz, onun yerinde câmilerde okunmaz."

diye Risale-i Nur her tarafta **intişarıyla** o dehşetli plânı akîm bıraktı.

Fakat **o zındıktan ders alan münafıklar**, yine şeytan hesabına Kur'an güneşini üflemeyle söndürmeğe, *aptal çocuklar gibi ahmakane ve divanecesine çalışmaları* hikmetiyle, bana gayet sıkı ve sıkıcı ve sıkıntılı bir halette bu Onuncu Mes'ele yazdırıldı tahmin ediyorum.

Başkalarla görüşemediğim için **hakikat-ı hali** bilemiyorum.

İkinci Haşiyeye: Denizli hapsinden tahliyemizden sonra meşhur Şehir Oteli'nin yüksek katında oturmuştum.

The subtle and graceful dancing of the leaves, branches, and trunks of the many poplar trees in the fine gardens opposite me *at the touching of the breeze, each with a rapturous and ecstatic motion like a circle of dervishes*, pained my heart, *sorrowful and melancholy* at being parted from my brothers and remaining alone.

Suddenly the seasons of autumn and winter came to mind and a **heedlessness** overcame me.

I so pitied those **graceful** poplars and living creatures *swaying with perfect joyousness* that my eyes filled with tears.

With this reminder of the **separations** and **non-being** beneath the ornamented veil of the universe, the grief at a world-full of deaths and separations pressed down on me.

Then suddenly, the Light the Muhammadan (PBUH) Truth had brought came to my assistance and *transformed my grief and sorrow into joy*.

Indeed, I am eternally **grateful** to the Muhammadan Being (PBUH) for **the assistance and consolation** which alleviated my situation at that time, only a single instance of the boundless **effulgence** of that Light for me, like for all believers and everyone. It was like this:

#97

By showing *those blessed and delicate creatures* to be without function or purpose, and their motion to be **not out of joy**, but as though trembling on the brink of non-existence and separation and tumbling into nothingness, **that heedless view**

so touched the feelings in me of **desire for permanence**, **love of good things**, and **compassion for fellow-creatures** and life that

it transformed the world into a sort of hell and my mind into an **instrument of torture**.

Then, just at that point, the Light Muhammad (Peace and blessings by upon him) had brought as a gift for mankind raised the veil;

it showed in place of **extinction**, non-being, **nothingness**, purposeless, **futility**, and separations, **meanings and instances of wisdom to the number of the leaves of the poplars**, and as is proved in the Risale-i Nur, results and duties which may be divided into three sorts:

The First Sort looks to the All-Glorious Maker's Names.

For example, if a master craftsman makes a wondrous machine,

everyone applauds him, saying: "**What wonders God has willed! Blessed be God!**"

Similarly, the machine congratulates the craftsman *through the tongue of its disposition, through displaying perfectly the results intended from it*.

Karşımda güzel bahçelerde kesretli kavak ağaçları **birer halka-i zikir tarzında** gayet latif tatlı bir surette hem kendileri, hem dalları, hem yaprakları, **havanın dokunmasıyla** **cezbekârane ve cazibedarane hareketle raksları**, kardeşlerimin müfarakatlarından ve yalnız kaldığımdan **hüzünlü ve gamlı** kalbime ilişti.

Birden güz ve kış mevsimi hatıra geldi ve bana bir **gaflet** bastı.

Ben, o **kemal-i neş'e ile cilvelenen** o **nazenin** kavaklara ve zîhayatlara o kadar acıdım ki, gözlerim yaşla doldu.

Kâinatın süslü perdesi altındaki **ademleri**, **fırakları** ihtar ve ihsasıyla kâinat dolusu fırakların, zevallerin hüzünleri başıma toplandı.

Birden hakikat-ı Muhammediyenin (A.S.M.) getirdiği nur, imdada yetiştii. O hadsiz **hüzünleri ve gamları**, **sürurlara çevirdi**.

Hattâ o nurun, herkes ve her ehl-i iman gibi benim hakkımda milyon **feyzinden** yalnız o vakitte, o vaziyete temas eden **imdad ve tesellisi** için Zât-ı Muhammediyeye (A.S.M.) karşı ebediyen **minnetdar oldum**. Şöyle ki:

Ol nazar-ı gaflet, o **mübarek nazeninleri**; vazifesiz, neticesiz, bir mevsimde görünüp, hareketleri **neş'eden değil** belki güya ademden ve firaktan titreyerek hiçliğe düştüklerini göstermekle,

herkes gibi bendeki **aşk-ı beka** ve **hubb-u mehasin** ve muhabbet-i vücud ve **şefkat-i cinsiye** ve alâka-i hayatiyeye medar olan damarlarıma o derece dokundu ki,

böyle dünyayı bir manevî cehenneme ve akıllı bir **tazib âletine** çevirdiği sırada,

Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın beşere hediye getirdiği nur perdeyi kaldırdı;

i'dam, adem, **hiçlik**, vazifesizlik, **abes**, fırak, fânîlik yerinde o kavakların her birinin yaprakları **adedince hikmetleri**, **manaları** ve Risale-i Nur'da isbat edildiği gibi, üç kısma ayrılan neticeleri ve vazifeleri var diye gösterdi:

Birinci kısım neticeleri, Sâni-i Zülcelal'in esmasına bakar.

Meselâ: Nasılki bir usta hârîka bir makinayı yapsa;

onu takdir eden herkes o zâta "**Mâşâallah, bârekâllah**" deyip alkışlar.

Öyle de: O makina dahi, *ondan maksud neticeleri tam tamına göstermesiyle*, **lisan-ı haliyle** ustasını tebrik eder, alkışlar.

All living beings and all things are machines such as that; they applaud their Craftsman through their glorifications.

The Second Sort of the Instances of Wisdom looks to the views of **living creatures** and **conscious beings**.

Beings each become an **agreeable object of study**, a **book of knowledge**.

They leave **their meanings in the sphere of existence in the minds of conscious beings** and **their forms in their memories**, and **on the tablets in the World of Similitudes**, and **in the notebooks of the World of the Unseen**, then they depart from the Manifest World and withdraw to the World of the Unseen.

That is, they leave behind an **apparent** existence, but gain many existences **pertaining to meaning, the Unseen, and knowledge**.

Yes, since God exists and His knowledge encompasses everything, in the view of reality, in the world of believers there is surely no non-being, extinction, nothingness, annihilation, and transitoriness,

while the world of unbelievers is full of non-existence, separation, nothingness, and transience.

This is taught by the saying, which is on everyone's lips,

"For those for whom God exists, everything exists; and for those for whom He does not exist, nothing exists; for them there is nothing."

In Short: Just as belief saves man from eternal annihilation at the time of death,

so it saves everyone's **private** world from the darknesses of annihilation and nothingness.

Whereas unbelief, and especially if it is **absolute unbelief**, both sends man and his private world to non-existence with death, and casts him into **infernal darknesses**.

It transforms the pleasures of life into bitter poisons.

Let the ears ring of those who prefer the life of this world to that of the hereafter!

Let them come and find a solution for this, or else let them embrace belief and be saved from these **dreadful losses**!

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed, You are All-Knowing, All-Wise. {Qur'an, 2:32}

Her zîhayat ve her şey böyle bir makinadır, ustasını tebriklerle alkışlar.

İkinci kısım hikmetleri ise: **Zîhayatın** ve **zîşuurun** nazarlarına bakar.

Onlara **şirin** bir **mütalaagâh**, birer **kitab-ı marifet** olur.

Manalarını zîşuurun zihinlerinde ve **suretlerini kuvve-i hâfızalarında** ve **elvah-ı misaliyede** ve **âlem-i gaybın defterlerinde** **daire-i vücudda** bırakıp, sonra âlem-i şehadeti terkeder, âlem-i gayba çekilir.

Demek **surî** bir vücudu bırakır, **manevî ve gaybî ve ilmî** çok vücudları kazanır.

Evet, madem Allah var ve ilmi ihata eder. Elbette adem, i'dam, hiçlik, mahv, fena; hakikat noktasında ehl-i imanin dünyasında yoktur

ve kâfir münkirlerin dünyaları ademle, firakla, hiçlikle, fânilikle doludur.

İşte bu hakikatı, umumun lisanında gezen bu gelen darb-ı mesel ders verip, der:

"Kimin için Allah var, ona her şey var ve kimin için yoksa, her şey ona yoktur, hiçtir."

Elhasıl: Nasilki iman, ölüm vaktinde insanı i'dam-ı ebedîden kurtarıyor;

öyle de herkesin **hususî** dünyasını dahi i'damdan ve hiçlik karanlıklarından kurtarıyor.

Ve küfür ise, hususan **küfr-ü mutlak** olsa; hem o insanı, hem hususî dünyasını ölümle i'dam edip manevî **cehennem zulmetlerine** atar.

Hayatının lezzetlerini acı zehirlere çevirir.

Hayat-ı dünyeviyeyi âhiretine tercih edenlerin kulakları çınlasın.

Gelsinler, buna ya bir çare bulsunlar veya imana girsinler. Bu **dehşetli hasarattan** kurtulsunlar!

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ